

WWW.FATEH.CO

PRIDE OF PUNJAB

ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਘੜੀਆਂ: ਸਾਡਾ ਵਕਤ, ਸਾਡੀ ਪਹਿਚਾਣ

WWW.FATEH.CO

PREMIUM
PUNJABI
TIMEPIECES

Twenty-Fifth Year of Publication

ਨਿਊਯਾਰਕ ਐਡੀਸ਼ਨ Price 50¢

Email: punjabtimes1@gmail.com

ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

www.punjabtimesusa.com

Punjab Times, Vol 25, Issue 49; December 7, 2024

20451 N. Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074

Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿੜ ਬੰਨ੍ਹਿਆ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਤਨਖਾਹੀਆ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਹੋਰ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੱਲੋਂ ਸੁਣਾਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਸਿਆਸਤ ਉੱਤੇ ਦੂਰ-ਰਸ ਅਸਰ ਪੈਣਗੇ। ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਪਖਾਨੇ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ, ਲੰਗਰ ਘਰ ਵਿਚ ਬਰਤਨ ਮਾਂਜਣ, ਜੋੜੇ ਝਾੜਨ ਅਤੇ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਨ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸਜ਼ਾ ਲਗਾਈ ਗਈ। ਜਥੇਦਾਰ ਨੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਹੈ।

ਬਾਦਲ ਦਾ ਫ਼ਖਰ-ਏ-ਕੌਮ ਖਿਤਾਬ ਵਾਪਸ ਲਿਆ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸਾਲ 2015 ਵਿਚ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਮੁਖੀ ਗੁਰਮੀਤ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ੀ ਦੇਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਸਖਤ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦਿਆਂ ਤਤਕਾਲੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਰਹੂਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਕੋਲੋਂ ਫ਼ਖਰ-ਏ-ਕੌਮ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ 'ਤੇ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਸ 'ਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਖ਼ਤਾਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿਖੇ ਸੱਦ ਕੇ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਰਤਿਆ ਸੀ। ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਇਸ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੁੰਦਤ ਕੋਲੋਂ ਵੀ ਜਵਾਬ-ਤਲਬੀ ਕੀਤੀ। ਭੁੰਦਤ ਉੱਤੇ ਨੇ ਆਪਣੇ 'ਤੇ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਲੱਗੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਸੀ। ਇਸੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਕੋਲੋਂ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਮੰਗੇ ਗਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ, ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਤਿੰਨਾਂ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨਾਂ ਤੋਂ ਉਹ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਲਈ ਕਮੇਟੀ ਕਾਇਮ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਹੋਰ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਸਿਆਸੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਅਸਤੀਫੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਜੋਂ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਅਸਤੀਫਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜਥੇਦਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਗੁਨਾਹ ਕਬੂਲ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਰਾਜਸੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਨੈਤਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਗੁਆ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਉੱਤੇ ਹੋਈ ਇਕੱਤਰਤਾ ਦੌਰਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਲਈ ਨਮੋਸ਼ੀ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਤੇ ਸੰਗਤ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਲੱਗੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ-ਜਵਾਬ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਬੜੇ ਸਖਤ ਲਹਿਜੇ ਵਿਚ ਸੁਖਬੀਰ ਨੂੰ 'ਹਾਂ' ਜਾਂ 'ਨਾਂਹ' ਵਿਚ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਆਖਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਉੱਤੇ ਲੱਗੇ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ 'ਹਾਂ' ਵਿਚ ਜਵਾਬ ਦੇ ਕੇ ਕਬੂਲ ਲਏ। ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਦੋਸ਼ ਸਬੰਧੀ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਲ 2015 ਦੇ ਪੰਥਕ ਮੁੱਦਿਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ, ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਹ ਹਾਂ ਜਾਂ ਨਾਂਹ ਵਿਚ ਜਵਾਬ ਦੇਣ। ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਜਦੋਂ ਇਸ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ 'ਚ ਜਾਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਜਥੇਦਾਰ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸਿਰਫ ਹਾਂ ਜਾਂ ਨਾਂਹ ਵਿਚ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਗੁਨਾਹ ਕਬੂਲ ਕਰਦਿਆਂ 'ਹਾਂ' ਜੀ

ਕਿਹਾ। ਦੂਜਾ ਸਵਾਲ ਕਰਦਿਆਂ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਤਿਵਾਦ ਵੇਲੇ ਬੇਗੁਨਾਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਤਰੱਕੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਵੀ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਗੁਨਾਹ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ 'ਹਾਂ' ਵਿਚ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ। ਤੀਜਾ ਸਵਾਲ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਮੁਖੀ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਦਰਜ ਕੇਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਗੁਨਾਹ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਹਾਂ ਆਖਿਆ।

ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ੀ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ 2015 'ਚ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਬੁਲਾਉਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾ ਕੇ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਮੁੜ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਜਥੇਦਾਰ ਨੇ ਤਾੜਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਜਵਾਬ ਹਾਂ ਜਾਂ ਨਾਂਹ ਵਿਚ ਹੀ ਦੇਣ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਗੁਨਾਹ ਵੀ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਕ ਹੋਰ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਸੁਖਬੀਰ ਨੇ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ੀ ਦਿਵਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਹੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ

ਗੋਲਕ ਵਿਚੋਂ 90 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਗੁਨਾਹ ਵੀ ਕਬੂਲ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਤਨਖਾਹ ਲਾਈ ਹੈ। ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ੀ ਦੇਣ ਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵਿਰੋਧੀ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਲਈ ਤਤਕਾਲੀ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵਰਤਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹੀਆ ਕਰਾਰ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਮੋਰਟਗੇਜ, ਇੰਸੂਰੈਂਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੇਵਾਵਾਂ

Mortgage

Insurance

Property

Home Mortgages, Commercial Loans, All kinds of Insurances, Residential / Commercial properties

* ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ, ਲੋਨਜ਼ ਅਤੇ ਇੰਸੂਰੈਂਸ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਫਿੱਲੋਂ ਏਜੰਸੀਜ਼ ਹਰ ਸਮੇਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ।
 * ਆਪਣੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਘਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਾਮਰਸ਼ੀਅਲ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਖਰੀਦਣ, ਮੋਰਟਗੇਜ, ਕਾਮਰਸ਼ੀਅਲ ਲੋਨਜ਼ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੰਸੂਰੈਂਸ ਲਈ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ।

@ Mortgages: mortgages@dhillonagencies.com; Insurances: insurances@dhillonagencies.com; Properties: properties@dhillonagencies.com

 dhillonagencies.com

 (516) 441-0188

 8624 239th Street, Bellerose, NY11426

Balbir (Bill) Grewal
MORTGAGE LOAN OFFICER
NMLS# 353442

Sistar Mortgage
A Nationwide Lender

Corporate NMLS# 48434
AZ License# BK-0145146

Over 2 Decades of experience providing high level servicing for new and experienced borrowers!

Residential and Commercial Loans
Available in Most States!

Special loan programs for:

- Jumbo Loans
- Self Employed and with a work permit
- Business loans with or without property

(734) 330-8859

balbir.grewal@sistarmortgage.com
balbirgrewal.sistarmortgage.com
<https://www.nmlsconsumeraccess.org>

ਲਖ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪਾਤਿਸਾਹੀਆਂ ਜੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਦਰਿ ਕਰੇਇ॥

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਬਾਨੀ ਸੰਪਾਦਕ ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ (ਮਰਹੂਮ) ਅਤੇ ਭੈਣ ਜੀ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਸ. ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਨੂੰਹ ਸੰਦੀਪ ਕੌਰ ਜੰਮੂ ਦੇ ਘਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਮਿਹਰ ਸਦਕਾ ਪੁੱਤਰ 'ਕਿਆਨ ਸਿੰਘ' ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਸਾਰੀ ਟੀਮ ਵਲੋਂ ਜੰਮੂ ਪਰਿਵਾਰ, ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਸਟਾਫ਼ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਆਮਦ 'ਤੇ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦ ! ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਬੇਟੇ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਮਿਹਰ ਭਰਿਆ ਹੱਥ ਰੱਖੇ, ਚੰਗੀ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਬਖਸ਼ੋ, ਚੰਗਾ ਇਨਸਾਨ ਬਣਾਵੇ ਅਤੇ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਦਾ ਬਲ ਬਖਸ਼ੋ !

ਵਧਾਈਆਂ !

ਵਧਾਈਆਂ !

ਵਧਾਈਆਂ !

ਵਧਾਈਆਂ !

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ	ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ	ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ	ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ	ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ	ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ	ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ	ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ	ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ	ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ	ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ	ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ	ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ	ਜਸਕਰਨ ਸਿੰਘ ਪਾਲੀਵਾਲ	ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ	ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ	ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ	ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਾਲੀਵਾਲ	ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੌੜਾ	ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ	
ਜਸਵੀਰ ਕੌਰ ਢਿਲੋਂ	ਡਾ. ਇਨਕਲਾਬੀ ਥਾਂਦੀ	ਡਾ. ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ ਸੰਧੂ	ਬਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ (ਨਿੱਕੀ) ਸੇਖੋਂ	ਹਰਵਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਲੈਲ	ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ	ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ	ਸੁਖਮੇਲ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ	ਸ. ਹੈਪੀ ਸਿੰਘ ਹੀਰ	ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ	ਜੱਸੀ ਗਿੱਲ

Change of Name

I Simaranjit Singh S/O Late Gurdial singh, mother Jagdish kaur Residence of village GILL PO.CHAMIARA DT.JALANDHAR PB India. Now living Aboard at 526 Parkridge Dr Chowchilla ca 93610. Declared that I have changed my name Simaranjit Singh to Simranjit Singh Concerned may note. For contact My phone # 2096580235

ਤੰਦੂਰੀਏ ਅਤੇ ਕਿਚਨ ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਫੌਰੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਆਇਓਵਾ ਸਟੇਟ ਵਿਚ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਤੰਦੂਰੀਏ ਅਤੇ ਕਿਚਨ ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।
* ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਫਰੀ

ਚਾਹਵਾਨ ਕਾਲ ਕਰੋ:
ਮਿ. ਸਿੰਘ ਫੋਨ: 515-291-1961

ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਲਈ ਸੁਨਹਿਰੀ ਮੌਕਾ!

ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਕੰਪਨੀ ਲਈ ਡਰਾਈਵਰ ਭਰਤੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।

WE'RE HIRING!

OTR Drivers
Michigan Terminal
MI to TX dedicated runs

ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਟਰਮੀਨਲ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਓ ਟੀ ਆਰ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਤੋਂ ਟੈਕਸਸ ਅਤੇ ਟੈਕਸਸ ਤੋਂ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਲਈ ਪੱਕੇ ਲੋਡ।

Contact Us For Details

ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

+1 (734) 209-1964
+1 (734) 228 6300

UMA TRAVELS

2535 West Devon Ave.,
Chicago, IL 60659

For Delhi-Bombay Ahmedabad, Hyderabad-Madras
Call For Special Sale Fares

Call: 773-338-5603

Matrimonials

ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

looking for a USA Citizen match for 6/1988 born, 5'9" divorced girl and has one child living with. She has completed her nursing associate in India, currently working in India and holding a Canada visitor visa. The girl belongs to Punjab (Ludhiana). Please contact us at: Cell 262-960-7366. 47-49

Jat Sikh family seeks a comparable match from a progressive family for their 1991 born, 5'7", US-born daughter. Her background is in chemical engineering, and she is currently a department manager at a Fortune 500 multinational corporation. She lives in Chicago. Please contact with details at surjitkaur1937@outlook.com or 224-422-4773. 44-47

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Arora family seeks a compatible match for their 33 years, 5'11" handsome turbaned son. Boy has done Masters (Data science and Analytics) from University of Illinois Urbana Champaign & working as a Software engineer in reputed company in Chicago. He is willing to relocate within United States. He is on H1B visa and green card (I-140) is under process. Cast no bar. Please Contact us at +1 2176488985 (Call/ WhatsApp), +91 9289886133 (whatsapp) or Email at: tejveeraroras@gmail.com 47-50

Jat Sikh parents looking for a suitable match for their 27, 6'-0" son, born & raised in the US. He is currently an AVP for an investment bank and resides in Chicago. Looking for a match from Jat Sikh family, U.S. or Canadian Citizen. Please contact us at 1-224-545-1048 or singhpaul696@gmail.com 45-48

Seeking gursikh and educated match for Saini sikh turbaned boy. 97 born, 5'4". B.Tech from IIT, Guwahati. Working as Sr. Engineer in MNC in Bangalore. Serious enquiries, please contact us at: 765-570-0149 (USA) or 98182-87307 (INDIA) 44-47

Ramgarhia Family seeks a suitable match for their USA Born and Raised 30 year 5'6.5" Gursikh Boy, PhD. Girl should be Gursikh and educated. Caste no bar. If you are interested please call us at 224-422-4773.

ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਵੈਲ ਸੈਟਲਡ, ਗੁਰਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲੀ ਕੁਆਲੀਫਾਈਡ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ, 1987 ਬੋਰਨ, ਕੱਚ 5'-11", ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਮਾਸਟਰਜ਼ ਡਿਗਰੀ ਹੋਲਡਰ, ਸੋਫਟਵੇਅਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਪ੍ਰੋਡਕਟ ਮੈਨੇਜਰ ਦੀ ਵਧੀਆ ਜੋਬ ਕਰਦੇ, ਵੈਲ ਸੈਟਲਡ, ਸਾਨਫਰਾਂਸਿਸਕੋ, ਬੇ ਏਰੀਆ, ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ (ਅਮਰੀਕਾ) 'ਚ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਮਾਲਕ, ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਸਿਰਫ 4 ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਇਨੋਸੈਂਟਲੀ ਡੀਵੋਰਸਡ (ਕੋਈ ਬੱਚਾ ਨਹੀਂ), ਲੜਕੇ ਲਈ ਗੁਰਸਿੱਖ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ, ਪੜ੍ਹੀ-ਲਿਖੀ, ਸੋਹਣੀ, ਵੈਸ਼ਨੂੰ, ਪਰਿਵਾਰਕ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ/ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ 1-510-281-7065 ਜਾਂ ਵ੍ਹਾਟਸਐਪ +91-98993-79442 'ਤੇ ਫੋਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਵੇਰਵੇ ਈਮੇਲ cjsingh55@gmail.com 'ਤੇ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹੋ। 41-44

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਕਰਾ ਕੇ ਥੱਕ ਚੁਕੇ ਹੋ? ਹੋਮਿਓਪੈਥੀ, ਕੁਦਰਤੀ ਇਲਾਜ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਜਮਾ ਕੇ ਦੇਖੋ

Gurdip Singh Sandhu DHMS, BAMS
HOMEOPATHIC NATURAL MEDICINES

When Tired of all Treatments, For any Disease,
At any Age, Try Alternative Treatment

Gurdip Singh Sandhu

Homeopathic Ayurvedic
Consultant/Physician Since
1973
DHMS-Gold medalist,
Ex-Prof, Principal, &
CMO Medical
Colleges/Hospitals in
India

Ph: (408) 687-1899
(925) 557-9093

Email: Homeomdicine@yahoo.com
Website: www.Homeopathyatoz.com

7021 Village Parkway, Dublin, CA 94568
Practice under provision of Act S8_577
State of CA

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਇਸਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:
847-359-0746

ਟਰੰਪ ਵੱਲੋਂ ਬ੍ਰਿਕਸ ਮੁਲਕਾਂ ਉਤੇ ਸੌ ਫੀਸਦੀ ਟੈਕਸ ਲਾਉਣ ਦੀ ਧਮਕੀ

ਵੈਸਟ ਪਾਮ ਬੀਚ (ਫਲੋਰੀਡਾ): ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਨਵੇਂ ਚੁਣੇ ਗਏ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ ਨੇ 9 ਮੈਂਬਰੀ ਬ੍ਰਿਕਸ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ 100 ਫੀਸਦੀ ਟੈਕਸ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਬ੍ਰਿਕਸ ਮੁਲਕਾਂ 'ਚ ਭਾਰਤ ਸਮੇਤ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ, ਰੂਸ, ਚੀਨ, ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ, ਮਿਸਰ, ਇਥੋਪੀਆ, ਇਰਾਨ ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਅਰਬ ਅਮੀਰਾਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਤੁਰਕੀ, ਅਜ਼ਰਬਾਇਜਾਨ ਤੇ ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਨੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ ਲਈ ਦਰਖਾਸਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਮੁਲਕਾਂ ਨੇ ਵੀ ਬ੍ਰਿਕਸ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਿਖਾਈ ਹੈ।

ਉਸ ਨੇ ਪਿਛਲੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਡਟ ਕੇ ਟਾਕਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਬ੍ਰਿਕਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਮੁਲਕਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਲਮੀ ਵਿੱਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ 'ਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਦਬਦਬੇ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੁਦਰਾ ਫੰਡ ਮੁਤਾਬਕ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਭੰਡਾਰ 'ਚ ਡਾਲਰ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰੀਬ 58 ਫੀਸਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤੇਲ ਵਰਗੀਆਂ ਅਹਿਮ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਵੇਚ-ਵੱਟ ਡਾਲਰ 'ਚ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਟੈਕਸ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅਕਤੂਬਰ 'ਚ ਬ੍ਰਿਕਸ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਸਿਖਰ ਸੰਮੇਲਨ ਦੌਰਾਨ ਰੂਸੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਲਾਦੀਮੀਰ ਪੂਤਿਨ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਉਤੇ ਡਾਲਰ ਨੂੰ 'ਹਥਿਆਰ' ਬਣਾ ਕੇ ਵਰਤਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਵੱਡੀ ਭੁੱਲ ਹੈ। ਪੂਤਿਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਮੁਲਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲਾਗੂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਂਜ ਡਾਲਰ ਨੂੰ ਨੇੜ ਭਵਿੱਖ 'ਚ ਕੋਈ ਖ਼ਤਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਰੰਸੀਆਂ 'ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਦਬਦਬਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹੇਗਾ। ਟਰੰਪ ਵੱਲੋਂ ਟੈਕਸ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਈ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਅਤੇ ਨਸ਼ੇ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਮੈਕਸਿਕੋ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਸਤਾਂ 'ਤੇ 25 ਫੀਸਦੀ ਅਤੇ ਚੀਨ ਦੀਆਂ ਵਸਤਾਂ 'ਤੇ 10 ਫੀਸਦੀ ਵਾਧੂ ਟੈਕਸ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਆਲਮੀ ਕਾਰੋਬਾਰ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਰਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕਰੰਸੀ ਹੈ ਅਤੇ

ਟਰੰਪ ਸੋਸ਼ਲ ਪੋਸਟ 'ਚ ਟਰੰਪ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਤੋਂ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਨਾ ਤਾਂ ਨਵੀਂ ਬ੍ਰਿਕਸ ਕਰੰਸੀ

ਲਿਆਉਣਗੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਦੀ ਥਾਂ ਉਤੇ ਹੋਰ ਕਰੰਸੀ ਨੂੰ ਹਮਾਇਤ ਦੇਣਗੇ। ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਮਰੀਕੀ ਕਰੰਸੀ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ 100 ਫੀਸਦੀ ਦਰਮਦ

ਕੰਮਾਂ 'ਚ ਅੜਿੱਕੇ ਡਾਹੇਗਾ ਤਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲ ਲੱਭਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੂਸ ਨੇ ਨਵੀਂ ਅਦਾਇਗੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਦਬਾਅ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਪੱਛਮੀ

ਮੈਕਸਿਕੋ ਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਕਲੋਡੀਆ ਸ਼ੀਨਬਾਮ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜਸਟਿਨ ਟਰੂਡੋ ਨੇ ਇਸ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਟਰੰਪ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟੈਕਸ 'ਚ ਛੋਟ ਦਾ ਕੋਈ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਹੈ।

ਟਰੰਪ ਦੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਪਿੱਛੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਨੇ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਸਖ਼ਤੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ

ਵੈਨਕੂਵਰ: ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਨਵੇਂ ਚੁਣੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ ਵੱਲੋਂ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਦਿਆਂ ਹੀ ਕੈਨੇਡਾ ਤੇ ਮੈਕਸਿਕੋ ਤੋਂ ਦਰਮਦ ਹੁੰਦੇ ਸਾਮਾਨ 'ਤੇ 25 ਫੀਸਦੀ ਟੈਕਸ ਲਾਉਣ ਦੇ ਐਲਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੈਨੇਡਾ ਨੇ ਪੂਰਬ ਤੋਂ ਪੱਛਮ ਤੱਕ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਜੁੜਦੀ 8891 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਲੰਮੀ ਸਰਹੱਦ ਉਤੇ ਸਖ਼ਤੀ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਰਹੱਦ ਤੋਂ ਆਰ-ਪਾਰ ਜਾਣ ਲਈ ਛੋਟੇ-ਵੱਡੇ 100 ਦੇ ਕਰੀਬ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਲਾਂਘੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜਸਟਿਨ ਟਰੂਡੋ ਵੱਲੋਂ ਸੁਬਿਆਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਵਾਧੂ ਫੰਡ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਗੁਆਂਢੀ ਮੁਲਕਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ 'ਤੇ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਗਲਤ ਅਨੁਸਾਰ ਤੇ ਸਾਮਾਨ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲੱਗਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਠੀਕਰਾ ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਮੈਕਸਿਕੋ ਸਿਰ ਭੰਨਿਆ ਸੀ। ਬਰਾਮਦ ਟੈਕਸ

ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਸਨਅਤ ਲਈ ਘਾਤਕ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ ਵੱਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕੈਨੇਡਾ ਬਾਰਡਰ ਸਰਵਿਸ ਏਜੰਸੀ (ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ.ਏ.) ਜਿੰਮੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਨਫ਼ਰੀ ਤੇ ਸਾਜੋ ਸਾਮਾਨ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਹੋਰ ਫੰਡ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਟਰੂਡੋ ਵੱਲੋਂ ਸੁਬਾਈ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਅਮਰੀਕਨ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਖ਼ਤੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣੇ ਪੈਣਗੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਸੁਰਖਿਅਤ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਸਰਹੱਦੀ ਨਾਜ਼ਾਇਜ਼ ਲਾਂਘੇ ਸਿਰਫ ਮੈਕਸਿਕੋ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਹਨ, ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਘੋਖ ਤੋਂ ਹਫ਼ਤੇ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰੀਮੀਅਰਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਸਭ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਤਾਂ ਹੋਈ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਫੈਸਲਾ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ।

ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦਾ ਕਾਸ਼ ਪਟੇਲ ਐਫ.ਬੀ.ਆਈ. ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨਿਯੁਕਤ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਮਨੋਨੀਤ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਸ਼ ਪਟੇਲ (44) ਨੂੰ ਫੈਡਰਲ ਬਿਊਰੋ ਆਫ ਇਨਵੈਸਟੀਗੇਸ਼ਨ (ਐਫ.ਬੀ.ਆਈ.) ਦਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਟੇਲ ਇਸ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਨਾਲ ਅਗਾਮੀ ਟਰੰਪ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿਚ ਸਿਖਰਲਾ ਅਹੁਦਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਰਤੀ ਅਮਰੀਕੀ ਬਣ ਗਏ ਹਨ।

ਟਰੰਪ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਲਕੀ ਵਾਲੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਪਲੇਟਫਾਰਮ 'ਟਰੂਥ ਸੋਸ਼ਲ' ਉੱਤੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ, "ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਸ਼ ਪਟੇਲ 'ਕਾਸ਼' ਪਟੇਲ ਫੈਡਰਲ ਬਿਊਰੋ ਆਫ ਇਨਵੈਸਟੀਗੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਗਲੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾਉਣਗੇ। ਕਾਸ਼ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਵਕੀਲ, ਤਫ਼ਤੀਸ਼ਕਾਰ ਅਤੇ 'ਅਮੈਰਿਕਾ ਫਸਟ' ਜੰਗਜੂ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕਰੀਅਰ ਡਿਪਲੋਮੈਟਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਣਾਇਆ, ਨਿਯੁਕਤੀ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਲਿਖੀ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਉੱਤੇ ਲਾ ਦਿੱਤਾ।" ਟਰੰਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਟੇਲ ਨੇ 'ਰਸ਼ੀਆ ਰਸ਼ੀਆ

ਰਸ਼ੀਆ ਹੋਕਸ' ਬੇਨਕਾਬ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵੀ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਉਹ ਸੱਚ, ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਲਈ ਖੜਿਆ ਰਿਹਾ। ਪਟੇਲ ਨੇ 2017 ਵਿਚ ਟਰੰਪ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਆਖਰੀ ਕੁਝ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਚੀਫ ਆਫ ਸਟਾਫ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾਈਆਂ ਸਨ। ਟਰੰਪ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਕਾਸ਼ ਨੇ ਮੇਰੇ ਪਹਿਲੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਉਹਨੇ ਰੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਚੀਫ ਆਫ ਸਟਾਫ, ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਦੇ

ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕੌਂਸਲ ਵਿਚ ਅਤਿਵਾਦ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਉਹ 60 ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇਸਾਂ 'ਚ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ।" ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਪਟੇਲ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਹਨ। ਪਟੇਲ ਦੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਈਸਟ ਅਫਰੀਕਾ- ਮਾਂ ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਯੂਗਾਂਡਾ ਤੋਂ ਹਨ ਜੋ 1970 ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਆਏ ਸਨ। ਪਟੇਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਕ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਸੀ, "ਅਸੀਂ ਗੁਜਰਾਤੀ ਹਾਂ।" ਪਟੇਲ ਪਰਿਵਾਰ 70ਵਿਆਂ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਦੇ ਕੁਈਨਜ਼ ਵਿਚ ਆਇਆ ਸੀ। ਪਟੇਲ ਦਾ ਜਨਮ ਤੋਂ ਪਰਵਰਿਸ਼ ਇਥੇ ਹੀ ਹੋਈ।

ਭਾਰਤ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਮੁੜ ਮੈਂਬਰ ਬਣਿਆ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਸਾਲ 2025-26 ਲਈ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਮੁੜ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਮਿਸ਼ਨ 'ਚ ਭਾਰਤ ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਰਜਕਾਲ 31 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ 'ਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਥਾਈ ਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਮੈਂਬਰ 'ਐਕਸ' ਉੱਤੇ ਪੋਸਟ 'ਚ ਕਿਹਾ, 'ਭਾਰਤ ਨੂੰ 2025-26 ਲਈ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਪੀ.ਬੀ.ਸੀ.) ਲਈ ਮੁੜ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਾਨੀ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸਥਾਪਨਾ 'ਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਯੋਗਦਾਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਭਾਰਤ ਆਲਮੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਸਥਿਰਤਾ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਪੀ.ਬੀ.ਸੀ. ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਹੈ।' ਪੀ.ਬੀ.ਸੀ. ਵਿਚ 31 ਮੈਂਬਰ ਮੁਲਕ ਹਨ ਜੋ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਮਹਾਸਭਾ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਕੌਂਸਲ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਕੌਂਸਲ ਤੋਂ ਚੁਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਖਾਲਿਦਾ ਜ਼ਿਆ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸਣੇ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਬਰੀ

ਢਾਕਾ: ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਢਾਕਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ 2004 ਵਿਚ ਆਵਾਮੀ ਲੀਗ ਦੀ ਆਗੂ ਸ਼ੇਖ ਹਸੀਨਾ ਦੀ ਰੈਲੀ ਵਿਚ ਹੋਏ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਹਮਲੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਖਾਲਿਦਾ ਜ਼ਿਆ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਤਾਰਿਕ ਰਹਿਮਾਨ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਲੁਤਫੇਜ਼ਜ਼ਮਾਂ ਬਾਬਰ ਸਣੇ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਤਾਰਿਕ ਰਹਿਮਾਨ ਸਣੇ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।" ਰਹਿਮਾਨ (57) ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਨੈਸ਼ਨਲਿਸਟ ਪਾਰਟੀ

(ਬੀ.ਐਨ.ਪੀ.) ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਨ। ਢਾਕਾ ਦੇ ਬੰਗਬੰਧੂ ਐਵੇਨਿਊ ਵਿਚ ਆਵਾਮੀ ਲੀਗ ਦੀ ਰੈਲੀ ਉਤੇ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋ ਕੇਸ - ਇਕ ਹੱਤਿਆ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਧਮਾਕਾਖੇਜ਼ ਸਮੱਗਰੀ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਹਮਲੇ ਵਿਚ 24 ਵਿਅਕਤੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅਤੇ ਲਗਭਗ 300 ਵਿਅਕਤੀ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਜਸਟਿਸ ਏ.ਕੇ.ਐੱਮ. ਅਸਦੁੱਜਜ਼ਮਾਂ ਅਤੇ ਜਸਟਿਸ ਸਈਦ ਇਨਾਇਤ ਹੁਸੈਨ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਾਰੇ 49 ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਮੁਫਤੀ ਅਬਦੁਲ ਹੰਨਾਨ ਦੇ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਸੀ।

ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਨਿਬੇੜੇ ਲਈ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ

ਜ਼ਮਾਨਤ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਖਾਰਜ ਕਰਦਿਆਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਧਿਰਾਂ 'ਚ ਝੂਠੀ ਉਮੀਦ ਜਾਗਦੀ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਕੰਮਕਾਰ ਉਤੇ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ 'ਚ ਇਕ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਮਾਮਲੇ ਪੈਂਡਿੰਗ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜਸਟਿਸ ਐਫ ਐੱਸ. ਓਕਾ ਅਤੇ ਜਸਟਿਸ ਅਗਸਟੀਨ ਜੋਰਜ ਮਸੀਹ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਅਸੀਂ ਹਰ ਦਿਨ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਖਾਰਜ ਕਰਕੇ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਦੇ ਨਿਬੇੜੇ ਲਈ ਸਮਾਂਬੱਧ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।' ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਹ ਹੁਕਮ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੰਦਿਆਂ ਪਾਸ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਜਾਅਲੀ ਨੋਟਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਢਾਈ ਸਾਲ ਤੋਂ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਹੈ।

ਕੈਨੇਡਾ: ਸ਼ੈਰੀਡਨ ਕਾਲਜ ਵੱਲੋਂ 40 ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ

ਵਿਨੀਪੈਗ: ਫੈਡਰਲ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੋਸਟ-ਸੈਕੰਡਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਸਟੱਡੀ ਪਰਮਿਟ ਉਤੇ ਕੈਪ ਲਾਉਣ ਦੇ ਐਲਾਨ ਮਗਰੋਂ ਸ਼ੈਰੀਡਨ ਕਾਲਜ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਿੱਥੇ ਆਪਣੇ 40 ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਸਟਾਫ ਵੀ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਐਲਾਨ ਮਗਰੋਂ ਵਿੱਤੀ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਕਾਲਜ ਹੈ। ਕਾਲਜ ਅਨੁਸਾਰ ਕੈਪਸ ਵਿੱਚ 40,000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹਨ। ਇਹ ਕੈਨੇਡਾ ਦਾ ਮੋਹਰੀ ਦਾ ਐਨੀਮੇਸ਼ਨ ਕਾਲਜ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਸੱਤ ਸ਼ੈਰੀਡਨ-ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਐਨੀਮੇਟਰਾਂ ਨੇ ਅਕੈਡਮੀ ਐਵਾਰਡ ਜਿੱਤਿਆ ਹੈ। ਓਟਾਰੀਓ ਦੇ ਇਸ ਕਾਲਜ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ

ਅਤੇ ਦਾਖਲੇ ਵਿੱਚ ਗਿਰਾਵਟ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਦਰਜਨਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਟਾਫ ਨੂੰ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸ਼ੈਰੀਡਨ ਕਾਲਜ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਕਿਹਾ, 'ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਮੌਜੂਦਾ

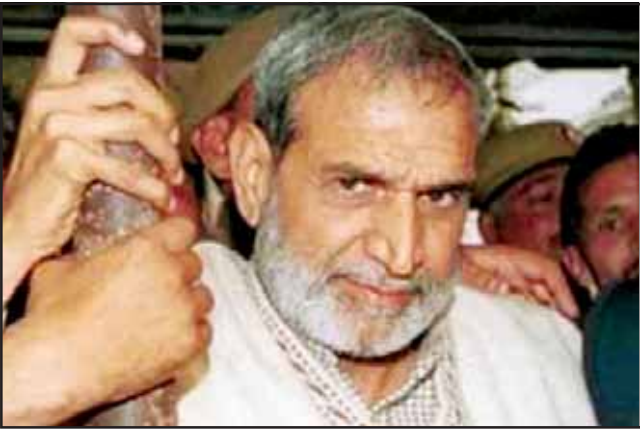
ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਹੋਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲੇਗਾ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦਾਖਲਾ ਨਹੀਂ ਦੇਵਾਂਗੇ।' ਬਰੈਂਪਟਨ, ਮਿਸਿਸਾਗਾ ਅਤੇ ਓਕਵਿਲੇ ਵਿੱਚ ਕੈਪਸ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਕਾਲਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੁਝ ਮੁਅੱਤਲੀਆਂ ਮਈ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਪਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਅਤੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਸ਼ੈਰੀਡਨ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਮੁਅੱਤਲ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪਲਾਈਡ ਸਾਇੰਸ ਐਂਡ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀ ਫੈਕਲਟੀ ਵਿੱਚ 13, ਬਿਜਨਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੇ 13, ਐਨੀਮੇਸ਼ਨ, ਆਰਟਸ ਅਤੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਦੀ ਫੈਕਲਟੀ ਵਿੱਚ 6, ਅਪਲਾਈਡ ਹੈਲਥ ਐਂਡ ਕਮਿਊਨਿਟੀ

ਸਟੱਡੀਜ਼ ਦੀ ਫੈਕਲਟੀ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਅਤੇ ਹਿਊਮੈਨਿਟੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਸਾਲ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਓਟਾਵਾ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੀ ਘਾਟ ਅਤੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਲਾਗਤ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪਰਮਿਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘਟਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਓਟਾਰੀਓ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਜ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਸੀਮਾ ਨਾਲ ਓਟਾਰੀਓ ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਲਗਪਗ 1 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦਾ ਮਾਲੀਆ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਾਲਜ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੈਨੇਟ ਮੌਰੀਸਨ ਦੇ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਲਜ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਅਗਲੇ ਸਾਲ 30 ਫੀਸਦੀ ਘੱਟ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣਗੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਾਲੀਏ ਵਿੱਚ ਤਕਰੀਬਨ 11.2 ਕਰੋੜ ਡਾਲਰ ਦੀ ਕਮੀ ਆਵੇਗੀ।

ਕਤਲੇਆਮ 84: ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਖਿਲਾਫ ਫੈਸਲਾ ਟਲਿਆ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਇਕ ਅਦਾਲਤ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਦੰਗਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਕਾਂਗਰਸੀ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਬਾਰੇ 16 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਏਗੀ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਦੰਗਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਸਰਸਵਤੀ ਵਿਹਾਰ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਦੋ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕਥਿਤ ਹੱਤਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ।

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਕਾਵੇਰੀ ਬਵੇਜਾ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਣਾ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਕਾਪੀ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੱਕ ਟਾਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 16 ਦਸੰਬਰ 2021 ਨੂੰ ਸੱਜਣ

ਕੁਮਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਅਨੁਸਾਰ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸਮੂਹ ਨੇ ਮਾਰੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹੋ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਲੁੱਟਮਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਅੱਗਾਂ ਲਾਈਆਂ ਸਨ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਘਰ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਲੁੱਟ ਲਿਆ ਤੇ ਅਤੇ ਘਰ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਸਬੂਤ ਮਿਲੇ ਸਨ ਕਿ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਹੀ ਇਸ ਹਜ਼ੂਮ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਘਰ ਸਾੜੇ ਤੇ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਕੀਤੀਆਂ।

ਤਖਤ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਠੇਕੇ ਦੀ ਬੋਲੀ 6.16 ਕਰੋੜ 'ਚ ਹੋਈ

ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ: ਤਖਤ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਸਥਿਤ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉਤੇ ਲੱਗਦੀਆਂ ਆਰਜ਼ੀ ਦੁਕਾਨਾਂ (ਫੜੀਆਂ) ਦੀ ਸਾਲ ਲਈ 6.16 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਬੋਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਤਖਤ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੋਲੀ ਤਖਤ ਦੇ ਮੀਟਿੰਗ ਹਾਲ ਵਿਚ ਹੋਈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬੋਲੀ (6.16 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ) ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਪੱਟੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਤਰਨਤਾਰਨ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਨਾਂ ਹੋਈ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ, ਕੀਰਤਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਖੇਤਰ ਦੀ ਬੋਲੀ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਬੀਕਾਪੁਰ (ਰੂਪਨਗਰ) ਦੇ ਨਾਂ 50 ਲੱਖ 60 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ 'ਚ ਹੋਈ ਹੈ।

ਮੈਟਰੋ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਕਿਰਪਾਨ ਪਾ ਕੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਡਿਲਮਿਲ ਮੈਟਰੋ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਕਿਰਪਾਨ ਸਣੇ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦੀ ਘਟਨਾ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਤੁਰਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਖਿਲਾਵਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀਆਂ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਵੀਡੀਓ ਵੀ

ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਵਾਇਰਲ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦਿਆਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਖਿਲਾਫ ਸਖਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹੈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ: ਵਡਾਲਾ

ਮੁਕੇਰੀਆਂ: ਸਿੱਖ ਸਦਭਾਵਨਾ ਦਲ ਅਤੇ ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਦਲ ਦੇ ਮੁਖੀ ਭਾਈ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵਡਾਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਗੰਭੀਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਖਿਲਾਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁੜ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਰੁਖ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਉਹ ਇੱਥੇ ਸਿੱਖ ਸਦਭਾਵਨਾ ਦਲ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਵਤਨ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਮੁਹਿੰਮ ਤਹਿਤ ਬਾਬਾ ਲੱਖੀ ਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣਾ ਭਵਨ ਵਿਚ ਕਰਵਾਏ ਗੁਰਮਤਿ

ਸਮਾਗਮ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਪੁੱਜੇ ਸਨ। ਭਾਈ ਵਡਾਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 29

ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਰਿੱਟ ਅਨੁਸਾਰ ਇਤਰਾਜ਼ ਦੂਰ ਕਰ ਕੇ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਪਰ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਵੀ ਅਦਾਲਤੀ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਤੂਬਰ 2023 ਤੋਂ 2024 ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਸੁਧਾਈ ਦੀਆਂ ਤਰੀਕਾਂ ਲਈ ਸਮਾਂ ਦੇਣਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵੋਟਾਂ ਟਾਲਣ ਦਾ ਯਤਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਖਿਲਾਫ ਸਿੱਖ ਸਦਭਾਵਨਾ ਦਲ ਨੇ ਮੁੜ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਰੁਖ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵੱਲ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਉਲਟਾ ਪਰਵਾਸ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ: ਮਾਨ

ਦਿੱਲੀ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੇਣ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ ਤੇ ਕੱਚੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪੱਕਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਸਦਕਾ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਉਲਟਾ ਪਰਵਾਸ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਲੈਣ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਮੁੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਅਤਿ-ਆਧੁਨਿਕ ਸਬ-

ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨੌ ਏਕੜ ਰਕਬੇ ਵਿਚ ਇਹ ਸਬ-ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਕੰਪਲੈਕਸ 10.80 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਨਾਲ ਉਸਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਹੀ ਸਰਕਾਰੀ ਦਫਤਰ ਛੱਤ ਹੋਣ ਆ ਗਏ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਹਿਰੀ ਪਾਣੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪੁੱਜਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਦਹਾਕਿਆਂ

ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਤਾਂ ਨਹਿਰਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ 21 ਫੀਸਦੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾ

ਇੰਤਕਾਲ ਦੇ ਲਟਕਦੇ ਮਾਮਲੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਨਿਬੇੜਨ ਦੇ ਹੁਕਮ

ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ 84 ਫੀਸਦੀ ਤੱਕ ਪਾਣੀ ਸਿੰਜਾਈ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੱਧਰ ਇੱਕ ਮੀਟਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਵਧਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਹਰ ਚੀਜ਼ 'ਤੇ ਟੈਕਸ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਫਿਰ ਟੈਕਸ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠਾ ਹੋਇਆ ਪੈਸਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਲੱਗਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਦੂਜੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤਦੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਧਰਮ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਢਾਈ ਲੱਖ ਬੱਚੇ ਨਿੱਜੀ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉੱਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਯਕੀਨ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।

ਵਿਸਾਖੀ ਮੌਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਾਣ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨਾਂ ਕੋਲੋਂ ਪਾਸਪੋਰਟ ਮੰਗੇ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਖਾਲਸਾ ਸਾਜਨਾ ਦਿਵਸ (ਵਿਸਾਖੀ) ਮੌਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਥਿਤ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਜਥੇ ਲਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਆਰੰਭ ਕਰਦਿਆਂ 25 ਦਸੰਬਰ ਤੱਕ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਪਾਸੋਂ ਪਾਸਪੋਰਟ ਮੰਗੇ ਗਏ ਹਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਖਾਲਸਾ ਸਾਜਨਾ ਦਿਵਸ ਸਬੰਧੀ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਲਈ ਹਰ ਸਾਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦਾ ਜਥਾ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮੰਨਣ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਪਰੈਲ 2025 ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਸਾਜਨਾ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦਾ ਜਥਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੋ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਸਮਾਗਮ 'ਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉੱਥੇ ਸਥਿਤ ਹੋਰ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੇ ਵੀ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਆਪਣੇ ਪਾਸਪੋਰਟ 25 ਦਸੰਬਰ ਤੱਕ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਫਤਰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਪੰਥ ਵਿਰੋਧੀ ਤਾਕਤਾਂ ਤੋਂ ਚੌਕਸ ਰਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ: ਧਾਮੀ

ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਜੋਤੀ ਸਰੂਪ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਗ੍ਰੀਮਟ ਉੱਤੇ ਸੋਨਾ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਇੱਥੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ, ਜਥੇਦਾਰ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੂਰ ਸਿੰਘ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਦਲ ਬਾਬਾ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਜੀ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੈਂਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਭਾਈ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ 'ਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਐਡਵੋਕੇਟ ਧਾਮੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਜੋਤੀ ਸਰੂਪ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ, ਬਾਬਾ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ, ਬਾਬਾ ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਸਕਾਰ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਗ੍ਰੀਮਟ 'ਤੇ ਸੋਨੇ ਦੀ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਬਾਬਾ ਬੱਲ ਅਤੇ ਗੁਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ

ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਦਰਸਾਏ ਮਾਰਗ ਉਪਰ ਚਲਦੇ ਹੋਏ ਪੰਥ ਵਿਰੋਧੀ ਤਾਕਤਾਂ ਤੋਂ ਚੌਕਸ ਰਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੈਂਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਭਾਈ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਕੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਵਾਈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਕੌਮੀ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਹਲਕਾ ਇੰਚਾਰਜ ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਯੂਥ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਕੌਮੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਝਿੰਜਰ, ਹਲਕਾ ਬਸੀ ਪਠਾਣਾ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਦਲਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਾਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਧਾਰਨੀ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚਨਾਰਬਲ, ਸ਼ਹਿਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਮੁਕਾਰੋਪੁਰ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅੰਤ੍ਰਿਗ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਭਾਈ ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ, ਸਾਬਕਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਆਦਿ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਬੇਅਦਬੀ ਮਾਮਲਾ: 'ਆਪ' ਵਿਧਾਇਕ ਨਰੇਸ਼ ਯਾਦਵ ਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ

ਮਾਲੇਰਕੋਟਲਾ: ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮਹਿਰੌਲੀ ਤੋਂ 'ਆਪ' ਵਿਧਾਇਕ ਨਰੇਸ਼ ਯਾਦਵ ਨੂੰ ਅੱਠ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੇ ਕੁਰਾਨ ਸ਼ਰੀਫ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਸਬੰਧੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ ਅਤੇ 11 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 24 ਜੂਨ 2016 ਨੂੰ ਮਾਲੇਰਕੋਟਲਾ ਵਿਚ ਵਾਪਰੇ ਕੁਰਾਨ ਸ਼ਰੀਫ ਬੇਅਦਬੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਵਿਧਾਇਕ ਨਰੇਸ਼ ਯਾਦਵ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨਰੇਸ਼ ਯਾਦਵ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 295 ਤਹਿਤ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ, ਧਾਰਾ 153-ਏ ਤਹਿਤ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ ਅਤੇ

ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਤਹਿਤ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ ਹੇਠ ਸੁਣਾਈਆਂ ਇਹ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਚੱਲਣਗੀਆਂ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਨਰੇਸ਼ ਯਾਦਵ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਮੁਹੰਮਦ ਅਸਰਫ ਦੇ ਵਕੀਲ ਕਾਜ਼ਮ ਅਲੀ ਖਾਨ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨਰੇਸ਼ ਯਾਦਵ ਦੇ ਵਕੀਲ ਐਨ.ਐਸ ਧਾਲੀਵਾਲ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਪਿੱਛੋਂ ਪੁਲਿਸ ਨਰੇਸ਼ ਯਾਦਵ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਗਈ। ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਵਾਹਨ ਵਿਚ ਬੈਠਣ ਮੌਕੇ ਨਰੇਸ਼ ਯਾਦਵ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰਾ ਮਾਮਲਾ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਧੱਕਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

Punjab Times Established in 2000 25th Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388

Email:punjabtimes1@gmail.com

www.punjabtimesusa.com

Founder Editor:
Amolak Singh Jammu

Managing Editor
Jaspreet Kaur
Astt. Editor
Amrit Pal Kaur

Photographer
Kamaljit Singh Viridi
Ph. 847-502-2703

Our Columnists
Gurbakhsh Singh Bhandal
Buta Singh

Tarlochan Singh Dupalpur
Correspondents
California
Ashok Bhaura

New York
Iqbal S. Jabowalia
917-375-6395

Postmaster: Please send
address changes to Punjab Times,
20451 N. Plum Grove Rd., Palatine,
IL 60074

Distributed in:
California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Mississippi,
Iowa, Arkansas, Massachusetts,
Texas, Virginia, Nevada, Washington,
Oregon, Arizona, Georgia, Florida,
New York, New Jersey, Connecticut,
Oklahoma, Pennsylvania, Missouri,
Kentucky, Kansas.

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 130 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ
ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ
ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ
ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ
ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ
ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ
ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ
ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵੇ
ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ
ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ
ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ
ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the
articles published in the columns
of Punjab Times are that of
their writers, and it is not
implied that Punjab Times
endorses them.

Sameway Punjab Times
does not necessarily endorse
the claim made in the
advertisement published in
Punjab Times.

**All disputes subject to
Chicago jurisdiction.**

ਕੈਨੇਡਾ ਜਾਣ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਝਟਕਾ

ਬਰੈਂਪਟਨ: ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ
ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸਮੇਤ
ਇਥੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਸਾਰੇ ਚਾਹਵਾਨਾਂ ਲਈ ਪਹਿਲੀ
ਦਸੰਬਰ ਤੋਂ ਫੀਸਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਵਾਧਾ ਕਰ ਦਿਤਾ
ਹੈ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਝਟਕਾ
ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਦੇਸ਼ 'ਚ ਪੜ੍ਹਾਈ
ਕਰਨ ਤੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਟੁੱਟ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਫੀਸਾਂ
ਵਧਣ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਫੀਸਾਂ ਵੀ ਦੁੱਗਣੀਆਂ
ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ
ਫੀਸਾਂ ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਾਧੇ ਦਾ ਐਲਾਨ
ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਵਿਜ਼ਿਟਰ
ਵੀਜ਼ਾ, ਟੈਂਪਰੇਰੀ ਰਿਹਾਇਸ਼, ਨਵੇਂ ਸਟੱਡੀ
ਪਰਮਿਟ, ਵਰਕ ਪਰਮਿਟ ਆਦਿ ਵਰਗ ਆਉਂਦੇ

ਹਨ।
ਉਂਜ ਇਹ ਕੋਈ ਗਾਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ
ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਵੀਜ਼ਾ ਮਿਲ ਵੀ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ
'ਚ ਵਿਜ਼ਿਟਰ ਵੀਜ਼ੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲੇ ਕਰਮੀ
ਪਹਿਲਾਂ ਐਲ.ਐਮ.ਆਈ.ਏ. ਪਰਮਿਟ ਲੈ ਕੇ
ਪੱਕੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਪਰ ਹੁਣ ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ
ਉਹ ਪਰਮਿਟ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਰਕ ਪਰਮਿਟ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪੱਕੇ
ਹੋਣ ਦੇ ਸਕੋਰ ਵਿਚ 55 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕਰ
ਲੈਂਦੇ ਸਨ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਬੰਦ ਕਰ
ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਪਰਮਿਟ ਦੀ ਮਾਰਕਿਟ ਕੀਮਤ 40
ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਤੱਕ ਹੈ। ਕਰੀਬ ਢਾਈ ਲੱਖ
ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ 'ਤੇ ਛਾਂਟੀ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਲਟਕ
ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਫੀਸਾਂ 'ਚ ਵਾਧੇ ਦੇ
ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਸਿਆਸੀ ਪਨਾਹ ਲਈ 14 ਹਜ਼ਾਰ
ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਪੁੱਜ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਜਾਖੜ ਨੇ 'ਕਿਸਾਨ ਤੇ ਕਿਸਾਨੀ' ਦੁਆਲੇ ਘੁਮਾਈ ਸਿਆਸਤ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ
ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣ ਮਗਰੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ
ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਹੁਣ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ
'ਕਿਸਾਨ ਤੇ ਕਿਸਾਨੀ' ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਬਿੰਦੂ 'ਚ
ਰੱਖਣ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਦੇ ਪਿਤਾ
ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸਪੀਕਰ ਮਰਹੂਮ
ਬਲਰਾਮ ਜਾਖੜ ਖੇਤੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਵਿਚ ਪਾਏ
ਯੋਗਦਾਨ ਕਾਰਨ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਬਲਰਾਮ
ਜਾਖੜ ਨੂੰ ਅਬੋਹਰ ਤੇ ਫ਼ਾਜ਼ਿਲਕਾ ਦੇ ਖਿੱਤੇ
ਵਿਚ ਕਿੰਨੂ ਅਤੇ ਅੰਗੂਰਾਂ ਦੇ ਬਾਗ ਲਿਆਉਣ
ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਲਰਾਮ ਜਾਖੜ
1965 ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀ 'ਭਾਰਤੀਆ
ਕ੍ਰਿਸ਼ਕ ਸਮਾਜ' ਦੇ ਮੋਹਰੀ ਸਨ। ਇਸੇ
ਸਿਆਸੀ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਅੱਗੇ
ਵਧਾਉਂਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ।

ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਸੁਨੀਲ
ਜਾਖੜ ਦੇ ਅਸਤੀਫੇ 'ਤੇ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਕੋਈ

ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੁਨੀਲ
ਜਾਖੜ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਜ਼ਿੰਮਨੀ ਚੋਣਾਂ
ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤੀ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਲਾਭੇ ਰਹੇ ਹਨ।
ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸਤ ਹੁਣ
'ਕਿਸਾਨ ਤੇ ਕਿਸਾਨੀ' ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਬੁਣਨੀ ਸ਼ੁਰੂ
ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ
ਦੀ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਸਿੱਧੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ
ਸਲਾਘਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਐਕਸ' ਨੇ
ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਗੱਲ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਨਿਚੋੜ
ਕੱਢਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਭ ਤੋਂ
ਜ਼ਰੂਰੀ ਗੱਲ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਹੈ। ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਨੂੰ
ਇਸ ਵੇਲੇ ਬਾਕੀ ਮਸਲਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਸਾਨ ਦੀ
ਤਕਲੀਫ਼ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਇਸ
ਸਬੰਧੀ ਪਹਿਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੀਤੀ ਜਦੋਂ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਕਿਹਾ
ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨੀ ਲਈ ਕੁਝ ਕੀਤੇ
ਬਿਨਾਂ ਸਰਨਾ ਨਹੀਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ
ਹੁਣ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਆਨੇ-ਬਹਾਨੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ
'ਤੇ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕੁਵੈਤ ਦੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਤੇ 20 ਘੰਟੇ ਤੱਕ ਫਸੇ ਰਹੇ ਭਾਰਤੀ ਯਾਤਰੀ

ਕੁਵੈਤ ਸਿਟੀ: ਮੈਨਚੈਸਟਰ ਜਾਣ ਵਾਲੀ
'ਗਲਫ਼ ਏਅਰ' ਦੀ ਉਡਾਣ ਦੇ ਕਈ ਭਾਰਤੀ
ਯਾਤਰੀ ਕੁਵੈਤ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਉੱਤੇ ਤਕਰੀਬਨ
20 ਘੰਟੇ ਤੱਕ ਫਸੇ ਰਹਿਣ ਮਗਰੋਂ ਆਪਣੀ
ਮੰਜ਼ਿਲ ਵੱਲ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ। ਬਹਿਰੀਨ ਤੋਂ
ਮੈਨਚੈਸਟਰ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਉਡਾਣ ਨੂੰ ਤਕਨੀਕੀ
ਖਰਾਬੀ ਕਾਰਨ ਕੁਵੈਤ ਵੱਲ ਮੋੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ
ਸੀ। ਖ਼ਬਰ ਅਨੁਸਾਰ 'ਗਲਫ਼ ਏਅਰ ਜੀਐਫ਼5'
ਨੇ 1 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਸਥਾਨਕ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਰ
ਰਾਤ 2:05 ਵਜੇ ਬਹਿਰੀਨ ਤੋਂ ਉਡਾਣ ਭਰੀ ਪਰ
ਜਹਾਜ਼ 'ਚ ਕੁਝ ਤਕਨੀਕੀ ਖਰਾਬੀ ਆਉਣ ਕਾਰਨ
ਉਸ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 4:01 ਵਜੇ ਕੁਵੈਤ 'ਚ ਉਤਾਰਨਾ
ਪਿਆ। ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਪਾਈ ਗਈ ਇਕ
ਪੋਸਟ ਅਨੁਸਾਰ ਕਈ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ
ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਘੰਟਿਆਂ ਤੱਕ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਤੇ
ਫਸੇ ਰਹੇ ਜਿਸ ਮਗਰੋਂ ਕੁਵੈਤ 'ਚ ਭਾਰਤੀ
ਦੂਤਾਵਾਸ ਨੇ ਗਲਫ਼ ਏਅਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ
ਸਾਹਮਣੇ ਮਸਲਾ ਉਠਾਇਆ।

ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿੜ ਬੰਨ੍ਹਿਆ

(ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)
ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਕਾਲੀ
ਆਗੂ ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ ਵਲਟੋਹਾ ਅਤੇ ਇਕ
ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਗੂ ਨੂੰ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼
ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾੜਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ
ਹੈ। ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਫਸੀਲ 'ਤੇ ਲਗਭਗ ਢਾਈ
ਘੰਟੇ ਚੱਲੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਸੁਖਬੀਰ
ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਸਮੇਤ 2007 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 2017
ਤੱਕ ਦੀ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕੈਬਨਿਟ ਵਿਚ
ਸ਼ਾਮਲ 17 ਸਾਬਕਾ ਅਕਾਲੀ ਮੰਤਰੀ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ
ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਤਤਕਾਲੀ ਕੌਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ
ਅਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅੰਤਰਿੰਗ
ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।
ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ
ਤਨਖਾਹ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ
ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਉਸ ਸਮੇਤ ਛੇ ਹੋਰ
ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ, ਸੁੱਚਾ
ਸਿੰਘ ਲੰਗਾਹ, ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਗਾਬੜੀਆ, ਡਾਕਟਰ

ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਰਣੀਕੇ
ਅਤੇ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੁੰਦਤ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਪਾਰਮਿਕ
ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ
ਸਾਰੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ
ਪਖਾਨਿਆਂ ਵਿਚ 12 ਤੋਂ ਇਕ ਵਜੇ ਤੱਕ ਇਕ
ਘੰਟੇ ਸਫਾਈ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨਗੇ। ਆਪਣੀ ਇਸ
ਸੇਵਾ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਆਪਣੇ ਗਲ ਵਿਚ ਤਖਤੀਆਂ
ਪਾ ਕੇ ਰੱਖਣਗੇ। ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ
ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ

ਦੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਦੁਆਰ ਵਿਖੇ ਘੰਟਾ ਘਰ ਦੇ ਬਾਹਰ
ਸੇਵਾਦਾਰ ਦੀ ਵਰਦੀ ਪਾ ਕੇ ਅਤੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਬਰਫ਼ਾ
ਫੜ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।
ਉਪਰੰਤ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ
ਦੇ ਲੰਗਰ ਘਰ ਵਿਚ ਇਕ ਘੰਟਾ ਸੰਗਤ ਦੇ ਜੂਠੇ
ਬਰਤਨ ਸਾਫ ਕਰਨ, ਇਕ ਘੰਟਾ ਕੀਰਤਨ
ਸਰਵਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਿਤਨੇਮ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ
ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼
ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਬਾਦਲ ਦਾ ਫ਼ਖਰ-ਏ-ਕੌਮ ਖਿਤਾਬ ਵਾਪਸ ਲਿਆ

(ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)
ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ
ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਬੁਲਾਉਣਾ
ਕਬੂਲ ਕੀਤਾ ਹੈ।
ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ
ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ
ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ

ਸਹੂਲਤਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗੱਡੀਆਂ, ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਤੇ
ਹੋਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਈਆਂ ਜਾਣ।
ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਅਤੇ ਅਕਾਲ
ਤਖਤ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਹੈੱਡ ਗ੍ਰੀਥੀ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁਖ
ਸਿੰਘ ਦੀ ਤੁਰਤ ਬਦਲੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ
ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਹੋਰ
ਕਿਸੇ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਨਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ
ਕਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ
ਡੋਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਦੇ
ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਹੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ
ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਰਾਹੀਂ 90
ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਅਖਬਾਰਾਂ
ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ।
ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਗੋਲਕ ਵਿਚੋਂ ਵਰਤੀ
ਗਈ ਰਕਮ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਵਾਸਤੇ ਸੁਖਬੀਰ
ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ, ਸੁੱਚਾ
ਸਿੰਘ ਲੰਗਾਹ, ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਗਾਬੜੀਆ,
ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੁੰਦਤ, ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ
ਰਣੀਕੇ ਅਤੇ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਪਾਸੋਂ ਇਹ
ਰਕਮ ਵਿਆਜ ਸਮੇਤ ਵਸੂਲੀ ਜਾਵੇ।

ਭਾਗਵਤ ਦਾ ਆਬਾਦੀ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਸਲਾਹਿਆ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਵੈਮ ਸੇਵਕ
ਸੰਘ (ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ.) ਦੇ ਮੁਖੀ ਮੋਹਨ
ਭਾਗਵਤ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਘਟ ਰਹੀ ਜਣਨ ਦਰ
'ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਥੇ
ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਸਵਾਗਤ
ਕੀਤਾ, ਉਥੇ ਹੀ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ
ਕਿ ਜੇਕਰ ਆਬਾਦੀ ਵਧਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀਆਂ
ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰੋਤ ਕਿੱਥੋਂ
ਆਉਣਗੇ।
ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਅਨਾਜ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ

ਅਸਮਾਨੀ ਚੜ੍ਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ
ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਿਚ
ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ।"
ਮੋਹਨ ਭਾਗਵਤ ਦੇ ਬਿਆਨ ਬਾਰੇ ਗੱਲ
ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਮਨੋਜ ਤਿਵਾੜੀ ਨੇ
ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਕੌਮੀ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਹਨ। ਤਿਵਾੜੀ
ਨੇ ਸੰਸਦ ਦੇ ਬਾਹਰ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਕਿਹਾ,
"ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਇਕ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਸੰਸਥਾ ਹੈ।
ਜੇ ਮੋਹਨ ਭਾਗਵਤ ਜੀ ਨੇ ਕੁਝ ਕਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ
ਜ਼ਰੂਰ ਕੌਮੀ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ

ਇਸ ਦਾ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ
ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।"
ਮੋਹਨ ਤੋਂ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਅਰੁਨ
ਗੋਵਿਲ ਨੇ ਵੀ ਇਹੀ ਸ਼ਬਦ ਕਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ,
"ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਕੌਮੀ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਹਨ। ਉਹ
ਇਕ ਸਿਆਣੇ ਵਿਅਕਤੀ ਹਨ, ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ
ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਹੈ
ਅਤੇ ਇਹ ਠੀਕ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ।" ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵਿਰੋਧੀ
ਧਿਰ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਭਾਗਵਤ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਨੂੰ ਲੈ
ਕੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਢਿੱਲੋਂ
ਡਾ. ਇਨਕਲਾਬੀ ਥਾਂਦੀ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਰੀ

ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ
ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ
ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ

ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੌਤਾ
ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ
ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ
ਗੁਰਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਜਸਕਰਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ (ਅਮਰ ਕਾਰਪੇਟ)
ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ
ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਹਰਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਲੈਲ
ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ
ਸੁਖਮੇਲ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ
ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ (ਹੈਪੀ ਹੀਰ)
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ

ਵਿੱਤੀ ਤੰਗੀ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਮਦਦ ਮੰਗੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਸੂਬੇ 'ਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਮਦਦ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਾਨ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਉੱਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੰਟਰੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਗਸਟ ਟੈਨੋ ਕੁਆਮੇ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸਾਹਮਣੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਦੇਣ, ਜਨਤਕ ਸੇਵਾਵਾਂ 'ਚ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਪੱਧਰ ਉੱਚਾ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਉਮੀਦ ਜਤਾਈ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਵਿਕਾਸ, ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੋਤ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਸਮਾਜ ਭਲਾਈ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਮਿਲੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਪੁਰਾਣੇ ਜਲ ਸਰੋਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਾਈਯੋਗ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਨਹਿਰੀ ਪਾਣੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਹਿਰਾਂ ਦੇ ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਕਰਨ, ਪੁਰਾਣੇ ਖਾਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੇ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਣਥੱਕ ਯਤਨਾਂ ਸਦਕਾ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਦਾ

ਪੱਧਰ ਇੱਕ ਮੀਟਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਵਧਿਆ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਾਨ ਨੇ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਸਿੱਕਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਭਾਰੀ ਧਾਤਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ 'ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੀ ਤਰਜ਼

‘ਆਪ’ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਕੋਈ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ: ਮਜੀਠੀਆ

ਫ਼ਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਕੋਰ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜੂ ਖੰਨਾ ਅਤੇ ਯੂਥ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਅੰਦਰ ਵੱਡੇ ਕੇ ਲੁੱਟਾਂ-ਖੋਹਾਂ ਅਤੇ ਕਤਲ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਲਈ ਸਰਕਾਰੇ ਦਰਬਾਰੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਲਟਾ ਉਸ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹੀ ਪਰਚਾ ਦਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

‘ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਏ ਗਏ ਮੁੱਦਿਆਂ ਉੱਤੇ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਗੁੰਗਾਰਾ ਭਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਖੇਤਰ ‘ਚ ਸਹਿਯੋਗ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੰਟਰੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਗਸਟ ਟੈਨੋ ਕੁਆਮੇ ਨੇ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਪ੍ਰਗਤੀ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਮੰਨਦਿਆਂ ਇਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਤੇ ਲਚਕੀਲੇ ਜਨਤਕ ਵਿੱਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧਨ

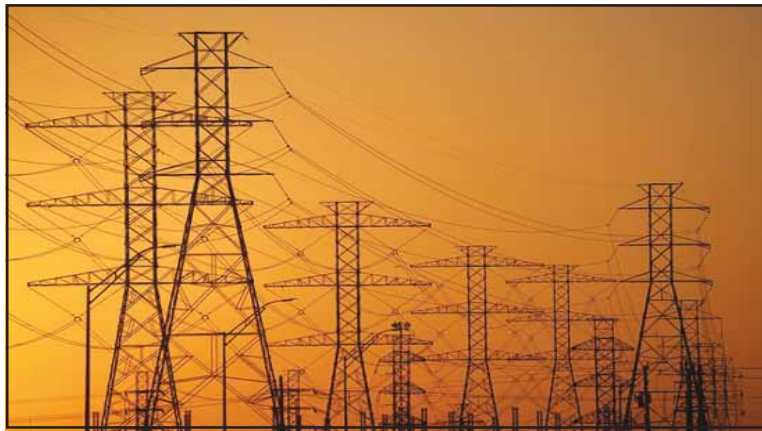
ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ‘ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਸੂਝ-ਬੂਝ, ਡੇਟਾ ਸ਼ੇਅਰਿੰਗ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਗਸਟ ਟੈਨੋ ਕੁਆਮੇ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੈਂਕ, ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ‘ਚ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪਛਵਾੜਾ ਕੋਲਾ ਖਾਣ ਨੇ ਪਾਵਰਕੌਮ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਬਚਾਏ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੀ.ਐਸ.ਪੀ.ਸੀ.ਐਲ. ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ਉੱਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਤਹਿਤ ਸਾਲ 2015 ਤੋਂ ਬੰਦ ਪਈ ਪਛਵਾੜਾ ਕੋਲਾ ਖਾਣ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸਸਤਾ ਕੋਲਾ ਖਰੀਦਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸ਼੍ਰੀ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਸਥਿਤ ਨਿੱਜੀ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਥਰਮਲ ਪਲਾਂਟ ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ।

ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਗਰ ਨਤੀਜੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪਛਵਾੜਾ ਕੋਲਾ ਖਾਣ ਤੋਂ ਸਸਤਾ ਕੋਲਾ ਖਰੀਦਣ ਨਾਲ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਅੰਦਰ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਬੱਚਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਕੋਲ ਇੰਡੀਆ ਲਿਮਿਟਿਡ ਤੋਂ ਕੋਲਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪਛਵਾੜਾ ਖਾਣ ਤੋਂ ਕੋਲਾ 11 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਇਕ ਲੱਖ ਟਨ ਸਸਤਾ

ਪਿਆ ਹੈ। ਦਸੰਬਰ 2022 ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਪੀ.ਐਸ.ਪੀ.ਸੀ.ਐਲ. ਨੇ ਪਛਵਾੜਾ ਕੋਲਾ ਖਾਣ ਤੋਂ 2400 ਟਨ ਰਾਹੀਂ 92 ਲੱਖ ਟਨ ਕੋਲਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੀ.ਐਸ.ਪੀ.ਸੀ.ਐਲ. ਨੂੰ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਬਚਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਿਜਲੀ ਤੇ ਲੋਕ ਨਿਰਮਾਣ ਮੰਤਰੀ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਈ.ਟੀ.ਓ. ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਲ 2015 ਤੋਂ ਪਛਵਾੜਾ ਕੋਲਾ ਖਾਣ ਬੰਦ ਪਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਸੰਬਰ 2022 ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਪੀ.ਐਸ.ਪੀ.ਸੀ.ਐਲ. ਨੂੰ ਕੋਲ ਇੰਡੀਆ ਲਿਮਿਟਿਡ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਸਤੇ ਕੋਲੇ ਦਾ ਬਦਲ ਮਿਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਉਪਰਾਲੇ ਸਦਕਾ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਥਰਮਲ ਪਲਾਂਟਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਲੇ ਦੀ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਰੋਪੜ ਸਥਿਤ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸੁਪਰ ਥਰਮਲ ਪਾਵਰ ਪਲਾਂਟ ਕੋਲ 35 ਦਿਨਾਂ ਲਈ, ਲਹਿਰਾ

ਮੁਹੱਬਤ ਸਥਿਤ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਥਰਮਲ ਪਲਾਂਟ ਕੋਲ 26 ਦਿਨ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਥਰਮਲ ਪਾਵਰ ਪਲਾਂਟ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਕੋਲ 28 ਦਿਨ ਲਈ ਕੋਲੇ ਦਾ ਸਟਾਕ ਹੈ।

ਬਿਜਲੀ ਮੰਤਰੀ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਈ.ਟੀ.ਓ. ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਥਰਮਲ ਪਲਾਂਟ ਖਰੀਦ ਕੇ ਵੀ ਮਿਸਾਲੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਲਾਂਟ ਨਾਲ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਿੱਤੀ ਲਾਭ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਪਲਾਂਟ 2 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮੈਗਾਵਾਟ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਖਰੀਦਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਇਕੱਲੇ ਪਲਾਂਟ ਤੋਂ ਹੀ ਸਾਲਾਨਾ 350 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਬੱਚਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਪਲਾਂਟ ਦੀ ਬਿਜਲੀ ਉਤਪਾਦਨ ਸਮਰੱਥਾ 35 ਤੋਂ ਦੁੱਗਣੀ ਹੋ ਕੇ 77 ਫੀਸਦ ਤੱਕ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਤਸਕਰੀ ਰੋਕਣ ਲਈ 136 ਮਸ਼ਕੂਕ ਦੀ ਸੂਚੀ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਤੇ ਚੁੰਦ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਠੰਢ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਤਸਕਰੀ ਦੀ ਵਧਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਰੋਕਣ ਵਾਸਤੇ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਵੱਲੋਂ 136 ਅਜਿਹੇ ਮਸ਼ਕੂਕਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰੋਂ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਲਈ ਡਰੋਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਫਰੰਟੀਅਰ ਦੇ ਆਈ.ਜੀ. ਅਤੁਲ ਫੁਲਜਲ ਨੇ ਇੱਥੇ ਅਟਾਰੀ ਸਰਹੱਦ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਉਹ ਇੱਥੇ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਦੇ ‘60ਵੇਂ ਰੇਜਿਮੈਂਟ ਡੇਅ’ ਸਬੰਧੀ ਆਏ ਸਨ।

ਆਈ.ਜੀ. ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ 136 ਮਸ਼ਕੂਕਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਵਾਸਤੇ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸਾਲ ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ 30 ਨਵੰਬਰ ਤੱਕ

ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਹੱਦ ‘ਤੇ 270 ਡਰੋਨ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਸਾਲ

ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਨੇ ਸਰਹੱਦ ਤੋਂ 254 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਨਸ਼ੀਲਾ ਪਦਾਰਥ ਹੈਰੋਇਨ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ 215 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਡਰੋਨ ਰਾਹੀਂ ਤਸਕਰੀ ਕਰ ਕੇ ਭਾਰਤੀ ਸਰਹੱਦ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ 553 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਰਹੱਦ ‘ਤੇ ਤਸਕਰੀ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਨੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਸਮੇਤ ਤਿੰਨ ਸਰਹੱਦੀ ਜ਼ੋਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਰਹੱਦ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਇਲਾਕਿਆਂ ਅਤੇ ਦਰਿਆਈ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀ.ਸੀ.ਟੀ.ਵੀ. ਕੈਮਰਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਤਿ-ਆਧੁਨਿਕ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਯੰਤਰ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਵੱਲੋਂ ਇੱਥੇ ਖਾਸਾ ਹੈਂਡਕੁਆਰਟਰ ਵਿੱਚ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਲੈਬ ਵੀ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਡਰੋਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਤਕਨੀਕ ਸਬੰਧੀ ਅਧਿਐਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਹਥਿਆਰਾਂ ਸਣੇ ਦੋ ਕਾਬੂ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਕਾਊਂਟਰ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ (ਸੀ.ਆਈ.) ਵਿੰਗ ਨੇ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਲਿਆਏ ਹਥਿਆਰ ਅੱਗੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਦੇਣ ਆਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਅੱਠ ਆਧੁਨਿਕ ਪਿਸਤੌਲ ਮਿਲੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪਿਸਤੌਲ ਵੀ ਹਨ। ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਗੋਰਵ ਯਾਦਵ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇਵੇਂ ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਕੋਲੋਵਾਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਖੁਫ਼ੀਆ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ‘ਤੇ ਕੀਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਸੀ.ਆਈ. ਟੀਮ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਘਰਿੰਡਾ ਨੇੜੇ ਨੂਰਪੁਰ ਪੱਧਰੀ ਤੋਂ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਲ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸਰਗਨਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਆਧਾਰਤ ਹਥਿਆਰ ਤਸਕਰਾਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮੁੱਖ ਸਰਗਨੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰ ਲਈ ਹੈ।

ਗਿੱਦੜਬਾਹਾ ਦੇ ਪੰਜ ਖੇਤਰਾਂ ‘ਚ ਸਰਪੰਚਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਖਾਰਜ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ-ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੁਕਤਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਗਿੱਦੜਬਾਹਾ ਬਲਾਕ ਦੇ ਪੰਜ ਖੇਤਰਾਂ ‘ਚ ਸਰਪੰਚਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਚੋਣਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ 11 ਅਕਤੂਬਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਜਸਟਿਸ ਸੁਰੇਸ਼ਵਰ ਠਾਕੁਰ ਅਤੇ ਜਸਟਿਸ ਸੁਦੀਪਤੀ ਸ਼ਰਮਾ ‘ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਬੈਂਚ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਚੁਣੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ-ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਫੌਰੀ ਸਰਪੰਚ ਐਲਾਨਣ। ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇ ਪੀੜਤ ਧਿਰ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਐਲਾਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਚੋਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਫੌਰੀ ਨਿਬੇੜਾ ਕਰੇਗਾ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਿਰਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਵਕੀਲਾਂ ਸੰਗਰਾਮ ਐੱਸ. ਸਾਰੋਂ ਅਤੇ ਸੁਭਾਰੀਤ ਕੌਰ ਰਾਹੀਂ ਦਾਖਲ ਪਟੀਸ਼ਨ

‘ਤੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਕਿ ਹੋਰ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸਟੈਂਡ ਲਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫ਼ਸਰ ਨੇ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇਕੱਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਜੇਤੂ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਕਾਗਜ਼ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ‘ਤੇ ਚੋਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਖਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਜੋ ਢੁਕਵੇਂ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ‘ਤੇ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਐਲਾਨ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇਸ ਅਮਲ ਨੂੰ ਦਰਕਿਨਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦਤ ਹੁਕਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਬੈਂਚ ਨੇ

ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਭਰੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ‘ਚ ਚੋਣ ਲੜਨ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘੱਟ ਹੈ ਜਾਂ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ

‘ਚ ਇਕੋ ਹੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਰਹਿ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫ਼ਸਰ ਨੂੰ ਇਕੋ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਤੁਰਤ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਜੇਤੂ ਐਲਾਨ ਦੇਣਾ

ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ‘ਚ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਪੋਲਿੰਗ ਬੁਥਾਂ ਉੱਤੇ ਜਾਣ ਜਾਂ ‘ਨੋਟਾ’ ਬਦਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ‘ਨੋਟਾ’ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਹੱਕ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਦੋ ਉਮੀਦਵਾਰ ਮੈਦਾਨ ‘ਚ ਹੋਣ।

ਪੰਜਾਬ-ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਵਾਦ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਚੋਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਘੇਰੇ ‘ਚ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਵਾਦਤ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ‘ਚ ਵੀ ਦਖਲ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਆਪ ਨੇ ਹੁਣ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਖਿੱਚੀ ਤਿਆਰੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਅਗਾਮੀ 5 ਨਗਰ ਨਿਗਮਾਂ ਤੇ 42 ਨਗਰ ਕੌਂਸਲਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਤਿਆਰੀਆਂ ਖਿੱਚ ਲਈਆਂ ਹਨ। ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ 'ਆਪ' ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਮਨ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 5 ਨਗਰ ਨਿਗਮਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਪਟਿਆਲਾ, ਜਲੰਧਰ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਅਤੇ ਫਗਵਾੜਾ ਵਾਲੇ ਹਲਕਿਆਂ ਦੇ ਆਬਜ਼ਰਵਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਨਾਲ ਹੀ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਦਸੰਬਰ ਤੋਂ ਪਾਰਟੀ ਨਿਗਮਾਂ ਤੇ ਕੌਂਸਲਾਂ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਸਮੇਂ ਮੈਰਿਟ, ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ, ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਮੀਕਰਨ ਅਤੇ ਜਿੱਤਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਮੈਂਬਰ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦੇ ਇੱਛੁਕ ਹਨ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਥਾਨਕ ਪਾਰਟੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਜਾਂ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਕੇ

ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੇ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ ਉੱਤੇ ਹੋਈਆਂ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਜੇਤੂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਤਿੰਨਾਂ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕ ਲਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਕੁਲਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧਵਾਂ ਨੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਚੰਬੋਵਾਲ ਤੋਂ ਇਸ਼ਾਕ ਚੰਬੋਵਾਲ, ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਤੋਂ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਗਿੰਦੜਬਾਹਾ ਤੋਂ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਡਿੱਪੀ ਢਿੱਲੋਂ ਨੂੰ ਸਹੁੰ ਚੁਕਾਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਹਲਫ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਬਰਨਾਲਾ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਕਾਲਾ ਢਿੱਲੋਂ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚੇ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 94 ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਈ.ਟੀ.ਓ. ਨੂੰ ਜਲੰਧਰ, ਵਰਿੰਦਰ ਗੋਇਲ ਨੂੰ ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਮੰਤਰੀ ਤਰੁਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸੌਧ

ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਦਾ ਆਬਜ਼ਰਵਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਗੁਜ਼ਿਆਰਪੁਰ ਤੋਂ 'ਆਪ' ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਡਾ. ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਚੰਬੋਵਾਲ ਨੂੰ ਫਗਵਾੜਾ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਦਾ ਆਬਜ਼ਰਵਰ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ

ਅਪਲਾਈ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਆਪ' ਦੀ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸਰਬਪੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਆਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ

ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿੱਚ ਤੇਜ਼ੀ ਆਵੇਗੀ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਮਨ ਅਰੋੜਾ ਵੱਲੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਚੌਥੇ ਦਿਨ ਇੱਥੇ ਸਥਿਤ ਪਾਰਟੀ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਤੇ ਕੌਂਸਲ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਚੰਗੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਟਿਕਟਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਸ੍ਰੀ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ

'ਆਪ' ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਆਸ ਭਰੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ 'ਆਪ' ਵੱਲ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਨ। 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਢਾਈ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੇ ਕੰਮਾਂ ਤੋਂ ਲੋਕ ਬੇਹੱਦ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹਨ। ਹੁਣ ਸਥਾਨਕ ਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਲੋਕ 'ਆਪ' ਨੂੰ ਮੌਕਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰੀ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਚੋਣਾਂ ਨਾ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣ ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੀਤੀ ਬਣਾਉਣ ਉਤੇ ਜ਼ੋਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਡੈਮੋਕ੍ਰੈਟਿਕ ਟੀਚਰਜ਼ ਫਰੰਟ (ਡੀ.ਟੀ.ਐਫ.) ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬੇ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੀਤੀ ਬਣਾ ਕੇ ਸਕੂਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਫਰੰਟ ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਿਕਰਮਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸੇ ਸਬੰਧ 'ਚ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਸਕੱਤਰ ਕਮਲ ਕਿਸ਼ੋਰ ਯਾਦਵ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਵੀ ਹੋਈ। ਅਧਿਆਪਕ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਤੋਂ ਅੱਪਰ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਾਡਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਰੱਕੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਕੂਲ ਆਫ਼ ਐਮੀਨੈਂਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇ ਕੇ ਬਾਕੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਤੋਂ ਸੱਖਣੇ ਕਰਕੇ ਉੱਥੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨਾਲ ਖਿਲਵਾੜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਆ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਧਿਰ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨ ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਹੋਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਕਿਸਾਨੀ ਦੀਆਂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਐਮ.ਪੀ. ਸੰਸਦ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਜਦੋਂ ਫਸਲ ਦੇ ਭਾਅ ਵਿੱਚ 200 ਤੋਂ 300 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਦਾ ਕੱਟ ਲਗਾ ਕੇ ਔਨਦਾਦਾ ਦੀ ਲੁੱਟ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਹ ਸਾਰੇ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝੇ ਰਹੇ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇਕ ਵਾਰ ਵੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੀ।

ਸ੍ਰੀ ਜਾਖੜ ਨੇ 'ਆਪ' ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਆਪ' ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨ

ਜਾਖੜ ਨੇ ਕਿਸਾਨੀ ਮਸਲਿਆਂ ਉਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਆਪ ਨੂੰ ਘੇਰਿਆ

'ਆਪ' ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟ 'ਚ ਧੱਕਿਆ: ਬਾਜਵਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਮੰਗਣ ਉੱਤੇ 'ਆਪ' ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਤੰਬਰ 2022 ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬੋਰਡ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ 15 ਕਰੋੜ ਡਾਲਰ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਦਰਪੇਸ਼ ਵੱਡੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਤੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲ 2022 ਵਾਲੇ 15 ਕਰੋੜ ਡਾਲਰ ਕਿੱਥੇ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਹਨ?

ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ 'ਆਪ' ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਘਿਰਾਓ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦਾ ਜਵਾਬ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼

ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਕੋਈ ਮਜ਼ਬੂਤ ਧਿਰ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਹਰ ਵਰਗ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਇਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਧਿਰ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਦੁਆਰਾਂ 'ਤੇ ਲੱਗਣਗੇ ਸ਼ਹੀਦ ਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਬੁੱਤ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਮੰਤਰੀ ਤਰੁਣਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸੌਂਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਣਦਾ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਦੇਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਈ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਹਰਿਆਣਾ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਗੇਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਬੁੱਤ ਲਗਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਨੂੰ ਸਿਜਦਾ ਕੀਤਾ

ਜਾਵੇਗਾ। ਜਵਾਨਾਂ ਬਾਰੇ ਸਮੁੱਚੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਦੋ ਰੋਜ਼ਾ ਮਿਲਟਰੀ ਲਿਟਰੇਚਰ ਫੈਸਟੀਵਲ ਦੇ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਦੇ ਸਮਾਗਮ 'ਚ ਸੌਂਦ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੀ ਮੁਸਤੈਦੀ ਕਰਕੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਹਰੇਕ ਨਾਗਰਿਕ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਬੇਫਿਕਰ ਹੋ ਕੇ ਸੌਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫੌਜ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਭੁਲਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦਾ ਨਾਂ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਭਾਜਪਾ: ਕੰਗ

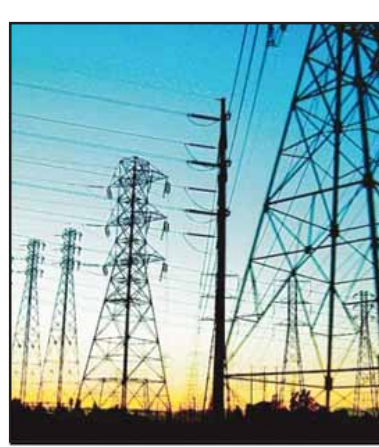
ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼ਹੀਦ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡਾ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸਥਿਤ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੁੱਤ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ 'ਆਪ' ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਹਨ। ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਬੁੱਤ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਉਦਘਾਟਨ ਕਰਨ ਦੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦੇਣ ਮਗਰੋਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਵੀ ਭਗਵਾ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਮੌਤਵਾਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

'ਆਪ' ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਮਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੰਗ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦਾ ਨਾਮ ਆਪਣੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਆਗੂ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਪਰ ਮਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਸਦਕਾ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦਾ ਨਾਮਕਰਨ ਸ਼ਹੀਦ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕੰਗ ਨੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਇੰਨੇ ਦਿਨਾਂ ਮਗਰੋਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੁੱਤ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਇਹ

ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ 10 ਸਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਸੱਤਾ 'ਚ ਰਹਿਣ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦਾ ਨਾਮ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਿਉਂ ਕਰਦੀ ਰਹੀ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੱਤਾ 'ਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਮੁਹਾਲੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦਾ ਨਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਰੱਖਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬੁੱਤ ਵੀ ਲਵਾਇਆ।

ਬਿਜਲੀ ਸਬਸਿਡੀ ਦਾ ਬੋਝ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਹੱਥ-ਪੈਰ ਮਾਰਨ ਲੱਗੀ ਮਾਨ ਸਰਕਾਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਤੀ ਸੰਕਟ ਦੇ ਦੌਰ ਦਰਮਿਆਨ ਬਿਜਲੀ ਸਬਸਿਡੀ ਦਾ ਬੋਝ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਨਵੇਂ ਬਦਲ ਭਾਲ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਟੈਕਸ ਮੁਕਤ ਮਾਲੀਏ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਲਈ ਜੁੱਟੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਆਰਥਿਕ ਸਲਾਹਕਾਰ ਅਰਵਿੰਦ ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿੱਤੀ ਸੰਕਟ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉੱਚ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ।

ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਬਿਜਲੀ ਸਬਸਿਡੀ ਦਾ ਬੋਝ ਘਟੇਗਾ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਕਹੀ ਗਈ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਹੋਈ ਕਿ ਬਿਜਲੀ ਸਬਸਿਡੀ ਨੂੰ ਨਾ ਵਾਪਸ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ

ਮੁਫ਼ਤ ਯੂਨਿਟਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਟੌਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸੂਰਜੀ ਊਰਜਾ ਦਾ ਪਸਾਰ ਕਰਕੇ ਸਬਸਿਡੀ ਦਾ ਵਿੱਤੀ ਭਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਘੱਟ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇਸ ਸਾਲ ਦਾ ਕੁੱਲ ਬਿਜਲੀ ਸਬਸਿਡੀ ਦਾ ਬਿੱਲ 20,477 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁੱਲ ਮਾਲੀਏ ਦਾ 19.7 ਫ਼ੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ

ਸੂਰਜੀ ਊਰਜਾ ਦਾ ਪਸਾਰ ਇਕੋ-ਇਕ ਹੱਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਹੋਈ ਕਿ ਬਿਜਲੀ ਸਬਸਿਡੀ ਨੂੰ ਨਾ ਵਾਪਸ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੁਫ਼ਤ ਯੂਨਿਟਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਟੌਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸੂਰਜੀ ਊਰਜਾ ਦਾ ਪਸਾਰ ਕਰਕੇ ਸਬਸਿਡੀ ਦਾ ਵਿੱਤੀ ਭਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਘੱਟ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇਸ ਸਾਲ ਦਾ ਕੁੱਲ ਬਿਜਲੀ ਸਬਸਿਡੀ ਦਾ ਬਿੱਲ 20,477 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁੱਲ ਮਾਲੀਏ ਦਾ 19.7 ਫ਼ੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਸਬਸਿਡੀ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਵਿੱਚ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਸਬਸਿਡੀ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਵਿੱਚ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੂਰਜ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਗਰ ਨਿਗਮਾਂ ਚੋਣਾਂ ਮਗਰੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਕਈ ਅਹਿਮ ਕਦਮ ਚੁੱਕ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੂਬੇ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੈਰ-ਟੈਕਸ ਮਾਲੀਏ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਕਈ ਤਰੀਕੇ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਨ। ਚੋਣਾਂ ਰਹੇ ਕਿ ਮੁੱਖ ਸਲਾਹਕਾਰ (ਵਿੱਤੀ ਮਾਮਲਿਆਂ) ਅਰਬਿੰਦ ਮੋਦੀ ਨੇ ਅਕਤੂਬਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਗੈਰ ਟੈਕਸ ਮਾਲੀਏ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਲਈ ਨੁਕਤੇ ਦੱਸੇ ਸਨ।

ਸੂਰਜ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਿੱਤ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਨਾਗਰਿਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਾਗਰਿਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਫ਼ੀਸ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਲਈ ਵਿਉਂਤ ਬਣਾਉਣ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਫ਼ੀਸ ਕਈ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਵਧਾਈ ਨਹੀਂ ਗਈ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਨੂੰ 10 ਤੋਂ 15 ਫ਼ੀਸਦੀ ਤੱਕ ਦੇ ਵਾਧਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਹੈ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ, ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਵਿਭਾਗ, ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ, ਪੁਲੀਸ ਵਿਭਾਗ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਿਭਾਗ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਲੈਣ 'ਤੇ ਫ਼ੀਸ ਵਸੂਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦਰ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਵਾਲੇ ਦੌਰ ਵੱਲ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ 2024-25 ਦੀ ਦੂਜੀ ਤਿਮਾਹੀ (ਜੁਲਾਈ-ਸਤੰਬਰ) ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦਰ ਨਿਰਾਸ਼ਾਜਨਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਘਟ ਕੇ 5.4 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਪਿਛਲੀਆਂ ਸੱਤ ਤਿਮਾਹੀਆਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ।

ਇਹ ਅੰਕੜਾ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਦੀ 8.1 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲੋਂ ਕਾਫੀ ਘੱਟ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ 'ਤੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਬਰੇਕ ਲੱਗਦੀ ਦਿਸ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਦਰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਸਥਿਰਤਾ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਵਾਇਤੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਿਰਮਾਣ ਖੇਤਰ ਇਸ ਸੁਸਤੀ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਹੈ ਜੋ ਘਟ ਰਹੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਿਰਮਾਣ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਗਰੋਸ ਵੈਲਿਊ ਐਡਿਡ (ਜੀ.ਵੀ.ਏ.) ਦਾ ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਸਾਲ ਵਿੱਚ 14.3 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਘਟ ਕੇ 2.2 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਰਹਿ ਜਾਣਾ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਖੇਤਰ ਮਹਿੰਗਾਈ ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਉਪਭੋਗਤਾ ਖਰਚ ਕਾਰਨ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਹ ਅੰਕੜੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਟੈਟਿਸਟਿਕਸ ਆਫਿਸ (ਐਨ.ਐਸ.ਓ.) ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਵਿਕਾਸ ਦਰ ਵਿੱਚੋਂ 1.5 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅੰਕ ਤਾਂ ਨਿੱਜੀ ਅੰਤਿਮ ਖਪਤ ਤੇ ਕੁੱਲ

ਨਿਰਧਾਰਤ ਪੂੰਜੀ ਜੋੜ ਨੇ ਹੀ ਚੁੱਕ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਜੋ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੈ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰਕ ਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਖਰਚ 'ਚ ਭਰੋਸਾ ਡਿੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਅਜੇ ਵੀ ਸਭ ਤੋਂ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧਦਾ ਅਰਥਚਾਰਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਐਨ.ਐਸ.ਓ. ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ 2024-25 ਦੀ ਦੂਜੀ ਤਿਮਾਹੀ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦਾ ਕੀਮਤਾਂ ਉੱਤੇ ਜੀ.ਡੀ.ਪੀ. 76.60 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸ਼ੁੱਭ ਸੰਕੇਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੇਵਾਵਾਂ

ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ 7.1 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦਾ ਵਾਧਾ ਦਰਜ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ 3.5 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਵਧਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਦਿਹਾਤੀ ਮੰਗ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਪਿਛਲੀ ਤਿਮਾਹੀ ਦੇ 2 ਫੀਸਦੀ ਤੇ ਸਾਲਾਨਾ 1.7 ਫੀਸਦੀ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਾਧਾ ਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਬਰਾਮਦਾਂ 'ਚ ਪਏ ਅੜਿੱਕੇ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਸੁਸਤ ਹੋ ਕੇ 2.8 ਦੀ ਦਰ 'ਤੇ ਆ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਆਲਮੀ ਬੇਯਕੀਨੀ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ

ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਚਾਰੇ ਲਈ ਨਵੀਂ ਸੋਚ ਦੀ ਲੋੜ: ਰਾਹੁਲ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵਿਕਾਸ ਦਰ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਅਰਥਚਾਰੇ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਲਾਭ ਮਿਲਦਾ ਰਹੇਗਾ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਅਰਥਚਾਰਾ ਤਰੱਕੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਅਰਥਚਾਰੇ ਲਈ ਨਵੀਂ ਸੋਚ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਜੀ.ਡੀ.ਪੀ. ਦੀ ਵਾਧਾ ਦਰ ਦੇ ਸਾਲ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ 5.4 ਫੀਸਦੀ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਗੱਲ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਚਾਰਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਤਰੱਕੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਦਾ ਲਾਭ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ।"

ਤੇਲ ਬਰਾਮਦਾਂ ਦਾ ਝਲਕਾਰਾ ਵੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵਿੱਤੀ ਵਰ੍ਹੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅੱਧ ਲਈ ਰੱਖੀ ਬਜਟ ਰਾਸ਼ੀ ਵਿੱਚੋਂ ਅਜੇ ਸਿਰਫ਼ 37 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਪੂੰਜੀ ਖਰਚਣਾ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸੇਧਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਖਣ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵਿਕਾਸ ਦਰ ਮਨਫੀ 0.1 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਲਾਨਾ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਿਛਲੀ ਇਸੇ ਤਿਮਾਹੀ ਵਿਚ 11.1 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸੀ। ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ 2025 ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਿਮਾਹੀ ਵਿਚ ਇਹ 7.2

ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸੀ। ਖਣ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਘਾਟੇ ਦਾ ਕਾਰਨ ਲੰਮੀ ਚੱਲੀ ਬਾਰਿਸ਼ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਖਣ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਰੋਕੀ ਰੱਖਿਆ। ਵਪਾਰ, ਹੋਟਲ ਅਤੇ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਸੈਕਟਰ ਦੀ ਵਿਕਾਸ ਦਰ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ ਹੈ। ਵਿੱਤੀ ਅਤੇ ਰੀਅਲ ਅਸਟੇਟ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਵਾਧਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਅੰਕੜਿਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸੱਤ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਵਿੱਤੀ ਘਾਟਾ ਪੂਰੇ ਸਾਲ ਦੇ ਟੀਚੇ ਦੇ 46.5 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ: ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਨਵੀਂ ਮੁਸੀਬਤ ਆਈ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਮੈਸੇ ਚਿਊ ਸਟੇਟਸ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ (ਐਮ.ਆਈ.ਟੀ.) ਸਮੇਤ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਕਈ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ 20 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਦ ਰੁੱਤ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਤੋਂ ਮੁੜਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਿਨ ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ 47ਵੇਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਜੋਂ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਣਗੇ।

ਇਹ ਸਲਾਹ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੱਢਣ ਬਾਰੇ ਹੋ ਰਹੀ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਨੁਮਾਨ ਮੁਤਾਬਕ ਦੇਸ਼ 'ਚ 1.1 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਪਰਵਾਸੀ ਹਨ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ 'ਓਪਨ ਡੋਰਸ 2024' ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ 11 ਲੱਖ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗਿਣਤੀ (3,30,000) ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਹੈ।

ਹਾਇਰ ਐਂਡ ਇੰਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਪੋਰਟਲ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਚਾਰ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗੈਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਸਿੱਖਿਆ ਹਾਸਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਵੈਥ ਐਂਡ-ਵੀਜ਼ਾ ਧਾਰਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ 'ਤੇ ਟਰੰਪ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਲਗਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵੀਜ਼ਾ ਪਾਬੰਦੀ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਪੈਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਐਮ.ਆਈ.ਟੀ. ਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਅਫਵਾਹਾਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ।

ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਅਰਜ਼ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਡੱਲਾ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ

ਵਿਨੀਪੈਗ: ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਵੱਖਵਾਦੀ ਅਤੇ ਗੈਰਸਟਰ ਅਰਜ਼ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਡੱਲਾ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ 30,000 ਡਾਲਰ ਦੇ ਮੁਚਲਕੇ ਉੱਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਅਗਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਹੁਣ 24 ਫਰਵਰੀ 2025 ਨੂੰ ਹੋਵੇਗੀ। ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਇਕ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਰਜ਼ ਡੱਲਾ ਨੂੰ 30,000 ਡਾਲਰ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਮੁਚਲਕੇ

ਵਿਨੀਪੈਗ: ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਆਏ ਦਿਨ ਸਖ਼ਤ ਫੈਸਲੇ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਵਧਾਉਂਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਪੱਕੇ ਹੋਣ ਦਾ ਆਖਰੀ ਰਾਹ ਲੇਬਰ ਮਾਰਕੀਟ ਇੰਪੈਕਟ ਅਸੈਸਮੈਂਟਸ (ਐਲ.ਐੱਮ.ਆਈ.ਏ.) ਦੀ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਮੰਤਰੀ ਮਾਰਕ ਮਿਲਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਪੀਆਰ ਲਈ ਐਲ.ਐਮ.ਆਈ.ਏ. ਦੀ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫੈਡਰਲ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ 50 ਵਾਧੂ ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਖਤਮ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਲੇਬਰ ਮਾਰਕੀਟ ਇੰਪੈਕਟ ਅਸੈਸਮੈਂਟਸ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਠੱਗਿਆ ਜਾ

ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਲਾ ਬਾਜ਼ਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਇਕ ਕਾਗਜ਼ ਲਈ 70 ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਤੱਕ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿਚ ਸਖ਼ਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਫ਼ਰਜ਼ੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਲਈ ਐਲ.ਐੱਮ.ਆਈ.ਏ. ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਲਾ ਬਾਜ਼ਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਇਕ ਕਾਗਜ਼ ਲਈ 70 ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਤੱਕ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿਚ ਸਖ਼ਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਫ਼ਰਜ਼ੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਲਈ ਐਲ.ਐੱਮ.ਆਈ.ਏ.

ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਵੇਲੇ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਪੀਆਰ ਲਈ ਸੀ.ਆਰ.ਐਸ. ਸਕੋਰ 500 ਤੋਂ ਉੱਤੇ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਐਲ.ਐਮ.ਆਈ.ਏ. ਦੇ 50 ਵਾਧੂ ਅੰਕ ਪੀਆਰ ਦਿਵਾਉਣ 'ਚ ਕਾਰਗਰ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਸਹੂਲਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਠੱਗੀ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਮੰਤਰੀ ਮਾਰਕ ਮਿਲਰ ਨੇ ਵਰਕ ਪਰਮਿਟ ਦੀ ਮਿਆਦ

ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਤਿਲੰਗਾਨਾ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਹੱਤਿਆ

ਹੈਦਰਾਬਾਦ: ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਉੱਤੇ ਅਣਪਛਾਤਿਆਂ ਨੇ ਤਿਲੰਗਾਨਾ ਦੇ ਖਮੋਮ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਪਛਾਣ ਸਾਈ ਤੇਜਾ ਨੁਕਾਰਪੂ (22) ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਬੀ.ਆਰ.ਐਸ. ਐਮ.ਐਲ.ਸੀ. ਮਧੂਸੂਦਨ ਬਾਠਾ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸਮੇਂ

ਅਨੁਸਾਰ ਸਵੇਰੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਨੇੜੇ ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੇ ਸਾਈ ਤੇਜਾ 'ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਹ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ ਤਾਂ ਉਹ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਉਥੇ ਰੁਕਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਦੋਸਤ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਲਈ ਬਾਹਰ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਕੈਨੇਡਾ: ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਪਨਾਹ ਦਾ ਰਾਹ ਸੌੜਾ ਕਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ

ਵਿਨੀਪੈਗ: ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਮੰਤਰੀ ਮਾਰਕ ਮਿਲਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸ਼ਰਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਫੈਡਰਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਅਗਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਥਾਈ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਟੌਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਥਾਈ ਵਰਕਰ ਪਰਮਿਟਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਦਲਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ

ਰਫਿਊਜੀ ਬੋਰਡ ਕੋਲ ਅਕਤੂਬਰ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ

ਅਸਾਇਲਮ ਦੇ 2 ਲੱਖ 60 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾਅਵੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਸਨ ਅਤੇ ਜਦਕਿ ਇਹ ਅੰਕੜਾ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਜ਼ਟਰ ਵੀਜ਼ਾ 'ਤੇ ਆਉਣ ਮਗਰੋਂ ਅਸਾਇਲਮ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜਲਦ ਤੋਂ ਜਲਦ ਨਿਬੇੜਨ ਲਈ ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਮਰ ਕਸ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦਾਅਵੇ ਰੱਦ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮਾਰਕ ਮਿਲਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਗੈਰਵਾਜ਼ਬ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪਨਾਹ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕੀਤੇ ਜਦਕਿ ਉਹ ਇਸ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਹ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਦਾਅਵੇ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਚਾਈ ਉੱਤੇ ਮਿਲਰ ਨੇ ਸਵਾਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਅਕਤੂਬਰ ਵਿਚ 17,400 ਜਣਿਆਂ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਪਨਾਹ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਦਕਿ ਜੁਲਾਈ ਵਿਚ ਅੰਕੜਾ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ

ਗਿਆ ਸੀ। ਅਸਾਇਲਮ ਦੇ 14 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾਅਵੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਸਾਇਲਮ ਸਿਸਟਮ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪਨਾਹ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੱਸਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਖੁਦ ਮੰਨ ਕਰਨ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਆਰਜ਼ੀ ਵੀਜ਼ਾ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 30 ਲੱਖ ਤੋਂ ਟੱਪ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਸਟੱਡੀ ਵੀਜ਼ਾ ਅਤੇ ਵਿਜ਼ਟਰ ਵੀਜ਼ਾ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਹੈ। ਤਕਰੀਬਨ 2 ਲੱਖ ਸਾਬਕਾ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਵਰਕ ਪਰਮਿਟ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਜਾਂ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਪਨਾਹ ਮੰਗਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਅਬਾਹ ਵਾਧਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ, 7 ਦਸੰਬਰ, 2024

ਅਕਾਲੀ ਸਿਆਸਤ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ

ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਬਾਰੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸੁਣਾਇਆ ਫੈਸਲਾ ਵਾਕਈ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾਕੁਨ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਿਰ ਠੋਕ-ਵਜਾ ਕੇ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਆਖ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਅਕਾਲੀ ਸਿਆਸਤ ਉਤੇ ਵੱਡਾ ਅਸਰ ਪਵੇਗਾ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ 2007 ਤੋਂ 2017 ਤੱਕ ਚੱਲੀ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਗਰਾਫ ਲਗਾਤਾਰ ਹੇਠਾਂ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ, ਇਹ ਉਸੇ ਦਾ ਹੀ ਨਤੀਜਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਸਮੁੱਚੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੁਲ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਇਸ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਪੰਥ ਦੀ ਪਹਿਰੇਦਾਰੀ ਛੱਡ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾਉਣ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਥੇ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ: ਕੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ? ਅਸਲ ਵਿਚ, ਮਸਲਾ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਉਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਬਜ਼ੇ ਕਾਰਨ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਘਾਣ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਨਿਘਾਰ ਹੋਰ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਐਤਕੀਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਚਾਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਲਈ ਹੋਈਆਂ ਉਪ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵੀ ਖੜ੍ਹੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ।

ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਹੁਣ ਸਭ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਉਤੇ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਵੀ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਵਾਹਵਾ ਸਿਆਸਤ ਹੋਈ। ਉੱਝ, ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਰਵੱਈਏ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਐਤਕੀਂ ਸੁਣਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਫੈਸਲਾ ਵੱਖਰਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ 2 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਫੈਸਲਾ ਆਇਆ, ਉਹ ਕੁਝ ਹਲਕਿਆਂ ਲਈ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ, ਉਸ ਨਾਲ ਵੀ ਕੁਝ ਹਲਕੇ ਅਸ਼-ਅਸ਼ ਕਰ ਉਠੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਸਿੱਖੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲਾ ਜਲੋਲ ਬਰਕਰਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਢਾਹ ਲੱਗਦੀ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਉਹੀ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਵੱਡੇ ਫੈਸਲੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

ਇਹ ਇਸੇ ਦਾ ਹੀ ਨਤੀਜਾ ਸੀ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਰਹੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਥ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕੀਤੇ ਬੱਜਰ ਗੁਨਾਹਾਂ ਬਦਲੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਅਰਸੇ ਦੌਰਾਨ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਹੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹੋਰ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਫੈਸਲਾ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਨਾਹਾਂ ਬਦਲੇ ਕਰੀਬ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤਨਖ਼ਾਹੀਆ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਇਹ ਮਸਲਾ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਆਗੂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਗੋਂ ਜਿਸ ਪੰਥਕ ਸੰਕਟ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਅਸਰ ਨਾ ਕੇਵਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਗੋਂ ਕਈ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੱਕ ਫੈਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦਾ ਇਸ ਸੱਜਰੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਨਿਰਖ-ਪਰਖ ਇਸ ਜ਼ਾਵੀਏ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੰਥਕ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਮੁਖ਼ਾਤਿਬ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਵੇਂ ਅਤੇ ਕਿੰਨਾ ਸਾਜ਼ਗਾਰ ਹੋ ਸਕੇਗਾ।

ਕੁਝ ਹਲਕਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਤਵੱਕੋ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਪੰਥ 'ਚੋਂ ਛੇਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕਨਸੋਆਂ ਹਨ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਨਰਮੀ ਵਰਤਣ ਲਈ ਮਨਾਉਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਈ। ਉੱਝ, ਇਹ ਗੱਲ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅੰਦਰ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਆਏ ਨਿਘਾਰ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਆਖਿਆ ਕਿ ਦਲ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਇਸ ਬਾਬਤ ਦਰੁਸਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਹੁਣ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੋਂ ਇਹ ਸੇਧ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਪਈ ਹੈ; ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਪੰਥ ਦਾ ਮੁਹਰੈਲ ਦਸਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ਨਾ ਕੇਵਲ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਗੋਂ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਵੱਡੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਲੜੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਮੌਜੂਦਾ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਇਸ ਤੋਂ ਸਬਕ ਸਿੱਖੇਗੀ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਜੋ ਕੁਰਬਾਨੀ ਅਤੇ ਤਿਆਗ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਮੁਤਾਬਿਕ ਚੱਲ ਸਕੇਗੀ ਜਾਂ ਫਿਰ ਸਮੇਂ ਮੁਤਾਬਿਕ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਲਈ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਅੱਗੇ ਆਵੇਗੀ? ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਤਾਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗਣਾ ਹੈ ਪਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਣ ਲੱਗਿਆਂ ਜੋ ਜੁਰਅਤ ਦਿਖਾਈ ਹੈ, ਜੋ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਉਸ ਦਾ ਅੱਸ ਮਾਤਰ ਵੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਵੇ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲਾ ਰੁਤਬਾ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਅਤੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ

ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਆਧਾਰੀਣ ਕਰ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਹੋਰ ਸਖ਼ਤ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਮਰਹੂਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੋਂ 'ਫਖਰ-ਏ-ਕੌਮ' ਦੀ ਉਪਾਧੀ ਵਾਪਸ ਲੈਣੀ ਸਹੀ ਫੈਸਲਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਦਰਦਨਾਕ ਮੌਤਾਂ ਲਈ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਤੈਅ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ 'ਤੇ ਚੱਲੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਮੰਗਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁਲੀਸ ਦੀਆਂ ਡਾਂਗਾਂ ਖਾਧੀਆਂ।

ਭਾਈ ਅਸ਼ੋਕ ਸਿੰਘ ਬਾਗੜੀਆਂ
ਫੋਨ: +91-98140-95308

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹੋਏ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਇਕ ਗੱਲ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਅੰਤਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਪੁੱਤਰ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮੋਹ ਵਿਚ ਬੇਵੱਸ ਹੋ ਕੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਰੋਲਣ ਲਈ ਰਸਤਾ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਬੱਜਰ ਗੁਨਾਹ ਕੀਤਾ। ਸਿਰਸਾ ਸਾਧ ਦਾ ਮੁਆਫੀਨਾਮਾ, ਐਸੇ ਪੁਲੀਸ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀਆਂ ਦੇਣੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੜੀ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਕੀਤੇ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਨਰਮੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼

ਜਾਂ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸੰਗਤ ਅੱਗੇ ਝੂਠ ਬੋਲ ਰਹੇ ਹੋ ਜਾਂ ਸੱਚ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਆਧਾਰੀਣ ਕਰ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਹੋਰ ਸਖ਼ਤ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਮਰਹੂਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੋਂ 'ਫਖਰ-ਏ-ਕੌਮ' ਦੀ

ਉਪਾਧੀ ਵਾਪਸ ਲੈਣੀ ਸਹੀ ਫੈਸਲਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਦਰਦਨਾਕ ਮੌਤਾਂ ਲਈ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਤੈਅ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ 'ਤੇ ਚੱਲੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਮੰਗਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁਲੀਸ ਦੀਆਂ ਡਾਂਗਾਂ ਖਾਧੀਆਂ। ਤਿੰਨ ਵਿਵਾਦਤ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਵੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪਿੱਠ ਪੂਰੀ, ਇਹ ਵੀ ਜੱਗ ਜਾਹਿਰ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਹੁਤ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ, ਇਸ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖਤਾ ਨਾਲ ਬਣੇ ਰਹਿਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਅਜੋਕੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਆਧਾਰ ਦਾ ਘਾਣ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਪੁਨਰਗਠਨ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਮੁੱਚੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਕਰ ਕੇ ਨਵੀਂ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਚੁਣਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਸਲਾਘਾਯੋਗ ਹੈ।

ਇਕ ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਕਬੂਲ ਕੀਤੀਆਂ, ਉਸ ਦਾ ਅਸਰ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੀਡਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਕੇਸਾਂ ਉਤੇ ਵੀ ਪਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਜੋ ਕਬੂਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਗਾਹੇ-ਬਗਾਹੇ ਕੇਂਦਰ ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਵਿਚ ਕਹਿੰਦੇ ਆਏ ਹਨ, ਇਹ ਆਪਾ-ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ।

ਧਾਰਮਿਕ ਸਜ਼ਾ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਬਾਬਰੂਮਾਂ ਦੀ ਸਫਾਈ, ਜੋੜੇ ਝਾਤਨ ਦੀ ਸੇਵਾ, ਲੰਗਰ 'ਚ ਜੂਠੇ ਬਰਤਨ ਸਾਫ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸੇਵਾ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੋਰ ਕਈ ਸਿਧਾਂਤਕ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਵੀ ਸੁਣਾਈਆਂ ਹਨ। ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਗੁਸਲਖਾਨੇ ਸਾਫ ਕਰਨ, ਜੋੜੇ ਝਾਤਨ, ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਬਾਹਰ ਸੇਵਾਦਾਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲ ਵਿਚ ਤਨਖਾਈਏ ਦੀ ਤਖਤੀ ਪਾ ਕੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਬਰਫਾ ਲੈ ਕੇ ਖੜ੍ਹਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਗਲ

ਵਿਚ ਵੀ ਤਨਖਾਈਏ ਦੀਆਂ ਤਖਤੀਆਂ ਪਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਾਪਸ ਲੈਣਾ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਗੁਨਾਹਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਰ ਧਾਰਮਿਕ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਸਬੰਧੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾਯੋਗ ਹੈ। ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 1984 ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਤਿਵਾਦ ਦੇ ਦੌਰ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਸੌਦਾ ਸਾਧ ਦੇ ਮੁਆਫੀਨਾਮੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਗਲਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਤੋਂ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਦਲੇਰੀ ਭਰਿਆ ਕਦਮ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪੈਸੇ ਦਾ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਸੌਦਾ ਸਾਧ ਦੇ ਅਖੌਤੀ ਮੁਆਫੀਨਾਮੇ ਦੀ ਇਸਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ ਉਤੇ ਖਰਚਣ ਦੇ ਬੱਜਰ ਗੁਨਾਹ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੋਂ ਸੂਦ ਸਮੇਤ ਵਾਪਸ ਲੈਣਾ ਵੀ ਚੰਗਾ ਕਦਮ ਹੈ।

ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲੜਾ ਦੇ ਕਤਲ, ਛੱਤੀਸਿੰਘਪੁਰਾ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਬੇਅਦਬੀਆਂ ਕਰਾਉਣਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਛਿੱਕੇ ਟੰਗ ਕੇ ਪੰਥ ਨਾਲ ਕੋਝਾ ਮਜ਼ਾਕ ਕਰਨ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੀਡਰਾਂ ਕੋਲੋਂ ਮੰਗਦੇ ਹੋਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਲੀਡਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਆ ਕੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫੇ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੱਚਾ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ 'ਬਾਗੀ' ਬਣ ਗਏ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਲੀਡਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ, ਨੂੰ 'ਦਾਗੀ' ਦੱਸਣ ਲੱਗੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੀ ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਚੰਗੀ ਖ਼ਬਰ ਲਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਮੰਗਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਬਾਕੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਇਹ ਸਾਰੇ ਗੁਨਾਹ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਗੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਬੋਲਿਆ ਅਤੇ ਚੁਪ-ਚਾਪ ਆਪਣੀਆਂ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨਾਂ ਮਾਣਦੇ ਰਹੇ। ਗਿਆਨੀ ਰਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪੋ-ਆਪਣਾ 'ਚੁੱਲ੍ਹਾ ਸਮੇਟ' ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਮੁੜ ਤੋਂ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ।

ਸੌਦਾ ਸਾਧ ਦੇ ਮੁਆਫੀਨਾਮੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜੋ ਵੀ ਖੜ੍ਹੇ-ਕਿਤਾਬਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੱਲੋਂ ਜਨਤਕ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਸਵਾਗਤਯੋਗ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵੱਕਾਰ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਉਪਰ ਚੁੱਕਣ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਮਿਲੇਗੀ। ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਹੋਰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਜੋ ਫੈਸਲਾ ਬਾਕੀ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਉਤੇ ਵੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਦਾਗੀ ਤੇ ਬਾਗੀ' ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਜਥੇ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਇਹ ਢੁਕਵਾਂ ਮੌਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਨਵੀਂ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਹੀ ਬਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗਾ ਸਗੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਵੇਂ ਜੋਸ਼ ਨਾਲ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨਿਭਾ ਸਕਣੀਆਂ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਰਾਹੀਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਘੁਸਪੈਠ ਕਰ ਗਈਆਂ ਪੰਥ ਵਿਰੋਧੀ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬਾਹਰ ਦਾ ਰਸਤਾ ਦਿਖਾਉਣ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਮਿਲੇਗੀ।

ਨਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਮਾਰ

ਹਕੂਮਤ ਤੇਰੀ ਵਿਚ ਜੋ ਜਬਰ ਤੇ ਜੁਲਮ ਹੋਏ, ਹਰ ਇਕ ਦਾ ਹੋਣਾ ਏਂ ਹਿਸਾਬ ਇੱਥੇ, ਆਪਣੇ ਸੁਆਰਥ ਲਈ ਧਰਮ ਨੂੰ ਵਰਤਿਆ ਜੇ, ਦੇਣਾ ਪੈਣਾ ਹਰ ਗੱਲ ਦਾ ਜੁਆਬ ਇੱਥੇ। ਤਖਤਾਂ 'ਤੇ ਬੈਠਿਆਂ ਜੋ ਖੁਦ ਨੂੰ ਹੀ ਸੀ ਦਿੱਤੇ, ਸਾਰੇ ਛੱਡਣੇ ਪੈਣੇ ਨੇ ਖਿਤਾਬ ਇੱਥੇ, ਜਦ ਮਾਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਪੈਂਦੀ ਏ ਨਾ ਤਖਤ ਰਹਿੰਦੇ ਤੇ ਨਾ ਤਾਜ ਇੱਥੇ। ਰੱਬ ਤੋਂ ਡਰ ਕੇ ਚੱਲ, ਗੁਨਾਹਾਂ ਤੋਂ ਤੌਝਾ ਕਰ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੋਣਾ ਏਂ ਮੰਦੜਾ ਹਾਲ ਇੱਥੇ।

ਧਾਰਮਿਕ ਘੱਟਗਿਣਤੀਆਂ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਤੁਅੱਸਬ ਭਾਰਤੀ ਸਟੇਟ 'ਚ ਜਮਾਂਦਰੂ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਇਸੇ ਦਾ ਇਕ ਉੱਘੜਵਾਂ ਇਜ਼ਹਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿੱਧਰੇ ਹਿੰਦੂ ਬਨਾਮ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਵਿਵਾਦ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਘੱਟਗਿਣਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਲ ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਭਿਆਨਕ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਚੁਕਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਯੂ.ਪੀ. ਵਿਚ ਸੰਭਲ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਇਸ ਦਾ ਮੂੰਹ ਬੋਲਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਇਸ ਨੰਗੇ ਹਕੂਮਤੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਵਿਰੁੱਧ ਰੋਹ ਨੂੰ ਠੰਢਾ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਖਾਸ-ਮ-ਖਾਸ ਗਵਰਨਰ ਆਨੰਦੀਬੇਨ ਪਟੇਲ ਨੇ ਜੋ ਜਾਂਚ ਪੈਨਲ ਥਾਪਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਅਰਵਿੰਦ ਕੁਮਾਰ ਜੈਨ ਵਰਗੇ ਭਾਜਪਾ ਪੱਖੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪੈਨਲ ਦੇ ਮਹੀਨੇ 'ਚ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇਵੇਗਾ। ਪੈਨਲ ਨੂੰ ਇਹ ਦੇਖਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਸਾ ਆਪਮੁਹਾਰੀ ਸੀ ਜਾਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਹਿੱਸਾ? ਇਸ ਸਮੁੱਚੇ ਹਾਲਾਤ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਸਾਡੇ ਕਾਲਮਨਵੀਸ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੇਖ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਮਸਜਿਦਾਂ ਹੇਠ ਮੰਦਰ ਲੱਭਣ ਦੇ ਨਵੇਂ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਪ੍ਰਯੋਗ

24 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਹੀ ਜਾਮਾ ਮਸਜਿਦ ਦਾ ਸਰਵੇ ਕਰਨ ਦੇ ਅਦਾਲਤੀ ਹੁਕਮਾਂ ਨੇ ਯੂ.ਪੀ. ਦੇ ਸੰਭਲ ਕਸਬੇ ਦਾ ਅਮਨ-ਚੈਨ ਖੋਹ ਲਿਆ ਹੈ। ਭਗਵਾ ਸਿਆਸਤ ਨੇ ਮੁਗਲ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੀ ਇਸ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਹੇਠ ਮੰਦਰ ਹੋਣ ਨੂੰ ਮੁੱਢ ਬਣਾ ਕੇ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੁਰਾਤਤਵ ਸਰਵੇ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਕੇ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਫਿਰਕੇ ਨਾਲ ਇਕ ਹੋਰ ਧੌਕੇਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਹੋਣ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਰਵੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਫਿਰਕੇ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਗਿਣ-ਮਿੱਥ ਕੇ ਰਾਜਕੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਦਾ ਨੰਗਾ ਨਾਚ ਨੱਚਿਆ ਗਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ

ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ
ਫੋਨ: +91-94634-74342

ਗੋਲੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈ ਲਈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਘਰਾਂ 'ਚ ਵੜ ਕੇ ਬੇਤਹਾਸ਼ਾ ਭੰਨਤੋੜ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਅਣਪਛਾਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦੰਗਾ/ਹਿੰਸਾ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਹੁਣ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕੇਸਾਂ 'ਚ ਫਸਾਉਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਹਿੰਸਾ 'ਚ 20 ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਮੁਜ਼ਰਮਾਨਾ ਭੂਮਿਕਾ ਤੋਂ ਧਿਆਨ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਭੂਮਿਕਾ ਉੱਪਰ ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਗੋਦੀ ਮੀਡੀਆ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੁਲਿਸ ਉੱਪਰ ਪੱਥਰਬਾਜ਼ੀ ਦੀਆਂ ਐਡਿਟ ਕੀਤੀਆਂ ਫੁਟੇਜ ਦਿਖਾ ਕੇ ਨਫਰਤ ਫੈਲਾਉਣ ਦਾ ਬਦਕਾਰ ਧੰਦਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਨੰਗੇ ਹਕੂਮਤੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਵਿਰੁੱਧ ਰੋਹ ਨੂੰ ਠੰਢਾ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਖਾਸ-ਮ-ਖਾਸ ਗਵਰਨਰ ਆਨੰਦੀਬੇਨ ਪਟੇਲ ਨੇ ਜੋ ਜਾਂਚ ਪੈਨਲ ਥਾਪਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਅਰਵਿੰਦ ਕੁਮਾਰ ਜੈਨ ਵਰਗੇ ਭਾਜਪਾ ਪੱਖੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪੈਨਲ ਦੇ ਮਹੀਨੇ 'ਚ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇਵੇਗਾ। ਪੈਨਲ ਨੂੰ ਇਹ ਦੇਖਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਸਾ ਆਪਮੁਹਾਰੀ ਸੀ ਜਾਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਹਿੱਸਾ?

ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਸੰਘ-ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਕੋਈ ਵੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਸਟੇਟ ਦੀ ਫਿਰਕੂ ਭੂਮਿਕਾ 'ਤੇ ਪਰਦਾ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ। ਤੱਥ ਜੰਗ ਜ਼ਾਹਰ ਹਨ। 19 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਜਾਮਾ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਹੇਠ ਹਰਿਹਰ ਮੰਦਰ ਹੋਣ ਦੀ ਮਨਘੜਤ ਕਰਾਣੀ ਤਹਿਤ ਮਸਜਿਦ ਦਾ ਸਰਵੇ ਕਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸੰਭਲ ਦੇ ਕੋਲਾ ਦੇਵੀ ਮੰਦਰ ਦੇ ਮਹੰਤ ਰਿਸ਼ੀਰਾਜ ਗਿਰੀ ਅਤੇ ਪੰਜ ਹੋਰ ਜਣਿਆਂ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੰਨ 1529 'ਚ ਮੁਗਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਾਬਰ ਨੇ 'ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਹਰਿਹਰ ਮੰਦਰ' ਨੂੰ ਢਾਹ ਕੇ ਮਸਜਿਦ ਤਾਮੀਰ ਕਰਵਾਈ ਸੀ। ਉਸੇ ਦਿਨ ਹੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਰਵੇ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਸਰਵੇ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਰਵੇ ਦੀ ਕੋਈ ਤਰੀਕ ਤੈਅ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ ਪਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸੰਭਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ

ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰੰਤ ਸਰਵੇ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਹੋਈ, ਉਸੇ ਦਿਨ ਰਾਤ ਦੇ ਹਨੇਰੇ 'ਚ ਪਹਿਲਾ ਸਰਵੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ; ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਵਕਤ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਭੀੜ ਸੀ ਪਰ ਸਰਵੇ 'ਚ ਕੋਈ ਅੜਿੱਕਾ ਨਹੀਂ ਪਿਆ ਪਰ ਦੂਜੇ ਸਰਵੇ ਨੇ ਹਿੰਸਾ ਭੜਕਾ ਦਿੱਤੀ। ਮਸਜਿਦ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਸਰਵੇ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਸਰਵੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਈ ਗਈ। ਭਾਵੇਂ ਪੁਲਿਸ

ਇਹ ਤਸਵੀਰ ਫਰਵਰੀ 2020 ਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਅਜਮੇਰ ਸ਼ਰੀਫ ਦਰਗਾਹ ਵਿਖੇ ਚਾਦਰ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਦੇ ਹੋਏ।

ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਸਰਵੇ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਮਸਜਿਦ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਦੇਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਤੱਥ ਸਰਕਾਰੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ ਸਰਵੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਸਰਵੇ ਸਾਝਰੇ ਸਾਝੇ ਸੱਤ ਵਜੇ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਹਲ ਕਿਉਂ? ਸਵਾਲ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪਹਿਲਾ ਸਰਵੇ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਦੂਜਾ ਸਰਵੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਿਉਂ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ। ਕੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਸਰਵੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ? ਸਰਵੇ ਟੀਮ, ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਤਾਕਤਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਐਨੀ ਛੋਟੀ ਸਰਵੇ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਸਵੇਰੇ ਸਾਝਰੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਸਖਤ ਬੈਰੀਕੇਡਿੰਗ ਕਰ ਕੇ ਸਰਵੇ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਐਨੀ ਮੁਸਤੈਦੀ ਦਿਖਾਉਣਾ ਅਤੇ ਸਰਵੇ ਟੀਮ ਦੇ ਨਾਲ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਹਜ਼ੂਮ ਦਾ ਆਉਣਾ ਤੇ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਪੁਲਿਸ ਨਫਰੀ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰਨਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਗਿਣੀ-ਮਿੱਥੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ੀ ਤਰੀਕੇ ਕਾਰਨ ਅਫ਼ਵਾਹ ਫੈਲ ਗਈ ਕਿ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਖੁਦਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਸਲਮਾਨ ਅਵਾਮ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ। ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਦੀ ਬੇਵਜੂਹਾ ਭਾਰੀ ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਕਾਰਨ ਉਸ ਫਿਰਕੇ 'ਚ ਸ਼ੱਕ ਅਤੇ ਤੌਖਲੇ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੇਤਿਆਂ 'ਚ ਬਾਬਰੀ ਮਸਜਿਦ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਹੋਈ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਅਤੇ ਧੱਕਾ ਧੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੁਣ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਕੱਟਤਪੰਥੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਹਮਲਾਵਰ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਹਿੰਸਾ ਲਈ ਮੁਸਲਮਾਨ ਫਿਰਕੇ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਵੇ ਦੌਰਾਨ ਹਜ਼ੂਮ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਉੱਪਰ ਪਥਰਾਓਂ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਹਜ਼ੂਮ ਨੂੰ ਖਿੱਡਾਉਣ ਲਈ

ਅੱਥਰੂ ਗੈਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰ ਕੀਤੀ ਪਰ ਗੋਲੀ ਨਹੀਂ ਚਲਾਈ; ਜਦਕਿ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਕੀਤੀ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਾਨਫਰੰਸ 'ਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਖੁਦ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪੈਲੇਟ ਗੰਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨੇ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਵਾਈ ਫਾਇਰਿੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਆਪ-ਵਿਰੋਧੀ ਬਿਆਨ ਵੀ ਇਹੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਪਣੀ ਮੁਜਰਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਲੁਕੋਣ ਲਈ ਪੁਲਿਸ

ਦਬਾਉਣ ਦਾ ਗਿਣਿਆ-ਮਿੱਥਿਆ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਹੈ। ਇਹ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਖੇਤਰ ਹੈ ਜੋ ਹੋਰ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਹੈ। ਸੰਭਲ ਕਸਬੇ ਦੀ ਆਬਾਦੀ 2 ਲੱਖ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਹੈ ਅਤੇ 2011 ਦੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁਲ ਆਬਾਦੀ 'ਚ ਮੁਸਲਮਾਨ 70% ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ 20% ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਵੱਧ ਹਨ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਆਬਾਦੀ ਨਿਮਨ ਮੱਧਵਰਗੀ ਅਤੇ ਅਤਿਅੰਤ ਗਰੀਬ ਹੈ। ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਇਸ ਗਿਣੇ-ਮਿੱਥੇ ਹਮਲੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਗਰੀਬ

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਹਿਸ-ਨਹਿਸ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜੋ ਸਾਇਦ ਹੀ ਕਦੇ ਸਹਿਜ ਹੋ ਸਕੇਗੀ। ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਸਜਿਦਾਂ-ਦਰਗਾਹਾਂ ਹੇਠ ਮੰਦਰ ਲੱਭਣ ਦਾ ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਇੱਥੇ ਰੁਕਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। 'ਹਿੰਦੂ ਏਕਤਾ' ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਦੱਸਣ ਵਾਲੀ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਸਿਆਸਤ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਫਿਰਕੂ ਲੀਹਾਂ 'ਤੇ ਵੱਡੇ ਰੱਖਣ ਦਾ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਹੈ। ਇੱਕੋ ਤੀਰ ਨਾਲ ਦੋ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੰਭਲ 'ਚ ਖੁੱਧ ਰਹੇ ਟਕਰਾਅ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਅਜਮੇਰ (ਰਾਜਸਥਾਨ) ਦੀ ਸਥਾਨਕ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਅਜਮੇਰ ਸ਼ਰੀਫ ਦਰਗਾਹ ਦਾ ਸਰਵੇ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਵਾ ਲਈ ਗਈ ਹੈ। ਫਿਰਕੂ ਸਦਭਾਵਨਾ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਸੂਫੀ ਸੰਤ ਖਵਾਜ਼ਾ ਮੋਇਨੁਦੀਨ ਚਿਸ਼ਤੀ (12ਵੀਂ ਸਦੀ) ਦੀ ਇਸ ਦਰਗਾਹ ਦੀ ਪੂਜਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਦੋਨੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀਆਂ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਸੂਫੀ ਸਥਾਨਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਦਰਗਾਹ 'ਚ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਚਾਦਰ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਵੀ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਮਨਸ਼ੇ ਸਾਝ ਸਮਝੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਤੋਂ ਖਤਰੇ ਦਾ ਡਰ ਦਿਖਾ ਕੇ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਹਕੂਮਤ ਹੇਠ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਭਰਮ ਸਿਰਜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਘੱਟਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਥਾਨ ਢਾਹੁਣ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਗੌਰਵ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਬਣਾ ਕੇ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਫਿਰਕੇ ਦੇ ਚੁਣੌਤੀ ਰਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਾਬਰੀ ਮਸਜਿਦ-ਰਾਮ ਮੰਦਰ ਵਿਵਾਦ ਭਵਿੱਖ 'ਚ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਦੁਹਰਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਧੌਸਬਾਜ਼ ਫਿਰਕੂ ਅਮਲ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਸੀ ਕਿ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਤਾਕਤਾਂ ਜਿਸ ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਵੀ ਉਗਲ ਰੱਖਣਗੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੀ ਅੰਤਮ ਸੱਚ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਆਲਮ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਘੱਟਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਸਜਿਦ, ਗੁਰਦੁਆਰੇ, ਬੋਧੀ ਮੰਦਰ

ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਹਿੰਦੂ ਮੰਦਰ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਕੇ ਸਰਵੇ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਅਦਾਲਤੀ ਹੁਕਮ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਢਾਹੁਣ ਦੇ ਅੰਜਾਮ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੁਆਰਾ ਫਿਰਕੂ ਪਾਲਾਬੰਦੀ ਹੀ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਧੁਰਾ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ 'ਦੇਸ਼ਧੋਰੀ', 'ਅਰਬਨ ਨਕਸਲ' ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਮਿਕ ਘੱਟਗਿਣਤੀਆਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਤੁਅੱਸਬ ਭਾਰਤੀ ਸਟੇਟ 'ਚ ਜਮਾਂਦਰੂ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਇਸੇ ਦਾ ਇਕ ਉੱਘੜਵਾਂ ਇਜ਼ਹਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿੱਧਰੇ ਹਿੰਦੂ ਬਨਾਮ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਵਿਵਾਦ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਘੱਟਗਿਣਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਲ ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਭਿਆਨਕ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਚੁਕਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਰਾਜ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਅਕਸਰ ਸਰਗਰਮ ਭੂਮਿਕਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਹਕੂਮਤ 'ਚ 'ਬੁਲਡੋਜ਼ਰ ਨਿਆਂ' ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਜੁਡੀਸ਼ਰੀ ਦਾ ਡੂੰਘੇ ਰੂਪ 'ਚ ਫਿਰਕੂਕਰਨ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੱਲ ਝੂਠੇ ਬਹਾਨੇ ਬਣਾ ਕੇ ਹਜ਼ੂਮੀ ਕਤਲਾਂ ਅਤੇ 'ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ-ਸੰਸਦਾਂ' ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਤੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸੱਦਿਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਭਾਜਪਾ ਸਾਜ਼ਿਤ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਤੇ ਹੋਟਲਾਂ ਆਦਿ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਨ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨਾ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਢਾਹੁਣ ਦੇ ਸੱਦੇ ਦੇਣਾ ਬਾਕਾਇਦਾ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਰੂਪ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਭਾਵੇਂ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ 'ਬੁਲਡੋਜ਼ਰ ਨਿਆਂ' ਉੱਪਰ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣ ਨਾਲ ਮਜ਼ਲੂਮ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵਕਤੀ ਰਾਹਤ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਹਿੰਦੂ ਝੁਕਾਅ ਵਾਲੀ ਰਾਜ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਣਾ ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਘੱਟਗਿਣਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਏ ਭਾਰਤ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਡੀ.ਵਾਈ. ਚੰਦਰਚੂੜ ਨੇ 2022 'ਚ ਕਾਸ਼ੀ ਦੀ ਗਿਆਨਵਾਪੀ ਮਸਜਿਦ ਕੇਸ 'ਚ ਜੋ ਜ਼ਬਾਨੀ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਉਸ ਨੇ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਹੌਲੇ ਹੋਰ ਬੁਲੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਟਿੱਪਣੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ 1991 ਦਾ ਐਕਟ ਕਿਸੇ ਇਮਾਰਤੀ ਢਾਂਚੇ ਦਾ "ਧਾਰਮਿਕ ਖਾਸਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ" ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ 1991 'ਚ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਇਸ ਐਕਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਟਿੱਪਣੀ ਸੀ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਰਾਮ ਜਨਮਭੂਮੀ-ਬਾਬਰੀ ਮਸਜਿਦ ਝਗੜਾ ਅੱਪਵਾਦ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਦਾ 15 ਅਗਸਤ 1947 ਵਾਲਾ ਸਟੇਟਸ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਗੌਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਚੁੱਪ ਹੈ। ਸੰਭਲ ਦੀ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਸਰਵੇ ਅਤੇ ਅਜਮੇਰ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਦਰਗਾਹ ਉੱਪਰ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਦਾਅਵੇ ਸਮੇਂ ਸੰਘ ਦੀ ਚੁੱਪ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਮੁਖੀ ਮੋਹਣ ਭਾਗਵਤ ਦਾ ਇਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੋਗਲੀ ਜੁਬਾਨ ਤੋਂ ਸਿਵਾਇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ "ਹਰ ਮਸਜਿਦ 'ਚ ਸ਼ਿਵਲਿੰਗ ਲੱਭਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

ਗੌਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਚੁੱਪ ਹੈ। ਸੰਭਲ ਦੀ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਸਰਵੇ ਅਤੇ ਅਜਮੇਰ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਦਰਗਾਹ ਉੱਪਰ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਦਾਅਵੇ ਸਮੇਂ ਸੰਘ ਦੀ ਚੁੱਪ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਮੁਖੀ ਮੋਹਣ ਭਾਗਵਤ ਦਾ ਇਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੋਗਲੀ ਜੁਬਾਨ ਤੋਂ ਸਿਵਾਇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ "ਹਰ ਮਸਜਿਦ 'ਚ ਸ਼ਿਵਲਿੰਗ ਲੱਭਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਕੰਧ-ਚਿੱਤਰਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਝਾਤ

ਚਿੱਤਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੰਧਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਚੁਣਿਆ ਸੀ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਕੰਧਾਂ ਫਰਾਂਸ ਦੀਆਂ ਲੈਸਕਾਕਸ ਗੁਫਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸਨ ਜਾਂ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚਲੀਆਂ ਭੀਮ ਬੈਠਕਾਂ ਦੀਆਂ ਗੁਫਾਵਾਂ ਜਾਂ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਅਜੰਤਾ-ਏਲੋਰਾ ਦੀਆਂ ਗੁਫਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਂ ਰਾਜ ਮਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ। ਕੰਧ ਚਿੱਤਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਧਿਅਮ- ਪਾਣੀ ਦੇ ਰੰਗਾਂ, ਤੇਲ-ਰੰਗਾਂ, ਸੁੱਕੇ ਰੰਗਾਂ ਜਾਂ ਗਲੇਜ਼ਡ ਟਾਈਲਾਂ ਨਾਲ ਸਿਰਜੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਚਿੱਤਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਾਗਜ਼ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਹੁਤ ਬਾਅਦ 'ਚੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਤਾਂ ਤੇਰ੍ਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਆਸਪਾਸ ਮਤਲਬ ਕਿ ਸਿਰਫ ਸੱਤ ਕੁ ਸੌ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ। ਹੱਥ ਨਾਲ ਬਣੇ ਕਾਗਜ਼ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦੀ ਸੀਮਾ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਛੋਟੇ ਆਕਾਰ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਬਣਾਈਆਂ ਪੇਂਟਿੰਗਜ਼ ਨੂੰ 'ਮਿਨੀ ਏਚਰ ਪੇਂਟਿੰਗਜ਼' (ਲਘੂ ਚਿੱਤਰ) ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਕੰਧ ਚਿੱਤਰਾਂ ਲਈ ਆਕਾਰ ਦੀ ਕੋਈ ਸੀਮਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੋਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ

ਸੁਭਾਸ਼ ਪਰਿਹਾਰ

ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕੰਧ ਚਿੱਤਰ ਆਪਣੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਫਿਕਸਡ ਸਨ, ਇੱਧਰ-ਉੱਧਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਿਆਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਥਾਂ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਹੀ ਦੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਕਾਗਜ਼ 'ਤੇ ਬਣੇ ਚਿੱਤਰ ਕਿਤੇ ਵੀ ਲਿਆਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਿੱਥੇ ਕੰਧ ਚਿੱਤਰ ਵੱਡ-ਗਿਣਤੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਲਈ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਮਿਨੀਏਚਰ ਪੇਂਟਿੰਗਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਰਪ੍ਰਸਤਾਂ ਲਈ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਕਾਗਜ਼ ਦੀ ਖੋਜ ਹੋ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਚਿੱਤਰਾਂ ਲਈ ਕੰਧਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਕੰਧ ਚਿੱਤਰਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ, ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਹੱਤਤਾ, ਤਕਨੀਕਾਂ, ਸ਼ੈਲੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਾਂਗੇ।

ਕਾਲ-ਵੰਡ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਕੰਧ ਚਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ: ਮੁਗਲ ਕਾਲੀਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕਾਲੀਨ।

ਮੁਗਲ ਕਾਲੀਨ ਕੰਧ ਚਿੱਤਰ: ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਮੁਗਲ ਕਾਲੀਨ ਕੰਧ ਚਿੱਤਰਾਂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਫੁੱਲ-ਪੱਤਿਆਂ ਦੇ ਜਾਂ ਜਿਉਮੈਟ੍ਰੀਕਲ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਹੀ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ, ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸ ਆਏ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸਲਾਮੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਆਕਾਰ ਜਾਂ ਜੀਅ-ਜੰਤ ਦੇ ਚਿੱਤਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਕੁਰਾਨ ਸ਼ਰੀਫ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ 'ਤੇ ਚਿੱਤਰਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਸਮਕਾਲੀ ਯੂਰਪੀ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਤੋਂ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਵਿਲੀਅਮ ਫਿੰਚ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਾਹੌਰ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚਲੇ ਵੀਵਾਨਖਾਨੇ ਦੀ ਕੰਧ 'ਤੇ ਗੱਦੀ 'ਤੇ

ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਬਚਣ ਵਾਲੇ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਸਿੱਖ ਕੰਧ ਚਿੱਤਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਹਨ। ਅਨੁਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸਾਮਰਾਜ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਜਾਣ 'ਤੇ ਕੰਧ ਚਿੱਤਰਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਮਨੁੱਖੀ ਅਤੇ ਜੀਅ-ਜੰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਆਕ੍ਰਿਤੀਆਂ ਦਾ ਆਗਮਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਸਵੀਰਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਪਹਾੜੀ ਚਿੱਤਰਿਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਾੜੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਦੀ ਘਾਟ ਨੇ ਮੈਦਾਨਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਨਵੇਂ ਗਾਹਕ ਲੱਭਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਵਿਸ਼ੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਉਹੀ ਰਹੇ ਜੋ ਉਹ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਲਈ ਪੇਂਟ ਕਰਦੇ ਸਨ- ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਪੋਰਟ੍ਰੇਟਸ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਪੌਰਾਣਿਕ ਮਿਥਿਹਾਸ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼। ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਚਿੱਤਰ ਵੀ ਜੁੜ ਗਏ।

ਚੌਕਤੀ ਮਾਰ ਕੇ ਬੈਠੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਹੀ ਉਹ ਜੀਸਸ ਕਰਾਈਸਟ ਅਤੇ ਵਰਜਿਨ ਮੈਰੀ ਦੇ ਕੰਧ ਚਿੱਤਰਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਕਈ ਪੱਛਮੀ ਯਾਤਰੀ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਚਿੱਤਰਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਚਿੱਤਰਾਂ ਦੇ ਇਸਾਈ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਅਕਸਰ ਇਸਾਈ ਯੂਰਪੀ ਯਾਤਰੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵੀ ਲਿਆਉਂਦੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਮੁਗਲ ਚਿੱਤਰਕਲਾ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਵਿਸ਼ਾ ਆਮ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੁਝ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਆਸਟਰਿਆਈ ਕਲਾ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਐਬਾ ਕੋਖ ਨੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਇੱਕ ਇਮਾਰਤ 'ਕਾਲਾ ਬੁਰਜ' ਜਾਂ 'ਕਲਾ ਬੁਰਜ' ਦੀ ਛੱਤ 'ਤੇ ਇਸਾਈ ਬਾਲ ਫਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਕੰਧ ਚਿੱਤਰ ਲੱਭੇ ਹਨ ਜੋ ਪੱਛਮੀ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਕੰਧ ਚਿੱਤਰ ਫ਼ਾਰਸੀ ਤੇ ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਭਾਰਤੀ ਸ਼ੈਲੀਆਂ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਹਨ ਜੋ ਮੁਗਲ ਦਰਬਾਰ ਨੂੰ ਆਕਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਫ਼ਾਰਸੀ ਲਘੂ ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ, ਇਸਦੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਵੇਰਵੇ ਅਤੇ ਜੀਵੰਤ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ, ਮੁਗਲ ਕੰਧ ਚਿੱਤਰਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਸ ਵਿਚ ਯੂਰਪੀ ਸ਼ੈਲੀ ਵੀ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਗਈ।

ਸਿੱਖ ਕਾਲੀਨ ਕੰਧ ਚਿੱਤਰ: ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਬਚਣ ਵਾਲੇ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਸਿੱਖ ਕੰਧ ਚਿੱਤਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਦੱਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਗਲ ਕਾਲ ਦੇ ਕੰਧ ਚਿੱਤਰ ਕੁਝ ਕੁ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਛੱਡ ਕੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਜਾਵਟੀ ਵੇਲ-ਬੂਟਿਆਂ ਦੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਸਨ, ਅਨੁਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸਾਮਰਾਜ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਜਾਣ 'ਤੇ ਕੰਧ ਚਿੱਤਰਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਮਨੁੱਖੀ ਅਤੇ ਜੀਅ-ਜੰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਆਕ੍ਰਿਤੀਆਂ ਦਾ ਆਗਮਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਸਵੀਰਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਪਹਾੜੀ ਚਿੱਤਰਿਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਾੜੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਦੀ ਘਾਟ ਨੇ ਮੈਦਾਨਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਨਵੇਂ ਗਾਹਕ ਲੱਭਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਵਿਸ਼ੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਉਹੀ ਰਹੇ ਜੋ

ਉਹ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਲਈ ਪੇਂਟ ਕਰਦੇ ਸਨ- ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਪੋਰਟ੍ਰੇਟਸ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਪੌਰਾਣਿਕ

ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਮਾਧ 'ਤੇ ਬਣਿਆ ਕੰਧ-ਚਿੱਤਰ।

ਮਿਥਿਹਾਸ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼। ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਚਿੱਤਰ ਵੀ ਜੁੜ ਗਏ।

ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਮਾਧ ਦੇ ਕੰਧ ਚਿੱਤਰ ਸਭ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਬਚੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਕੰਧ ਚਿੱਤਰ ਜੋ 24-24 ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੇ ਦੋ ਸੈੱਟਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹਨ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਇਕਸੁਰਤਾ ਦੇ ਸਬੂਤ ਹਨ।

ਚਿੱਤਰਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸੈੱਟ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਡੋਗਰਾ, ਖੜਕ ਸਿੰਘ, ਨੌਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਚਿੱਤਰ ਹਨ। ਇੱਥੇ ਹੀ ਵਿਸ਼ਣੂ ਦੇ ਦਸ ਅਵਤਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮਤਸਯ ਅਵਤਾਰ, ਵਾਰਾਹ ਅਵਤਾਰ, ਕੁਰਮ ਅਵਤਾਰ, ਨਰਸਿੰਹ ਅਵਤਾਰ, ਵਾਮਨ ਅਵਤਾਰ, ਪਰਸੂਰਮ ਅਵਤਾਰ, ਕਲਕੀ ਅਵਤਾਰ, ਰਾਮ ਦਰਬਾਰ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਰਾਧਾ, ਸੀਤਾ, ਰਾਮ ਅਤੇ ਲਛਮਣ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਿਥਿਹਾਸਕ ਅਵਤਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ

ਅਵਤਾਰ ਰਾਮ ਅਵਤਾਰ ਅਤੇ ਪਰਸੂਰਮ ਅਵਤਾਰ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਹੋਏ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ਼ਿਵ ਅਤੇ ਪਾਰਵਤੀ, ਦੁਰਗਾ ਅਤੇ ਹਨੂਮਾਨ, ਗਣੇਸ਼ ਆਦਿ ਦੇ ਚਿੱਤਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ।

ਦੂਜੇ ਸੈੱਟ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਹਨ: ਸਮੇਂ ਦੇ ਅਨੰਤ ਜਲ 'ਤੇ ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਗ ਉੱਤੇ ਆਰਾਮ ਕਰ ਰਹੇ ਵਿਸ਼ਣੂ, ਦੇਵੀ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਦੇ ਦੇਵਤੇ, ਬੰਸਰੀ-ਬਜੈਯਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ, ਚੰਨ ਖਿਡੌਣਾ ਮੰਗਦੇ ਹੋਏ ਬਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ, ਬੈਕੁੰਠ ਧਾਮ, ਧਰੁ ਭਗਤ, ਵਿਦੁਰ ਦੇ ਘਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ, ਮਾਣਮੱਤੀ ਨਾਇਕਾ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ-ਸੁਦਾਮਾ ਮਿਲਨ, ਰੁਕਮਣੀ ਹਰਣ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ-ਰਾਧਾ ਘਰ ਮੁੜਦੇ ਹੋਏ, ਬਰਸਾਤ ਦੀ ਸ਼ਾਮ, ਮਹਾਭਾਰਤ ਵਿਚੋਂ ਦਰੋਪਦੀ ਚੀਰਹਰਣ, ਜੰਗਲ ਜਾਂਦੇ ਪਾਂਡਵ, ਰਾਕਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਦੇ ਰਾਮ, ਸੀਤਾ ਸਵੰਬਰ, ਰਾਮ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਵਾਲਮੀਕੀ ਆਦਿ।

ਚਿੱਤਰ ਦੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹੀਵੀਂ ਸਦੀ ਤੀਕ ਹਿੰਦੂ ਅਵਤਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਵੰਡੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਤੀਕ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਚਿੱਤਰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਨ।

ਹਿੰਦੂ ਮਿਥਿਹਾਸ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਵਿਸ਼ਣੂ ਦੇ ਦਸ ਅਵਤਾਰ ਅਤੇ ਭਗਵਤ ਪੁਰਾਣ ਵਿਚੋਂ ਲਈਆਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲੀਲਾ ਦੀਆਂ ਕਥਾਵਾਂ ਸਨ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲੀਲਾ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਬਹੁਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬਚਪਨ ਦੇ ਅਤੇ ਰਾਧਾ ਤੋਂ ਗੋਪੀਆਂ ਨਾਲ ਰਾਸ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਸਿੱਖ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਚਿੱਤਰ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਦਰਬਾਰੀਆਂ ਦੇ ਚਿੱਤਰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ। ਇਮਾਰਤ ਭਾਵੇਂ ਮੰਦਿਰ ਹੋਵੇ ਭਾਵੇਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ, ਭਾਵੇਂ ਸਮਾਧ, ਚਿੱਤਰਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਉਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਕਾਲ ਦੇ ਕੰਧ ਚਿੱਤਰਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਇਮਾਰਤਾਂ ਹਨ- ਕਿਲ੍ਹਾ, ਨੌਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਵੇਲੀ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਮਾਧ।

ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਮਝਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵਿਚ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤਿਆਂ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਸਰੂਪ ਪੱਕੇ ਹੋਏ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਅੱਜ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੰਧ ਚਿੱਤਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਜੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਜੀ ਨਾਲ ਹੀ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਹੁਣ ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਜੀ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਘਟ ਗਈਆਂ

ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਕਈ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨਾਲ ਰਿਹਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਹ ਸਿਰਫ ਜਨਮ ਸਾਖ' ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ।

ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਕੰਧ ਚਿੱਤਰਾਂ ਲਈ ਵਰਤੀ ਗਈ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਤਕਨੀਕ ਨੂੰ 'ਫਰੈਸਕੋ' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਗਿੱਲੇ ਚੂਨੇ ਦੇ ਪਲਾਸਟਰ 'ਤੇ ਰੰਗ ਅਪਲਾਈ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਵਿਧੀ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਰੰਗ ਕੰਧ ਦੇ ਪਲਾਸਟਰ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਪੇਂਟਿੰਗਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਟਿਕਾਊ ਬਣਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਰੰਗ ਕੁਦਰਤੀ ਸਰੋਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਖਣਿਜ, ਪੌਦਿਆਂ ਅਤੇ ਕੀੜੇ-ਮਕੋੜਿਆਂ ਤੋਂ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ ਲੈਪਿਸ ਲਾਜ਼ੁਲੀ ਪੱਥਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਡੂੰਘੇ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ; ਲਾਲ ਰੰਗ ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੀੜੇ ਤੋਂ ਜਾਂ ਗੋਰੂ ਤੋਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਂਟਿੰਗ ਲਈ ਕੰਧਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਵਧਾਨੀਪੂਰਵਕ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਨਿਰਵਿਘਨ ਆਧਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੜ੍ਹਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਚੂਨੇ ਅਤੇ ਰੇਤ ਦੇ ਮਿਸ਼ਰਣ ਨਾਲ ਲੈਪ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਬੇਸ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਲਾਕਾਰ ਚਾਰਕੋਲ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਰਮ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਕੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਸਕੈਚ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਚੂਨੇ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਸ਼ਰਤ ਰੰਗਦਾਰ ਗਿੱਲੀ ਸਤਹਿ 'ਤੇ ਬੁਰਜ਼ ਨਾਲ ਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਸੁੱਕਦੇ ਹੀ ਪਲਾਸਟਰ ਨਾਲ ਰਸਾਇਣਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੰਨ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਇਹੋ ਤਕਨੀਕ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਕੰਧ ਚਿੱਤਰਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਉੱਜ, ਸੁੱਕੇ ਪਲਾਸਟਰ 'ਤੇ ਰੰਗਾਂ ਨਾਲ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵੀ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਕੰਧ ਚਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਮਹੱਤਤਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਾਤਾਵਰਣਕ ਕਾਰਕਾਂ, ਅਣਗਹਿਲੀ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਨ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਹਨ। ਇਤਿਹਾਸਕ ਇਮਾਰਤਾਂ ਵਿਚਲੇ ਫਰੈਸਕੋ ਮੌਸਮ, ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਅਤੇ ਅਣਉਚਿਤ ਬਹਾਲੀ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹਨ।

ਹਾਲ ਹੀ ਦੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਲਾਤਮਕ ਖਜ਼ਾਨਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਾਲਡ ਸਿਟੀ ਆਫ ਲਾਹੌਰ ਅਥਾਰਿਟੀ ਅਤੇ ਆਗਾ ਖਾਨ ਟਰੱਸਟ ਫਾਰ ਕਲਚਰ ਵਰਗੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੇ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਕੰਧ ਚਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਵਿਚ ਨੁਕਸਾਨੇ ਗਏ ਫਰੈਸਕੋ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਰਵਾਇਤੀ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ, ਨਾਲ ਹੀ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਕਲਾਤਮਕ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਬਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ। ਨਿਰੰਤਰ ਸੰਭਾਲ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਕਲਾ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ, ਲਾਹੌਰ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣਾਉਂਦੀਆਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ।

ਸ਼ਬਦ ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਬੜੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹਥਿਆਰਾਂ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਮਿੱਤਰ ਵੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵੀ; ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਮਨੁੱਖ ਦਿਲ 'ਚ ਵੀ ਉੱਤਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦਿਲ 'ਚੋਂ ਵੀ ਉੱਤਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਪਿਆਰਿਆਂ, ਨਿਆਰਿਆਂ ਤੇ ਸਚਿਆਰਿਆਂ

ਲੋਕਨਾਥ ਸ਼ਰਮਾ
ਫੋਨ: +91-94171-76877

ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਪਹਿਲਾਂ ਕੌੜੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਸਬਕ ਤੇ ਸੁਨੇਹਾ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਗੱਲ 1969 ਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਜੇ.ਬੀ.ਟੀ., ਗਿਆਨੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡੀ.ਏ.ਵੀ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਮੁਸਤਫਾਬਾਦ (ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਬਾਲਾ) ਵਿਚ ਅਧਿਆਪਨ ਕਾਰਜ ਦਾ ਸੁਭ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ। ਅੱਠਵੀਂ ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਵਿਸ਼ੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ ਗਈ। ਸਕੂਲ ਮੁਖੀ ਬੜੇ ਸਿਆਣੇ ਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਪਰ ਸਖ਼ਤ ਮਿਜ਼ਾਜ ਸਨ। ਉਹ ਸਵੇਰ ਦੀ ਸਭਾ ਵਿਚ ਅਕਸਰ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੰਦੇ। ਮੈਨੂੰ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਮਹੀਨੇ ਹੀ ਹੋਣੇ ਸਨ, ਮੈਂ ਨੋਟ

ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਕੂਲ ਮੁਖੀ ਚੁਪਕੇ-ਚੁਪਕੇ, ਪੈਰ ਦੱਬ ਕੇ ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਕਲਾਸ-ਕੰਟਰੋਲ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੇ ਢੰਗ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਇਸ ਮੁੱਖ ਅਧਿਆਪਕ ਦਾ ਨਾਉਂ ਤਾਂ ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਲੀਕਾ-ਤਰੀਕਾ, ਪਹਿਰਾਵਾ, ਮੋਟੀਆਂ-ਮੋਟੀਆਂ ਐਨਕਾਂ ਅਤੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸਜੀ ਪੱਗ ਦਾ ਲੰਮਾ ਲਟਕਦਾ ਲੜ ਅੱਜ ਵੀ ਯਾਦ ਹੈ। ਇਸ ਕਸਬੇ ਦਾ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ, ਲਗਭਗ ਦੋ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਲੰਮਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਅਕਸਰ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਪਰ ਸਾਹਮਣੇ ਤੋਂ ਮਿਲਣ ਦਾ ਕਦੀ ਹੌਂਸਲਾ ਜਿਹਾ ਨਾ ਪੈਂਦਾ। ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਸੱਜੇ-ਖੱਬੇ ਹੋ ਜਾਣਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਬੜੀ ਰੋਹਬਦਾਰ ਸੀ ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਬੜਾ ਦਮ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਅਧਿਆਪਕ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਾਂਗ ਡਰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਹਿੰਦੇ।

ਅਚਾਨਕ ਇਕ ਦਿਨ ਮੇਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਰੂਬਜ਼ਾਰ ਟਾਕਰਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਸਾਰਾ ਹੌਂਸਲਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਕੇ ਬੜੇ ਅਦਬ ਨਾਲ ਆਦਾਬ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਸਾਵਧਾਨ ਮੁਦਰਾ ਵਿਚ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋ ਕੇ ਖੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਮੇਰੀ ਨਮਸਕਾਰ ਨੂੰ ਕਬੂਲਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੇਰਾ ਹਾਲ-ਚਾਲ ਪੁੱਛਿਆ। ਉਸ ਮੌਕੇ ਸਵਾਲ-ਜਵਾਬ ਅਤੇ ਗੁਫਤਾਰੂ ਮੈਨੂੰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਯਾਦ ਹੈ। 55 ਸਾਲ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਅੱਜ ਵੀ ਕਾਂਝਾ ਜਿਹਾ ਛਿੜ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਚਿਹਰਾ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਘੁੰਮਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੇਰਾ ਹਾਲ-ਚਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਸਮਝ ਮੁਤਾਬਕ ਘੱਤਿਆ-ਘੱਤਾਇਆ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਿਚ ਦੇਰ ਨਾ ਕੀਤੀ, "ਬਸ ਜੀ, ਟਾਈਮ ਪਾਸ ਕਰਦੇ ਆਂ।" ਮੇਰਾ ਉੱਤਰ ਸੁਣਦੇ ਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁੱਸੇ

ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ

ਦਾ ਪਾਰਾ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰ ਗਿਆ ਹੋਵੇ; ਬੋਲੇ, "ਕਿਆ ਬਾਤ ਲੋਕਨਾਥ ਜੀ! ਆਪ ਅਭੀ ਸੇ ਟਾਈਮ ਪਾਸ ਕਰਨੇ ਲਗੇ ਹੋ... ਜਬ ਆਪ ਹਮਾਰੀ ਉਮਰ ਮੈਂ ਪਹੁੰਚੇਗੇ, ਤਬ ਕਿਆ ਹੋਗਾ?" ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਟਾਈਮ ਪਾਸ ਤਾਂ ਮੌਤ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਿਮਾਰ ਕਰਦੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਨਿਕੰਮੇ ਵਿਹਲੜ ਤੇ ਬੇਕਾਰ ਕਰਦੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਹ ਰਿਟਾਇਰਡ ਬੰਦੇ ਕਰਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਾ ਤਾਂ ਘਰ ਦੇ ਵਿਹੜੇ 'ਚ ਕੋਈ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਹੁੰਦੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਘਰ ਦੇ ਬਾਹਰ। ਟਾਈਮ ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਉਂਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿਸਦਾ ਨਹੀਂ, ਜਿਹੜੇ ਚੱਲਣ-ਫਿਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਲਾਚਾਰ ਹਨ... ਵਿਚਾਰੇ ਤਾਸ ਖੇਡ ਕੇ ਦਿਨ ਵਿਚ ਪੰਜ ਛੇ ਵਾਰ ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ- 'ਕੀ ਟੇਮ ਹੋ ਗਿਆ?' ਉਹ ਸੋਚਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਟਾਈਮ ਪਾਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਭੋਲੇ ਪੰਛੀ ਕੀ ਜਾਣਨ ਕਿ ਉਹ ਟਾਈਮ ਨੂੰ ਕੀ ਪਾਸ ਕਰਨਗੇ, ਟਾਈਮ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰ ਰਿਹੈ... ਜ਼ਰਾ

ਸੋਚੋ! ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਸਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਮੌਤ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦਿਆਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਲੇ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਭੀੜ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਤੇ ਸੁਣਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ। ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ।... ਬਜ਼ੁਰਗ ਮੁਖੀ ਨੇ ਮੇਰੀ ਐਸੀ ਰੋਲ ਬਣਾਈ ਕਿ ਮੈਂ ਨਿਰਉੱਤਰ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਰਿਹਾ; ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਸਢਾਈ ਵਿਚ ਕਹਿਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਚਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਰੂਪੀ ਤੀਰਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਵਿੰਨ੍ਹ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਗਰਜਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਮੈਂ ਲਾ-ਜਵਾਬ ਹੋ ਕੇ ਸੁਣਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ, "ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ। ਮੁਲਾਕਾਤ ਵੇਲੇ ਆਸ਼ਾਵਾਦੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ- ਅੱਠੋ-ਅੱਠ ਮਾਰਦੇ ਆਂ, ਕਾਟੋ ਫੁੱਲਾਂ 'ਤੇ ਖੇਡਦੀ ਐ, ਬਾਗੋ-ਬਾਗ ਐ, ਮਾਲਕ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰ ਐ, ਬਹੁਤ ਅੱਛੇ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੈ, ਫਾਈਨ ਐ, ਓ.ਕੇ. ਐ, ਬੈਸਟ ਐ, ਸੁੰਦਰ ਹੈ, ਬੱਲੇ-ਬੱਲੇ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਹੈ...।" ਬਜ਼ੁਰਗ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨਾਲ ਹੋਈ ਇਸ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਨੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਰਲ ਮੰਤਰ ਸਿਖਾ ਦਿੱਤਾ।

ਨਸ਼ਿਆਂ 'ਚ ਗਰਕਦਾ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨ

ਨਸ਼ੇ ਤਾਂ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਚੱਲਿਤ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਘਾਤਕ ਨਸ਼ੇ ਅਜੋਕੇ ਸਮਿਆਂ ਦੀ ਉਪਜ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸਮਾਜ ਲਈ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਕਟ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਪੰਜ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਗੁੜ੍ਹੇ ਕਾਲੇ ਹਨੇਰਿਆਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤ ਵਿਚ ਆਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਡੂੰਘੀ ਉਦਾਸੀ, ਬੇਵਸੀ, ਲਾਚਾਰੀ, ਮੌਤਾਂ, ਖੱਫਣ, ਕੀਰਨੇ... ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿਸੇ ਮਾਤਮੀ ਰੁੱਤ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਕਹਿਰ ਨਾਲ ਨਿੱਤ ਉੱਠ ਰਹੀਆਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਅਰਥੀਆਂ ਨੇ ਹਰ ਸੋਚਵਾਨ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਨੂੰ ਵਲੰਧਰ ਸੁੱਟਿਆ ਹੈ। ਨੌਜਵਾਨ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਮੋਢਾ ਦਿੰਦੇ ਬਾਪੂਆਂ ਦੇ ਦਰਦ ਦੀ ਸ਼ਿੰਦ ਤੋਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੈ। ਚਾਵਾਂ ਮਲਾਰਾਂ ਨਾਲ

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਹੀ ਨਾ ਬਚਿਆ ਤਾਂ ਲੋਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨੇ ਇਕ ਦਿਨ ਤੁਹਾਡੇ ਹੇਠੋਂ ਵੀ ਸੱਤਾ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਖਿੱਚ ਲੈਣੀ ਹੈ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈ ਗਿਆਂ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰੀ ਇਲਾਜ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਗਲਵੱਕੜੀ ਵਿਚ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਮਾਪਿਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਬੇਗਾਨਗੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਖਤਮ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਪੀੜਤ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਾ ਕੇ ਇਸ ਰਾਹ ਤੋਂ ਮੋੜਨ ਦੇ ਯਤਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ।

ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਰੋਟੀਆਂ ਸੇਕਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਰਸੂਖਵਾਨ ਲੋਕ, ਸਿਆਸੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨਾਲ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਵਪਾਰ ਵਿਚੋਂ ਲੱਖ ਅਜਿਹੇ ਨਸ਼ਈ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਅਫੀਮ, ਮਾਰਫੀਨ, ਹੈਰੋਇਨ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਆਦੀ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਭੈ-ਭੀਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 10 ਤੋਂ

ਉਦਾਸ ਖਬਰਾਂ ਨਾਲ ਅਖਬਾਰਾਂ ਰੋਜ਼ ਭਰੀਆਂ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਸ਼ੇ, ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ, ਸੜਕ ਹਾਦਸੇ, ਗੈਂਗਸਟਰ, ਗੋਲੀਆਂ, ਕਤਲ ਤੇ ਅਪਰਾਧੀ ਟੋਲਿਆਂ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ; ਦਹਿਸ਼ਤ ਦਾ ਨੰਗਾ-ਨਾਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਥਾਂ ਕੋਈ ਔਰਤ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਲੋੜ ਸਿਰ ਜੋੜ ਕੇ ਬੈਠਣ ਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਤਾਪ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਸਰਕਾਰੀ ਤੰਤਰ ਵੀ ਅੱਕੀ-ਪਲਾਹੀ ਹੱਥ ਮਾਰੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਸਥਿਤੀ ਬਾਹਰੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਅਸਲੀਅਤ ਉਸ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਗੰਭੀਰ ਹੈ। ਖਬਰਾਂ ਦੱਸਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਕੇਵਲ ਦੀਵਾਲੀ ਮਨਾਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਇਕ ਦਿਨ ਵਿਚ ਹੀ 75 ਕਰੋੜ ਦੀ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੇਖੀ ਜਾ ਮਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਸ ਦੁਖਦਾਈ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਦਲਦਲ ਵਿਚ ਕਿਸ ਕਦਰ ਡੁੱਬ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿਆਸੀ ਜਮਾਤਾਂ, ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਆਮ ਲੋਕ ਵੀ ਕਿਸੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਧਰਨੇ, ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ, ਰੈਲੀਆਂ, ਬੰਦ ਤੇ ਸੜਕਾਂ-ਰੇਲਾਂ ਜਾਮ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਸੁਨਾਮੀ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦੀ ਦੇ ਰਾਹ ਤੌਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਖਿਲਾਫ ਇੱਕਮੁੱਠ ਹੋ ਕੇ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਨਾਂ-ਮਾਤਰ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਹਰ ਸਹੀ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਸ਼ਖ਼ਸ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮੀ ਲਈ ਆਪਣੇ ਰੋਸ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਇਸ ਅਗਨੀ ਦਾ ਸੇਕ ਅਜੇ ਸਾਡੇ ਘਰ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਵੀ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ 'ਸਾਨੂੰ ਕੀ' ਕਹਿ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਟਾਲਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਤੋਂ ਹੋ ਰਹੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਗੰਭੀਰ ਮੁੱਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਅਜਿਹੇ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਵਪਾਰ ਰੁਕ ਜਾਵੇ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਲੀਆਂ ਭੇਡਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨਾਲ ਇਹ ਸਪਲਾਈ ਟੁੱਟਦੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅਪਰਾਧ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਆਪਣੇ ਮੁਨਾਫੇ ਖਾਤਰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਨਾਲ ਖਿਲਵਾਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਬਰਬਾਦੀ ਦੇ ਕਗਾਰ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਹੀ ਨਾ ਬਚਿਆ ਤਾਂ ਲੋਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨੇ ਇਕ ਦਿਨ ਤੁਹਾਡੇ ਹੇਠੋਂ ਵੀ ਸੱਤਾ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਖਿੱਚਣ ਲੱਗਿਆਂ ਬਹੁਤਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈ ਗਿਆਂ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰੀ ਇਲਾਜ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਗਲਵੱਕੜੀ ਵਿਚ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਮਾਪਿਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਬੇਗਾਨਗੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਖਤਮ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਪੀੜਤ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਾ ਕੇ ਇਸ ਰਾਹ ਤੋਂ ਮੋੜਨ ਦੇ ਯਤਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਆਉ! ਰਲਮਿਲ ਕੇ ਹੰਡਲਾ ਮਾਰੀਏ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਇਸ ਮਰਨ ਰੁੱਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢੀਏ। ਪਿੰਡਾਂ, ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੇ ਕਸਬਿਆਂ ਵਿਚ ਨਸ਼ਾ ਰੋਕੂ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਕਮੇਟੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਨਮਾਨੀਆਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਰੋਕਣ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਹੋਣ।

ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਆ ਚੁੱਕੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਾ ਛੁਡਾਉ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਤੋਬਾ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਪਾਈ ਜਾਵੇ। ਸਮਾਜਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੁੰਦੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬੰਦ ਹੋਵੇ ਤੇ ਸਾਢੇ ਵਿਆਹਾਂ ਦੀ ਰੀਤ ਚਲਾਈ ਜਾਵੇ। ਬਰਬਾਦੀ ਦੇ ਰਾਹ ਪਏ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸਿਆਸੀ ਲਾਹਾ ਲੈਣ ਦੀ ਥਾਂ ਅਤੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੇ ਚਿੱਕੜ ਉਛਾਲਣ ਦੀ ਥਾਂ ਰਲ ਬੈਠ ਕੇ ਸਮੱਸਿਆ ਦੀ ਬਾਹ ਪਾਉਣ ਦੇ ਰਾਹ ਤਲਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਡੁੱਬਦਾ ਪੰਜਾਬ ਬਚ ਸਕੇ।

ਗੁਰਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਣਕ
ਫੋਨ: +91-98153-56086

ਪਾਲੇ ਪੁੱਤ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਨਾਲ ਚਿੰਬੜੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਦੇ ਕੀਰਨੇ ਹਰ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਚੀਰ ਪਾਉਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਰਾਹ ਤੌਰਨ ਵਾਲੇ ਬੇਦਰਦ ਵਪਾਰੀਆਂ ਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਵੋਟਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਇਹ ਕੀਰਨੇ ਸੁਣਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ? ਪੁੱਤਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਚਿੰਬੜੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਦੇ ਵੈਣ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਸੁਨਾਮੀ ਦੇ ਕਹਿਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਦੁਖਾਂਤ ਕੋਈ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਮਾਤਰ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਉਜੜ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹੋਣੀ ਦਾ ਵਿਰਲਾਪ ਹੈ।

ਜੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਇੱਛਾ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਵੇ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਕੋਈ ਦਰਦ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਦੁਖਾਂਤ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਇੰਨੀਆਂ ਡੂੰਘੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਬਾਹ ਪਾ ਸਕਣਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ। ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਸੁਦਾਗਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਫੈਲਾਇਆ ਇਹ ਜਾਲ ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਲੈ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੁਖਦਾਈ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਪਲੇਗ ਰੂਪੀ ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦਾ ਕੋਈ ਉਪਰਾਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਇਸ ਮਾਇਆ ਜਾਲ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਤੱਕ ਫੈਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਲਾਗਣ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਹੁਣ ਕੋਈ ਲੁਕੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਸਿਆਸੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ਤਪਨਾਹੀ ਨੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਇਸ ਦਲਦਲ ਨੂੰ ਵਧਣ-ਫੁੱਲਣ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਦੁਖਾਂਤ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਮੁੱਖ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਇੱਕਮੁੱਠ ਹੋ ਕੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਕੋਹੜ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੋਈ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਉਲਝ ਕੇ ਸਿਆਸੀ ਲਾਹਾ ਲੈਣ ਦੀ ਤਾਕ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮਸਲੇ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਫੜ ਕੇ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਮਗਰਮੱਛ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਤੇ ਵਾਅਦੇ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਬਹੁਤੇ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ। ਬਹੁਤ ਦੁਖਦਾਈ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਰੋਜ਼ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਡੋਜ਼ ਵੱਧ ਲੈਣ ਕਾਰਨ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਸੱਬਰ ਵਿੱਛ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਾਹਾਂ 'ਚ ਲੱਗੀਆਂ ਸਰਿੰਜਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਭਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ 'ਚਿੱਟੇ' ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਕਾਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹਕੂਮਤ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਬਿਆਨ ਇਕੋ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਪਲਾਈ ਲਾਇਨ ਤੋੜ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਰਾਜਨੀਤੀ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਗੰਧਲੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਪਰ ਆਪਣੇ ਹੀ ਰਾਜ ਵਿਚ ਮਾਵਾਂ ਦੇ ਜਿਗਰ ਦੇ ਟੋਟਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮੌਤਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਝੂਠ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਕਰੀ ਜਾਣ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕੋਈ ਗੁਨਾਹ ਨਹੀਂ। ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਤਾਂ ਨਸ਼ਾ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦੀ ਚਾਲ ਹੈ। ਕੋਈ ਧਾਰਮਿਕ ਪੋਥੀ ਦੀ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਇਹ ਦਾਅਵੇ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਚਾਰ ਹਫਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਸਫਾਇਆ ਕਰ ਦਿਆਂਗੇ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਇਸ

ਚੰਗੇ ਹੱਥ ਰੰਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਿਚ-ਵਿਚ ਪੁਲੀਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਕੁਝ ਕਰਮਚਾਰੀ/ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਆਪਣਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਵਪਾਰ ਉਦੋਂ ਵੀ ਬੇਰੋਕ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ ਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਪੰਜ ਦਸ ਗਰਾਮ ਨਸ਼ੀਲਾ ਪਦਾਰਥ ਫੜੇ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਤਾਂ ਪੁਲੀਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਸਮੇਤ ਨਿੱਤ ਛਪ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ ਤਾਂ ਆਪ ਹੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤ ਵਿਚ ਆਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਤੋਟ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਆਦੀ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਅਜਿਹੇ ਅਮਲੀਆਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੁੱਟਣ ਦੀ ਥਾਂ ਨਸ਼ਾ ਛੁਡਾਉ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿਚ ਇਲਾਜ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਅਸਲ ਲੋੜ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵੱਡੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਤੇ ਤਸਕਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲੀਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਕੁਝ ਤਸਕਰਾਂ ਨੂੰ ਫੜਨ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਵੀ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਕੁਝ ਵਪਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਵੀ ਕੁਰਕ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ; ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਲੋੜ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਧੰਦੇ ਵਿਚ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਉਸ ਕੜੀ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਦੀ ਹੈ ਜੋ ਵੱਡੇ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰਾਂ ਵਲੋਂ ਅੱਗੇ ਨਸ਼ਾ ਸਪਲਾਈ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਸਦ ਵਿਚ 'ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਕਰਨ' ਬਾਰੇ ਸਥਾਈ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਅੰਕੜੇ ਬਹੁਤ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 66 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਆਦੀ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 21.36

17 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ 6.97 ਲੱਖ ਬੱਚੇ ਵੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਆਦੀ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤ ਵਿਚ ਆਏ 2.62 ਲੱਖ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਨਸ਼ਾ ਛੁਡਾਉ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿਚ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ 6 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਆਦੀ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਨਿੱਜੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਨਸ਼ਾ ਛੁਡਾਉ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਨਸ਼ਈਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਲਗਾਤਾਰ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਤੋਟ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੱਧੇ ਆਪਣੀਆਂ ਨਾੜਾਂ ਵਿਚ ਟੀਕੇ ਲਗਾ ਕੇ ਮੌਤ ਨੂੰ ਸੌਂਦਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਇਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਤਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਵੱਧ ਮਾਤਰਾ ਨਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਮਰ ਰਹੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਮਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਨਸ਼ਾ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਗੈਰ-ਇਰਾਦਤਨ ਕਤਲ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇ ਪਰ ਇਹ ਨੈੱਟਵਰਕ ਇੰਨਾ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਅਸਲੀ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, ਤੇ ਅਕਸਰ ਹੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਖੋਪ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬਲੀ ਦੇ ਬੱਕਰੇ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਇੰਨੀ ਗੰਭੀਰ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਕੇਵਲ ਪੁਲੀਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ, ਸਰਕਾਰ ਉੱਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੁੱਟ ਕੇ ਗੱਲ ਟਾਲੀ ਨਹੀਂ ਜਾ

ਘਰ ਦਾ ਬੱਚਾ ਅਜੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਵੀ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਸੁਨਾਮੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਫੌਰੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੱਲ੍ਹ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿਚ ਆ ਚੁੱਕੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਥਾਂ ਨਸ਼ਾ ਛੁਡਾਉ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿਚ ਇਲਾਜ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਨਸ਼ੇ ਦਾ ਆਦੀ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਮਾਨਵੀ ਵਿਹਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬਿਮਾਰ ਹੈ ਤੇ ਬਿਮਾਰ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਲਾਜ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਨਸ਼ਾ ਤਿਆਗਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਾਉਂਦਿਆਂ ਪਹਿਲ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੇਣਾ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਏ।

ਹਰ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਹੋਣਾ ਸਮਾਜਿਕ ਰੁਤਬੇ ਅਤੇ ਮਾਣ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਹੜ੍ਹ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਖਪਤ ਵੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਈ ਸ਼ੇਖੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰੁਪਿਆ ਸ਼ਰਾਬ 'ਤੇ ਰੋੜ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਕਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਕ ਨੇਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਰਾਬ ਕੋਈ ਨਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਫ਼ਿਕਰਮੰਦ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸੋਚਣ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਗਮਾਂ

ਵਿਚ ਖੁਲ੍ਹੇ ਆਮ ਵਰਤਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਅੱਲੜੂ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ 'ਤੇ ਕਿੰਨਾ ਨਕਾਰਾਤਮਿਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਹ ਵੀ ਰੌਲੇ-ਰੱਪੇ ਵਿਚ ਇਸ ਵੱਲ ਖਿੱਚੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਪਤਾ ਉਦੋਂ ਹੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮੂੰਡਾ ਸ਼ਰਾਬੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਘਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਜੇ ਮਾਲੀਆ ਹੀ ਕਮਾਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਹਿੰਗਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਆਮ ਲੋਕ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਹੇਜ਼ ਕਰਨ।

ਟਰੰਪ ਦਾ ਦੂਜਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਆਰਥਿਕਤਾ

ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਡੈਮੋਕਰੈਟਸ ਦੇ ਚੋਣਾਂ ਹਾਰਨ ਪਿੱਛੇ ਮਹਿੰਗਾਈ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਆਰਥਿਕ ਕਾਰਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਹਿੰਗਾਈ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਰੋਨਾ ਮਹਾਮਾਰੀ, ਰੂਸ-ਯੂਕਰੇਨ ਯੁੱਧ ਅਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ-ਹਮਾਸ ਟਕਰਾਅ ਕਾਰਨ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਕਰੋਨਾ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਵਿਆਪਕ ਤਾਲਾਬੰਦੀ ਅਤੇ ਸਪਲਾਈ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਕਾਰਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਨੇ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ। 2022 ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਰੂਸ-ਯੂਕਰੇਨ ਯੁੱਧ ਅਤੇ 2023 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਇਜ਼ਰਾਈਲ-ਹਮਾਸ ਟਕਰਾਅ ਨਾਲ ਵਧੀਆਂ ਤੇਲ ਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਗੈਸ ਕੀਮਤਾਂ ਨੇ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਾ ਦਬਾਅ ਹੋਰ ਵਧਾਇਆ। ਉੱਝ, ਮਹਿੰਗਾਈ ਕਾਰਨ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਚੋਣਾਂ ਹਾਰ ਜਾਣਾ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਵਰਤਾਰਾ ਨਹੀਂ। 1970ਵਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਅਮਰੀਕਾ

ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ ਸਾਬਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਿਲੀਅਮ ਮੈਕਕਿਨਲੇ (1897 ਤੋਂ 1901) ਦੇ ਸੂਰੱਖਿਆਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹਨ। ਮੈਕਕਿਨਲੇ ਨੇ 1897 'ਚ ਪੇਸ਼ ਡਿੰਗਲੇ ਐਕਟ ਰਾਹੀਂ ਦਰਾਮਦ ਸਮਾਨ 'ਤੇ ਟੈਕਸ ਵਧਾਏ ਸਨ। ਡਿੰਗਲੇ ਐਕਟ 1894 ਦੇ ਵਿਲਸਨ-ਗੋਰਮੈਨ ਟੈਰਿਫ ਐਕਟ ਵਿਰੁੱਧ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਦਰਾਮਦ ਦਰਾਂ ਘਟਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਟਰੰਪ ਵੀ ਮੈਕਕਿਨਲੇ ਦੇ ਸੂਰੱਖਿਆਵਾਦ ਵਾਂਗ ਟੈਕਸਾਂ 'ਚ ਕਟੌਤੀ ਕਰ ਕੇ ਬਜਟ ਘਾਟੇ ਅਤੇ ਮਹਿੰਗਾਈ 'ਚ ਵਾਧਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕਰਜ਼ੇ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਰਾਜੀਵ ਖੋਸਲਾ
ਫੋਨ: +91-79860-36776

ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਿਚਰਡ ਨਿਕਸਨ, ਗੇਰਾਲਡ ਫੋਰਡ ਅਤੇ ਜਿਮੀ ਕਾਰਟਰ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਬੇਤਰਾਸ਼ੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਕਾਰਨ ਚੋਣਾਂ ਹਾਰੇ ਸਨ। 1980 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰੋਨਾਲਡ ਰੀਗਨ ਦੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਨੇ ਮਹਿੰਗਾਈ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਫਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਜਿੱਤਣ ਵਿਚ ਵੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ।

ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ ਦੀ 2024 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਜਿੱਤ ਵੀ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿੰਗਾਈ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਾਅਦਿਆਂ 'ਤੇ ਹੀ ਟਿਕੀ ਹੈ। ਇਹ ਵਾਅਦੇ ਆਮ ਜਨਤਾ 'ਤੇ ਘੱਟ ਟੈਕਸ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦਰਾਮਦਾਂ 'ਤੇ ਵੱਧ ਟੈਕਸ, ਬਰਾਮਦਾਂ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਕਮਜ਼ੋਰ ਡਾਲਰ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸ ਕੀਤੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਸਖ਼ਤਾਈ ਕਰ ਕੇ ਅਮਰੀਕੀ ਅਰਥਚਾਰੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨ ਤਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਟਰੰਪ ਦੀਆਂ ਇਹ ਨੀਤੀਆਂ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਲਈ ਆਪਣੇ ਦੁਰਗਾਮੀ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

ਅਮਰੀਕਾ 'ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਟਰੰਪ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰਾਂ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ, ਵਪਾਰ ਘਾਟਾ ਘਟਾਉਣ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਤੇ ਨੌਕਰੀਆਂ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਦਰਾਮਦਾਂ 'ਤੇ ਟੈਕਸ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਟਰੰਪ ਨੇ ਚੀਨ ਤੋਂ ਦਰਾਮਦ ਹੋ ਰਹੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰਿਕ ਵਾਹਨਾਂ 'ਤੇ 200% ਦਰਾਮਦ ਟੈਕਸ ਵਸੂਲਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹਰ ਚੀਨੀ ਸਮਾਨ ਦੀਆਂ ਦਰਾਮਦਾਂ 'ਤੇ 50 ਤੋਂ 60% ਟੈਕਸ ਵਸੂਲਣ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੈਕਸੀਕੋ ਤੋਂ ਦਰਾਮਦ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਕਾਰਾਂ 'ਤੇ 500% ਟੈਕਸ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੁਆਰਾ ਦਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਮਾਨ 'ਤੇ ਵੀ 10 ਤੋਂ 20% ਦਰਾਮਦ ਟੈਕਸ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਉੱਝ, ਟਰੰਪ

ਦਾ ਇਹ ਕਦਮ ਉਲਟਾ ਵੀ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਚੀਨ ਤੋਂ ਦਰਮਦਾਂ ਕੇਵਲ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਬਲਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਵੀ ਚੀਨੀ ਉਤਪਾਦਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਚ ਕੱਚੇ ਮਾਲ ਵਜੋਂ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ਚੀਨ ਤੋਂ ਦਰਾਮਦ ਕੱਚੇ ਮਾਲ 'ਤੇ ਵੱਧ ਟੈਕਸ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਲਈ ਉਤਪਾਦਨ ਲਾਗਤ ਵਧਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਸਲ ਭਾਰ ਵੱਧ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਮੁੜ ਅਮਰੀਕੀ ਖਪਤਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੱਚੇ ਮਾਲ ਵਾਲੇ ਮੁਲਕ ਜਿਵੇਂ ਚੀਨ, ਯੂਰਪੀ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਮੈਕਸੀਕੋ ਵੀ ਅਮਰੀਕੀ ਉਤਪਾਦਾਂ 'ਤੇ ਟੈਕਸ ਵਧਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾ ਕੇਵਲ ਅਮਰੀਕੀ ਬਰਾਮਦਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਲਕਿ ਨੌਕਰੀਆਂ ਖੁੱਸਣ ਕਾਰਨ ਆਮ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਟਰੰਪ ਨੇ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਦੌਰਾਨ ਅਮਰੀਕੀ ਬਰਾਮਦਾਂ ਦੀ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ੀ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਇਸ ਰਣਨੀਤੀ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਖਰੀਦਦਾਰਾਂ ਲਈ ਅਮਰੀਕੀ ਵਸਤੂਆਂ ਸਸਤਾ ਰੱਖ ਕੇ ਸੰਭਾਵੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਤੇ ਵਿਕਰੀ ਵਧਾਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਘਰੇਲੂ ਨਿਵੇਸ਼ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਪਰ ਵੱਧ ਦਰਾਮਦ ਲਾਗਤਾਂ, ਵਧਦੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਡਾਲਰ ਅਮਰੀਕੀ ਫੈਡਰਲ ਰਿਜ਼ਰਵ ਦੇ ਵਿਆਜ ਦਰਾਂ ਘਟਾਉਣ ਵਾਲੇ ਯਤਨਾਂ ਵਿਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕਮਜ਼ੋਰ ਡਾਲਰ ਕਾਰਨ ਪੂੰਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਡਾਲਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੋਰ ਮੁਲਕਾਂ ਵੱਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਅਮਰੀਕੀ ਫੈਡਰਲ ਰਿਜ਼ਰਵ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਿਆਜ ਦਰਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਉਂ ਟਰੰਪ ਦੀ ਸਾਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਕਾਮ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਵੀ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਟਰੰਪ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਮੁਦਰਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਪਲਾਜ਼ਾ ਐਕਾਰਡ ਵਰਗਾ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰ ਲੈਣ। ਪਲਾਜ਼ਾ ਐਕਾਰਡ ਸਤੰਬਰ 1985 ਵਿਚ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੇ ਪਲਾਜ਼ਾ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਖਾਤਰ ਫਰਾਂਸ, ਪੱਛਮੀ ਜਰਮਨੀ, ਜਾਪਾਨ, ਯੂਕੇ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀਆਂ ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕ ਗਵਰਨਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਦੀ ਕੀਮਤ ਘਟਣ ਨਾਲ ਭਾਵੇਂ ਅਮਰੀਕੀ ਵਪਾਰ ਘਾਟੇ ਅਤੇ ਮਹਿੰਗਾਈ ਵਿਚ ਕਮੀ ਆਈ ਸੀ ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਆਰਥਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ 1980ਵਿਆਂ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਹੈ। ਅੱਜ ਅਜਿਹੇ ਬਹੁਪੱਖੀ

ਇਕਾਰਨਾਮੇ ਲਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਹਿਯੋਗ ਅਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਭੂ-ਰਾਜਨੀਤਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਦੇਸ਼ ਡਾਲਰ ਨੂੰ

ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਵਪਾਰ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਰਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਮੁਦਰਾ ਵਜੋਂ ਬਦਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਣ।

ਟਰੰਪ ਦੇ 2017 ਵਾਲੇ ਟੈਕਸ ਕਟੜ ਐਂਡ ਜੋਬਜ਼ ਐਕਟ (ਟੀ.ਸੀ.ਜੇ.ਏ.) ਨੇ ਟਰੰਪ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਟੈਕਸ ਕਟੌਤੀਆਂ 2025 ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਖਤਮ ਹੋਣੀਆਂ ਹਨ। ਟਰੰਪ ਨੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ 2017 ਦੀ ਟੀਸੀਜੇਏ ਦੀ ਮਿਆਦ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ, ਰਾਜਾਂ ਤੇ ਸਥਾਨਕ ਟੈਕਸਾਂ ਲਈ ਕਟੌਤੀ ਵਾਪਸ ਲਿਆਉਣ, ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਟੈਕਸ ਦਰ ਘਟਾਉਣ ਅਤੇ ਗ੍ਰੀਨ ਐਨਰਜੀ ਟੈਕਸ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਖੋਜੀ ਸੰਸਥਾ ਟੈਕਸ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਜੇ ਟਰੰਪ ਦੀਆਂ ਟੈਕਸ ਕਟੌਤੀ ਨੀਤੀਆਂ 2025 ਤੋਂ 2034 ਤਕ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਟੈਕਸ ਮਾਲੀਏ ਨੂੰ 3 ਟ੍ਰਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਤੱਕ ਖੋਰਾ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਕਤੂਬਰ 2024 ਤੱਕ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਕੁੱਲ ਕਰਜ਼ਾ (35.95 ਟ੍ਰਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ) ਉੱਥੇ ਦੀ ਜੀ.ਡੀ.ਪੀ. (23.31 ਟ੍ਰਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ) ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 154% ਹੈ; ਟੈਕਸਾਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕਟੌਤੀ ਕਰਜ਼ਾ-ਜੀ.ਡੀ.ਪੀ. ਅਨੁਪਾਤ ਹੋਰ

ਵਿਗਾੜ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ ਸਾਬਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਿਲੀਅਮ ਮੈਕਕਿਨਲੇ (1897 ਤੋਂ 1901) ਦੇ ਸੂਰੱਖਿਆਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹਨ। ਮੈਕਕਿਨਲੇ ਨੇ 1897 'ਚ ਪੇਸ਼ ਡਿੰਗਲੇ ਐਕਟ ਰਾਹੀਂ ਦਰਾਮਦ ਸਮਾਨ 'ਤੇ ਟੈਕਸ ਵਧਾਏ ਸਨ। ਡਿੰਗਲੇ ਐਕਟ 1894 ਦੇ ਵਿਲਸਨ-ਗੋਰਮੈਨ ਟੈਰਿਫ ਐਕਟ ਵਿਰੁੱਧ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਦਰਾਮਦ ਦਰਾਂ ਘਟਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਟਰੰਪ ਵੀ ਮੈਕਕਿਨਲੇ ਦੇ ਸੂਰੱਖਿਆਵਾਦ ਵਾਂਗ ਟੈਕਸਾਂ 'ਚ ਕਟੌਤੀ ਕਰ ਕੇ ਬਜਟ ਘਾਟੇ ਅਤੇ ਮਹਿੰਗਾਈ 'ਚ ਵਾਧਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕਰਜ਼ੇ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਟਰੰਪ ਦਾ ਇਮਿਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਰੁਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣ ਰੈਲੀਆਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਸ਼ਾ ਸੀ। ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਲਗਭਗ 83 ਲੱਖ ਗੈਰ-ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਹਨ। ਇੰਨੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਨਾਲ ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਵਿਚ ਕਮੀ ਆਵੇਗੀ। ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਅਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਕਾਰਨ ਵਧੇ ਹੋਏ ਖਰਚਿਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਲਈ ਉੱਚੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਵਿਸ਼ਵ 'ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਟਰੰਪ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਵਪਾਰ ਯੁੱਧ ਅਤੇ ਸੂਰੱਖਿਆਵਾਦ ਨੂੰ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਦਰਾਮਦਾਂ 'ਤੇ ਵੱਧ ਟੈਕਸ ਕਾਰਨ ਵਿਸ਼ਵ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚੇਗਾ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹ ਉਦਯੋਗ ਜੋ ਕੱਚੇ ਮਾਲ ਲਈ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਪਲਾਈ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹਨ। ਸੂਰੱਖਿਆਵਾਦੀ ਨੀਤੀ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜਵਾਬੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਭੜਕਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਵ ਵਪਾਰ ਯੁੱਧ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਟਰੰਪ ਦੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਡਾਲਰ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਮੁਦਰਾਵਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲ ਵਿਚ ਕਮੀ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਬਾਕੀ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਦਰਾਮਦਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਹਿੰਗਾ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉੱਚੀਆਂ ਲਾਗਤਾਂ 'ਤੇ ਦਰਮਦਾਂ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਘਟ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਵ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੁਕਸਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਰਜ਼ੇ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਵਿਚ ਮੋੜਨੇ ਹਨ। ਟਰੰਪ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਵਿਚ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਕਾਰਨ ਸ਼ੇਅਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਅਸਥਿਰ ਰਹਿ ਸਕਦੇ

ਹਨ, ਇਉਂ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਫੈਸਲੇ ਕਰਨੇ ਚੁਣੌਤੀਪੂਰਨ ਹੋਣਗੇ।

ਭਾਰਤ 'ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਟਰੰਪ ਦੀ ਸੂਰੱਖਿਆਵਾਦੀ ਪਹੁੰਚ ਭਾਰਤੀ ਆਈ.ਟੀ. ਅਤੇ ਫਾਰਮਾ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। 'ਚੀਨ+1' ਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਟੀਚਾ ਭਾਵੇਂ ਚੀਨ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਘਟਾਉਣਾ ਹੈ ਤੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਤੇ ਹੋਰ ਏਸ਼ਿਆਈ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਲਾਭ ਵੀ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਚੀਨ ਬਿਨਾਂ ਲੜੇ ਹਾਰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਚੀਨ ਆਪਣੀ ਡਿੰਗਲੇ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਦੇਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪੂੰਝਸਾਹਨ ਪੈਕੇਜ ਐਲਾਨ ਕੇ ਸੰਭਾਵੀ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਖਬਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਵਰਤਮਾਨ ਵਿਚ ਚੀਨ 10 ਟ੍ਰਿਲੀਅਨ ਯੂਆਨ ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਪੈਕੇਜ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਚੀਨ ਵੀ ਬਰਾਮਦਾਂ ਵਧਾਉਣ ਖਾਤਰ ਆਪਣੀ ਮੁਦਰਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀਆਂ ਬਰਾਮਦਾਂ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਣਨੀਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਦਰਾਮਦਾਂ 'ਤੇ ਟੈਕਸ ਲਗਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਚੀਨ ਦੇ ਇਹ ਰਣਨੀਤਕ ਉਪਾਅ ਸੰਭਾਵੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ਵ ਆਰਥਿਕ ਪਾਵਰਹਾਊਸ ਬਣਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਖੋਹ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਟਰੰਪ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਚੀਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕ ਨੇ ਉੱਥੇ ਪੂੰਝਸਾਹਨ ਪੈਕੇਜਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਭੁਚਾਲ ਆ ਗਿਆ। ਅਕਤੂਬਰ ਅਤੇ ਨਵੰਬਰ 2024 ਦੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤੀ ਸ਼ੇਅਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸੰਸਥਾਈ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵੱਡੀ ਰਕਮ ਭਾਰਤ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਚੀਨ ਦੇ ਸ਼ੇਅਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। 'ਚੀਨ+1' ਵਰਗੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਤੋਂ ਲਾਭ ਲੈਣ ਲਈ, ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਉਪਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਮਜ਼ਬੂਤ ਡਾਲਰ, ਭਾਰਤੀ ਰੁਪਏ 'ਤੇ ਵੱਡਾ ਦਬਾਅ ਜਾਰੀ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਦਰਾਮਦਾਂ ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਤਪਾਦਨ ਦੀ ਲਾਗਤ ਵਧ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਲਈ ਮਹਿੰਗਾਈ ਵਧ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕ ਲਈ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਕਰਜ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਉੱਚੀਆਂ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਅਦਾ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਵੀ ਖਦਸ਼ਾ ਹੈ। ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਵੱਧ ਵਿਆਜ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਕਰਜ਼ੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਤੇ ਠੱਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਪੈਣ ਦੇ ਸਕਦੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਵੱਡੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਕਮਜ਼ੋਰ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਟਰੰਪ ਦੀਆਂ ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਅਮਰੀਕੀ ਅਰਥਚਾਰੇ 'ਤੇ ਸਹੀ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ 'ਤੇ ਵੱਡਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਣ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਹੈ।

ਸਾਡਾ ਪਿੱਛਾ ਭਿੰਡਰ ਕਲਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਲਾਲਾ ਲੱਭੂ ਰਾਮ ਮਲਾਇਆ ਖੱਟੀ ਕਰ ਕੇ ਲਿਆਇਆ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਉਹ ਅਤੇ ਤਾਇਆ ਹੰਸ ਰਾਜ ਗਹਿ ਗੱਡਵੀਂ ਦੁਕਾਨ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸਾਡਾ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਤਾਂ ਡਰੂ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਸਨ ਪਰ ਤਾਇਆ ਗੰਡਾਸੀ ਰੱਖਦਾ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਅਰਜਨ ਸਲੂਣੇ ਵਾਲਾ ਵਿਚੋਲਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਸਾਡੇ ਪਿਤਾ ਲਈ

ਜਸਬੀਰ ਚੰਡ
ਫੋਨ: +91-94172-87399

ਰਿਸ਼ਤਾ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ। ਮੇਰੇ ਨਾਨਕੇ ਚਾਵਾ ਪਾਇਲ ਦੇ ਹਨ। ਬਾਬੇ ਨੂੰ ਰਿਸ਼ਤੇ ਲਈ ਕੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੋਣਾ ਸੀ ਪਰ ਨਾਨੇ ਨੇ ਸਿਰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ- 'ਅਸੀਂ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਕੁੜੀ ਨਹੀਂ ਵਿਆਹੁਣੀ।' ਚਲੇ, ਗੱਲ ਆਈ ਗਈ ਹੋ ਗਈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਡਾਕੇ ਪਿਆ ਕਰਦੇ। ਡਾਕੂ ਦਿਨੇ ਘੋੜਿਆਂ 'ਤੇ ਬੰਦੂਕਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੇ, ਲਲਕਾਰਾ ਮਾਰਦੇ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ

ਸੁੱਸਰੀ ਵਾਂਗ ਸੌਂ ਜਾਂਦਾ। ਪਿਛਲੇ ਡਾਕੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਫੈਲ ਗਈ ਕਿ ਅਗਲਾ ਡਾਕਾ ਲੱਭੂ ਰਾਮ ਦੇ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਡਰ ਗਿਆ। ਪਿੰਡ ਛੱਡ ਕੇ ਮੇਰੇ ਵਸਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਭਾਵੇਂ ਤਾਇਆ ਆਖਦਾ ਰਿਹਾ ਬਈ ਏਨਾ ਡਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਇੱਕ ਰਾਤ ਸਮਾਨ ਗੱਡਿਆਂ 'ਤੇ ਲੱਦਿਆ ਤੇ ਮੇਰੇ ਆ ਡੇਰੇ ਲਾਏ।

ਮੁੱਖ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੇੜੇ ਦੇ ਦੁਕਾਨਾਂ ਕਰ ਲਈਆਂ। ਤਾਏ ਹੰਸ ਰਾਜ ਦੀ ਬਜ਼ਾਜੀ ਦੀ ਤੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਪੰਸਾਰੀ ਦੀ। ਬਾਬਾ ਸਾਡਾ ਸਾਂਝਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ, ਬਿਠਾ ਲੈਂਦਾ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਬਸਰ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਨਾਲ ਭਿਆਨਕ ਹੱਲੇ-ਗੁੱਲੇ ਆਰੰਭ ਹੋ ਗਏ। ਫਿਰਕੂ ਦੰਗੇ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲੋਂ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ

ਵੱਢੀਆਂ-ਟੱਕੀਆਂ ਲਹੂ ਲਹਾਣ ਲਾਸ਼ਾਂ ਲੋਕ ਦੇਖਣ ਆਉਂਦੇ। ਸਾਡਾ ਪਿਤਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਤਾਇਆ ਹੰਸ ਰਾਜ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇਖਣ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ। ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਹੈਜ਼ਾ ਫੈਲ ਗਿਆ। ਤਾਏ ਨੂੰ ਹੈਜ਼ਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਦੇਵੇਂ ਕਲਾਂ ਛੁੱਟ ਗਈਆਂ। ਰਾਤ ਪੈ ਗਈ, ਕੋਈ ਡਾਕਟਰ ਨਾ ਮਿਲਿਆ। ਤਾਇਆ ਰਾਤੋ-ਰਾਤ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਫਿਰਕੂ ਵੰਡ ਨੇ ਹੱਸਦੇ ਵੱਸਦੇ ਘਰ ਦਾ ਕਮਾਉ ਨਿਗੂਲ ਲਿਆ ਸੀ। ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਸਦਮਾ ਨਾ ਸਹਾਰਦਿਆਂ ਬਾਬਾ ਵੀ ਚੱਲ ਵਸਿਆ। ਇੱਕ ਦੁਕਾਨ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ।

ਮਕਾਨ ਵੀ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਅਤੇ ਦੁਕਾਨ ਵੀ। ਉਪਰੋਂ ਅਸੀਂ ਸੱਤ ਭੈਣ-ਭਰਾ। ਅੰਨ੍ਹੀ ਦਾਦੀ ਤੇ ਸਹੁਰਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਛੱਡੀ ਪ੍ਰਸਿੱਠੀ ਭੂਆ ਦੀ ਤਪਦਿਕ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਖਰਚ। ਬਾਪ ਇਕੱਲਾ ਕਬੀਲਦਾਰੀ ਵਿਚ ਕਦੇ ਕਿਤੇ ਜਾਂਦਾ, ਕਦੇ

ਕਿਤੇ; ਦੁਕਾਨ ਬੰਦ ਰਹਿੰਦੀ। ਉਧਾਰ ਮਿਲਣੇ ਹਟ ਗਿਆ। ਅਖੀਰ ਸ਼ਹਿਰ ਛੱਡ ਕੇ ਨਾਨਕੇ ਪਿੰਡ ਰਹਿਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਪਿੰਡ ਗੱਡਿਆਂ 'ਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਸਮਾਨ ਢੋਇਆ ਸੀ, ਹੁਣ ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਟਰੱਕ 'ਤੇ ਰਾਤੋ-ਰਾਤ ਸਮਾਨ ਢੋਅ ਕੇ ਪਿੰਡ ਆ ਡੇਰੇ ਲਾ ਲਏ।

ਪਿੰਡ ਮੂੰਹ-ਕੂਲ ਬਾਪ ਤੋਂ ਲੋਕ ਉਧਾਰ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਮੋੜਨ ਦਾ ਨਾਉਂ ਨਾ ਲੈਂਦੇ। ਅਖੀਰ ਦੁਕਾਨ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ। ਫਿਰ ਬਾਪ ਦੇ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇ। ਕਈ ਪਾਪਤ ਵੇਲੇ। ਪਿੰਡ-ਪਿੰਡ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਫਿਰ ਕੇ ਸਬਜ਼ੀ ਵੀ ਵੇਚੀ। ਕਦੇ ਆਟੇ ਵਾਲੀ ਚੱਕੀ 'ਤੇ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਏਡੀ ਵੱਡੀ ਕਬੀਲਦਾਰੀ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਮਾਂ ਲਟਾ-ਪੀਘ ਹੋਈ ਰਹਿੰਦੀ। ਮੈਨੂੰ ਅੱਜ ਵੀ ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਨਾਨਕਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕਈ ਕੋਈ ਨਾ ਬਹੁਤਿਆ। ਚਾਰ ਮਾਮੇ ਦਿੱਲੀ ਤੇ

ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ ਸੀ। ਨਾ ਕੋਈ ਮਾਸੀ ਨਾ ਮਾਸਤ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਦੇ ਖਬਰ ਨਾ ਲਈ ਬਈ ਧੀ ਕਿੱਥੇ, ਕਿਨ੍ਹੀਂ ਹਾਲੀਂ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਏਨਾ ਕੁ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਦਾਦੀ ਮਰੀ ਸੀ ਤਾਂ ਛੋਟਾ ਮਾਮਾ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਭੋਗ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਲੱਭੂਆਂ ਦਾ ਪੀਪਾ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ।

ਸਾਥੋਂ ਕਿਹੜਾ ਨਾਨਕੀਂ ਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਬੱਸ ਇੱਕ ਵਾਰ ਛੋਟੀ ਮਾਸੀ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਮਾਮੇ ਦੇ ਵਿਆਹ 'ਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਯਾਦ ਹੈ। ਮਾਸੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਵੇਲੇ ਕੱਪੜੇ ਲੱਤੇ ਤੇ ਸ਼ਗਨ-ਛਮਈਏ ਲਈ ਮਾਂ ਦੇ ਕੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਕਾਂਟਾ ਵੇਚਣਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਨਾਨੇ ਨੇ ਤਾਂ ਧੀ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਆਹ ਕੇ ਆਪਣਾ ਵਚਨ ਪੂਰਾ ਕਰ ਦਿਖਾਇਆ ਸੀ ਪਰ... 'ਬਿਰਹਾ ਦੇ ਸੁਲਤਾਨ' ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ ਨੇ ਸ਼ਾਇਦ ਮਾਂ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਸੀ:

ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਮਹਿੰਦੀ ਦਾ ਸੱਜਣਾ, ਰੰਗ ਕਿਵੇਂ ਦੱਸ ਚੜ੍ਹਦਾ ਵੇ!
ਜੇ ਕਿਸਮਤ ਮਿਰਚਾਂ ਦੇ ਪੱਤਰ, ਪੀਸ ਤਲੀ 'ਤੇ ਲਾਏ ਵੇ!

ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਸਮਾਜਿਕ ਮੌਤ ਅਤੇ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ

1947 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਲਗਾਤਾਰ ਅਨਿਆਂ ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਅੱਜ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਗੁਲਾਮੀ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੀ ਭਾਰਤੀ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀਆਂ, ਖੱਬੇਪੱਖੀਆਂ ਤੇ ਉਦਾਰਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਬਿਰਤਾਂਤਕ ਹਿੰਸਾ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਹੋਈ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਸਰੀਰਕ ਹਿੰਸਾ ਤੇ ਮੌਤ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬੀਤ ਚੁੱਕੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹਿ ਕੇ ਇਸਨੂੰ ਭੁਲਾ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਹੋਏ ਅਨਿਆਂ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਫੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਡਾ. ਪ੍ਰਭਜੋਤ ਕੌਰ
ਈ-ਮੇਲ:
kaur_econoimcs1384@yahoo.com

ਸਾਨੂੰ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਡੂੰਘਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਕਲੋਡੀਆ ਕਾਰਡ, ਅਮਰੀਕਨ ਫਿਲਾਸਫਰ ਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ, ਅਨੁਸਾਰ, ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਸਿਰਫ ਅਨਿਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਅੱਤ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਸਗੋਂ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਕੌਣ ਹਨ। ਉਹ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਜਿਕ ਮੌਤ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਦਾ ਧੁਰਾ ਹੈ। ਸਮਾਜਿਕ ਮੌਤ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਢਾਂਚਿਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਜੋ ਇਕ ਕੌਮ ਨੂੰ ਵਿਲੱਖਣ ਅਰਥ ਅਤੇ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੁਚੱਜੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਧਣ-ਫੁੱਲਣ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਅੱਤ ਇਸੇ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਸਮਾਜਿਕ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਅਸਰ ਪੀੜਤ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਬਾਸ਼ਿਦਿਆਂ, ਪਰਿਵਾਰਕ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ 'ਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਰਿਸ਼ਤੇ ਤੇ ਢਾਂਚੇ ਹੀ ਸਮਾਜ ਦੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਕਾਰਡ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਾਜਿਕ ਸਜੀਵਤਾ (Social Vitality) ਇਕ ਕੌਮ ਦੀ ਰੂਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕੌਮ ਦੇ ਬਾਸ਼ਿਦਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇਪਨ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ, ਕੌਮੀ ਜੀਵਨ ਜੀਣ ਦੇ ਸੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਇਕ ਵਿਲੱਖਣ ਪਛਾਣ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਸਮਾਜਿਕ ਮੌਤ ਕਾਰਨ ਵਿਅਕਤੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਤਿ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਹੋਂਦ ਦੇ ਸੰਕਟ ਦਾ ਜਨਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸੱਚੇ-ਸੁੱਚੇ ਅਹਿਸਾਸਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਅਤੇ ਉੱਚੇ ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਕਾਰਡ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਾਜਿਕ ਮੌਤ ਨੂੰ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਹੀ ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਬਾਕੀ

ਅਪਰਾਧਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰੀ ਅਤੇ ਸੰਗੀਨ ਕਿਉਂ ਹੈ - ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕੌਮ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਦੀ ਹੈ - ਜੋ ਕਿ ਕੌਮ ਦੇ ਵਧਣ-ਫੁੱਲਣ ਅਤੇ ਜੀਵੰਤ ਅਹਿਸਾਸ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

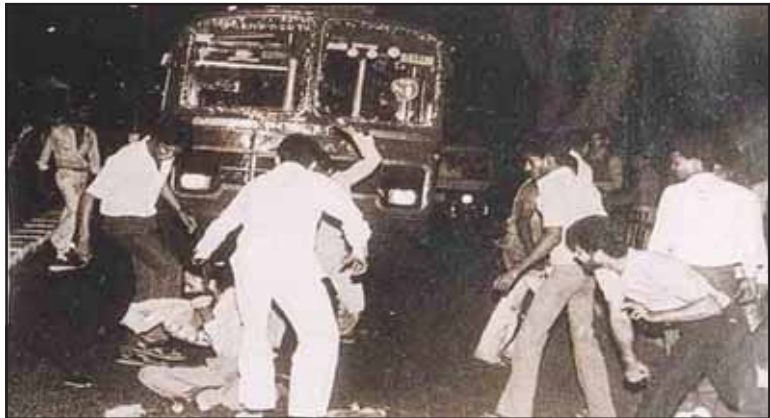
ਸਮਾਜਿਕ ਮੌਤ, ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਅਨੁਭਵ:

ਜੇਕਰ ਉਪਰੋਕਤ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਵੇਖੀਏ ਤਾਂ ਸਮਝ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਕਿੱਥੇ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ 7 ਫ਼ਤਿਹਾਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਇਕ ਸਰਕੂਲਰ ਜਾਰੀ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ 'ਜਰਾਇਮ ਪੇਸ਼' ਕੌਮ ਕਿਹਾ। ਫਿਰ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅੰਦਰ ਆਰਟੀਕਲ 25 ਬੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਅੱਡਰੀ ਹਸਤੀ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਹੋ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਐਕਟ ਅੰਦਰ ਵਿਆਹ, ਮੌਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ। ਸਮਾਜਿਕ ਮੌਤ ਦਾ ਕੰਮ ਤੇ 1947 ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ - ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਨੂੰ ਮਿਟਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕਰਨਾ, ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰੱਖਣਾ। ਇਸ ਸਭ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਕੌਮ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਨਾਲੋਂ ਅਲੱਗ ਕਰ ਕੇ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਹੀ ਸਮਾਜਿਕ ਮੌਤ ਹੈ।

ਬਿਪਰਵਾਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸਿਰਮੌਰ ਸੰਸਥਾ, ਸਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਹੋਰ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਧੇ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਕੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਜੋ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਨਿਰੋਲ ਸਿਧਾਂਤਕ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਸਨਾਤਨਵਾਦੀ, ਬਿਪਰਵਾਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਿਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਕੇ ਪੀੜਤੀ ਦਰ ਪੀੜਤੀ ਅੱਗੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਗਿਆਨ-ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ, ਅਧਿਆਤਮਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ, ਸਮਾਜਿਕ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਲਾਉਣਾ ਹੀ ਸਮਾਜਿਕ ਮੌਤ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਅਗਲੀ ਪੀੜਤੀ ਵਿਚ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ, ਸਮਝ ਦੀ ਲੜੀ ਟੁੱਟਦੀ ਹੈ ਤੇ ਨਵੀਆਂ ਪੀੜਤੀਆਂ ਦੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਤੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਪਵਿੱਤਰ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿਚੋਂ ਜੋ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਭ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ, ਵਿਦਰੋਹ ਕਰਨ, ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਕੁੱਝ ਨਵਾਂ ਦੇਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਹੀ ਸਮਾਜਿਕ ਮੌਤ ਹੈ - ਜੋ ਕਿ ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ 'ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਰਹੇ ਹਨ।

ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਹਨ ਕਿ ਨਵੰਬਰ 1984 ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪੂਰੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਦੀਆਂ ਜਨਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰ-ਵਸਤਰ ਕੀਤਾ, ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪਿਉ, ਭਰਾਵਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਹ ਸਭ ਕੀ ਹੈ? ਮਾਰਨਾ ਤੇ ਹੀ ਹੀ ਪਰ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਾਉਣਾ, ਜਿੰਨਾ ਹੋ ਸਕੇ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਤਸੱਦਦ ਤੇ ਅਪਮਾਨ ਕਰਨਾ (dehumanize) ਕਰਨਾ। ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਾਉਣੀ। ਮਾਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਲਾਂ ਵਿਚ ਟਾਇਰ ਪਾ ਕੇ, ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੋਲ ਪਾ ਕੇ, ਤੜਫਦਿਆਂ ਦੇਖ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੋਣਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ

ਹੋਰ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਕੱਟਣੇ ਤੇ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਖਲਾਰ ਕੇ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਨੀ। ਸਿੱਖ ਲਈ ਕੇਸ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮੋਹਰ ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਹਨ। ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਹਰ ਪਵਿੱਤਰ ਅਹਿਸਾਸ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਪਰਵਾਰਿਕ ਰਿਸ਼ਤੇ ਹੋਣ, ਚਾਹੇ ਧਾਰਮਿਕ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੋਣ, ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹੋਣ - ਪਹਿਲਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਤੇ ਫਿਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਰੀਰਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਜ਼ੁਲਮ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਸਰੀਰਕ ਮੌਤ ਤੱਕ ਦੇਖਣਾ ਤੇ ਸਮਝਣਾ ਇਨਸਾਫ ਨਹੀਂ।

ਸਮਾਜਿਕ ਮੌਤ ਅਤੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਦਬਾਅ

ਇਹ ਸਭ ਅੱਜ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹੈ। 2024 ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਧਰਨਾ ਦੇ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨਾਂ 'ਤੇ ਅੱਤ ਦਾ ਜ਼ਬਰ ਕਰਨਾ। ਬੇਕਸੂਰ ਨੌਜਵਾਨ ਸ਼ਿਵਕਰਨ ਸਿੰਘ, 23 ਸਾਲ ਨੂੰ ਸਿਰ ਵਿਚ ਸਿੱਧੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰਨੀ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਬਾਹਾਂ ਤੋੜ ਕੇ ਬੋਰੀਆਂ 'ਚ ਪਾ ਕੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਾ। ਬੋਰੀਆਂ ਦਿਖਾ ਕੇ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਵਾਂਗੇ ਤੇ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਇਹ ਸਭ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਜੈ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮ" ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲਾਉਣੇ। 2023 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਭਾਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਪਪਲਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣ ਦੀ ਲਹਿਰ ਚਲਾਉਣ ਕਰਕੇ NSA ਵਰਗੇ ਭਿਅੰਕਰ ਧਾਰਾਵਾਂ ਲਗਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੀਲ ਦੂਰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ

ਠੱਕਣਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੜਨ ਲਈ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਫੋਰਸ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣੀ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਫੜਨ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋਣ। ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸਰਗਰਮੀ 'ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਤਾਘ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੰਗੀਨ ਅਪਰਾਧ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ।

ਇਹ ਉਪਰੋਕਤ ਘਟਨਾਵਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਮੌਤ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਸਰੀਰਕ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ੁਲਮ, ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਹਾਲਾਤ ਪੈਦਾ ਕਰਨੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਸਭ ਹਿੰਦੂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਕੇ

ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਤਰਸਯੋਗ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਤੇ ਫਿਰ ਬੇਬਸੀ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਉਣਾ। ਸਰੀਰਕ ਤਸੱਦਦ ਦੇ ਨਾਲ ਮਾਨਸਿਕ ਦਬਾਅ ਸਿੱਖਾਂ ਅੰਦਰ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਡਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਕਿ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਨਾ ਚੁੱਕਣ। ਇਹ ਸਭ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਮੌਤ ਕਰਨ ਦੇ ਵੱਖੇ ਵੱਖਰੇ ਤਰੀਕੇ ਹਨ।

ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਮੌਤ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰਤਾ

ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣਾ। ਬਾਹਰ ਬੈਠੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ, ਜੋ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਜ਼ੁਲਮ ਵਿਰੁੱਧ ਆਵਾਜ਼ ਚੁੱਕ ਰਹੇ, ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਮਾਰਨਾ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਿੱਖ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰ ਕੇ ਕਾਲੀਆਂ ਸੂਚੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੇਸ ਪੰਜਾਬ ਵਾਪਸ ਨਾ ਆ ਸਕਣ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾਉਣੀਆਂ। ਸਿੱਖ ਆਪਣੀ ਉਸ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਛੂਹ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ ਤੇ ਬਚਪਨ ਬਿਤਾਇਆ - ਆਪਣੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ, ਆਪਣੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਉਹ ਅੱਗੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸ ਪਵਿੱਤਰ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਜੋੜ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਸਭ ਨਾਲ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਰੂਹ ਅੰਦਰ ਖਲਾਅ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਾਹ 'ਤੇ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਜਿਉਂ ਨਹੀਂ ਰਹੇ।

ਇਹ ਰੂਹ ਦਾ ਖਾਲੀਪਨ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਵਿਚਰਨ, ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੂਰਨ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਛੋੜੇ ਨਾਲ ਅਗਲੀਆਂ ਪੀੜਤੀਆਂ ਅੰਦਰ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ, ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਅਹਿਸਾਸ ਨਹੀਂ ਵਿਗਸਦੇ। ਇਸਦਾ ਅਸਰ ਪੀੜਤੀ ਦਰ ਪੀੜਤੀ ਵਿਗਸ ਰਹੀ ਲਗਾਤਾਰਤਾ 'ਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਵਿੱਤਰ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਛੋਹ ਨਹੀਂ ਲਈ ਉਸ ਅਨੁਭਵ ਤੋਂ ਸੱਖਣੇ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ, ਆਪਣੇ ਨਜ਼ਰੀਆ ਦੌਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ 'ਤੇ ਡੂੰਘਾ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਮੌਤ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਵਿੱਤਰ ਰਿਸ਼ਤੇ ਖਤਮ ਕਰਨੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਫਰਕ ਪਾ ਦੇਣਾ।

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ (ਬਰੈਂਟਨ - ਸਰੀ) ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਸਰੀਰਕਾਨਿਆਂ ਦੇ ਅਫਸਰਾਂ ਦਾ ਮੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਕਰਕੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਅਫਸਰ ਕੈਨੇਡਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਤਾਬਕ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਸਿੱਖ ਮੌਤਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ। ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਨਵੰਬਰ 1984 ਵਰਗਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਉਸੇ ਰਾਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਮਾਲਟਨ ਵਿਖੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਾਤਲਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲਾਏ ਗਏ। ਇਹ ਸਭ ਸਮਾਜਿਕ ਮੌਤ ਦੀ ਉਸ ਹੱਦ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੀੜਤ ਕੌਮ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਹੱਕ ਦਬਾਅ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਮਾਨਤਾ ਨਾ ਦਿੱਤੀ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਤੱਕ ਕਰ ਕੇ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕ ਨੂੰ ਵੀ ਖੋਹਣਾ। ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼, ਸੁਤੰਤਰ ਵਿਚਾਰ, ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਮਾਨਤਾ ਖੋਹ ਕੇ ਬਿਲਕੁਲ ਅਲੱਗ-ਬਲੱਗ ਕਰ ਕੇ ਫਿਰ ਸਰੀਰਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਇੱਕ ਕਰ ਕੇ ਵੱਖਰੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਵੇਖਣਾ ਗਲਤ ਹੋਵੇਗਾ, ਸਗੋਂ ਸਮਾਜਿਕ ਮੌਤ ਤੇ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਸਮਝ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਕੋਈ ਰਣਨੀਤੀ ਘੜੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਕਲੋਡੀਆ ਕਾਰਡ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਾਜਿਕ ਮੌਤ ਤੇ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਕਿਸੇ ਕੌਮ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਜੀਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਖਤਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਸਦਕਾ ਸਿੱਖਾਂ ਅੰਦਰਲੀ ਚਿਣਗ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਬਿਪਰ ਖਤਮ ਨੀ ਕਰ ਸਕਿਆ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤ ਤੇ ਉਹ ਝਲਕਾਰਿਆਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਆਪ ਹੀ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਵਾਨੀ ਮਾਣਦਿਆਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਦੋਂ ਬੁਢਾਪੇ ਦੀ ਦਹਿਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਜਾ ਪੈਰ ਰੱਖੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਤਾਅ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੱਕ ਬਹੁਤਿਆਂ ਦੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਸਦਾ ਲਈ ਤੁਰ ਗਏ ਹੁੰਦੇ। ਇਹੀ ਹਾਲ ਸਾਡਾ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਜਨਮ ਦਾ ਤੇ ਕਦੋਂ ਦੇ ਸਾਥ ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਬੇਬੇ ਬਾਪੂ ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਤਰਸਦੇ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਜੇ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਅਤੇ ਘਰ ਦੇ ਗੁਆਂਢੀ

ਸ਼ਵਿੰਦਰ ਕੌਰ
ਫੋਨ: +91-76260-63596

ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਸਮਝਿਆ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਬੇਬੇ ਬਾਪੂ ਕਹਿਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾ ਦਿੰਦੇ। ਬੇਬੇ ਤਾਂ ਕੁਝ ਕੁ ਸਮਾਂ ਹੋਇਆ ਅਮੁੱਕ ਮੰਜ਼ਿਲ ਦੀ ਪਾਂਧੀ ਬਣ ਗਈ ਪਰ ਪਚਾਨਵੇਂ ਸਾਲ ਨੂੰ ਢੁੱਕਿਆ ਬਾਪੂ ਅਜੇ ਪੂਰਾ ਕਾਇਮ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਾਢੇ ਨੌਂ ਦਹਾਕੇ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਾਪੂ ਨੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਸਾਡੀ ਪੀੜਤੀ 'ਚੋਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਵਾਂਗ ਗੋਡੇ ਨਹੀਂ ਬਦਲਾਏ। ਉਸ ਦੇ ਗੋਡੇ ਮੋਢੇ ਉਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਾਥ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਬਾਪੂ ਸਰੀਰ ਪੱਖੋਂ ਪੂਰਾ ਤੰਦਰੁਸਤ ਹੈ।

ਜਵਾਨ ਬਾਪੂ

ਉੱਝ ਤਾਂ ਬਾਪੂ ਪਿੰਡ ਆਪਣੇ ਭਰੇ ਪੂਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੈ ਪਰ ਆਪਣੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੁੱਤ ਕੋਲੇ ਵੀ ਗੋਤਾ ਮਾਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਬਾਪੂ ਆਉਂਦਾ, ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਮਿਲਣ ਜ਼ਰੂਰ ਜਾਂਦੀ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਜਾਂਦਿਆਂ ਹੀ ਬਾਪੂ ਆਪਣੇ ਅਸੀਸਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹੋਥ ਸਿਰ 'ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਪੁੱਛਦਾ, "ਰਾਜੀ ਬਾਜ਼ੀ ਐਂ ਗੁੱਡੀ?" ਤਾਂ ਇਹ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਜਿਵੇਂ ਉਮਰ ਦਾ ਪਹੀਆ ਪਿਛਾਹ ਵੱਲ ਘੁੰਮ ਜਾਂਦਾ। ਅਚਨਚੇਤ ਚੁੱਭੀ ਬਚਪਨ ਵੱਲ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਮੇਂ ਦੀ ਰਫਤਾਰ ਨਾਲ ਪੁੰਦਲੀਆਂ ਪਈਆਂ ਯਾਦਾਂ ਫਿਰ ਤਾਜ਼ਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਚਪਨ ਦੇ ਸੰਗੀ ਸਾਥੀ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਖੜ੍ਹਦੇ ਹਨ। ਬਾਪੂ ਦੇ ਬੋਲੇ ਇਸ ਇੱਕ ਵਾਕ ਨਾਲ ਬਚਪਨ ਦੀਆਂ ਮਸਤ ਮਲੰਗੀ ਵਾਲੀਆਂ ਆਦਤਾਂ, ਬੇਫਿਕਰੀ ਵਾਲਾ ਸੁਭਾਅ, ਹਾਸੇ ਮਜ਼ਾਕ ਸਭ ਰਲ ਮਿਲ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੁਸੀਨ ਪਲਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਬੀਲਦਾਰੀ ਦੇ ਸਭ ਝੰਜਟ ਭੁੱਲ ਕੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੁਖਾਵੇਂ ਪਲਾਂ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਤਰੋਤਾਜ਼ਾ ਕਰ ਕੇ ਮਨ ਹੁਲਾਸ ਨਾਲ ਭਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਬਾਪੂ ਜਵਾਨੀ ਵੇਲੇ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਵਧੀਆ ਖਿਡਾਰੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਦੀ ਰਹਿਣੀ-ਬਹਿਣੀ ਵਾਲਾ ਬਾਪੂ ਬਹੁਤ ਮਿਲਾਪਤੋ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਐਵੇਂ ਰੋਕੀ ਟੋਕੀ ਜਾਣਾ ਉਸ ਦੀ ਆਦਤ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਦੇ ਨਿੱਘੇ ਮਿੱਠੇ ਸੁਭਾਅ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਪੁੱਤ, ਪੋਤੇ ਅਤੇ ਪੜਪੋਤੇ, ਨੂੰਹਾਂ, ਪੋਤੇ-ਨੂੰਹਾਂ ਸਭ ਉਸ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਪੁੱਤਰ ਅਥਲੈਟਿਕਸ ਮਾਸਟਰ ਗੋਮਜ਼ ਵਿਚੋਂ ਸੋਨ ਤਗਮਾ ਜਿੱਤ ਕੇ ਲਿਆਇਆ ਤਾਂ ਬਾਪੂ ਦਾ ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਮਾਣਮੱਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ 'ਤੇ ਖੁਸ਼ ਹੋਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਉਸ ਅੰਦਰ ਛੁਪਿਆ ਬੈਠਾ ਖਿਡਾਰੀ ਵੀ ਜਾਗ ਪਿਆ; ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਮਾਂ ਯਾਦ ਆ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਉਹ ਵੀ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਖੇਡ ਮੇਲਿਆਂ 'ਤੇ ਖੇਡਣ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਸੋਚਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਕਿ ਉਮਰ ਦੇ ਜਿਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਉਹ ਹੁਣ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਸਵਾਇ ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬੋੜ੍ਹਾ ਬਹੁਤਾ

ਤੁਰਨ ਫਿਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੁਝ ਬਚਿਆ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਅੰਦਰ ਘੋਲ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦੀ ਦਲੇਰੀ ਰੱਖਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰ ਉਮਰ ਦੇ ਹਰ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਤੋਂ ਰਿਹਾ ਨਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤ ਤੋਂ ਪੁੱਛ ਗੀ ਲਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਉਮਰ ਤੱਕ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅੰਗਿਓਂ ਉਹਨੇ ਵੀ ਹੱਸਦਿਆਂ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਹਿੰਮਤ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਲਵੋ।

ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਹੀ ਬਾਪੂ ਨੇ ਠਾਣ ਲਿਆ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਇੱਕ ਦਿਨ ਤਗਮਾ ਜਿੱਤ ਕੇ ਲਿਆਵੇਗਾ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਵੀ ਗੋਲਾ ਲਿਆ ਕੇ ਦੇਣ ਲਈ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦੇਖ ਕੇ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਗੋਲਾ ਲਿਆ ਦਿੱਤਾ, ਨਾਲ ਹੀ ਇੱਕ ਦੋ ਵਾਰ 'ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁੱਟਣਾ ਹੈ' ਦੀ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ। ਬਾਪੂ ਨੇ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਹੀ ਮਨ ਵਿਚ ਦ੍ਰਿੜ ਨਿਸਚਾ ਧਾਰ ਲਿਆ ਕਿ ਮੁਹਿੰਮ ਜ਼ਰੂਰ ਸਰ ਕਰਨੀ

ਹੈ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਬੇਰ! ਬਾਪੂ ਨੇ ਸੂਫੀ ਸ਼ਾਇਰ ਸੱਯਦ ਮੁਹੰਮਦ ਹਾਸਿਮ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਲਿਖੇ 'ਹਾਸਿਮ ਫਤਹਿ ਨਸੀਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹਿੰਮਤ ਯਾਰ ਬਣਾਈ ਹੈ' ਅਨੁਸਾਰ 45ਵੀਂ ਮਾਸਟਰ ਅਥਲੈਟਿਕਸ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਮਸਤੂਆਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਗੋਲਾ ਸੁੱਟਣ ਵਿਚ ਸੋਨ ਤਗਮਾ ਜਿੱਤ ਕੇ ਅਟੁੱਟ ਹੱਸਲੇ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਆਪਣਾ ਸੁਫਨਾ ਸਾਕਾਰ ਕਰ ਕੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਅਤੇ ਮੈਡਲ ਲੈ ਕੇ ਕਾਰ ਵਿਚੋਂ ਉਤਰਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਨੱਚਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇਖਣ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਵਾਗਤ ਵਿਚ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਹਾਰ ਲਈ ਖੜ੍ਹੇ ਸੀ। ਆਪਣਾ ਨਿੱਘਾ ਸਵਾਗਤ ਹੁੰਦਾ ਤੱਕ ਕੇ ਬਾਪੂ ਬਾਗੋ-ਬਾਗੋ ਹੋ ਗਿਆ।

ਜਿਉਂਦਾ ਰਹੇ ਸਾਡਾ ਮੁਛਾਣੇ ਵਾਲਾ ਬਾਪੂ ਅਜੈਬ ਸਿਉਂ ਜਿਸ ਨੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਲਗਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਹਿੰਮ ਸਰ ਕਰਨ ਦੀ ਪਿਰਤ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਸਬਕ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਅੱਗੇ ਵੀ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਡੋਬ ਕੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਹੀ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਦਾ ਲੱਕ ਤੋੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਿਸਾਲ ਕਾਇਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ ਵਾਸਤੇ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਸਾਧਨਾ ਨਾਲ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ।

ਟੇਕਰੀ ਤੇ ਟੋਕਰਾ

ਸ਼ਬਦ
ਝਰੋਖਾ

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ

ਫੋਨ: 734-259-9353

ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਬਿਊਰੋ ਪਟਿਆਲਾ ਨੇ 2003 ਵਿਚ 'ਅਰਬੀ-ਫਾਰਸੀ ਵਿਚ ਉਤਪੰਨ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ' ਨਾਮੀ ਕੋਸ਼ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਸੰਕਲਨਕਰਤਾ ਡਾਕਟਰ ਅਮਰਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੈ ਜੋ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਮੁਸਲਮ ਹਕੂਮਤਾਂ ਦੌਰਾਨ ਏਧਰ ਦਾਖਲ ਹੋਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਕੂਮਤਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਫਾਰਸੀ ਰਹੀ। ਅਰਬੀ ਵਲੋਂ ਆਏ ਸ਼ਬਦ ਵਧੇਰੇ ਕਰਕੇ ਫਾਰਸੀ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਆਏ ਕਿਉਂਕਿ ਫਾਰਸੀ ਵਿਚ ਅਰਬੀ ਦੀ ਵੇਰ ਸਾਰੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਇਰਾਨ ਵਿਚ ਅਰਬੀ ਚੜ੍ਹਤ ਕਾਰਨ ਆਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਸਲਾਘਾਯੋਗ ਹੈ। ਇਸ 600 ਸਫ਼ੇ ਦੇ ਕੋਸ਼ ਦਾ ਕਾਫ਼ੀ ਕੰਮ ਤਾਂ ਕੰਮ ਦਾ ਹੀ ਹੈ ਪਰ ਸਰਸਰੀ ਪਾਠ ਪਿਛੋਂ ਵੀ ਇਸ ਵਿਚ ਕਈ ਗਲਤੀਆਂ ਤੇ ਉਕਾਈਆਂ ਦਿਸ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੋਸ਼ ਅਤੇ ਬੈਕ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਅਟੁੱਟ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਟੈਕੀ ਲਫਜ਼ ਉਤੇ ਲਿਖਣ ਲੱਗਿਆਂ ਮੈਂ ਇਸ ਕੋਸ਼ ਵਿਚ ਵੀ ਝਾਤੀ ਮਾਰਨ ਦੀ ਠਾਣੀ। ਟੈਕਾ ਅੱਖਰ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਪੰਨਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਖੱਬੇ ਸੱਜੇ ਦੋ ਪੰਨਿਆਂ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇੰਦਰਾਜਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੇਵਲ 19 ਬਣੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਟੈਕੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫਾਰਸੀ ਵਿਚ ਮੁਢਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਟ ਯੂਨੀ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ। ਸੱਜੇ ਖੱਬੇ ਕੁਝ ਲਫਜ਼ ਅਜਿਹੇ ਮਿਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗਲਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਿਛੋਕੜ ਅਰਬੀ ਫਾਰਸੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਮੈਂ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਦੇ 19ਵੇਂ ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਇੰਦਰਾਜ ਟੋਕਰੀ/ਟੋਕਰਾ ਨਾਲ ਹੀ ਦੋ ਚਾਰ ਹੋਣਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ, "ਟੋਕਰੀ/ਟੋਕਰੀ (ਫ ਟੋਕਰੀ = ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਟਰੇ) ਟੋਕਰੀ ਢੋਣੀ ਮੁਹਾਵਰਾ ਹੈ। ਟੋਕਰਾ ਇਸ ਦਾ ਪੁਲਿੰਗ ਹੈ# ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ (ਨਾਂਦੇਤ) ਦੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ 'ਟੋਕਰੀ ਸਾਹਿਬ' ਦੇ ਨਾਉਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ ਜਿਥੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਟੋਕਰੀਆਂ ਭਰ ਭਰ ਰੁਪਏ ਫੌਜ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੇ ਸਨ"।

ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕੋਸ਼ਕਾਰ ਟੋਕਰੀ ਅਤੇ ਟੋਕਰੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਦੋ ਵੱਖਰੇ ਭੇਦ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਾਰਸੀ ਦੇ ਟੋਕਰੀ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਉਪਲੱਬਧ

ਫਾਰਸੀ ਕੋਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੈਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਜੋਸਫ ਸਟੈਨਬੈਕ ਦੇ ਫਾਰਸੀ-ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕੋਸ਼ ਵਿਚ ਹੀ ਇਹ ਟੋਕਰੀ ਸ਼ਬਦ ਹਥਿਆਇਆ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਅਮਰਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੋਸ਼ ਵਾਲਾ ਹੀ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਛੋਟੀ ਟਰੇ। ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਫਾਰਸੀ-ਪੰਜਾਬੀ ਕੋਸ਼ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਸ਼ਬਦ ਟੋਕਰੀ ਦਾ ਵੀ ਇਹੋ ਅਰਥ ਹੈ ਤੇ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਇਹ ਟੋਕਰੀ ਦਾ ਹੀ ਇੱਕ ਭੇਦ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਵਿਉਤਪਤੀ ਲੱਭਣ ਵਿਚ ਕਠਿਨਾਈ ਹੈ ਪਰ ਏਨਾ ਜ਼ਰੂਰ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਟੋਕਰੀ ਜਾਂ ਟੋਕਰਾ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਜੰਮਣਹਾਰ ਨਹੀਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦੋਵੇਂ ਸਜਾਤੀ ਸ਼ਬਦ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕੇਵਲ ਥੋੜ੍ਹੀ ਬਹੁਤੀ ਯੂਨੀ ਅਤੇ ਅਰਬ ਦੀ ਸਾਂਝ ਨਾਲ ਹੀ ਕੋਈ ਸ਼ਬਦ ਸਜਾਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ।

ਟੋਕਰੀ ਦਾ ਪੁਲਿੰਗ ਰੂਪ ਟੋਕਰਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਕੋਸ਼ਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਵੀ ਤੇ ਆਮ ਸਮਝ ਮੁਤਾਬਕ ਵੀ ਟਿੱਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਇੱਕ ਭੇਦ ਟੋਕੜੀ ਵੀ ਹੈ। ਟੋਕੜੀ ਸ਼ਬਦ ਪੰਜਾਬੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਆਰਿਆਈ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਟੋਕਰਾ ਜਾਂ ਟੋਕਰੀ ਦਾ ਅਰਥਾਤ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜਿੰਨੇ ਕੁ ਪੰਜਾਬੀ ਕੋਸ਼ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਲੱਗੇ ਹਨ ਸਭਨਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਅਰਥ ਟਿੱਲਾ, ਟਿੱਬਾ, ਛੋਟੀ ਪਹਾੜੀ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼, ਮਈਆ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ-ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕੋਸ਼, ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ-ਪੰਜਾਬੀ ਕੋਸ਼, ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ-ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕੋਸ਼, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ-ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕੋਸ਼ ਵਗੈਰਾ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਹੋਰ ਹਿੰਦ-ਆਰਿਆਈ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਥੋੜ੍ਹੇ ਬਹੁਤੇ ਯੂਨੀ ਭੇਦ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਲਿਲੀ ਟਰਨਰ ਦੇ ਹਿੰਦ-ਆਰਿਆਈ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਨਿਰੁਕਤ ਕੋਸ਼ ਵਿਚ ਟਿਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਮੁਢੀ *ਟੱਕ ਦਰਜ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਹਾੜੀ ਦਾ ਭਾਵ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਇਸ ਲਈ ਟਰਨਰ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਕਾਲਪਨਿਕ ਧਾਤੂ ਪਹਾੜੀ ਦੇ ਭਾਵ ਵਾਲਾ *ਟੱਕ ਮਿਥ ਲਿਆ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਔਸਟਰੋ-ਏਸ਼ਿਆਈ ਭਾਸ਼ਾ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਮੁੰਡਾ ਸ਼ਾਖਾ ਨਾਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਭੇਦ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ,

ਸਿੰਧੀ: ਟਕੁਰ = ਪਹਾੜ, ਟਕਿਰੀ = ਪਹਾੜੀ, ਟਾਕਰ = ਨੀਵੀਂ ਪਹਾੜੀ, ਟਿੱਬੀ, ਟਾਕਿਰ = ਪਰਬਤ ਆਰੋਹੀ, ਪਹਾੜ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ; ਨੈਪਾਲੀ: ਟਾਕੁਰੋ = ਟੀਸੀ, ਚੋਟੀ; ਉੜੀਆ: ਟਿਕਰ = ਉਚੀ ਜ਼ਮੀਨ, ਉਚਾਣ, ਰੇਤਲਾ ਕਿਨਾਰਾ, ਟਿਕਰਾ = ਵਰਮੀ, ਸਿਉਂਕ ਦੀ ਬਣਾਈ ਧੋੜੀ; ਮਰਾਠੀ: ਟੇਕ, ਟੇਕੜ, ਟੇਕੜੀ = ਪਹਾੜੀ, ਟਿੱਲਾ; ਹਿੰਦੀ: ਟੋਕਰ, ਟੋਕਰਾ = ਧੋੜੀ, ਵੇਰ, ਪਹਾੜੀ; ਗੁਜਰਾਤੀ: ਟੋਕਰੋ, ਟੋਕਰੀ = ਪਹਾੜ, ਪਹਾੜੀ, ਟਿੱਲਾ; ਪੰਜਾਬੀ ਟੋਕਰਾ, ਟੋਕਰੀ = ਚਟਾਨ, ਪਹਾੜੀ, ਟਿੱਲਾ।

ਟਰਨਰ ਨੇ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਟ, ਤ, ਦ, ਡ ਯੂਨੀਆਂ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੇ ਕਈ ਰੁਪਾਂਤਰ ਵੀ ਗਿਣਾਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪਹਾੜੀ ਜਿਹੇ ਭਾਵ ਹੀ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਤੁੰਗ, ਹਿੰਦੀ ਡੁਗਰ = ਪਹਾੜੀ। ਇਸ ਪਾਸੇ ਫਿਰ ਕਦੇ ਆਵਾਂਗੇ, ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਟ ਯੂਨੀ ਹੀ ਅਲਾਪਦੇ ਹਾਂ। ਅਮਰਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੋਸ਼ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਦਰਜ ਹੈ ਕਿ ਨੰਦੇਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਇੱਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ 'ਟੋਕਰੀ ਸਾਹਿਬ' ਦਾ ਇਹ ਨਾਂ ਇਸ ਲਈ ਪਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਏਥੇ ਟੋਕਰੀਆਂ ਭਰ ਭਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਨਾਂ ਵਿਚਲੇ ਟੋਕਰੀ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਟੋਕਰੀ ਦਾ ਰੁਪਾਂਤਰ ਹੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸਚਾਈ ਇਹ ਨਹੀਂ। ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਇਸ ਸਥਾਨ ਬਾਰੇ ਦੰਦ ਕਥਾ ਜਾਣ ਲਈਏ। ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਨੰਦੇਤ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਅਬਚਲ ਨਗਰ ਅਤੇ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਕੁ ਮੀਲ ਦੂਰ ਨਾਂਦੇਤ-ਅਕੋਲਾ ਸੜਕ ਉਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ 'ਟੋਕਰੀ ਸਾਹਿਬ' ਸਥਿਤ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮਾਲਟੋਕੜੀ/ਮਾਲਟੋਕੜੀ' ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਾਲ ਦਾ ਅਰਥ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਟੋਕਰੀ ਇਸ ਲਈ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਉਚੇ ਥਾਂ ਜਾਂ ਟਿੱਲੇ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਮਾਨਤਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਸਮੇਂ ਏਥੇ ਗੁਪਤ ਖਜ਼ਾਨਾ ਦੱਬਿਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਨੇ ਕਰਤਾਰਪੁਰੋਂ ਇੱਕ ਫਕੀਰ ਲੱਕੜਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਇਸ ਥਾਂ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੀ ਰਾਖੀ ਵਾਸਤੇ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਫਕੀਰ ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਆਉਣ ਤੱਕ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ

ਅਸ਼ਰਫੀਆਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜਦੋਂ ਨੰਦੇਤ ਆਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਫੌਜਾਂ ਵੀ ਆਈਆਂ ਸਨ। ਸਿੱਖ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਪਾਸ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਘਰ ਵਾਪਸ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਤਨਖਾਹਾਂ ਦਿਓ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਗੁਪਤ ਖਜ਼ਾਨਾ ਮਾਲਟੋਕੜੀ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਹੈ, ਉਹ ਖਜ਼ਾਨਾ ਲੈ ਕਰ ਆਓ। ਦੋਵੇਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੇ ਫੌਜਾਂ ਲੈ ਕੇ ਰੱਖੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਕੱਢਿਆ ਅਤੇ ਖੱਚਰਾਂ, ਬੈਲ ਗੱਡੀਆਂ ਵਿਚ ਭਰ ਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ਼੍ਰੀ ਸੰਗਤ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਲੈ ਆਂਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਖਜ਼ਾਨਾ ਢਾਲ ਭਰ-ਭਰ ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡਿਆ। ਬਾਕੀ ਜੋ ਖਜ਼ਾਨਾ ਬਚ ਗਿਆ ਉਹ ਵਾਪਸ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ਼੍ਰੀ ਮਾਲਟੋਕੜੀ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਗੁਪਤ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਰਵਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ 'ਮਾਲ ਟਿੱਲਾ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਦੰਦ ਕਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਿਧਰੇ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਟੋਕਰੀਆਂ ਭਰ ਭਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹ ਵੰਡੀ ਜਦ ਕਿ ਇਹ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਥਾਨ ਉੱਚੀ ਜਗਾਹ 'ਤੇ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਮਰਾਠੀ ਵਿਚ ਟੋਕਰੀ ਲਈ ਟੋਕੜੀ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਨਾਂ 'ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮਾਲਟੋਕੜੀ' ਹੀ ਹੈ। 'ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼' ਅਨੁਸਾਰ ਵੀ ਟੋਕਰੀ ਨੂੰ ਦੱਖਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਟੋਕੜੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਏਥੇ ਹੀ ਬੱਸ ਨਹੀਂ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਟੋਕਰੀ ਸਾਹਿਬ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਭੋਪਾਲ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਏਥੇ ਉਦਾਸੀਆਂ ਦੌਰਾਨ ਗਏ ਦੱਸੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਲੱਗੇ ਬੋਰਡ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ 'ਇਤਿਹਾਸ' ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਜਾ ਭੋਜ ਦੇ ਦਰਬਾਰੀ ਗਣਪਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਭਚਾਰ ਕਾਰਨ ਕੋੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਿਆ ਜੋ ਤਮਾਮ ਉਪਚਾਰਾਂ ਉਪਰੰਤ ਵੀ ਠੀਕ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਘਰੋਂ ਛੇਕਿਆ ਗਣਪਤ ਇੱਕ ਵੀਰਾਨ ਟਿੱਲੇ 'ਤੇ ਕੁਟੀਆ ਬਣਾ ਕੇ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਜਲਾਲੁਦੀਨ ਨਾਂ ਦੇ ਪੀਰ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਉਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਨਾਂ ਧਿਆਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਤਾਂ ਆਖਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਲੇ ਨੂੰ ਪਹਾੜੀ ਦੇ ਹੇਠੋਂ ਜਲ

ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਜਲ ਕੋੜ੍ਹੀ ਗਣਪਤ 'ਤੇ ਛਿੜਕ ਦਿੱਤਾ। ਜਲ ਦੇ ਅਸਰ ਵਜੋਂ ਬਾਂਵਰਾ ਹੋਇਆ ਉਹ ਬੋਹੋਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਹੋਸ਼ ਆਈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਕੋੜ੍ਹਾ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਥੋਂ ਅਲੋਪ ਸਨ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਜਿਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਲਿਆਂਦਾ ਉਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਾਉਲੀ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਗਣਪਤ ਦੀ ਝੌਂਪੜੀ ਵਾਲੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਟੋਕਰੀ ਸਾਹਿਬ ਉਸਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ 'ਇਤਿਹਾਸ' ਦੀ ਸਚਾਈ ਕੇਵਲ ਇਸੇ ਤੱਥ ਤੋਂ ਝੁਠਿਆਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਾ ਭੋਜ ਗਿਆਰ੍ਹਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਹੋਏ ਸਨ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪੰਦਰਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ। ਖੈਰ ਸਾਡਾ ਮਕਸਦ ਏਥੇ ਇਹ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਉਥੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਹੈ ਤਦੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਂ ਵਿਚ ਟੋਕਰੀ/ਟੋਕੜੀ ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵਿਭਿੰਨ ਧਰਮਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਟੋਕਰੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਵਿਚ ਹਨੂਮਾਨ ਟੋਕਰੀ, ਲਾਲ ਟੋਕਰੀ, ਮੁਸਾਰਾਮ ਟੋਕਰੀ। ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਜਾਵਾਰ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਇੱਕ ਹੁਸੈਨ ਟੋਕਰੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਰਬਲਾ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਜਿੰਨਾਂ ਭੁਤਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਿਸੀਆਂ ਸਨ। ਮਾਨਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜਿੰਨ ਭੂਤ ਮਾਨਸਿਕ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਤਪ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਥੇ ਸਥਾਨ ਹੀ ਚੁਣਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਘਰ ਜਿਹਾ ਵੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, 'ਯਮੁਨਾ ਅਪਨੀ ਧੋੜੀ ਲੋਕਰ ਬਜਰੈ ਸੇ ਉਤਰੀ ਔਰ ਬਾਲੂ ਕੀ ਏਕ ਉੱਚੀ ਟੋਕਰੀ ਕੇ ਕੋਨੇ ਮੇਂ ਚਲੀ ਗਈ।"

ਟੋਕਰਾ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਉਤਪਤੀ ਹੋਰ ਪਾਸਿਓਂ ਹੈ। ਕੋਸ਼ਕਾਰ ਪਲੈਟਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ 'ਸਤੋਤ' ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਲਪਤਾ, ਥੋੜਾਪਣ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਥੋੜੇਪਣ ਦਾ ਟੋਕਰੇ ਨਾਲ ਕੀ ਜੋੜ ਬੈਠਦਾ ਹੈ। ਹਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਕਿ 'ਥੋੜਾ' ਸ਼ਬਦ ਸਤੋਤ ਤੋਂ ਵਿਉਤਪਤ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਪਾਸੇ ਫਿਰ ਆਵਾਂਗੇ। ਟਰਨਰ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਮੁਢੀ *ਟੋਕ ਦਰਸਾਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਟੋਕਰਾ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਕੁਝ ਪਸਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਬੰਗਾਲੀ ਵਿਚ ਟੋਕਰੀਨੁਮਾ ਟੋਪੀ ਨੂੰ ਟੋਕਾ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਟੋਕਰਾ/ਟੋਕਰੀ ਲਈ ਸ਼ਬਦ ਹਨ: ਉੜੀਆ, ਟੋਕਾਈ, ਮਰਾਠੀ ਟੋਕਵੀ, ਸਿੰਧੀ ਟੋਕਿਰੋ, ਹਿੰਦੀ, ਨੈਪਾਲੀ: ਟੋਕਰਾ/ਟੋਕਰੀ; ਪਹਾੜੀ ਟਕੁਰੂ ਜੋ ਛਿਟੀਆਂ ਅਤੇ ਚੀਕਣੀ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਰਾਠੀ ਵਿਚ ਚਮੜੇ ਦੀ ਬਣੀ ਗੋਲ ਟੋਕਰੀ ਨੂੰ ਟੋਕਰ ਆਖਦੇ ਹਨ।

ਬਰੈਂਪਟਨ ਤੋਂ ਛੇ ਕੁ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਵਾਪਸ ਪੰਜਾਬ ਪਰਤੀ ਮੇਰੀ ਦੋਸਤ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਬੜਾ ਚਾਅ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਬੈਚੈਨੀ ਸੀ, ਇੱਕ ਉਤਸੁਕਤਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਅਨੁਭਵ ਲੈ ਕੇ ਆਈ ਹੋਵੇਗੀ "ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਧਰਤੀ" ਤੋਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਵੀ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰੱਖਦਾ

ਗੁਰੁਤੋਜ ਸਿੰਘ ਕੱਟੂ
ਫੋਨ: 98155-94197

ਸਾਂ, ਆਪਣੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਹੋਰ ਜਵਾਨਾਂ ਵਾਂਗ। ਸੁਪਨੇ ਅਤੇ ਉਮੀਦਾਂ, ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਉਸ ਮੁਲਕ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਕੂਟੀ ਲੈ ਆਈ ਤੇ ਕਹਿੰਦੀ, "ਚੱਲ ਆਜਾ ਬਹਿਜਾ, ਆਪਾਂ 25 ਸੈਕਟਰ ਵਾਲੇ ਡੈਂਟਲ ਹਸਪਤਾਲ ਜਾਣਾ। ਕੈਨੇਡਾ ਜਾ ਕੇ ਮੇਰੇ ਦੰਦ ਦਾ ਕੈਪ ਲਹਿ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਲਗਵਾਉਣਾ।" ਮੈਂ ਝੱਟ-ਝੱਟੀ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਸਕੂਟੀ 'ਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਰਾਹ ਦੌਰਾਨ ਮੇਰਾ ਮਨ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਸਵਾਲਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਾਂ। ਮੇਰੇ ਸੋਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛ ਲਿਆ, "ਤੇਰੀ ਪੀਐਚ. ਡੀ. ਕਿਵੇਂ ਚੱਲ ਰਹੀ ਆ ਗੁਰੁਤੋਜ?" ਇਹ ਸਵਾਲ

ਕੈਨੇਡਾ ਜਾਣ ਦਾ ਚਾਅ...

ਉਸ ਸਮੇਂ ਜਿਵੇਂ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਖਲਲ ਪਾ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਹੌਲੀ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, "ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ। ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਕੰਪਲੀਟ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗਾ।" "ਤੂੰ ਦੱਸ ਕੈਨੇਡਾ ਬਾਰੇ, ਪੀ. ਪੂਐਚ. ਡੀ. ਤਾਂ ਚਲਦੀਆਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ! ਐਨੇ 'ਚ ਡੈਂਟਲ ਹਸਪਤਾਲ ਆ ਗਿਆ, ਮੇਰੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਸਵਾਲ ਦਰ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੇ ਸੀ ਪਰ ਮੈਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਹੈਰਾਨ ਵੀ ਸਾਂ ਕਿ ਇਹ ਕੈਨੇਡਾ ਬਾਰੇ ਉਸ ਚਾਅ ਨਾਲ ਕਿਉਂ ਨੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੀ ਜਿਸ ਚਾਅ ਨਾਲ ਮੈਂ ਸਵਾਲ ਕਰ ਰਿਹਾਂ! ਫਿਰ ਸੋਚਿਆ ਸ਼ਾਇਦ ਉਸਦੇ ਦੰਦ ਦੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਣੀ ਏ। ਫਿਰ ਉਥੇ ਹਸਪਤਾਲ 'ਚ ਅੱਧਾ ਕੁ ਘੰਟਾ ਅਸੀਂ ਆਮ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਤੇ ਵਾਪਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਰਤ ਆਏ। ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਰੋਜ਼ ਗਾਰਡਨ 'ਚ ਬੈਠ ਗਏ, ਤੇ ਆਖਰਕਾਰ ਉਸਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਬਾਰੇ ਗੱਲਬਾਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਵਾਲ... "ਤੂੰ ਵਾਪਿਸ ਕਦੋਂ ਜਾਣਾ ਹੁਣ ਕੈਨੇਡਾ?" "ਮੈਂ ਦੋ ਕੁ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਜਾਣਾ...!"

ਉਸਨੇ ਤੁਰੰਤ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ। "ਓਕੇ, ਗੁੱਡ!" ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਮੇਰੇ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲਿਆ। "ਕੀ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ...?" "ਕੁਝ ਨਹੀਂ," ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਠੰਢੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਕਿਹਾ। ਉਹ ਵਾਰਤਾ ਜਿਵੇਂ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਰੰਗੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹਾ-ਥੋੜ੍ਹਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਦੱਸਣ ਲੱਗੀ ਕਿ "ਜਦ ਸਨੋਅ ਪੈਂਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਘਰ ਦੀ ਚਾਰਦਿਵਾਰੀ ਅੰਦਰ ਕੈਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀ, ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਸੋਹਣਾ ਰੰਗ ਵੀ ਬੰਦ ਕਮਰੇ ਦੀ ਨੀਰਸਤਾ ਵਿਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ। ਜਦੋਂ ਮੌਸਮ ਠੀਕ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਘੁੰਮਣ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ। ਜਿੱਥੋਂ ਮੈਂ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ ਗੁਰੁਤੋਜ, ਉਥੇ ਲਗਭਗ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਸਨੋਅ ਪੈਂਦੀ ਏ ਤੇ ਉਹ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਾਂ ਅੰਦਰ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ, ਚਾਰਦਿਵਾਰੀ ਅੰਦਰ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਐਨੀ ਸੌਖੀ ਨਹੀਂ ਜਿੰਨੀ ਅਸੀਂ ਏਥੇ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ।" ਜਦੋਂ ਉਹ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਸਿਰਜੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਚਮਕ ਥੋੜ੍ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਪੈ ਰਹੀ ਸੀ। "ਹਾਂ ਪਰ ਸਰਕਾਰ, ਪ੍ਰਬੰਧ, ਸਹੂਲਤਾਂ ਪੱਖੋਂ

ਤਾਂ ਬਾ-ਕਮਾਲ ਆ ਕੈਨੇਡਾ।" ਇਹ ਗੱਲ ਉਸ ਨੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਚਾਅ ਨਾਲ ਬਾਅਦ 'ਚ ਕਹੀ। "ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਉਥੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਖੜ੍ਹੀ ਸਾਂ ਤੇ ਮੇਰਾ ਫੋਨ ਮੇਰੀ ਜੇਬ 'ਚ ਸੀ। ਪਤਾ ਨੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਨੰਬਰ ਡਾਇਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਮੈਨੂੰ ਜਦੋਂ ਬੈਕ ਕਾਲ ਆਈ ਤਾਂ ਫੋਨ 'ਤੇ ਗੋਰੇ ਐਂਡਰਿਸ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, "ਇਸ ਸਮੇਂ ਤੁਸੀਂ ਕਿਥੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਕਾਲ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸੋਫ ਹੋ?" ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਤੇ ਮੈਂ ਕਿਹਾ "ਸਰ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸੀ।" ਪਰ ਗੋਰੇ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਕੋਈ ਫੋਰਸ ਨਾਲ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ "ਸਾਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਦੱਸੋ ਹੁਣ ਕਿਥੇ ਹੋ?" ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਐਂਡਰਿਸ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਦੋ ਕੁ ਮਿੰਟਾਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਗਏ ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਪਿਆਰੀ ਜਿਹੀ ਸਮਾਈਲ ਦੇ ਗਏ।" ਇਹ ਸੁਣਦਿਆਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਚਮਕ ਬਰਕਰਾਰ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਇਕਦਮ ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਈ। ਉਸਨੇ ਲੰਮਾ ਸਾਹ ਲਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ, "ਪਰ...ਜਿਹੜੀ

ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਮਿਠਾਸ ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਚ ਹੈ, ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਨਹੀਂ। ਕੈਨੇਡੇ ਦੀ ਮਿੱਟੀ 'ਚ ਸਹੂਲਤਾਂ ਹਨ ਪਰ ਦਿਲ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਵਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਇੱਥੇ ਹੀ ਹੈ।" "ਯਾਰ...ਸੱਚ ਦੱਸੋ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬ, ਭਾਰਤ ਦੀ ਧਰਤੀ ਵਰਗੀ ਧਰਤੀ ਨਹੀਂ ਉਥੇ, ਜੋ ਕੁਝ ਇਹ ਧਰਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਆ ਉਹ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਧਰਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੋਵੇ... ਪਰ ਏਥੋਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸਦਾ ਨਾਸ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਸਾਡੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ, ਇਥੋਂ ਨਿੱਕਲ ਜਾਣ ਦੀ। ਕੈਨੇਡੇ 'ਚ ਸਭ ਸੁੱਖ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨੇ ਪਰ ਓਥੋਂ ਦੀ ਮਿੱਟੀ 'ਚ ਉਹ ਮਿਠਾਸ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਜੋ ਭਾਰਤ/ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮਿੱਟੀ 'ਚ ਆ।" ਉਸਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨੇ ਮੇਰੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਵਿਚ ਕਸ਼ਮਕਸ਼ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਤੇ ਮਨ 'ਚ ਸਵਾਲ ਉਠਿਆ ਕਿ "ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਬਦਲੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੋ ਦੇਣਾ ਸਹੀ ਹੈ?" ਉਹ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀਆਂ ਗੂੰਜਾਂ ਛੱਡ ਕੇ ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਈ, ਤੇ ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਹੋਸਟਲ ਵੱਲ ਚਲ ਪਏ ਪਰ ਉਹ ਗੱਲਾਂ ਅਜੇ ਵੀ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਗੂੰਜਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਚਮਕ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਮਿਠਾਸ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਫਸਿਆ ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਰਹਿ ਗਿਆ...।

ਧਰਮਾਂ ਦੀਆਂ ਵਲਗਣਾਂ ਦੇ ਆਰ-ਪਾਰ

ਆਧੁਨਿਕ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ 'ਚੋਂ ਇੱਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਮਿਲ-ਜੁਲ ਕੇ ਸਾਂਝੀ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਰਹਿਣ। ਮੱਧ ਪੂਰਬ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿੱਚ ਧਾਰਮਿਕ ਬਹੁਗਿਣਤੀਵਾਦ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜ ਦੇ ਗਠਨ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਇਸਾਈ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਯੂਰਪ ਅਤੇ ਉੱਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲ ਪਰਵਾਸ ਨਾਲ ਵੈਰ-ਭਾਵੀ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹਿੰਸਕ ਟਕਰਾਅ ਪੈਦਾ ਹੋਏ। ਹੰਕਾਰ ਅਤੇ ਸਰਬਸ੍ਰੋਸ਼ਠਤਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਅਕਸਰ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਸਮਝ-ਬੂਝ ਉੱਪਰ ਹਾਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਦਵਾਨ ਬਾਮਸ ਅਲਬਰਟ ਹਾਵਰਡ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ 'ਦਿ ਫੇਥਸ ਆਫ ਅਦਰਜ਼: ਏ ਹਿਸਟਰੀ ਆਫ ਇੰਟਰਰਿਲੀਜੀਅਸ ਡਾਇਲਾਗ' ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਅੰਤਰ-ਧਰਮੀ ਸਮਝ-ਬੂਝ ਬਾਰੇ ਕਾਫ਼ੀ ਸਿੱਦਠ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਹਾਵਰਡ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਇਸਾਈਅਤ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ ਜਿਸ

ਰਾਮਚੰਦਰ ਗੁਹਾ

ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਸੀ। ਇਸਾਈ ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਾਇਲ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਹੀ ਸੱਚਾ ਧਰਮ ਹੈ। ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਬਦਲਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਗੁਮਾਨ ਲਈ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਕੈਥੋਲਿਕ ਚਰਚ ਨੇ 1960 ਵਿੱਚ ਦੂਜੇ ਧਰਮਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸਹਿਜ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਅਗਸਤ 1964 ਦੇ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਪੋਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚਰਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ 'ਗ਼ੈਰ-ਇਸਾਈ ਧਰਮਾਂ ਦੀਆਂ ਨੈਤਿਕ ਅਤੇ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਤੋਂ ਸਤਿਕਾਰ ਦੇਵੇਗਾ...'। ਪੰਚੀ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪੋਪ ਨੇ ਅਗਾਂਹ ਆਖਿਆ ਕਿ 'ਸੰਵਾਦ ਪੈਂਤੜੇਵਾਦੀ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸਵੈ ਹਿੱਤ 'ਚੋਂ ਨਹੀਂ ਉਪਜਦਾ ਸਗੋਂ ਇਹ ਅਜਿਹੀ ਸਰਗਰਮੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਰਾਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਸਿਧਾਂਤ, ਲੋੜਾਂ ਅਤੇ ਆਤਮ-ਸਨਮਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।'

ਹਾਵਰਡ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ-ਧਰਮੀ ਸੰਵਾਦ ਦੇ ਦੋ ਭਾਰਤੀ ਪੈਰਵੀਕਾਰਾਂ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਮੁਗ਼ਲ ਸਮਰਾਟ ਅਕਬਰ ਜਿਸ ਦੇ ਮੁਤੱਲਕ ਉਸ ਨੇ ਬਹੁਤੀ ਸੇਧ 1952 ਵਿੱਚ ਮੱਖਣ ਲਾਲ ਰਾਏ ਚੌਧਰੀ ਦੀ ਲਿਖੀ ਕਿਤਾਬ 'ਚੀਨ-ਏ-ਇਲਾਹੀ' 'ਚੋਂ ਲਈ ਸੀ। ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਇੱਕ ਖ਼ਤ ਉੱਪਰ ਅਟਕ ਗਈ ਜੋ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਕਬਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਮਕਾਲੀ ਸਪੇਨ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕਿੰਗ ਫਿਲਿਪ ਦੋਇਮ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਸੀ। ਯਹੂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਪੇਨ ਦੇ ਕੈਥੋਲਿਕ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਕੱਟੜਪਣਾ ਵਧ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਕਬਰ ਨੇ

ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰਨਾਂ ਧਰਮਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਤਿਕਾਰ ਦੂਜੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ-ਮਿਲਾਪ ਦੀ ਚਾਹਤ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਗਾਂਧੀ ਲਈ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਕੋਈ ਨਿੱਜੀ ਚੋਣ ਮਾਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਗੋਂ ਸਿਆਸੀ ਕਰਮ ਵੀ ਸੀ। 1941 ਵਿੱਚ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਤੀਹ ਪੰਨਿਆਂ ਦਾ ਕਿਤਾਬਚਾ ਛਾਪਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ 'ਉਸਾਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ' ਦਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹਰੇਕ ਮੈਂਬਰ ਲਈ ਅਪਣਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਜੋ ਵਿਸ਼ੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਛਾਆਛਾਤ ਦਾ ਖਾਤਮਾ, ਖਾਦੀ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ, ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਉਥਾਨ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਸਮਾਨਤਾ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ।

ਆਪਣੇ ਹਮਰੁਤਬਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਤੋਂ ਸਬਕ ਲੈਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਿੱਥੇ 'ਹਰ ਕੋਈ ਆਪਣੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਵਾਏ ਬਿਨਾਂ, ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਪੈਦਾ ਹੋ ਕੇ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹ ਲਿਖ ਕੇ ਵੱਡਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਚਾਈ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮਨੁੱਖੀ ਲਿਆਕਤ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ (ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ) ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਰੁੱਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪ੍ਰਵਚਨਾਂ ਅਤੇ ਉੱਚੀਆਂ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ'।

ਭਾਰਤ ਦੀ ਦੂਜੀ ਮਿਸਾਲ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਾਵਰਡ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਤਵੱਜੋ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸੀ ਸਵਾਮੀ ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ ਜੋ ਅਕਬਰ ਤੋਂ ਕਈ ਸਦੀਆਂ ਬਾਅਦ ਹੋਇਆ। ਹੋਰਨਾਂ ਟਿੱਪਣੀਕਾਰਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਉਸ ਨੇ 1893 ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਵਿਸ਼ਵ ਧਰਮ ਸੰਸਦ ਮੌਕੇ ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਨੂੰ ਦਰਸਾਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਸੰਸਦ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਾਇਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੋਸਤਾਨਾ ਇਕੱਤਰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਸਮਝ-ਬੂਝ ਪੈਦਾ ਕਰ ਕੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਮਾਨਵੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਗਹਿਰਾ ਕਰਨਾ; ਅਤੇ ਸਥਾਈ ਕੌਮਾਂਤਰੀ

ਸਾਂਝੀ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਆਸ ਨਾਲ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਦੋਸਤਾਨਾ ਸਾਂਝ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਹਾਵਰਡ ਫਿਰ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿੱਚ ਸਵਾਮੀ ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦੇ ਕੁਝ ਅੰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਇੱਕ ਵਿੱਚ ਸਵਾਮੀ ਦੀ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਾ ਦਰਜ ਸੀ ਕਿ 'ਉਸ ਨੂੰ ਫਖ਼ਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਧਰਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਅਤੇ ਸਰਬਵਿਆਪੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਾ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਹੈ; ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਮਾਣ ਹੈ ਕਿ

ਉਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜੋ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਤਾਏ ਹੋਏ ਅਤੇ ਸਰਨਾਰਥੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਨਾਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।' ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ ਦਾ ਦੂਜਾ ਕਥਨ ਸ਼ਾਇਦ ਹੋਰ ਵੀ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ ਜੋ ਇਉਂ ਹੈ: 'ਤੰਗਨਜ਼ਰੀ, ਕੱਟੜਪਣਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਖੌਫਨਾਕ ਵੱਸ਼ਜ ਮੂਲਵਾਦ ਨੇ ਲੰਮੇ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਇਸ ਖੂਬਸੂਰਤ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਜੱਫਾ ਮਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ... ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਅੰਤ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਵੇਰ ਘੰਟੀ (ਸੰਸਦ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵੇਲੇ) ਵੱਜਣ ਸਾਰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ

ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਵਚਨ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ ਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਡੇ ਸੰਤਾਪੇ ਸਮਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਲਾਇਕ ਬੇਮਿਸਾਲ ਕਾਢ ਸੀ। ਨਾਸਤਿਕਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਗਾਂਧੀ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸਨ ਕਿ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਜਾਂ ਆਤਮਾ ਹੈ ਜੋ ਮਨੁੱਖੀ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਹੈ। ਆਸਤਿਕਾਂ ਤੋਂ ਉਲਟ ਉਹ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਰੱਬ ਤੱਕ ਅੱਪੜਨ ਦਾ ਕੋਈ ਖਾਸ ਅਤੇ ਉੱਤਮ ਰਾਹ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਤੰਬਰ 1924 ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇੱਕ

ਲੇਖ 'ਗੋਡ ਇਜ਼ ਵਨ' (ਪਰਮਾਤਮਾ ਇੱਕ ਹੈ) ਲਿਖਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ: 'ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ 'ਚੋਂ ਿ ਏ ਸ ਲ ਾ ਮ , ਇਸਾਈਅਤ ਜਾਂ ਯਹੂਦੀਅਤ ਨਿਕਲ ਜਾਣ ਦੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਉਦੋਂ ਦਾ ਹੀ ਫਜ਼ੂਲ ਸੁਪਨਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆ 'ਚ ਸਿਰਫ ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਰਾਜ ਹੋਵੇਗਾ... ਸੱਚ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਧਰਮ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।'

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਸਦੀਕੀਕਰਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਕੇ ਗਾਂਧੀ ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਆਲੋਚਕ ਬਣ ਗਏ ਸਨ ਜੋ ਭਾਵੇਂ ਹਿੰਦੂ ਕਰਨ ਜਾਂ ਫਿਰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਜਾਂ ਇਸਾਈਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋਣ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ ਸੀ: 'ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਵੀ ਪਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਆਪਣਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾ ਕੇਵਲ ਉਸ ਲਈ ਸੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸਗੋਂ ਸਮੁੱਚੇ ਜਗਤ ਲਈ ਵੀ ਸੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਸਚਾਈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰੱਬ ਲੱਖਾਂ ਰੂਪਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਤੱਕ ਅੱਪੜਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ'। ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਮੇਰੀ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਕਥਿਤ ਵਹਿਸ਼ੀ ਨਾਲੋਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਠ ਹਾਂ ਤੇ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਠਤਾ ਖਤਰਨਾਕ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।'

ਅਫਸਰ ਖੇਡਦੇ ਸਨ। ਮਿੱਲ 'ਚ ਕਲੱਬ ਜਿਸ 'ਚ ਹਰ ਆਧੁਨਿਕ ਖੇਡ ਜਿਵੇਂ ਬੈਡਮਿੰਟਨ, ਟੈਨਿਸ, ਸਕੁਐਸ਼, ਬਿਲੀਅਰਡ ਆਦਿ ਸਭ ਕੁਝ ਸੀ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਸਾਲਵੇਸ਼ਨ ਆਰਮੀ ਨੇ ਧਾਰੀਵਾਲ ਵਿੱਚ ਆਧੁਨਿਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਾਲਾ ਮੈਕਰਾਬਰਟ ਹਸਪਤਾਲ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਅਤੇ ਨਰਸਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਨ। 1904 ਵਿੱਚ ਲੜਕੇ ਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦਾ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਨਾਲ ਹੋਸਟਲ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਵੀ ਹੋ ਗਈ। ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਸੈਰ ਕਰਨ ਲਈ ਫੁੱਟਪਾਥ ਬਣਾਇਆ; ਸ਼ਾਇਦ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਇਹ ਇੱਕੋ ਸ਼ਹਿਰ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਵਕਤ ਤੁਰਨ ਲਈ ਵੱਖਰਾ ਫੁੱਟਪਾਥ ਸੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ, ਉਸ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕੋਈ 6000 ਕਰਮਚਾਰੀ ਮਿੱਲ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੇ ਸਨ ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਬੜੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਦਿੱਤੀ। ਸਕੂਲ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਡਾਕਟਰਾਂ, ਨਰਸਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਵਕਤ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਵਕਤ ਦਾ ਧਾਰੀਵਾਲ ਸ਼ਹਿਰ ਕਿਸੇ ਯੂਰਪੀਅਨ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾਉਂਦਾ ਸੀ।

ਅਫਸਰ ਖੇਡਦੇ ਸਨ। ਮਿੱਲ 'ਚ ਕਲੱਬ ਜਿਸ 'ਚ ਹਰ ਆਧੁਨਿਕ ਖੇਡ ਜਿਵੇਂ ਬੈਡਮਿੰਟਨ, ਟੈਨਿਸ, ਸਕੁਐਸ਼, ਬਿਲੀਅਰਡ ਆਦਿ ਸਭ ਕੁਝ ਸੀ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਸਾਲਵੇਸ਼ਨ ਆਰਮੀ ਨੇ ਧਾਰੀਵਾਲ ਵਿੱਚ ਆਧੁਨਿਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਾਲਾ ਮੈਕਰਾਬਰਟ ਹਸਪਤਾਲ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਅਤੇ ਨਰਸਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਨ। 1904 ਵਿੱਚ ਲੜਕੇ ਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦਾ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਨਾਲ ਹੋਸਟਲ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਵੀ ਹੋ ਗਈ। ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਸੈਰ ਕਰਨ ਲਈ ਫੁੱਟਪਾਥ ਬਣਾਇਆ; ਸ਼ਾਇਦ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਇਹ ਇੱਕੋ ਸ਼ਹਿਰ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਵਕਤ ਤੁਰਨ ਲਈ ਵੱਖਰਾ ਫੁੱਟਪਾਥ ਸੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ, ਉਸ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕੋਈ 6000 ਕਰਮਚਾਰੀ ਮਿੱਲ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੇ ਸਨ ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਬੜੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਦਿੱਤੀ। ਸਕੂਲ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਡਾਕਟਰਾਂ, ਨਰਸਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਵਕਤ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਵਕਤ ਦਾ ਧਾਰੀਵਾਲ ਸ਼ਹਿਰ ਕਿਸੇ ਯੂਰਪੀਅਨ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾਉਂਦਾ ਸੀ।

ਅਫਸਰ ਖੇਡਦੇ ਸਨ। ਮਿੱਲ 'ਚ ਕਲੱਬ ਜਿਸ 'ਚ ਹਰ ਆਧੁਨਿਕ ਖੇਡ ਜਿਵੇਂ ਬੈਡਮਿੰਟਨ, ਟੈਨਿਸ, ਸਕੁਐਸ਼, ਬਿਲੀਅਰਡ ਆਦਿ ਸਭ ਕੁਝ ਸੀ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਸਾਲਵੇਸ਼ਨ ਆਰਮੀ ਨੇ ਧਾਰੀਵਾਲ ਵਿੱਚ ਆਧੁਨਿਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਾਲਾ ਮੈਕਰਾਬਰਟ ਹਸਪਤਾਲ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਅਤੇ ਨਰਸਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਨ। 1904 ਵਿੱਚ ਲੜਕੇ ਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦਾ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਨਾਲ ਹੋਸਟਲ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਵੀ ਹੋ ਗਈ। ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਸੈਰ ਕਰਨ ਲਈ ਫੁੱਟਪਾਥ ਬਣਾਇਆ; ਸ਼ਾਇਦ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਇਹ ਇੱਕੋ ਸ਼ਹਿਰ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਵਕਤ ਤੁਰਨ ਲਈ ਵੱਖਰਾ ਫੁੱਟਪਾਥ ਸੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ, ਉਸ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕੋਈ 6000 ਕਰਮਚਾਰੀ ਮਿੱਲ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੇ ਸਨ ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਬੜੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਦਿੱਤੀ। ਸਕੂਲ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਡਾਕਟਰਾਂ, ਨਰਸਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਵਕਤ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਵਕਤ ਦਾ ਧਾਰੀਵਾਲ ਸ਼ਹਿਰ ਕਿਸੇ ਯੂਰਪੀਅਨ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾਉਂਦਾ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਯੂਰਪੀ ਸ਼ਹਿਰ

ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀਆਂ ਕਈ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕਈ ਕਾਰਖਾਨੇ ਤਾਂ ਲਾਏ ਸਨ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਇੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। 1849 ਵਿੱਚ ਦੂਸਰੀ ਐਂਗਲੋ-ਸਿੱਖ ਜੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਅਧੀਨ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਈ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ।

ਸਾਡਾ ਸ਼ਹਿਰ ਧਾਰੀਵਾਲ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਪਿੰਡ ਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਅੱਧਰ ਬਾਰੀ ਦੁਆਬਾ ਨਹਿਰ ਵਗਦੀ ਸੀ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀ ਸਿੰਜਾਈ ਲਈ ਨਹਿਰ ਦੇ ਕਈ ਰਜਵਾਹ ਵੀ ਇੱਥੇ ਹੀ ਨਿਕਲਦੇ ਸਨ। ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਇੰਡੀਆ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹੋਰ ਕਈ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। 1880 ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਧਾਰੀਵਾਲ 'ਤੇ ਪਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਥੇ ਗਰਮ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਮਿੱਲ ਲਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਖੇਤਰ 'ਚ ਉੱਨ

ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲਦੀ, ਮਿੱਲ ਨੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਤੇ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਤੋਂ ਉੱਨ ਮੰਗਵਾ ਕੇ ਗਰਮ ਕੱਪੜੇ ਜਿਵੇਂ ਲੋਈਆਂ, ਜਰਸੀਆਂ, ਸਵੈਟਰਾਂ, ਕੰਬਲ ਆਦਿ ਬਣਾ ਕੇ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿੱਚ ਵੇਚਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਇਉਂ ਧਾਰੀਵਾਲ ਦਾ ਨਾਂ ਉਸ ਮਿੱਲ ਕਰ ਕੇ ਹਰ ਥਾਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋ ਗਿਆ।

ਮਿੱਲ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਾਂਗ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਲਈ ਯੋਜਨਾਬੰਦ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੁਆਰਟਰ ਬਣਾਏ, ਮਿੱਲ ਦੇ ਅਫਸਰਾਂ ਲਈ ਵੱਡੀਆਂ ਕੋਠੀਆਂ। ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰੱਖਤ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਲਿਆ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਹਰਿਆ-ਭਰਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਖੇਡਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਗਰਾਊਂਡਾਂ ਅਤੇ ਗੋਲਫ ਗਰਾਊਂਡ ਜਿਹੜੀ ਉਸ ਵਕਤ ਜਾਂ ਧਾਰੀਵਾਲ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਜਾਂ ਲਾਹੌਰ। ਇਸ ਗੋਲਫ ਗਰਾਊਂਡ ਵਿੱਚ ਮਿੱਲ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਅੰਗਰੇਜ਼

ਸਾਡਾ ਪਰਿਵਾਰ 1947 ਵਿੱਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਰਗੋਧਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਤੋਂ ਰਫਿਊਜੀਆਂ ਵਜੋਂ ਧਾਰੀਵਾਲ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਆਇਆ। 1950 ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਮਿਸ਼ਨ ਸਕੂਲ ਧਾਰੀਵਾਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਸੁਸਾਇਟੀ ਚਲਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਕਈ ਅੰਗਰੇਜ਼

ਸ ਸ ਫੀਨਾ

ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਘੋੜਿਆਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਦੇਖਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਾਂ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਲੜਕੇ ਸਰਦੀਆਂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਸਕੂਲ ਦੇ ਨਾਲ ਦੀਆਂ ਗਰਾਊਂਡਾਂ 'ਚ ਫੁਟਬਾਲ ਖੇਡਦੇ। ਕਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਔਰਤਾਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰੈਮ ਵਿੱਚ ਸੈਰ ਕਰਵਾਉਂਦੀਆਂ ਪਰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਰਦੀਆਂ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਜਿਉ-ਜਿਉ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਆਏ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਾਂਗ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। 1849 ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰਾ ਭਾਰਤ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ

ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰਨਾਂ ਧਰਮਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਤਿਕਾਰ ਦੂਜੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ-ਮਿਲਾਪ ਦੀ ਚਾਹਤ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਗਾਂਧੀ ਲਈ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਕੋਈ ਨਿੱਜੀ ਚੋਣ ਮਾਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਗੋਂ ਸਿਆਸੀ ਕਰਮ ਵੀ ਸੀ। 1941 ਵਿੱਚ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਤੀਹ ਪੰਨਿਆਂ ਦਾ ਕਿਤਾਬਚਾ ਛਾਪਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ 'ਉਸਾਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ' ਦਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹਰੇਕ ਮੈਂਬਰ ਲਈ ਅਪਣਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਜੋ ਵਿਸ਼ੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਛਾਆਛਾਤ ਦਾ ਖਾਤਮਾ, ਖਾਦੀ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ, ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਉਥਾਨ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਸਮਾਨਤਾ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ।

ਅਹਿਮ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਤੱਤ ਫਿਰਕੂ ਸਦਭਾਵਨਾ ਸੀ। ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ 'ਫਿਰਕੂ ਏਕਤਾ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਚੀਜ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਰੇਕ ਕਾਂਗਰਸੀ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਧਰਮ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਿਮ, ਇਸਾਈ, ਪਾਰਸੀ, ਯਹੂਦੀ ਆਦਿ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਹਿੰਦੂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਕਰੋੜਾਂ ਲੋਕਾਂ 'ਚੋਂ ਹਰੇਕ ਨਾਲ ਇਕਮਿਕ ਹੋਣ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਜਗਾਉਣ ਲਈ ਹਰੇਕ ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਤੋਂ ਜੁਦਾ ਹੋਰਨਾਂ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਨਿੱਜੀ ਦੋਸਤੀਆਂ ਪਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਰਨਾਂ ਧਰਮਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਭਾਵ ਰੱਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਜੋ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਲਈ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।'

ਇਹ ਅਸਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਖੁਦ ਘੜਿਆ ਸੀ। ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਗ਼ੈਰ-ਹਿੰਦੂ ਕਰੀਬੀ ਦੋਸਤਾਂ ਅਤੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅੰਸ਼ਕ ਜਿਹੀ ਸੂਚੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ: ਮੁਸਲਿਮ ਅਬਦੁਲ ਕਾਦਿਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ, ਏ.ਐਮ. ਕਚਾਲੀਆ, ਅਬੁਲ ਕਲਾਮ ਆਜ਼ਾਦ, ਜ਼ਾਕਿਰ ਹੁਸੈਨ, ਆਸਫ਼ ਅਲੀ ਅਤੇ ਰਾਇਹਾਨਾ ਤਈਅਬਜ਼ੀ; ਇਸਾਈ ਜੋਸੀਆ ਓਲਡਫੀਲਡ, ਜੋਸਫ ਡੌਕ, ਸੀ.ਐਫ. ਐਡਿਊਜ਼, ਜੇ.ਸੀ. ਕੁਮਾਰਪਾ, ਮੁਰੀਅਲ ਲੈਸਟਰ ਅਤੇ ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਐਮ੍ਰਿਤ ਕੌਰ; ਪਾਰਸੀ ਦਾਦਾਬਾਈ ਨਾਰੋਜੀ, ਜੀਵਨਜੀ ਗੌਰਕੁੰਦ ਰੁਸਤਮਜੀ ਅਤੇ ਖੁਰਸ਼ੀਦ ਨਾਰੋਜੀ; ਯਹੂਦੀ ਹਰਮਨ ਕੈਲਨਬਾਥ, ਸੋਨੀਆ ਸਲੈਸਿਨ, ਹੈਨਰੀ ਪੌਲਕ ਅਤੇ ਐਲ ਡਬਲਯੂ ਰਿਚ; ਜੈਨ ਪ੍ਰਾਨਜੀਵਨ ਮਹਿਤਾ ਅਤੇ ਰਾਇਚੰਦ; ਨਾਸਤਿਕ ਜੀ ਰਾਮਚੰਦਰ ਰਾਓ (ਗੌਰਾ)।

ਇਸ ਲੰਮੀ-ਚੌੜੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਘਾਟ ਹੈ। ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੋਕਾਰ ਘੱਟ ਸਨ, ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਕੋਈ ਕਰੀਬੀ ਸਿੱਖ ਦੋਸਤ ਨਹੀਂ ਸੀ (ਭਾਵੇਂ ਐਮ੍ਰਿਤ ਕੌਰ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਮੂਲ ਰੂਪ 'ਚ ਸਿੱਖ ਸੀ)। ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਨਿਗਣਾ ਜਿਹਾ ਐਂਗੁਣ ਸੀ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਹਾਨ ਪੱਛਮੀ ਸਮਕਾਲੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਚਰਚਿਲ, ਰੂਜ਼ਵੈਲਟ, ਡੀ ਗੌਲ ਆਦਿ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਿੱਤਰ ਜੇਕਰ ਸਾਰੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਇਸਾਈ ਸਣ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਸਨ।

ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਾਂਧੀ ਧਾਰਮਿਕ ਬਹੁਵਾਦ ਦੇ ਆਪਣੇ ਟੀਚੇ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਵਿੱਚ ਨਾਕਾਮ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਨੇ ਇਸਲਾਮਿਕ ਮੁਲਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕਿਆ ਅਤੇ ਜਿਹੜਾ ਭਾਰਤ ਬਚਿਆ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਉਸ (ਗਾਂਧੀ) ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਜਾਂਨਸ਼ੀਨ ਜਵਾਹਰਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਨੇ ਜਿਹੜੀ ਅੰਤਰ-ਧਰਮ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਚਲਾਈ, ਉਹ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਖ ਦਾ ਵੇਰ ਹੋ ਗਈ। ਹਿੰਦੂਤਵ ਜਿਹੜਾ ਹਿੰਦੂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਹਾਵੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹਾਰ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਦੇ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਤੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਲਈ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸਲਾਮਿਕ ਬਹੁਗਿਣਤੀਵਾਦ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਲੋਕ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਜਾਂ ਸਾਂਝੀਪੁਰਨ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕੇ। ਨਾ ਹੀ ਬੋਧੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀਵਾਦ ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਖੁਸ਼ੀ ਲਿਆ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਆਮ ਆਦਮੀ ਲਈ ਵੀ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਰਹੱਦਾਂ ਦੇ ਪਾਰ ਮਿੱਤਰਤਾ ਵਧਾਏ ਜੋ ਕਿ ਗਣਰਾਜ ਦੀ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਵੱਲ ਪਹਿਲਾ ਕਦਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸੂਹੇ ਰੰਗਾਂ ਦਾ ਜਲੌਮ 'ਜ਼ਰਦ ਰੰਗਾਂ ਦਾ ਮੌਸਮ'

ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਸਰੀ ਵਿਚ ਵੱਸਦੀ ਉਘੀ ਲੇਖਕਾ ਅਤੇ ਕਾਰਕੁਨ ਪਰਮਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸਵੈਚ ਦਾ ਨਵਾਂ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਜ਼ਰਦ ਰੰਗਾਂ ਦਾ ਮੌਸਮ' ਅਤੇ ਲੇਖ ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਜਾਗਦੀ ਅੱਖ ਦਾ ਹਲਫਨਾਮਾ' ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਛਪੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਝਲਕ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਹਨ। ਇਹ ਲੇਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਜ਼ਰਦ ਰੰਗਾਂ ਦਾ ਮੌਸਮ' ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੀ ਕਵਿਤਾ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਲੇਖਕਾ ਦਾ ਕਰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਲਮ ਨਾਲ ਵਾਹੀ ਕਰਨਾ, ਸਫ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਬੀਜ ਬੀਜਣਾ, ਪਾਲਣਾ, ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਲਾਉਣਾ, ਤੁਛ ਬੁੱਧੀ ਮੁਤਾਬਕ ਮੋਢਿਆਂ ਨਦੀਨਾਂ ਦੀ ਸਾਫ਼-ਸਫ਼ਾਈ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਅੰਤ ਪੱਕੀ ਫ਼ਸਲ ਦੇ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਦਾਣੇ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਢੇਰ ਕਰ ਦੇਣਾ ਤਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਮੁੱਲ ਪਾ ਸਕੋ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਹੀ ਮੈਂ 'ਮਥੋਟਿਆਂ ਦੇ ਆਰ-ਪਾਰ' ਅਤੇ 'ਲਹਿਰਾਂ ਦੀ ਵੇਦਨਾ' ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੀਜਾ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਜ਼ਰਦ ਰੰਗਾਂ ਦਾ ਮੌਸਮ' ਲੈ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਸਨਮੁੱਖ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਈ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਇਕੱਲੀ ਕਵਿਤਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਨਾਟਕ, ਲੇਖ, ਕਹਾਣੀ ਵੀ ਲਿਖਦੀ ਹਾਂ ਪਰ ਮੇਰੇ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ 6-7 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਜੋ ਵੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਮੇਰੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਜਾਂ ਗਲੋਬਲੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਘਟੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ

ਕੈਨੇਡਾ ਵੱਸਦੀ ਲੇਖਕਾ ਤੇ ਕਾਰਕੁਨ ਪਰਮਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸਵੈਚ।

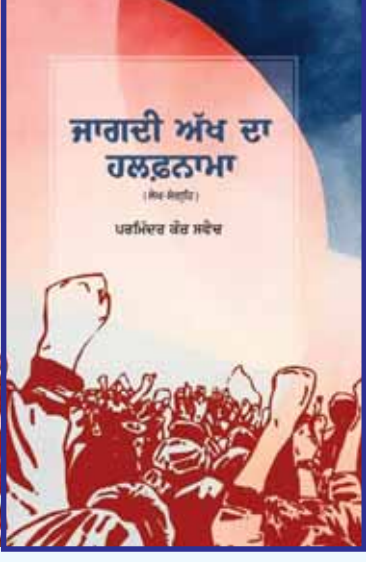
ਪਰਮਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸਵੈਚ
ਫੋਨ: +1-604-760-4794

ਨੇ ਮੇਰੀ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਸੱਟ ਮਾਰੀ, ਉਹ ਅਚਨਚੇਤ ਹੀ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਿਖੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਮੇਰੀ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਘੇਰਾ ਬੇਸ਼ੱਕ ਦੂਰ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸੰਸਾਰ ਤੱਕ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਸਾਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਮੇਰੀ ਕਰਮ ਭੂਮੀ ਤੇ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਦੀਆਂ ਸਾਂਝਾ ਹਰ ਵਕਤ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਪਰਿਕਰਮਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੇ ਜਬਰ ਜੁਲਮ, ਵਿਤਕਰੇ, ਉਤਪੀੜਨ, ਬੇਇਨਸਾਫੀ, ਸ਼ੋਸਣ, ਦਮਨ ਤੇ ਨਾ-ਬਰਾਬਰੀ ਵਰਗੀਆਂ ਅਲਾਮਤਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਜੀਣ ਨੂੰ ਦੁੱਭਰ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਉਂਗਲ ਰੱਖਣਾ ਮੇਰਾ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਹੈ; ਉਹ ਸਿਸਟਮ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪਰਮਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸਵੈਚ ਦੇ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦਾ ਸਰਵਰਕ।

ਬੀਤੇ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕਰੋਨੇ ਵਰਗੀਆਂ ਮਹਾਮਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ, ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਰੋਲ, ਵਿਸ਼ਵ ਦਾ ਗੈਰਗਵਾਰਾਂ ਜਾਂ ਡਰੱਗਾਂ ਵਿਚ ਗ੍ਰਸਤ ਹੋਣਾ, ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਨਿੱਜ ਪੁਸਤੀ ਵੱਲ ਨੂੰ ਜਾਣਾ, ਧਰਮਾਂ, ਜਾਤਾਂ ਤੇ ਨਸਲਾਂ ਦੇ ਵਖਰੇਵੇਂ, ਗੰਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ, ਆਰਥਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਕਟ, ਮੰਡੀ ਦੀ ਆਪੋ ਧਾਪ ਆਦਿ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਛੋਟਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਆਗਮਨ ਹੁੰਦਿਆਂ ਦੇਖ ਕੇ ਚਾਨਣ ਦੇ ਦੀਵਿਆਂ ਵਿਚ ਤੇਲ ਪਾਉਣ ਦੀ ਆਸ ਵੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਹੈ।

ਪਰਮਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸਵੈਚ ਦਾ ਲੇਖ ਸੰਗ੍ਰਹਿ।

ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੀ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਪੈ ਰਹੀ ਕੀਮਤ ਜੋ ਕੌਡੀਆਂ ਭਾਅ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਸੁਚੇਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿੱਕਾ ਉਪਰਾਲਾ ਵੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਸਿਰਫ਼ ਜੀਣ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰ ਕੇ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣਾ ਤੋਰੀ ਫੁਲਕਾ ਤੋਰਨ ਲਈ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਟਾਪੀਘ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਗੰਭੀਰ ਮੁੱਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਸੁਖਾਲੀ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਦੀ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਰਲ ਤੇ ਸਾਦਾ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਜ਼ਰਾ ਜਿੰਨੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਤੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦਾ ਮੁਤਾਲਿਆ ਕਰ ਸਕਣ।

ਮੇਰੀ ਕਵਿਤਾ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦੈ ਕਿ ਇਸ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਬਹੁਤ ਲੋੜ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਇਤਿਹਾਸ ਵੱਲ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਦੇ

ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਗਾਉਣਾ ਸੀ ਤਾਂ 'ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ' ਲਿਖੀ ਤੇ ਸਾਡੇ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਟੁੰਬ ਲਾਉਣ ਲਈ ਗ਼ਦਰ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖੀ। ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਹੋ ਸਕਦੈ ਕਿ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਤੋਂ ਉਣੀ ਹੋਵੇ ਪਰ ਉਹ ਜਾਗਣ ਦਾ ਹੋਕਾ ਸੀ ਤੇ ਲੋਕ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਜਾਗੇ ਵੀ, ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ। ਮੈਂ ਵੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਕਸ਼ ਕਦਮਾਂ 'ਤੇ ਚਲਦੀ ਹੋਈ ਰਾਜਸੀ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖਾਂ। ਮੈਂ ਹੀ ਕਿਉਂ? ਸਭ ਕਵੀ ਆਪਣੀ ਤੀਸਰੀ ਅੱਖ ਨਾਲ ਦੇਖ ਕੇ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖਣ; ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਸਭ ਔਰਤਾਂ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖਣ ਤਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਲੈ ਸਕੀਏ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਨਿਮਾਣੀ-ਨਿਤਾਣੀ ਕਹਿ ਕੇ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਵਿਤਾ ਕਹਾਂ ਜਾਂ ਮਨ ਦੇ ਵਲਵਲੇ ਜਿਹੜੇ ਦਿਨ ਰਾਤ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਖੌਰੂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਕਿਵੇਂ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਲਮ ਹੀ ਚੁੱਕਦੀ ਹਾਂ ਤੇ ਮੋਤੀ ਇਕੱਠੇ ਕਰਦੀ ਹਾਂ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਮੋਤੀ ਨੂੰ ਹਾਰ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਇਕੱਲੀ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਘੇਰਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮੈਂ ਹਰ ਵਕਤ ਤਨੋ-ਮਨੋ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਜੋ ਉਹ ਸਾਰੇ ਮੇਰੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਨਾ ਹੋਣ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਹ ਕਿਰਤ ਤੁਹਾਡੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਕਦੇ ਨਾ ਦੇ ਸਕਦੀ। ਇਹਨਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰਾ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਮਲਕੀਤ ਤੇ ਮੇਰੇ ਚਾਰੇ ਬੱਚੇ ਜਾਸਮਿਨ, ਸੁਹੇਲ, ਸ਼ਾਨ ਤੇ ਅਨਮੋਲ ਜੋ ਮੇਰੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੀ ਅਲੋਚਨਾ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਸੁਝਾਅ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਆਪਣਾ ਕੀਮਤੀ ਸਮਾਂ, ਮਾਲੀ ਮਦਦ ਤੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀਆਂ ਬੇਸ਼ਕੀਮਤੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਕੇ ਮੇਰਾ ਹੌਸਲਾ ਬੁਲੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਸਵੀਰ ਮੰਗੂਵਾਲ ਜਿਸ ਦੇ ਸੁਝਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੇਰਾ ਇੱਕ ਅੱਖਰ ਵੀ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਉਸ ਦਾ ਸਮਾਂ, ਉਸ ਦੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ, ਹੌਸਲਾ ਮੇਰੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਪੱਕਤਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਦੂਣ ਸਵਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਮੰਚ, ਕੇਂਦਰੀ ਲਿਖਾਰੀ ਸਭਾ ਉੱਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ, ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਸਰੀ ਆਦਿ ਜੋ ਮੇਰੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਸੁਣਨ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਪਲੈਟਫਾਰਮ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਵਿਚ ਸੋਧਾਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹਾਂ। ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਤੇ ਈਸਟ ਇੰਡੀਅਨ ਡੀਫੈਂਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਸੁਝਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮੈਂ ਅੱਖੋਂ-ਪਰੋਖੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ।

ਡਾ. ਕਮਲਜੀਤ ਢਿੱਲੋਂ, ਡਾ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿਰਸਾ, ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘੂ, ਨਿਰਮਲ ਕਿੰਗਰਾ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਵੀ ਮੈਂ ਦਿਲੋਂ ਰਿਣੀ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਖਰਤਾ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦਿੱਤੀ, ਸੁਝਾਅ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਛਪਣ ਦੇ ਯੋਗ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਲਿਖਤੀ ਵਿਚਾਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਆਖਿਰ ਵਿਚ ਸਪਤਰਿਸ਼ੀ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਬਲਦੇਵ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਮੈਂ ਦਿਲੋਂ ਰਿਣੀ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਖਰਤੋ ਨੂੰ ਕਿਤਾਬੀ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਜ੍ਹਾ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਤੁਹਾਡੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਇਹ ਤੁਹਾਡੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਹੈ ਇਸ ਬਾਰੇ ਤੁਹਾਡੇ ਸੁਝਾਵਾਂ ਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦੀ ਉਡੀਕ ਰਹੇਗੀ...

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸਤਰਾਂ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੋ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 14 ਦਸੰਬਰ 2024 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-668

ਹਾਣ ਨੂੰ ਹਾਣ ਪਿਆਰਾ ਦੁਨੀਆਂ ਸੱਚ ਆਖੇ, ਦੇਖਾਂ ਤਸਵੀਰ ਯਾਰਾਂ ਦੀ ਤਾਂ ਪੂਰਾ ਸੱਚ ਜਾਪੇ। ਇੱਕ ਪੰਥ ਦੇ ਕਾਜ ਉਹ ਸਾਰੇ ਕਰ ਆਏ, ਦਿਲ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ ਮਿਲ ਕੇ ਤੇ ਸਿਜਦਾ ਕਰ ਆਏ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-666

ਹਮਰਾਹੀ ਮੇਰੇ ਹਮਸਫ਼ਰ ਏ ਤਰਲਾ! ਅਧਵਾਏ ਨਾ ਛੱਡ ਜਾਵੀਂ ਮੈਨੂੰ। ਦਿਲ ਵਿਚ ਨੀ ਵਸਦੀ ਮਹਿਰਮੇ, ਨਾ ਅਣਹੋਣੀ ਕੋਈ ਸੁਣਾਵੀਂ ਮੈਨੂੰ। ਸੋਚ ਸੋਚ ਹੋਲ ਪੈਣ ਪਿਆਰੇ, ਇਕੱਲਿਆਂ ਨਾ ਛੱਡ ਜਾਵੀਂ ਮੈਨੂੰ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੀ ਜਿੱਕਣ ਫਤਿਆ, ਓਵੇਂ ਹੱਥ ਫੜ ਲੈ ਜਾਵੀਂ ਮੈਨੂੰ। ਬਾਝ ਤੇਰੇ ਕੀ ਜਿਉਣਾ ਸੱਜਣੀ, ਹੱਥੀਂ ਜ਼ਹਿਰ ਦੇ ਜਾਵੀਂ ਮੈਨੂੰ। ਰੱਬ! 'ਨਾਕਾਮ' ਹੋਰ ਹੋਊ ਨਿਕੰਮਾ, ਨਾ ਬੇ-ਕਦਰਾਂ ਵੱਸ ਪਾਵੀਂ ਮੈਨੂੰ। -ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ 'ਨਾਕਾਮ' +1 864 318 5500

ਹਰ ਕਿਸੇ 'ਤੇ ਆਈ ਇਹ ਤਾਂ ਆਪਾਂ ਵੀ ਕੱਟ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਲੱਗਦੈ ਹੁਣ ਤੂੰ ਰੁੱਸ ਚੱਲੀ ਏ ਪਰ ਕੀਤੇ ਬੋਲ ਪੁਗਾਵਾਂਗੇ। ਜਿਹੜੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਬਾਂਹ ਫੜੀ ਸੀ ਓੜਕ ਤਾਈਂ ਨਿਭਾਵਾਂਗੇ। -ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧੋਰ

ਉਮਰਾਂ ਦੀਏ ਸਾਬਣੇਂ ਨੀ, ਜਾਨ ਤੋਂ ਪਿਆਰੀਏ, ਪਲ ਪਲ ਇਕੱਠਿਆਂ ਨੇ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਗੁਜ਼ਾਰੀ ਏ। ਆਖਰੀ ਸਾਹ 'ਤੇ ਆਈ, ਜਾਪੇ ਮੈਨੂੰ ਜਿੰਦ ਤੇਰੀ, ਬਖਸ਼ ਦੇਵੀਂ ਡਾਢਿਆ ਵੇ, ਸੁਣੀ ਅਰਦਾਸ ਮੇਰੀ! -ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂਰਪੁਰੀ

ਜੀਵਨ ਦਾ ਸਾਥ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ। ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਬਿਨ ਜੀਅ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਭਾਵੇਂ ਵੱਖਰੇ ਸੁਭਾਅ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕਈ ਵਾਰ ਹੁੰਦੇ ਆਕੀ। ਭਿੰਨਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਬ ਨੇ ਚੰਗਾ ਲੱਗਣ ਲਈ। ਵਿਛੋੜਾ ਆਖਰੀ ਸਟੇਜ ਦਾ ਅਸਹਿ ਹੁੰਦਾ। ਅੰਦਰ ਹੀ ਅੰਦਰ ਰੋ ਕੇ ਵੀ, ਪੈਂਡਾ ਤਹਿ ਨਾ ਹੁੰਦਾ। -ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੂਰ ਫੋਨ: 98784-69639

ਇੰਝ ਹੀ ਝੁਕ ਕੇ ਮੰਗਿਆ ਸੀ ਤੇਰਾ ਹੱਥ ਫਿਰ ਦੁਨੀਆ ਜਿੱਤੀ ਲੈ ਕੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਹੱਥ। ਇਹ ਤੇਰਾ ਮੇਰੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਹੱਥ ਕੰਬ ਰਹੇ ਹਨ ਆਪਣੇ ਹੱਥ। ਨਾ ਕੁਝ ਤੇਰੇ ਹੱਥ ਨਾ ਕੁਝ ਮੇਰੇ ਹੱਥ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਦੋਂ ਛੁੱਟ ਜਾਏ ਮੇਰਾ ਹੱਥ ਜਾਂ ਤੇਰਾ ਹੱਥ। ਸਭ ਉਸ ਦਾਤਾ ਦੇ ਹੱਥ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਜੋੜ ਕੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਲਈ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਕੇ ਹੱਥ। -ਭਰਪੂਰ ਸਿੰਘ ਮਿਨੀਸੋਟਾ ਫੋਨ: 651-210-2109

‘ਆਓ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ’

ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਦੂਸਰੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੀਆਂ ਰੌਣਕਾਂ ਤੇ ਅਹਿਮੀਅਤ

ਪੀਪੀਟੀਵੀ ਵਾਲੇ ਅਹਿਮਦ ਰਜ਼ਾ, ਪੰਜਾਬੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਨਾਸਿਰ ਵਿਲੋਂ ਵਲੋਂ ਪਿਲਾਕ (ਪੰਜਾਬੀ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਲੈਂਗੂਏਜ ਐਂਡ ਕਰਾਫਟ) ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ 18 ਤੋਂ 20 ਨਵੰਬਰ ਤੱਕ ਦੂਸਰੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕਰਵਾਈ ਗਈ। 15 ਕਰੋੜ ਅਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਤਾਂ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਪੱਖੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਗੁੰਗੇ-ਬੋਲੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਮਾਂ-

ਗੁਰਚਰਨ ਕੌਰ ਬਿੰਦ
ਫੋਨ: 403-402-9635

ਬੋਲੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। ਸੁਚੇਤ ਪੰਜਾਬੀ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਸਦਕਾ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਲੋਕ ਨਿੱਤਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੂਜੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ‘ਆਓ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ’ ਇਸੇ ਸੋਚ ਦਾ ਅਮਲ ਹੋ ਨਿਬੜਦੀ ਹੈ।

ਸੰਨ 2022 ਵਿਚ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਚੌਦਾਂ ਦਿਨ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਦਾ ਸਬੰਧ ਬਣਿਆ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਵੀ ਵੇਖਿਆ ਪਰ 2023 ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦਾ ਸੱਦਾ ਕਬੂਲ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮਜਬੂਰੀ ਹੋ ਗਈ। ਐਤਕੀ ਜਿਉਂ ਹੀ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਨਵੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੀ ਕਨਸੈਅ ਕੰਨੀ ਪਈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਰੀਕਾਂ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਲੁਧਿਆਣੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਜਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਕਾਨਫਰੰਸ 18-19-20 ਨਵੰਬਰ ਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅਸੀਂ 15 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਪਹੁੰਚਣਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਲਗਾ ਕਿ ਕਿਤੇ ਜਾਣਾ ਨੁੱਸ ਹੀ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਲੰਮਾ ਸਫ਼ਰ, ਰਾਹ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅੜਚਨਾਂ ਦਾ ਕੀ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ। ਖੈਰ! ਰੱਬ ਦੀ ਮਿਹਰ ਰਹੀ ਤੇ ਅਸੀਂ ਸੁਖੀ ਸਾਂਦੀ 15 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ ਵੇਲੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਵਿਚਾਲੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਸੀ। ਫੋਨਾਂ ਵਿਚ ਸਿਮ ਪੁਆਉਣੇ ਸਨ, ਘੁਮਾਰ ਮੰਡੀ ਜਾ ਕੇ ਕੁੱਝ ਜ਼ਰੂਰੀ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਕਰਨੀ ਸੀ ਤੇ ਉਪਰੋਂ ਸਫ਼ਰ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਡੇਢ ਦਿਨ ਦੀ ਬਕਾਵਟ, ਦਿਲ ਕਰੇ ਕਿਹੜਾ ਵੇਲਾ ਹੋਵੇ ਮੰਜੇ ‘ਤੇ ਪਈਏ। ਭੱਜ-ਭਜਾ ਕੇ ਸਭ ਕੁੱਝ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਅਤੇ 17 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ 9 ਕੁ ਵਜੇ ਟੈਕਸੀ ‘ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਅਟਾਰੀ ਬਾਰਡਰ ਨੂੰ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਏ। 12 ਵਜੇ ਅਟਾਰੀ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਬਾਰਡਰ ਕਰਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਗੇਟ ਦੇ ਬਾਹਰ ਖੜ੍ਹੇ ਸਾਂ। ਇੰਡੀਆ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਡੈਲੀਗੇਟਾਂ ਦੀ ਚੋਖੀ ਹਲਚਲ ਸੀ। ਇਸ ਪਾਸਿਓਂ ਸਹਿਜਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗਟ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਹੋਣ ਦੇ ਕੁ ਦਰਜਨ ਭਾਰਤੀ ਡੈਲੀਗੇਟਾਂ ਦਾ ਜੱਥਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਐਂਟਰੀ ਗਰੁੱਪ ਵਿਚ ਹੋਣੀ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਕੋ ਨੋ ਡਾ ਤੋਂ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਾਂ ਸੋ ਸਾਡਾ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਬੋਰਡ ਸੌਖਾ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਰਡਰ ਪਾਰ ਕਰ ਵਾਹਗਾ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ।

ਉੱਥੇ ਅਹਿਮਦ ਰਜ਼ਾ, ਨਾਸਿਰ ਵਿਲੋਂ, ਸਰਵਰ ਭੁੱਟਾ, ਤੇ ਫੈਸਲ ਹੁਰੀ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਹਾਰ ਫੜੀ ਸੁਆਗਤ ਲਈ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ। ਗੁਲਾਬ ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਖੂਸ਼ਬੂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਿੱਘੀਆਂ ਗਲਵੱਕਤੀਆਂ ਦਾ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਹੋਇਆ। ਵਿਹਦਿਆਂ ਵਿਹਿਦਿਆਂ ਜਸਵੰਤ ਜ਼ਫ਼ਰ, ਮਲਕੀਤ ਰੋਣੀ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਭੰਗੂ, ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਟਹਿਣਾ, ਹਰਮਨ ਬਿੰਦ ਤੇ ਹੋਰ ਜਾਣੀਆਂ-ਪਛਾਣੀਆਂ ਹਸਤੀਆਂ ਦਾ ਜਮਘਟਾ ਲਗ ਗਿਆ। ਹਰ ਕੋਈ ਚਾਅ ਨਾਲ ਮਿਲ ਗਿਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਥੋਂ ਦੀ ਐਂਟਰੀ ਪੁਆ ਕੇ ਵਿਹਲੇ ਹੋਏ ਤਾਂ ਅਹਿਮਦ ਰਜ਼ਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਬਾਹਰ ਸਰਵਰ ਭੁੱਟਾ ਕਾਰ ਲਈ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਜਾ ਕੇ ਬੈਠੋ। ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਯੂ.ਕੇ. ਤੋਂ ਆਏ ਬੱਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਬੈਠ ਗਏ ਅਤੇ ਅੱਧੇ ਕੁ ਘੰਟੇ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਲੰਘੇ ਰਾਹਾਂ ‘ਤੇ ਤੇਜ ਚਾਲ ਦੌੜਦੀ ਕਾਰ ਸਾਨੂੰ ਇੰਡੀਗੋ ਹੋਟਲ ਜਾ ਉਤਾਰਿਆ। ਇਥੇ ਬਾਹਰੋਂ ਆਏ ਸਾਰੇ ਡੈਲੀਗੇਟਾਂ ਦੀ ਠਾਹਰ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੀ ਆਖੀ-ਲਿਖੀ ਗੱਲ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਚੇਤੇ ਆ ਰਹੀ ਸੀ, ‘ਕੋਈ ਵੀ ਜਗ੍ਹਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਅਜਨਬੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਗਲੀ

ਫੇਰੀ ‘ਤੇ ਆਪਣੀ ਹੀ ਲਗਦੀ ਹੈ।’ ਇਸ ਵਾਰ ਵਾਹਗਿਓਂ ਆਉਂਦੀ ਸੜਕ, ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਪਿੰਡ, ਘਰ, ਪੈਲੀਆਂ, ਲਾਹੌਰ ਨਹਿਰ ਤੇ ਸਹਿਰ ਦੇ ਰਸਤੇ ਜਿਵੇਂ ਗਲੇ ਮਿਲਦੇ ਲਗੇ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਆਇਆਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਇਥੋਂ ਦੇ ਡੂੰਘੇ ਜਾਣਕਾਰ ਲਗਦੇ ਸਾਂ।

ਸਵੇਰੇ ਡਾਈਨਿੰਗ ਹਾਲ ਵਿਚ ਬ੍ਰੈਕਫਾਸਟ ਕਰਦੇ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਠਹਿਰੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਹੁਣਿਆਂ ਨਾਲ ਰਲਗੱਡ ਹੋਏ ਦੋਵਾਂ ਪੰਜਾਬਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਸਾਂਝਾ ਪੰਜਾਬ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕੋਈ ਵਖਰੇਵਾਂ ਜਾਂ ਤੋਰ-ਮੋਰ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹੋਟਲ ਦਾ ਸਟਾਫ਼ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਹਿੰਦਾ ਰਤਾ ਵੀ ਉਪਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਗਦਾ। ਇਕੋ ਜੁਬਾਨ, ਇਕੋ ਲਹਿਜ਼ਾ ਤੇ ਇਕੋ ਹੀ ਸਲੀਕਾ। ਸਾਂਝੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦਾ ਚਾਅ ਤੇ ਹੁਲਾਸ ਹਰੇਕ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ‘ਤੇ ਵੇਖਿਆ ਬਣਦਾ ਸੀ। ਹੋਟਲ ਦੇ ਬਾਹਰ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਤੇ ਬੱਸਾਂ ਨੇ ਡੈਲੀਗੇਟਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨਫਰੰਸ ਹਾਲ ਪੁਚਾਇਆ ਤਾਂ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਾਨਫਰੰਸ ਦਾ ਸਥਾਨ ਪਿਲਾਕ (ਪੰਜਾਬੀ ਲੈਂਗੂਏਜ ਐਂਡ ਕਰਾਫਟ) ਦਾ ਵੱਡਾ ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹਾ-ਭੁੱਲ੍ਹਾ ਸਟੇਡੀਅਮ ਸੀ। ਸਟੇਡੀਅਮ ਦੇ ਬਾਹਰ ਦਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਵੇਖਿਆ ਬਣਦਾ ਸੀ। ਕੰਧਾਂ ਉਪਰ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਲੋਗੋ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਪੋਸਟਰ, ਪੈਨਲ ਡਿਸਕਸ਼ਨ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਦੋਵਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੇ ਪੈਨਲਿਸਟਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੇ ਪੋਸਟਰ, ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਪੋਸਟਰ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੱਦਾ ਦੇਂਦੇ ਤੇ ਸੁਆਗਤ ਕਰਦੇ ਮਨ ਮੋਹ ਰਹੇ ਸਨ। ਬਾਹਰ ਜੋ ਵੀ ਮਿਲਦਾ, ‘ਕਿਥੋਂ ਆਏ? ਉਧਰ ਕਿੱਥੇ ਰਹਿੰਦੇ?’ ਸੁਆਲ ਜ਼ਰੂਰ ਸਾਂਝੇ ਕਰਦਾ ਤੇ ਬਹੁਤੇ ਆਪਣੇ ਵੱਡਿਆਂ ਦੀਆਂ ਉਧਰ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਜੰਮਣ-ਭੋਆਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਵੀ ਪਾਉਂਦੇ।

ਇੰਜ ਮਿਲਦੇ ਮਿਲਾਉਂਦੇ ਹਾਲ ਅੰਦਰ ਪਹੁੰਚੇ। ‘ਆਓ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ’ ਪੋਸਟਰਾਂ ਨਾਲ ਸਟੇਜ ਬੜੇ ਸਲੀਕੇ ਨਾਲ ਸਜਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪ੍ਰਾਹੁਣਿਆਂ ਲਈ ਮੂਹਰਲੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪਹਿਲੀ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਜਾ ਬੈਠੇ। ਹਾਲ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਅਜੇ ਵਿਰਲੀ ਸੀ। ਛੇਤੀ ਹੀ ਮੂਹਰਲੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ ਭਰ ਗਈਆਂ ਤੇ ਅੱਧੇ ਪੌਣੇ ਘੰਟੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਕੁਰਸੀ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹੀ। ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਵੀ ਅਫ਼ਜ਼ਲ ਸਾਹਿਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਾਇਰਾਨਾ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਮਾਈਕ ਸੰਭਾਲਿਆ ਤਾਂ ਹਾਲ ਖਚਾਖਚ ਭਰ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਕਤਾਰ ਦੇ ਹੋਠਾਂ ਬੈਠਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਕਤਾਰ ਪਲ-ਪਲ ਸੰਘਣੀ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਿਸਨੂੰ ਥਾਂ ਨਾ ਮਿਲੀ ਉਹ ਰਸਤਿਆਂ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ। ਰੰਗ-ਬਰੰਗੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪਹਿਰਾਵੇ ਵਿਚ ਸਜੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲਗਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿਤੇ ਵਿਆਹ ਵਿਚ ਆਏ ਹੋਣ। ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲਗਪਗ ਸਾਰੇ ਮਰਦ ਸਲਵਾਰ ਕਮੀਜ਼ ਪਹਿਨੀ ਅਤੇ ਕਈ ਉਧਰਲੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਾਲੀ ਤੁਰਲੇ ਵਾਲੀ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਫੁੱਲੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਮਾਉਂਦੇ। ਬਾਹਰੋਂ ਗਏ ਕੋਟ ਪੈਂਟਾਂ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਸੁਹਣੇ ਸਲਵਾਰ ਕਮੀਜ਼ ਜਾਂ ਫਬਵੇਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪਹਿਰਾਵੇ ਵਿਚ ਹਸੂ-ਹਸੂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ‘ਮਰੀਅਮ ਸਾਹਿਬਾ’ ਨੇ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਕਰਨ ਆਉਣਾ ਸੀ ਪਰ ਸਿਹਤ ਦਾ ਕੋਈ ਇਸ਼ੂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪਹੁੰਚ ਨਾ ਸਕੇ ਤਾਂ ਪਿਲਾਕ ਦੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਬੈਨਿਸ਼ ਫਾਤਿਮਾ ਸਾਹੀ ਨੇ ਸਭ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਆਖ ਕਾਨਫਰੰਸ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਕੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ। ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ਰ ਅਹਿਮਦ ਰਜ਼ਾ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਆਏ ਅਸ਼ੋਕ ਭੋਰਾ ਜੀ ਨੇ ਸੁਆਗਤੀ ਬੋਲ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ।

ਸੂਫੀ ਗਾਇਕ ਜ਼ਹੂਰ ਸਾਈਂ ਹੁਰਾਂ ਬਾਬਾ ਬੁਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ‘ਨਾ ਹੀਰ ਕਹੋ ਮੈਨੂੰ ਮੈਂ ਰਾਂਝਣ ਦੀ ਕੰਜਰੀ ਆਂ, ਮੈਂ ਕੋਠੇ ਦੀ ਨਹੀਂ ਆਪਣੇ ਪੀਰ ਦੀ ਕੰਜਰੀ ਆਂ ਤੇ ਦਮਾ ਦਮ ਮਸਤ ਕਲੰਦਰ ਅਲੀ ਦਮ ਦਮ ਦੇ ਅੰਦਰ’ ਨੂੰ ਵਜਦ ਵਿਚ ਗਾ ਕੇ ਸਭ ਨੂੰ ਝੁਮਣ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਗਾਇਕ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਤੇ ਆਵਾਜ਼ ਦਾ ਜਾਦੂ ਹੀ ਵੱਖਰਾ ਸੀ। ਦਰਮਿਆਨਾ ਕੱਦ, ਭਰਵੀਂ ਖੁਲ੍ਹੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਤੇ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ ‘ਚੋਂ ਉਚਾਰੇ ਸੰਗੀਤਮਈ ਬੋਲ

‘ਨਾਨਕ ਦਾ ਪੁੱਤ ਆਂ ਤੇਰਾਂ ਤੇਰਾਂ ਤੋਲਾਂਗਾ’ ਨੇ ਤਾਂ ਵਾਹ ਵਾਹ ਕਰਾਤੀ। ਅਗਲੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਅਸ਼ੋਕ ਭੋਰਾ ਦੇ ਲਿਖੇ ਗੀਤ ‘ਬੁਰਕੀ’ ਦੀ ਗਾਇਕਾ ਫ਼ਲਕ ਇਜ਼ਾਜ਼ ਵਲੋਂ ਸੀ। ‘ਮਾਹੀ ਮੇਰਾ ਅੜ੍ਹਬ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਕੀ ਕੀ ਮੈਂ ਸੁਣਾਵਾਂ, ਕੱਲ੍ਹ ਦਾ ਰੁਸਿਆ ਫਿਰੇ ਕੀ ਚੋਲਾਂ ਦੀ ਬੁਰਕੀ’ ਨੇ ਤਾਂ ਰੰਗ ਹੀ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤਾ। ਵਿਚ ਵਿਚ ਅਫ਼ਜ਼ਲ ਸਾਹਿਰ ਦੀਆਂ ਲਾਇਲਪੁਰੀ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਚਟਖਾਰਿਆਂ ਦਾ ਵੱਖਰਾ ਹੀ ਆਨੰਦ ਸੀ।

ਇੰਨੀਆਂ ਕੁ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਆਈਟਮਾਂ ਬਾਅਦ 1:30 ਵਜੇ ਪੈਨਲ ਡਿਸਕਸ਼ਨਜ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ

ਗਏ। ਇਹ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦਾ ਅਸਲ ਮਕਸਦ ਸਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ, ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੁੱਦੇ ਤੇ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਸਲੋਗਨ ‘ਆਓ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ’ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ‘ਤੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਪੰਜ ਪੈਨਲ ਡਿਸਕਸ਼ਨ ਹੋਏ। ਪਹਿਲਾ ‘ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਕੌਮੀ ਚੇਤਨਾ’ ਦੂਜਾ ‘ਨਵੀਂ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਦਾ ਪਸਾਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਜੁਬਾਨ’ ਤੀਜਾ ‘ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖਿਆ’ ਚੌਥਾ ‘ਪੰਜਾਬੀ ਸੁਆਣੀ ਤੇ ਨਾਬਰੀ ਦੀ ਰੀਤ’ ਅਤੇ ਪੰਜਵਾਂ ‘ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਾਮਯਾਬੀਆਂ’। ਹਰ ਡਿਸਕਸ਼ਨ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸੁਹੇਲ ਵੜੈਚ, ਫਾਰੂਖ ਸੋਹੇਲ ਗੋਇੰਦੀ, ਲੇਖਕ ਨੈਨ ਸੁੱਖ, ਡਾ: ਮੁਹੰਮਦ ਅਨੀਸ, ਜਮੀਲ ਪਾਲ, ਪ੍ਰਵੀਨ ਮਲਿਕ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਪਹੁੰਚੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਅਸ਼ੋਕ ਭੋਰਾ ਜੀ, ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਸੁੱਖੀ ਬਾਠ ਜੀ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਾਮਵਰ ਕਵੀ ਜਸਵੰਤ ਜ਼ਫ਼ਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਇੱਕ ਪੈਨਲ ‘ਪੰਜਾਬੀ ਸੁਆਣੀ ਤੇ ਨਾਬਰੀ ਦੀ ਰੀਤ’ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਹੋਰ ਤਿੰਨ ਪੈਨਲਿਸਟਾਂ ਡਾ. ਸ਼ਬਮਨ ਇਸ਼ਾਕ, ਸ਼ਮਸਾ ਹੁਸੈਨ ਤੇ ਰੁਬੀਨਾ ਜਮੀਲ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਹਰੇਕ ਸੈਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਇੱਕ ਮੋਡਰੇਟਰ ਬੜੀ ਸੁਚੱਜਤਾ ਨਾਲ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਖੁਸ਼ੀ ਤੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਵੇਖੀ ਕਿ ਜਿੰਨੇ ਸੌਕ ਨਾਲ ਹਾਜ਼ਰੀਨ ਨੇ ਕਲਚਰਲ ਆਈਟਮ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਿਆ ਉਦੋਂ ਕਿਤੇ ਸੰਜੀਦਗੀ ਤੇ ਰੂਹ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ। ਇਹ ਹਾਲ ਵਿਚ ਭਰਵੀਂ ਹਾਜ਼ਰੀ ਤੇ ਹਾਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਲਗੇ ਵੱਡੇ ਸਕਰੀਨ ਸਾਹਮਣੇ ਕੁਰਸੀਆਂ ‘ਤੇ ਬੈਠੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਜਾਹਿਰ ਸੀ। ਦੁਪਹਿਰ ਦੀ ਰੋਟੀ ਲਈ ਜਦੋਂ ਹਾਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੇ ਤਾਂ ਕਿੰਨੇ ਸਾਰੇ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲ ਵਾਲੇ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਡੈਲੀਗੇਟਾਂ ਤੋਂ ਦੋ-ਦੋ ਚਾਰ-ਚਾਰ ਮਿੰਟ ਦੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲਈ।

ਹਾਲ-1 ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹਾਲ-2 ਵਿਚ ‘ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਨਾਲ ਲਗਾਓ’ ਵਿਸ਼ੇ ‘ਤੇ ਪੈਨਲ ਡਿਸਕਸ਼ਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਖੋਜ ਪੱਤਰ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਨਵੀਆਂ ਛਪੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਛੇ ਵਜੇ ਹਾਲ-1 ਵਿਚ ‘ਮਾਸ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ’ ਵਲੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ ਹੋਈ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੰਡ ਦੀ ਕਤਲੋਗਾਰਤ ਅਤੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਸੁਹਿਰਦ ਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਪੌਣੇ ਘੰਟੇ ਦੀ ਇਸ ਸਟੇਜ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਨੇ ਸਭ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸੇਜਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਸਾਈਂ ਜ਼ਹੂਰ ਤੇ ਫਲਕ ਇਜ਼ਾਜ਼ ਦੀਆਂ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਮੁੜ ਸਟੇਜ ‘ਤੇ ਰੌਣਕ

ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਉਪਰੰਤ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦਾ ਅੱਜ ਦਾ ਦਿਨ ਕਾਮਯਾਬੀ ਨਾਲ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ।

ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਮੈਂ ਤੇ ਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਵੱਡੇ ਹਾਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹੀ ਸਾਂ ਕਿ ਇੱਕ ਮਾੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਬੰਦਾ ਜਿਹਦੇ ਮੱਥੇ ‘ਤੇ ਨਵੀਂ ਬੰਨ੍ਹੀ ਪੱਟੀ ਦਾ ਕਰਾਸ ਬਣਿਆ ਸੀ, ਔਹਲ ਕੇ ਸਾਡੇ ਵੱਲ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਬੋਲਿਆ, ‘ਇੱਥੇ ਕਨੇਡਾ ਤੋਂ ਬਿੰਦ ਆਏ ਨੇ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਜੀ’। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ, ‘ਇੱਕ ਬਿੰਦ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਹਾਂ, ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਤੁਸੀਂ ਕਿਸ ਮਿਲਸਲੇ ਵਿਚ ਮਿਲਣਾ ਹੈ?’ ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਾਹਮੁਖੀ

1947 ਤੱਕ ਮੁਸਲਿਮ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਨੇਤਾਵਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਚੁਸਤੀਆਂ ਚਲਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਲਗ ਲਬੋਤ ਦੇ ਬਿਆਨਿਆ। ਹਾਲ ਨੰਬਰ 2 ਵਿਚ ਖੋਜ ਪੱਤਰ ਪੜ੍ਹਨ ਉਪਰੰਤ ਚਾਰ ਵਜੇ ਦੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਉਪਰੰਤ ਕਿਤਾਬਾਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਨਵੀਂ ਛਪੀ ਕਿਤਾਬ ‘ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ’ ਚ 14 ਦਿਨ’ ਦਾ ਸ਼ਾਹਮੁਖੀ ਵਿਚ ਉਲੱਥਾ ਵਾਲੀ ਕਿਤਾਬ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਭਰਵੀਂ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਬਾਅਦ ਕਿਤਾਬ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ। ਦੂਸਰਾ ਰਿਦਾ ਫਾਤਿਮਾ ਦਾ ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਿਹ ‘ਰੰਨ ਰਾਗ’ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨੌਜਵਾਨ ਕਵੀਆਂ ਦਾ ਮੁਸ਼ਾਇਰਾ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਉਧਰ ਹਾਲ ਨੰਬਰ 1 ਵਿਚ 7:00 ਵਜੇ ਬਾਬਾ ਬੁਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਦੀਆਂ ਕਾਫੀਆਂ ਤੇ ਧਮਾਲ ਅਤੇ ਲਾਲ ਬੋਝ ਵਲੋਂ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਨੇ ਰੰਗ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤਾ।

ਕਾਨਫਰੰਸ ਦਾ ਤੀਜਾ ਦਿਨ ਵੀ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਾਂਗ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸ਼ਾਇਰ ਜਸਵੰਤ ਜ਼ਫ਼ਰ ਅਤੇ ਪੀਪੀ ਟੀਮ ਦੇ ਆਮਿਰ ਰਜ਼ਾ ਦੇ ਸੰਬੋਧਨਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਕੱਲ੍ਹ ਅੱਜ ਤੇ ਭਲਕ, ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ, ਬਸਤੀਵਾਦ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਵਿਕਾਸ, ਚਾਰ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ‘ਤੇ ਭਖਵੇਂ ਪੈਨਲ ਡਿਸਕਸ਼ਨ ਹੋਏ। ਮਗਰੋਂ ਸਨਮਾਨ ਸਮਾਰੋਹ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਆਏ ਡੈਲੀਗੇਟਾਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਭੇਟ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਆਏ ਫਿਲਮੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਡੈਲੀਗੇਟਾਂ ਅਤੇ ਬਠਿੰਡੇ ਤੋਂ ਆਏ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੀਲਡਾਂ, ਸ਼ਾਲਾਂ ਅਤੇ ਹੱਥੀਂ ਬਣਾਏ ਪੋਰਟ੍ਰੇਟਾਂ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ। ਕੁੱਝ ਚੋਣਵੇਂ ਡੈਲੀਗੇਟਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਲਈ ਅਵਾਰਡ ਆਫ ਐਕਸੀਲੈਂਸ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਮੈਨੂੰ ਵੀ ‘ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਐਕਸੀਲੈਂਸ ਅਵਾਰਡ’ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਆ ਗਿਆ। ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਹਾਲ ਦੇ ਬਾਹਰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਆਰਿਫ਼ ਲੁਹਾਰ ਦਾ ਅਖਾੜਾ ਲਗ ਗਿਆ। ਸਟੇਜ ਦੁਆਲੇ ਭੀੜ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕੁਰਸੀਆਂ ਉਪਰ ਖਲੋ ਕੇ ਅਰਿਫ਼ ਲੁਹਾਰ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਵੇਖਿਆ। ਇੱਕ ਘੰਟਾ ਜਮ ਕੇ ਆਰਿਫ਼ ਲੁਹਾਰ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਨੇ ਰੌਣਕ ਲਾਈ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਚਾਇਆ। ਫਿਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਦਾ ਮੁਸ਼ਾਇਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਜਸਵੰਤ ਜ਼ਫ਼ਰ ਜੀ ਨੇ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਹੌਰ ਵਿਖੇ ਤਿੰਨ ਰੋਜ਼ਾ ‘ਦੂਜੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸ’ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਜੋਸ਼ੇ-ਖਰੋਸ਼ੇ ਭਰੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨਾਲ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਈ। ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਵਿਆਹ ਵਰਗਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ। ਜਿਥੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੁੱਦਿਆਂ ‘ਤੇ ਸੰਜੀਦਾ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਹੋਏ ਉਥੇ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਰਨ ਵੱਲ ਕਦਮ ਪੁੱਟੇ ਗਏ। ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਇਹ ਹੋਈ ਕਿ ਸੱਦੇ ਗਏ 30-35 ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਡੈਲੀਗੇਟਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅਣਸੱਦੇ ਸੈਕਤਿਆਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਦੀ ਆਪਮੁਹਾਰੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੀ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਨਿਬੜੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਦੇ ਪੜ੍ਹਨ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਮੂੰਹੋਂ ਮੂੰਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦਹਿਲੀਜ਼ਾਂ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋ ਲੋਕ-ਬੋਲ ਬਣਨ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਉਜਾਗਰ ਕਰ ਗਈ। ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਗਵਰਨਰ ਅਤੇ ਅਜੋਕੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮਨਿਸਟਰਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਗੱਲ ਸਰਕਾਰੇ ਦਰਬਾਰੇ ਪੁਚਾਉਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਰਹੀ। ਪੰਜਾਬ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਲੋਂ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਬਿੱਲ ਪਾਸ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਲੋਕ ਆਵਾਜ਼ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਵੱਡਾ ਸਬੰਧ ਬਣਨ ਦੇ ਆਸਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣਾਵੇਗੀ। ਉੱਥੇ ਸੁਣਿਆ ਕਿ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਮਸ਼ਹੂਰ ਤੇ ਵੱਡੇ ਸਕੂਲ ਨੇ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਤੋਂ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਜਮਾਤ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕੋਈ ਛੋਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ‘ਅਗਾਜ਼ ਅੱਛਾ ਹੈ ਤੇ ਅੰਜਾਮ ਭੀ ਅੱਛਾ ਹੋਗਾ’ ਇਸ ਆਸ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਨਾਲ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦੀ ਦਾਦੂ ਦੇਣੀ ਬਣਦੀ ਹੈ।

ਕਲਪਨਾ ਸੋਰੇਨ ਤੇ ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਵਾਡਰਾ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ

ਇਸ ਵਾਰੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਨੇ ਦੋ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਪਰਦਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਕਲਪਨਾ ਸੋਰੇਨ ਦਾ ਖਾਸ ਕਰਕੇ 34 ਸਾਲਾ ਕਲਪਨਾ 4 ਮਾਰਚ 2024 ਨੂੰ ਪਤੀ ਹੇਮੰਤ ਸੋਰੇਨ ਦੇ ਜੇਲ੍ਹ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਕ ਮਹੀਨਾ ਪਿਛੋਂ ਅਚਾਨਕ ਸਿਆਸੀ ਮੰਚ ਉੱਤੇ ਆਈ ਤੇ ਉਸ ਨੇ 1,19,372 ਵਿਚੋਂ 1,02,230 ਵੋਟਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੀ ਵਿਰੋਧੀ ਮੁਨੀਆ ਦੇਵੀ ਨੂੰ 17,142 ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ। ਉਸਦੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਬੇਨਾ ਦਮ ਸੀ ਕਿ ਕਈ ਹਲਕਿਆਂ ਵਾਲੇ ਉਸਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦਾ ਦਮ ਭਰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਬਾਰ ਬਾਰ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਬੋਲਣ ਲਈ ਸੱਦ ਰਹੇ ਸਨ।

52 ਸਾਲਾ ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਗਾਂਧੀ ਵਾਡਰਾ ਵਾਇਨਾਡ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਚੋਣ ਜਿੱਤ ਕੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀ ਮੈਂਬਰ ਬਣੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਰਾਇ ਬਰੇਲੀ ਤੇ ਅਮੋਬੀ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਤੇ ਭਰਾ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਤੇ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਵੀ ਪਰ ਵਾਇਨਾਡ ਦੀ ਜਿੱਤ ਨੇ ਉਸਦਾ ਕੱਦ ਹੋਰ ਵੀ ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਏਥੇ ਉਸਨੂੰ ਛੇ ਲੱਖ 22 ਹਜ਼ਾਰ ਵਿਚੋਂ ਚਾਰ ਲੱਖ 11 ਹਜ਼ਾਰ ਵੋਟਾਂ ਪਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਰੋਧੀ ਨੂੰ ਦੋ ਲੱਖ 11 ਹਜ਼ਾਰ ਤੀਜੇ ਨੰਬਰ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਲੱਖ 99 ਹਜ਼ਾਰ।

ਦੋਨਾਂ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਜਿੱਤ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਤਾਂ ਕੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵਲੋਂ ਪੰਡਤ ਨਹਿਰੂ ਦੇ ਖਾਨਦਾਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ ਗਰਦਾਨਣ ਦੇ ਵਿਅੰਗ ਦੀ ਵੀ ਫੁਕ ਕੱਢ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸੋਰੇਨ ਜੋਤੀ ਨੇ ਝਾਰਖੰਡ ਵਿਚ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ੀ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਦੀ ਆਮਦ ਵਾਲੇ ਮਿਹਣੇ ਦਾ ਉਤਰ ਵੀ ਜੰਮ ਕੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਥਾਂ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਕਹਿ

ਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਆਪਸੀ ਸਾਂਝ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਅਸ਼ਰਫੁੱਲ ਸ਼ੇਖ ਦੀ ਜੀਉਂਦੀ ਜਾਗਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸਨੇ ਨਰਤਾਨਪੁਰ ਪਿੰਡ ਦੀ ਹਿੰਦੂ ਮਹਿਲਾ ਝਰਨਾ ਮਰਾਡੀ ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਲਾਹੌਰ ਦੀਆਂ ਜੰਮੀਆਂ ਸੁਰਜੀਤ ਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ

ਮੇਰੀ ਮਿੱਤਰ ਮੰਡਲੀ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਆਏ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਨੇ ਓਧਰ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਰਹਿਮਤਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਲਾਹੌਰ ਦਾ ਗੁਣਗਾਇਨ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਇਹ ਵਾਕ ਬੋਲਣਾ ਕਿ ਜਿਸ ਨੇ ਲਾਹੌਰ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਉਹ ਜੰਮਿਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਸਾਡੇ ਵਰਗਿਆਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਉੱਤਰ ਨਾ ਹੁੰਦਾ। ਮਸਾਂ ਮੇਰੀ ਸ਼ਾਦੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬੋਲਣ ਲਾਇਆ। ਮੈਂ ਲਾਹੌਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵੇਖਿਆ ਉਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਜਨਮ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਲਿਆਇਆ ਸਾਂ। ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ 25 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕੋਇਲ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਵੀ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸੀ। ਕਾਸ਼ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਇਲਮ ਮੈਨੂੰ 68 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੁੰਦਾ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਅੱਠ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ 1952 ਵਿਚ ਉਸਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਕਰਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ ਸਾਂ। ਉਥੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਤੇ ਆਸਾ ਸਿੰਘ ਮਸਤਾਨਾ ਨੇ ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਵਿਚ ਗਾਉਣਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਨਵੀਂ ਸੀ ਕਿ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਹੀ ਕੇਸ ਕਟਾ ਕੇ ਮਾਯਾ ਦੇਵੀ ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰ ਇਹ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦਾ ਪਿਤਾ ਰੋਜ਼ੀ ਰੋਟੀ ਲਈ ਕੀ ਕਰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਉਸਦੀ ਮਾਤਾ ਸੰਗੀਤ ਜਗਤ ਨੂੰ ਪਰਨਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਹੀਓ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਅਪਣੀਆਂ ਧੀਆਂ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੌਰ ਤੇ ਨਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਗੀਤ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਮਾਰਗ ਤੋਰਿਆ ਸੀ। ਸੁਰਿੰਦਰ

ਕੌਰ ਨੇ ਮੁਢਲੀ ਵਿਦਿਆ ਬੜੇ ਗੁਲਾਮ ਅਲੀ ਖਾਂ (ਪਟਿਆਲਾ ਘਰਾਣਾ) ਦੇ ਭਾਣਜੇ ਇਨਾਇਤ ਹੁਸੈਨ ਤੇ ਪੰਡਤ ਕੁੰਦਨ ਲਾਲ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਕਲਾ ਨੇ ਉਸਨੂੰ 13 ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਛੋਟੀ ਉਮਰੇ ਲਾਹੌਰ ਰੇਡੀਓ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮ ਦਿਲਵਾਇਆ ਤੇ ਅੰਤ 'ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕੋਇਲ' 'ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਰਾਣੀ' ਹੋ ਨਿਬੜੀ। ਜਿੱਥੋਂ ਤਕ ਸੁਰਜੀਤ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਵਕੀਲ ਸਨ ਤੇ ਦਾਦਾ ਸੀਆਈਡੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਿਹੜਾ ਲਾਹੌਰ ਰੇਲਵੇ

ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ, ਪਰਿਵਾਰ ਨਿਯੋਜਨ ਤੇ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਵਿਚ ਗੁਆਚੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਇਸਤਰੀ ਸਭਾ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਤਾਂ ਕੱਲ੍ਹ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦਾ ਜਨਮ ਜਿਸ ਘਰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਲਾਲ ਕੋਠੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਵੀ ਕਿ 1947 ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਘਰ ਵਿਚ ਸੁਰਜੀਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਜਾਣੂ ਹਫੀਜ਼ੁੱਲਾ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਹਸਪਤਾਲ ਖੋਲ੍ਹ ਲਿਆ ਸੀ।

ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ

ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੰਧੂ (ਲਾਹੌਰ 2018)

ਸਟੇਸ਼ਨ ਉਤੇ ਮੰਜੀ ਉਤੇ ਬੈਠੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਕੋਲੋਂ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਕਰ ਰਿਹਾ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸੁਰਜੀਤ ਉਮਰ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨਾਲੋਂ ਢਾਈ ਮਹੀਨੇ ਵੱਡੀ ਹੈ ਪਰ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਸਰਕਾਰੀ ਤੇ ਗੈਰ ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ

ਮੇਰਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਲਾਹੌਰ ਜਾਣ ਦਾ ਸਬੰਧ 1998 ਵਿਚ ਬਣਿਆ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਦੇਸ਼ ਸੇਵਕ ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਸੰਪਾਦਕ ਸਾਂ। ਉਦੋਂ ਗੋਆ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਕਰਨਾਲ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਪੇਂਡੂ ਸਾਂਝ ਕੱਢ ਕੇ ਆਪਣੇ ਵਾਕਫ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਲਿਜਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮ

ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਫੋਨ: 91-98157-78469
Sandhugulzar@yahoo.com

ਬਣਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਸੁਰਜੀਤ ਵੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸੀ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਵੀ ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਗਏ ਹਾਂ। ਲਾਹੌਰ ਸਮੇਤ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਅਖਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸੀਂ ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ ਜੰਮ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੁਰਜੀਤ ਦਾ ਸੱਚੀ ਮੁੱਚੀ ਉਥੇ ਜੰਮਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਲੋਕ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮਾਂ ਅਧੀਨ ਲਾਹੌਰ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ।

ਦੇਸ਼ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਤਾਂ ਲਾਹੌਰ ਜਾਣਾ ਹੋਰ ਵੀ ਕਠਿਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ 2006 ਵਿਚ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਸੁਰਜੀਤ 95 ਸਾਲ ਦੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਫੇਰ ਵੀ ਜੇ ਕੋਈ ਮੇਰੇ ਜੀਉਂਦੇ ਜੀਅ ਆਪਣੇ ਲਾਹੌਰ ਜੰਮਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਇਸ ਕਾਲਮ ਵਿਚ ਥਾਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਅੰਤਿਕਾ
ਰਾਵੀ ਪਾਰੋਂ ਬੁਸ਼ਰਾ ਏਜਾਜ਼।
ਮੈਂ ਰੋਟੀ ਮੈਂ ਰੱਜ ਕੇ ਰੋਈ,
ਮੈਨੂੰ ਕਿਤੇ ਨਾ ਆਵੇ ਕੱਲ੍ਹ।
ਮੈਂ ਉਧਤੀ ਜਾਵਾਂ ਅੰਦਰੋਂ,
ਮੇਰੀ ਲਹਿੰਦੀ ਜਾਵੇ ਖੱਲ।
ਨੀ ਤੱਤੀਏ ਹਿਜਰ ਦੁਪਹਿਰੇ,
ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਪਾਸੋਂ ਟਲ।
ਆ ਵਿਹੜੇ ਸੂਰਜ ਮੇਰਿਆ,
ਮੇਰੀ ਜੁਲਫਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਢਲ।

ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਅੱਧੀਆਂ ਅਧੂਰੀਆਂ ਮੰਨੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਲਮਕਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਕਿਸਾਨ ਨੇਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਮਜ਼ਦੂਰ, ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਗ਼ੈਰ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਚਲਾਏ ਅੰਦੋਲਨ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵ-ਵਿਆਪੀ ਚਰਚਾ ਖੱਟੀ। ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਗਰੂਕ ਹੋਏ। ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਿੰਘਾਸਨ 'ਤੇ ਬੈਠੇ

ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪਲਾਹੀ
ਫੋਨ: +91-98158-02070

ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਸੁਣਨੀ ਪਈ। ਕਿਸਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਾਪਸ ਲੈਣੇ ਪਏ। ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਬਾਰਡਰਾਂ 'ਤੇ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਖਤਮ ਹੋਇਆ ਪਰ ਹੁਣ ਫਿਰ ਮਘ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੰਗਾਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀਆਂ। ਗੱਲ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਪੁੱਜੀ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਸਿੰਘ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧ ਤੋਂ ਉਪਜੀ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪੈਨਲ ਬਣਾਇਆ। ਇਸ ਪੈਨਲ ਨੇ ਗਿਆਰਾਂ ਸਫ਼ਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਹੈ।

ਇਸ ਪੈਨਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਖੇਤੀ 'ਤੇ ਸੰਕਟ ਵਧ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੈਨਲ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ੁੱਧ ਖੇਤੀ ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਵਿਚ ਕਮੀ ਆਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਨ ਲਾਗਤ ਵਧੀ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਫਸਲ ਵੇਚਣ ਲਈ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ 'ਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਘਟਿਆ ਹੈ। ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਕਿਸਾਨ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੰਗੀ ਵਿਚ ਹਨ। ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨ ਤਾਂ ਭੁੱਖੇ ਮਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ 'ਚ ਹਨ।

ਇੱਥੇ ਇਹ ਗੱਲ ਨੋਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੁੱਲ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦਾ 46 ਫੀਸਦੀ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨੀ ਵਿਚ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਮਸਾਂ

ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ - ਵਧ ਰਿਹਾ ਖੇਤੀ ਸੰਕਟ

15 ਫੀਸਦੀ ਹੈ। ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਇੰਨੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਪਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਤੱਥ ਛੁਪੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਾਂ ਛੁਪਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਦੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਤਨਖਾਹ ਤੋਂ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੱਡੀ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਹੀ ਬੱਸ ਨਹੀਂ, ਹੜ੍ਹਾਂ, ਸੋਕੇ, ਗਰਮ ਹਵਾਵਾਂ ਨੇ ਖੇਤੀ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਉੱਤੇ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦਾ ਬੋਝ ਵਧਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਪੈਨਲ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਹੈਰਾਨ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ 1995 ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ 4 ਲੱਖ ਕਿਸਾਨ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਨੇ ਇੱਕ ਸਰਵੇ ਕੀਤਾ, ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ 2000 ਤੋਂ 2015 ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ 16306 ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕੀਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਆਤਮ-ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਗਰੀਬ, ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਬੇਜ਼ਮੀਨੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਕਾਰਨ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਵੱਡਾ ਬੋਝ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਹਨ। ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦੌਰ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਾਇਆ। ਪਰ 1990 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖੇਤੀ ਉਪਜ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿਚ ਠਹਿਰਾਅ ਆ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਕਰਜ਼ਾਈ ਹੋਏ। ਨਾਬਾਰਡ 2023 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ 2022-23 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਜੁੱਮੇ 73673 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ 'ਤੇ 76630 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ। ਇਹ ਕਰਜ਼ਾ ਬੈਂਕਾਂ ਅਤੇ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦ ਕਿ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰਾਂ, ਦਲਾਲਾਂ, ਆੜੂਤੀਆਂ ਤੋਂ ਲਏ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਹਿਸਾਬ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਤਾਂ 90 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਹਾਲਾਤ ਤਰਸਯੋਗ ਹਨ।

ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਪੁਨਰਜੀਵਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਵਧਦੇ ਹੋਏ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੇਂਡੂਆਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ

ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ 'ਚ ਅਸਾਂਤੀ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਪੌਣੀ ਸਦੀ ਬਾਅਦ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਪੱਧਰ ਉੱਚਾ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਕਾਰਨ ਹੋਰ ਵੀ ਬੋਝੇ ਹਨ। ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਲਈ ਜੇ

ਕੁਝ ਕੁ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਹਨ, ਉਹ ਆਮ ਕਿਸਾਨ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪੁੱਜੇ। ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਾਹਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰੀ ਨਹੀਂ ਪੁੱਜੀ। ਦਲਾਲ, ਵਿਚੋਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾ ਮਾਤਰ ਯੋਜਨਾਵਾਂ, ਰਾਹਤਾਂ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਚੁੱਕ ਰਹੇ ਹਨ।

ਦਹਾਕਿਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਡਾ: ਸਵਾਮੀਨਾਥਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਇਹ ਸੁਝਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫਸਲਾਂ ਦਾ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪੈਨਲ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਰਿਟਾਇਰਡ ਆਈ.ਪੀ.ਐੱਸ. ਅਧਿਕਾਰੀ ਬੀ.ਐੱਸ. ਸੰਧੂ, ਦੇਵਿੰਦਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਪ੍ਰੋ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਘੁੱਮਣ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਡਾ. ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਨੇ ਵੀ ਸੁਝਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਕਰਜ਼ੇ ਵਿਚ ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ, ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਲਈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਸਿਰਜਣ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਹੋਣ। ਪਰ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਪਹਿਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਵਾਲੀ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਚੁੱਪ ਵੱਟੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਇਹ ਜਾਣਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ 142 ਕਰੋੜ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 81 ਕਰੋੜ ਉਹ ਲੋਕ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਢਤ ਵਿਚ ਅਨਾਜ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਲਈ ਅਤਿਅੰਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੇ

ਵਧੇ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਇਸ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵੱਲ ਤੁਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਜੋ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਖੇਤਰ 'ਚ ਹੋਰ ਮੌਕੇ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਵੱਲ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦੇ ਕੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਹੱਥ ਸੌਂਪਣ ਦੇ ਯਤਨ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਾਧਨ, ਕਾਰਪੋਰੇਟਾਂ, ਧੰਨ ਕਬੋਰਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਰਵਜਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਰੇਲਵੇ ਆਦਿ ਦਾ ਨਿਜੀਕਰਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਖੇਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਦੀਆਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਦ ਤੋਂ ਬਦਤਰ ਹੋ ਜਾਏਗੀ। ਇੱਕ ਸਰਵੇ ਅਨੁਸਾਰ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀਆਂ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆ ਕੇ ਖੇਤੀ ਛੱਡਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੁੱਲ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਿਚੋਂ 84 ਫੀਸਦੀ ਖੇਤੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੁੱਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਿਚੋਂ 78 ਫੀਸਦੀ ਉਹ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਹੋਰ ਕੋਟੇਅਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ। ਇਸੇ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ

ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਦੇ ਡੰਗ ਦੀ ਰੋਟੀ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। 2024 ਦੇ ਇਕਨਾਮਿਕ ਸਰਵੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵੀ 2022-23 ਵਿਚ 4.7 ਫੀਸਦੀ ਦੀ ਥਾਂ ਖੇਤੀ ਉਤਪਾਦਨ 1.4 ਫੀਸਦੀ ਵੀ ਵਧਿਆ। ਜਦਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਅਬਾਦੀ ਦਾ ਵਧਾ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਖਾਧ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਨੇ ਪੂਰੀ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਇਸ ਸਾਰੀ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹਨ। ਆਤਮ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਭੁੱਖ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜਿਉਣ ਹਾਲਤਾਂ ਚੰਗੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਦਲਾਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵੱਧ ਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ 'ਚ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਿ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਮਸਲਿਆਂ ਦਾ ਫੌਰੀ ਹੱਲ ਕਰੇ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੇ ਪੈਨਲ ਨੇ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਦੀ ਸਹੀ ਤਸਵੀਰ ਜੱਜ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ ਸਾਹਵੇਂ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਸੁਝਾਅ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨ ਹਿੱਤਾਂ ਵਿਚ ਸਹੀ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣਾ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਕਦਮ ਪੁੱਟਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਏਗਾ।

ਪਰ ਸਵਾਲ ਤਾਂ ਇਹ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਕਿਸਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨ ਕੇ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਉਹ ਸਦਾ ਦਰਕਿਨਾਰ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ।

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹੱਲ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣੀ ਔਖੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੌਰਾਨ 700 ਤੋਂ 800 ਕਿਸਾਨ ਜਾਨ ਤੋਂ ਹੱਥ ਧੋ ਬੈਠੇ, ਸੈਂਕੜੇ ਨਹੀਂ ਹਜ਼ਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਉੱਤੇ ਅਦਾਲਤੀ ਕੇਸ ਦਰਜ ਹੋਏ। ਹੁਣ ਵੀ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਹੌਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਦਾ ਦੌਰ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚਕਾਰ ਤਣੇ-ਤਣੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਇਸ ਦੀਆਂ ਭਾਗੀਦਾਰ ਹਨ। ਜੇ ਨਿੰਦਣਯੋਗ ਹੈ।

ਕੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰ ਕੇ ਮਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ? ਕੀ ਐਡੀਆਂ ਗੰਭੀਰ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਲਈ ਵੋਟ ਰਾਜਨੀਤੀ ਕਰਨੀ ਜਾਇਜ਼ ਜਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ?

ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਆੜੀ

ਅੱਜ ਵੀ ਮੇਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਲੈਨਿਨ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਮੈਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਨਾ ਪੜ੍ਹਦਾ, ਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਮਲਾਇਆ ਤੋਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵੱਲ ਧਾਵਾ ਨਾ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਕਦੇ ਲੇਖਕ ਨਾ ਬਣ ਸਕਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਇਉਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਦੂਰ ਪਿਆ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦਾ ਮੋਤੀ ਉਸ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਾਲਾ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਸਾਰੇ ਮੋਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਲਿਸ਼ਕ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

1935, 36, 37 ਤੇ 38 ਦੇ ਸਾਲ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਅਸਲ ਮੋੜ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਲ ਮੈਂ ਮਲਾਇਆ ਦੀ ਜੰਗਲੀ, ਪਹਾੜੀ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਘੁਲ-ਮਿਲ ਕੇ ਬਿਤਾਏ ਹਨ। ਕਵਿਤਾ ਲਿਖਣ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਗੁਰਪੁਰਬ ਦੇ ਜੋੜ ਮੇਲੇ ਸਮੇਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਵਿਤਾ ਨਾ ਪੜ੍ਹ ਸਕਣ ਦੇ ਰੋਹ ਤੇ ਰਸ਼ਕ ਨੇ ਦਿੱਤਾ। ਮੇਰਾ ਪਿਛਵਾੜਾ ਧਾਰਮਿਕ ਸੀ। ਧਰਮ ਰਾਹੀਂ ਮੁਕਤੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਸਮਾਜ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਵੀ ਹੱਲ ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਸਮਝਦਾ ਸਾਂ। ਅਲਜਬਰਾ ਨਾ ਆਉਣ ਕਾਰਨ ਨੌਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵਿਚਲੇ ਛੱਡ ਕੇ ਮਲਾਇਆ ਨੂੰ ਨੱਠ ਗਿਆ ਸਾਂ। ਇਹ ਸਾਲ ਮੇਰੀ ਉਮਰ ਦੇ ਸਿਖਾਂਦਰੂ ਸਾਲ ਸਨ। ਧਾਰਮਿਕ ਨਿਸ਼ਚਾ ਮੇਰਾ ਪਰਪੱਕ ਸੀ; ਹੋਰ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਆਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮਲਾਇਆ ਵਿਚ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਲਿਖਣ ਦੇ ਸ਼ੌਕ ਨੇ ਹੋਰ ਸਾਹਿਤ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਮਨ ਵਿਚ ਬੱਤੀ ਸੀਖ ਦਿੱਤੀ।

ਗੁਲਾਮ ਹੋਣ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਤਤਪਰੀ ਮੈਨੂੰ ਮਲਾਇਆ ਨੇ ਹੀ ਬਖ਼ਸ਼ੀ; ਭਾਵੇਂ ਮਲਾਇਆ ਖੁਦ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਸੀ। ਮਲਾਇਆ ਵਿਚ

ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ

ਚੀਨੀ ਆਬਾਦੀ ਪੈਂਤੀ-ਚਾਲੀ ਫੀ ਸਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੇਰਾ ਬਹੁਤਾ ਵਾਹ ਚੀਨੀਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਜਾਪਾਨੀ ਚੀਨ 'ਤੇ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਵਾਹ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਮੈਂ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸਾਂ। ਚੀਨੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਰਾਸੇ ਤੇ ਜੋਸ਼ ਖਾਂਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕੌਮੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਚੰਦਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਚੀਨ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਉਸ ਚੰਦੇ ਵਿਚ ਇਕ ਡਾਲਰ ਮੇਰਾ ਵੀ ਸੀ; ਜਦੋਂ ਕੁਲ ਚੌਦ੍ਹ ਡਾਲਰ ਮਹੀਨਾ ਭਰ ਰਾਤ ਜਾਗਣ ਦੇ ਮਿਲਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਜਾਗਾ ਪੰਦਰਾਂ-ਵੀਹ ਦੁਕਾਨਾਂ ਉਤੇ ਦੰਦਾ ਸਾਂ। ਹਰ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਮੈਂ ਉਸਦੀ ਦੁਕਾਨ ਅੱਗੇ ਬੈਠਿਆ ਕਰਾਂ। ਚੋਰੀਆਂ ਆਮ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਨੀਂਦ ਮੱਲੋਮੱਲੀ ਆ ਜਾਂਦੀ। ਭਾਵੇਂ ਲੋਕ ਸਿੱਖ ਬਾਈਆਂ ਤੋਂ ਬੋੜਾ ਭੈਅ ਖਾਂਦੇ ਸਨ; ਪਰ ਨੀਂਦ ਵਿਚ ਬੰਦੂਕ ਚੁਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਮੈਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਉਥੋਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਨਾਨੀਆਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਤੇ ਸ਼ਰਮਾਕਲ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸਾਂ। ਉਥੋਂ ਦੇ ਹੀ ਦੋ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਸਨ। ਇਕ ਸਾਬੁਦਾਣੇ ਦੀ ਮਿਲ ਤੇ ਜਾਗਾ ਦਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਦੂਜਾ ਬਲਦ ਗੱਡੀ ਨਾਲ ਜੰਗਲ ਵਿਚੋਂ ਓਥੀ ਢੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਦੋ ਦੁਕਾਨਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਨਾਲ ਵਾਹਵਾ ਚਹਿਕਿਆ ਰਹਿੰਦਾ। ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਮੋਮਬੱਤੀਆਂ ਦੇ ਦਿਆ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ; ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਲ ਕੇ ਮੈਂ ਰਾਤੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਰਦਾ ਸਾਂ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਨੀਂਦ ਨੂੰ ਟਾਲਿਆ ਕਰਦਾ ਸਾਂ, ਜਿਹੜੀ ਉਸ ਉਮਰ ਵਿਚ ਮਹਿਬੂਬ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਪਿਆਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਤਾਰੀਖ ਤੇ ਜੁਗਰਾਫੀਆ ਮੇਰਾ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਤਾਰੀਖ ਮੈਨੂੰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਤੇ ਇੰਗਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਹੀ ਆਉਂਦੀ ਸੀ; ਬਾਕੀ ਦੁਨੀਆਂ ਕਾਫ਼ਰ ਲਈ ਕੁਰਾਨ ਸੀ। ਮੋਮਬੱਤੀ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰ ਉਰਦੂ ਦੇ ਇਕ ਮਾਹਨਾਮੇ ਵਿਚੋਂ ਰੂਸ ਦੇ ਇਨਕਲਾਬ ਬਾਰੇ ਇਕ ਲੇਖ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਨਾਂ ਥਾਂ ਏਨੇ ਓਪਰੇ ਲੱਗੇ ਕਿ ਯਾਦ ਰੱਖਣੇ ਅਲਜਬਰੇ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰੋਪੈਜ਼ਿਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਅੱਖੇ ਜਾਪੇ। ਯਾਦ ਆਇਆ ਜੁਗਰਾਫੀਏ ਦੀ ਇਕਾਈ-ਦਹਾਈ ਵਿਚ ਰੂਸ ਵੀ ਪੈਂਦਾ ਸੀ; ਜਿਸਦੇ ਸਾਇਬੇਰੀਆ ਵਿਚ ਟੰਡਰਾਂ ਦੇ ਬਰਫੀਲੇ ਮੈਦਾਨ, ਰੈਂਡੀਅਰ ਤੇ ਐਸਕੀਮੋ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਥੇ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦਿਨ ਤੇ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਰਾਤ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ; ਸਾਰੇ ਲੇਖ ਦੀ ਸਿਰ-ਖਪਾਈ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਲੈਨਿਨ ਦਾ ਨਾਂ ਯਾਦ ਰਹਿ ਗਿਆ, ਜਿਹੜਾ ਲੇਖਕ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਵੱਡਿਓ ਛੋਟਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਗਜ਼ ਗਜ਼ ਲੰਮੇ ਨਾਂ ਅਜ਼ਬਾਨ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਾ ਲੈਣਾ ਮੇਰੇ ਵੱਸ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਿੱਛੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਜਾ ਵੱਸਿਆ ਸਾਂ। ਤੇ ਆਪਣੀ ਹੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨਾਲ ਭੁੱਲਿਆ ਤੇ ਨਵਾਂ, ਲਗਾਂ-ਮਾਤਰਾਂ ਜੋੜ ਕੇ ਮੁੜ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਪਰ ਜਜ਼ਬੇ ਦੇ ਸ਼ੌਕ ਨੇ ਰਿੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਉੱਠ ਖਲੋਣ ਤੱਕ ਮੇਰੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਸਬੂਤੀਆਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ।

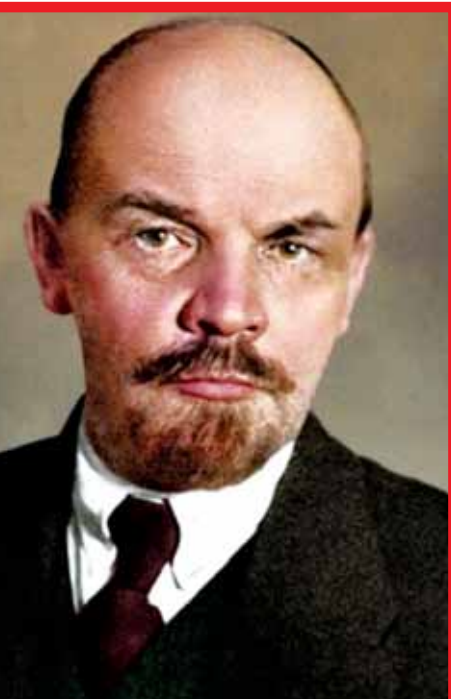
ਇਹ ਗੱਲ ਮੇਰੇ ਖ਼ਾਨੇ 'ਚ ਨਹੀਂ ਵੜਦੀ

ਸੀ ਕਿ ਰੂਸ ਦੇ ਇਨਕਲਾਬ ਨੇ ਜ਼ਾਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਤਖ਼ਤੋਂ ਲਾਹ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਤੇ ਤਾਜ ਤੋੜ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਬਣੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਜੇ ਤਪ ਕਰਕੇ ਆਉਂਦੇ ਸਨ; ਭਾਵੇਂ ਰਾਜ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਨਰਕਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਜਾਂਦੇ। ਪਰ ਗੱਲ ਮੇਰੇ ਲਈ ਅਨੋਖੀ ਸੀ; ਕਿਉਂਕਿ ਅਣਹੋਣੀ ਸੱਚ ਸਾਕਾਰ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਸਚਿੰਦਰ ਨਾਥ ਸਾਨਿਆਲ ਦੇ 'ਬੰਦੀ ਜੀਵਨ' ਪੜ੍ਹਨ ਪਿੱਛੋਂ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਤਤਪਰੀ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਭੜਕ ਪਈ। ਰੂਸੀ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਜ਼ਾਰ ਨੂੰ ਪਟਕਾਉਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਮੇਰੇ ਜ਼ਿਹਨ ਵਿਚ ਚਾਨਣ ਦੀ ਲੀਕ ਵਾਂਗ ਕਦੇ ਟੁੱਟਦੀ ਕਦੇ ਜੁੜਦੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਅਜਿਹਾ ਸੁਭਾਗ ਜੁੜਿਆ ਕਿ ਲੈਨਿਨ ਦੀ ਜੀਵਨੀ, ਉਹ ਵੀ ਪੰਜਾਹ-ਸੱਠ ਸਫ਼ੇ ਵਿਚ, ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲ ਗਈ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਯਸੂ ਮਸੀਹ ਤੇ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਇਹ ਤੀਜਾ ਬਦੇਸ਼ੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸੀ ਜਿਸਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵਾਂਗ "ਨਿਰਾ ਉਪਦੇਸ਼ਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਦਾ ਸੂਰਾ ਪੂਰਾ" ਵਿਚ ਕਬੂਲਿਆ।

ਉਹ ਕਿਤਾਬ ਮੈਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਮੋੜ ਕੇ ਵੀ ਦੇਣੀ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਅਤਿ ਸ਼ਾਂਤੀ ਵਾਲਾ ਮਾਹੌਲ ਚੀਨੀਆਂ ਦਾ ਕਬਰਿਸਤਾਨ ਸੀ; ਜਿਹੜਾ ਹੋਰ ਮੀਲ ਭਰ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਪਹਾੜੀ ਦੀ ਵੱਖੀ-ਵਾਲ ਹਰਿਆਲੀ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਖਾਮੋਸ਼ ਖਾਮੋਸ਼ ਸੀ। ਮੈਂ ਪੈਰੀਂ ਖੜਾਵਾਂ ਖੜਕਾਉਂਦਾ ਗੱਤੇ (ਰਬੜ) ਦੇ ਬਾਗਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਲੰਘਦਾ ਕਬਰਿਸਤਾਨ ਆ ਗਿਆ। ਇਕ ਕਬਰ ਦੇ ਫ਼ਰਸ਼ 'ਤੇ ਬਹਿ ਕੇ ਲੱਤਾਂ ਹੇਠਾਂ ਲਮਕਾ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਮੇਰੇ ਸੱਜੇ ਔਲਿਆਂ ਦਾ ਬੂਟਾ ਕੱਚੇ ਫਲ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਸੂਰਜ ਵਾਈ-ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ 'ਤੇ ਖਲੋਤਾ ਬੜੇ ਤੇਜ਼ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਮੂੰਹ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਲੈਨਿਨ ਦਾ ਜੀਵਨ ਮੇਰੇ ਪੱਟਾਂ 'ਤੇ ਵਿਛਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਮੈਂ ਵਰਕਾ ਵਰਕਾ ਉਸ ਵਿਚ ਪੌਸਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹਦਾ ਪੜ੍ਹਦਾ ਖਲੋ ਜਾਂਦਾ ਸਾਂ। ਤੇ ਇਹ ਆਦਤ ਅੱਜ ਵੀ, ਜਿਉਂ ਦੀ ਤਿਉਂ ਕਾਇਮ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਰੂਸ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਕੱਲ੍ਹ ਦੀਆਂ ਜਾਪਦੀਆਂ; ਕੁਲ ਵੀਹ ਵਰ੍ਹੇ ਹੋਣ ਨੂੰ ਆਏ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਲੈਨਿਨ ਦੇ ਭਰਾ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਇਆ; ਮੈਂ ਜਜ਼ਬਾਤ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਰੋ ਪਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਤੇ ਮੀਰ ਮੰਨੂੰ ਦਾ ਜੁਲਮ ਤਤਪਾਉਣ ਲੱਗਾ। ਜ਼ਾਰ ਨੇ ਮੰਨੂੰ ਦੀ ਥਾਂ ਮੱਲ ਲਈ। ਤੇ ਅਲੈਗਜ਼ਾਂਦਰ ਬੰਦ ਬੰਦ ਕਟਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਆ ਖਲੋਤਾ। ਜ਼ਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਨਫ਼ਰਤ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਾਮਰਾਜ ਦਾ ਗੋਰਾ ਮੂੰਹ ਕੋਲੋਂ ਨਾਲ ਕ੍ਰਾਸ ਕਰ ਗਈ; ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਸੱਜਰੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਫਾਹੇ ਲਾਇਆ ਸੀ। ਕਲਕੱਤੇ ਤੋਂ ਪੀਨਾਂਗ ਨੂੰ ਸਮੁੰਦਰੀ ਸਫ਼ਰ ਕਰਦਿਆਂ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਅੰਡੇਮਾਨ ਦਾ ਜਜ਼ੀਰਾ ਦੂਰੋਂ ਤੱਕਿਆ ਸੀ; ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਆਏ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਫਾਂਸੀਆਂ ਤੇ ਉਮਰ ਕੈਦਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕਾਲੇ ਪਾਣੀਆਂ ਤੋਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਸਾਇਬੇਰੀਆ ਦੀਆਂ ਯਥ ਬਰਫਾਂ ਵਿਚ ਲੈ ਗਈਆਂ; ਜਿਥੇ ਐਸਕੀਮੋ ਤੇ ਰੈਂਡੀਅਰ ਤੇ ਬੱਗੇ ਰਿੱਛਾਂ ਦੀਆਂ ਖੱਲਾਂ ਵਿਚ ਘੁਸਤੇ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਘੁਰਨਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦੇ ਸਨ। ਜੁਗਰਾਫੀਆ ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਤਾਰੀਖ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ। ਲਾਹੌਰ ਦਾ ਕਿਲ੍ਹਾ, ਸਾਹੀਵਾਲ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ, ਕਾਲੇਪਾਣੀ, ਸਾਇਬੇਰੀਆ, ਬ੍ਰਿਸਟਲ ਤੇ ਗਿਲੇਟਨ ਹੇਠਾਂ ਲਹੂਲਹਾਨ ਦੁਹੱਬਤੀ ਪਿੱਟ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਹੋਰ ਮਨ ਭਰ ਕੇ ਰੋ ਉੱਠਿਆ। ਕੋਈ ਮੁਰਦਾ ਮੈਨੂੰ ਵਰਚਾਉਣ ਨਾ ਆਇਆ। ਇਕ ਪਲ ਮੈਨੂੰ ਸਾਰਾ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਕਬਰਿਸਤਾਨ ਜਾਪਿਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਦਾਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਪਿੱਛੋਂ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਇਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਵਰਤਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਸਦੇ

ਦਿਲ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਨੇ ਹੌਲ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਰੋਂਦਾ, ਸੋਚਦਾ ਤੇ ਗੁੰਗਾਰਦਾ ਆਖਿਰ ਮੈਂ ਲੈਨਿਨ ਦੀ ਮੌਤ ਤਕ ਆਣ ਪੁੱਜਿਆ। ਮੈਂ ਲੰਮਾ ਹਉਕਾ ਭਰਿਆ। ਸੂਰਜ ਦੂਰ ਗੱਤੇ ਦੇ ਬਾਗਾਂ ਵਿਚ ਮੂਧਾ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਉਹਦਾ ਤੇਜ਼ ਪ੍ਰਤਾਪ ਹਾਲੇ ਵੀ ਸਾਰੇ ਜੰਗਲ ਦਾ ਸਿਰ ਲਿਸ਼ਕਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬਸ ਇਕ ਕਬਰਾਂ ਸਨ,

ਰੂਸੀ ਇਨਕਲਾਬ ਦਾ ਪਿਤਾਮਾ ਵਲਾਦੀਮੀਰ ਇਲੀਏਚ ਲੈਨਿਨ (22 ਅਪਰੈਲ 1870-21 ਜਨਵਰੀ 1924)।

ਜਿਹੜੀਆਂ ਦੁੱਧ-ਚਿੱਟੀ ਸੰਗਮਰਮਰ ਵਾਂਗ ਨਸਾਤਲੀਆਂ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਪਰ ਉਸ ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਸੂਰਜ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਤੇਜ਼ਾਬ ਦੀ ਅੱਗ ਫੂਕ ਗਿਆ; ਜਿਹੜੀ ਅੱਜ ਵੀ ਲਾਟੀਂ ਬਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਲੈਨਿਨ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਫੋਰੀ ਅਸਰ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ "ਮੈਂ ਛੇਤੀ ਵਾਪਸ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਜਾ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨਾ ਹੈ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਜੱਦੋਜਹਿਦ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਚੁਕਾਉਣਾ ਹੈ।" ਮੈਂ ਸਾਰਾ ਝੰਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਸਾਂ।

ਮੈਂ ਔਲੇ ਦੀ ਹਰੀ ਕਚਾਰ ਟਾਹਣੀ ਦਾੜਣ ਵਜੋਂ ਤੋੜੀ ਤੇ ਕਬਰਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰ ਆਇਆ। ਨੀਵੇਂ ਥਾਂ ਵੱਲ ਭਾਰ ਪੈ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਮੇਰੀ ਖੜਾਂ ਦੀਆਂ ਇਕ ਪਾਸਿਓਂ ਮੇਥਾਂ ਪੁੱਟੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਕਿਤਾਬ ਤੇ ਟੁੱਟੀ ਖੜਾਂ ਮੇਰੇ ਇਕ ਹੱਥ ਸੀ ਤੇ ਭਰੇ ਮਨ ਨਾਲ ਦਾੜਣ ਘੁਮਾਉਂਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਰਾਹ ਵਿਚ ਕਬਰਿਸਤਾਨ ਦਾ ਰਾਖਾ, ਓਹੀਓ ਚੀਨੀ, ਜਿਹੜਾ ਮੇਰਾ ਯਾਰ ਵੀ ਸੀ, ਮਿਲ ਪਿਆ।

"ਬਾਈ ਬੱਗੋਸ ਗਾ (ਬਾਈ ਚੰਗਾ ਏ ?)"
"ਯਾ ਐ (ਆਹੋ)।"
"ਆਪਾ ਵਾਚਾ (ਕੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਏ ?)" ਉਸ ਝੁਰੜੀਆਂ 'ਚੋਂ ਮੁਸਕਾਂਦਿਆਂ ਪੁੱਛਿਆ।
"ਲੈਨਿਨ, ਔਰਾਂ ਪੀਆਂ ਕਵਨ। (ਮਨੁੱਖ

ਇਹ ਗੱਲ ਮੇਰੇ ਖ਼ਾਨੇ 'ਚ ਨਹੀਂ ਵੜਦੀ ਸੀ ਕਿ ਰੂਸ ਦੇ ਇਨਕਲਾਬ ਨੇ ਜ਼ਾਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਤਖ਼ਤੋਂ ਲਾਹ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਤੇ ਤਾਜ ਤੋੜ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਬਣੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਜੇ ਤਪ ਕਰਕੇ ਆਉਂਦੇ ਸਨ; ਭਾਵੇਂ ਰਾਜ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਨਰਕਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਜਾਂਦੇ। ਪਰ ਗੱਲ ਮੇਰੇ ਲਈ ਅਨੋਖੀ ਸੀ; ਕਿਉਂਕਿ ਅਣਹੋਣੀ ਸੱਚ ਸਾਕਾਰ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਸੀ।

ਦਾ ਦੋਸਤ!)।" ਮੈਂ ਦਿਲ ਦੇ ਭਰੋਸੇ ਨਾਲ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ।

"ਓ ਬਾਈਆ ਬੱਗੋਸ (ਬਹੁਤ ਹੀ ਚੰਗਾ)।" ਉਹ ਸਿਰ ਹਲੁਣਦਾ ਤੁਰ ਗਿਆ।

ਇਕ ਪੈਰੀਂ ਖੜ੍ਹਾ ਨਾਲ ਉੱਚਾ-ਨੀਵਾਂ ਤੁਰਦਾ ਮੈਂ ਘਰ ਦੇ ਬਾਰ ਦੇ ਅੱਗੇ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਨੂੰ ਵੱਟਵੇਂ ਮੂੰਹ ਆਖਿਆ :

"ਬਾਈ, ਮੈਂ ਦੇਸ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।"

"ਕਿਉਂ ਕਿਉਂ, ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ?" ਉਸਦੇ ਭਾਣੇ ਦੇਸੋਂ ਕੋਈ ਬੁਰੀ ਖ਼ਬਰ ਆ ਗਈ ਸੀ।

"ਠੀਕ ਹੈ, ਪਰ ਹੁਣ ਮੈਂ ਮਲਾਇਆ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ।"

"ਕਿਉਂ? ਤੂੰ ਤਾਂ ਹਾਲੇ ਦਸ ਪੈਸੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਮਾਏ।"

"ਪਰ ਕਮਾਈ ਦਾ ਵੱਲ ਆ ਗਿਆ ਏ।"

"ਉਹ ਕੀ ?"

"ਤੇਰੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ। ਤੂੰ ਬਲਦਾਂ ਨੂੰ ਕੁੱਟਿਆ ਕਰ ਤੇ ਓਥੀ ਢੋਇਆ ਕਰੇ।" ਭਾਵੇਂ ਉਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਵਲ ਆਪ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਂਦਾ।

ਮੈਂ ਓਸੇ ਮਹੀਨੇ ਆਪਣਾ ਸਾਈਕਲ ਵੇਚ ਕੇ ਪੀਨਾਂਗ ਆ ਗਿਆ। ਤੇ ਖੁੱਖਦੀ ਹਿੱਕ ਨਾਲ ਕਾਲੇ ਪਾਣੀ ਚੀਰਦਾ ਕਲਕੱਤੇ ਤੋਂ ਪਿੰਡ ਆ ਵੱਜਾ। ਬਿਨਾਂ ਇਤਲਾਹ, ਚਿੱਠੀ-ਪੱਤਰ, ਮੈਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਸਾਰੇ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਏ। ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪਿੰਡ ਤੇ ਦੇਸ ਸੁਹਣਾ ਤੇ ਮਹਿਕ-ਭਿੰਨਾ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਾਹਦੇ ਨਾਲ

ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਸਾਂ। ਪਰ ਜਵਾਨ ਮਿਰਗ ਵਾਂਗ ਮੈਨੂੰ ਕਸਤੂਰੀ ਦੀ ਮਸਤੀ ਚੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਲਾਗਲੇ ਪਿੰਡ ਚੁਹੜਚੱਕ ਵਿਖੇ ਬਾਬਾ ਅਰੁਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗਦਰੀ ਕਾਲੇਪਾਣੀ ਦੀ ਉਮਰ ਕੈਦ ਕੱਟ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੋੜਾ ਦਮ ਮਾਰ ਕੇ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਸੋਟੇਜਾਂ ਉਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਬੋਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਮੇਰੀ ਘਰੇਗੀ ਹਾਲਤ ਕੁਝ ਅਜਿਹੀ ਬਣ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਦੁਬਾਰਾ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾ ਲੱਗ ਸਕਿਆ। ਪਰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ ਲਿਖਣ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਮੇਰਾ ਵਾਹੀ ਕਰਵਾਉਣ ਸਮੇਂ ਵੀ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ। ਅੱਗ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਭੜਕ ਭੜਕ ਪੈਂਦੀ ਸੀ ਪਰ ਇਹੀ ਅੱਗ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਤੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਪੁਰਾਣੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਟੱਕਰ ਲੱਗੀ ਰਹੀ; ਜਿਹੜੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਘੁੰਝਣੀਆਂ ਪਾਈ ਬੈਠੀ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰ ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵਿਚ ਕੱਚੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਵਜੋਂ ਪੀਲੀ ਮਿੱਟੀ ਫੇਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਮਿੱਟੀ ਲੈ ਕੇ ਘਰ ਦੇ ਦੋਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਦਾੜੀ-ਹਥੌੜੇ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ। ਕੁਦਰਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਜਲੰਧਰੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਆ ਗਿਆ। ਉਹਦੀ ਮੇਮ ਅੱਗੇ ਅੱਗੇ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਹਥੌੜੇ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹ ਰੁਕ ਗਈ। ਮੈਂ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹੇਠ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਉਹ ਪੜ੍ਹ ਨਾ ਸਕੀ। ਉਸ ਦੇਸੀ ਅਫ਼ਸਰ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ:

"ਇਹ ਕੀ ਲਿਖਿਆ ਏ ?"

"ਮਿਹਨਤ ਤੇ ਸੱਚ ਦੀ ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਦੀ ਪੱਕਿਆਈ।" ਮੈਂ ਮੇਮ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵੱਲ ਬੋੜਾ ਔਖਾ-ਟੇਢਾ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਉਹ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪੀੜਾ ਕਰਕੇ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੜ ਗਈ। ਇਕ ਵੇਲਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਸੰਦੂਕ ਦੀ ਉਸ ਪੁਸ਼ੀਸਾ ਕੀਤੀ। ਫਿਰ ਅਜਿਹੀ ਥਾਂ ਆ ਗਈ, ਜਿਥੇ ਲੈਨਿਨ ਤੇ ਸ਼ੇਕਸਪੀਅਰ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬਰਾਬਰ ਕੰਧ 'ਤੇ ਚਮੋੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਉਸਦੀ ਇਕ ਅੱਖ ਵਿਚ ਗੁਲਾਬ ਮਹਿਕ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਦੂਜੀ ਅੱਖ ਵਿਚੋਂ ਲਾਵਾ ਫੁੱਟ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਹਾਨ ਹੋਣ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਮੇਰੀ ਆਤਮਾ 'ਤੇ ਪੈ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਮੇਮ ਨਾਲ ਉਹਦਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਖਸਮ ਵੀ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਚੁਹੜਚੱਕ ਤੇ ਢੁੱਡੀਕੇ ਦੋਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲੀਟੀਕਲ ਪੱਖੋਂ ਬੁਰਾ- ਭਲਾ ਕਿਹਾ। ਓਹੀ ਬੁਰਾ-ਭਲਾ ਝੋਲੀ-ਚੁੱਕਾਂ, ਜ਼ੈਲਦਾਰਾਂ ਤੇ ਨੰਬਰਦਾਰਾਂ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੀ ਗ਼ੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਆਖਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਮੁੰਡਾ ਹੋਣ ਨਾਲ ਅੱਖੜ ਵੀ ਬੋਲਦਾ ਸਾਂ। ਸਾਰੇ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਤੋਂ ਵੀ ਡਰਦੇ ਸਨ। ਭਾਵੇਂ ਉਦੋਂ ਤਕ ਲੈਨਿਨ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਸਾਂਝ ਹੀ ਸੀ ਤੇ ਮੇਰੇ ਜ਼ਿਹਨ ਨੇ ਚੂਹਾਨੀ ਸਾਂਝ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਸੀ; ਪਰ ਮੇਰੇ ਲਈ ਲੈਨਿਨ ਅਜਿਹਾ ਖੜਕਵਾਂ ਬਾਗੀ ਸਿੱਧ ਹੋਇਆ ਜਿਸਦੀ ਤਸਵੀਰ ਵੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਾਮਰਾਜ ਨੂੰ ਕੰਬਣੀਆਂ ਛੇੜ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਮਾਣ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਅੰਗਤਾਈਆਂ ਲੈ ਲੈ ਕੇ ਜਵਾਨ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ।

ਦੋ ਕੁ ਸਾਲ ਮੈਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਕਲਰਕਾਂ ਦੇ ਗਰੇਡ ਵਿਚ ਰਖਦਿਆਂ ਜਥੇਦਾਰ ਨੇ ਫ਼ਰਾਖ- ਦਿਲੀ ਨਾਲ ਆਖਿਆ:

"ਤੇਰੀ ਕਿਸੇ ਮਿੱਤਰ ਨੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਤੈਨੂੰ 'ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸੈਂਟਰ' ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਤੂੰ ਚੰਗਾ ਲਿਖਾਰੀ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ। ਏਥੇ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਐ। ਉੱਤੇ ਤੇਰੇ ਖ਼ਿਆਲ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਚਲ ਆਪੋ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।"

ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਦੇ ਲਾਲਚ ਕਾਰਨ ਮੈਂ ਕਲਰਕੀ ਗਰੇਡ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ; ਜਿਹੜਾ ਕੇਵਲ ਘਰੋਂ ਬੁਲਾ ਕੇ ਇੱਜ਼ਤ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪਰ ਮੇਰੇ ਖ਼ਿਆਲ ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਖਣ ਅਨੁਸਾਰ ਠੀਕ ਨਾ ਹੋਏ ਤੇ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਕੇ ਮੈਂ ਘਰ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ। 1947 ਦੇ ਫ਼ਸਾਦਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਵੀਆਂ ਹਕੀਕਤਾਂ ਨੂੰ ਰੋਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਹਿੱਤ, ਦੇਸੀ ਸਰਮਾਏ- ਦਾਰ ਦੇ ਹਿੱਤ ਸਾਂਝੇ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦੀ ਕਤਲਾਮ ਦਾ ਦੋਹਾਂ ਰਲ ਕੇ ਮੁੱਖ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤਾ। ਜਮਾਤੀ ਨਿਰਣੇ ਵਾਲਾ ਸਿਧਾਂਤ ਮੇਰੇ ਹੱਡਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਰੂਹ ਨਾਲ ਵੀ ਰਗੜਾ ਖਾ ਗਿਆ। ਇਕ ਦੋਸਤ ਤੋਂ ਵਿਰੋਧ-ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਮਝਿਆ। ਮੇਰੇ ਚੌਢੇਰੇ ਮਿਹਨਤੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਦੀਵਾਲੀਆ ਬਣਿਆਂ ਪਿਆ ਸੀ। ਕਿਸਾਨੀ ਮਸਲਾ, ਰਿਆਸਤ ਤੇ ਇਨਕਲਾਬ, ਲੈਨਿਨਇਜ਼ਮ ਦੀਆਂ ਨੀਂਹਾਂ, ਆਦਿ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਲੈਨਿਨ ਦਾ ਇਹ ਫ਼ਿਕਰਾ ਮੇਰੇ ਲਈ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚਲੇ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਫ਼ਿਕਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ; ਜਿਹੜਾ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਬਦਲਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਰਖਦਾ ਹੈ:

"ਹਜ਼ਾਰ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਭਵਿੱਖ ਸਾਡਾ ਹੈ।"

"ਇਹ ਫ਼ਿਕਰਾ ਕਈ ਸਾਲ ਗੱਤੇ 'ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਸਾਹਮਣੀ ਕੰਧ ਨਾਲ ਲਟਕਦਾ ਮੈਨੂੰ ਬਲਵਾਨ ਬਣਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਮੇਰੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨੂੰ ਦਲੇਰੀ ਵਿਚ ਬਦਲ ਸੁੱਟਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਲੈਨਿਨ ਦਾ ਦੱਣਦਾਰ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸਨੇ ਮੇਰਾ ਭਵਿੱਖ ਕਿਸਮਤ ਤੇ ਭਗਵਾਨ ਦੀ ਜਕੜ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਮੇਰੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ; ਜਿਸਨੂੰ ਮੈਂ ਮਿਹਨਤ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੇ ਆਪਣੇ ਮਿਹਨਤੀ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਕੁਝ ਵੀ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਵੀ ਲੈਨਿਨ ਦਾ ਅਹਿਸਾਨਮੰਦ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸ ਇਨਕਲਾਬ ਜਿੱਤ ਕੇ ਐਲਾਨਿਆ: ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਰਾਜ, ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ।" ਇਸ ਐਲਾਨ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਅੱਟੱਟ ਭਰੋਸਾ ਗੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਗੋਂ ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਾਹਿਤ ਲੋਕਾਂ ਲਈ, ਵਲ ਸੂਰਜ ਦੀ ਲੋਅ ਤੋਂ ਰਾਹਨੁਮਾਈ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਇਉਂ ਜਾਪਦਾ ਏ ਜਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਵਿਚ ਲੈਨਿਨ ਸਾਇੰਸੀ ਚਾਨਣ ਬਣ ਕੇ ਫਿਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਜਜ਼ਬਾਤ ਨੂੰ ਇਸ ਚਾਨਣ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਇਸ ਚਾਨਣ ਨੇ ਵਧ ਕੇ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ। ਗੋਰੇ, ਕਾਲੇ ਤੇ ਪੀਲੇ ਦੇ ਭੇਦ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਅੱਜ ਵੀ ਮੇਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਲੈਨਿਨ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਮੈਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਨਾ ਪੜ੍ਹਦਾ, ਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਮਲਾਇਆ ਤੋਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵੱਲ ਧਾਵਾ ਨਾ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਕਦੇ ਲੇਖਕ ਨਾ ਬਣ ਸਕਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਇਉਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਦੂਰ ਪਿਆ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦਾ ਮੋਤੀ ਉਸ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਾਲਾ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਸਾਰੇ ਮੋਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਲਿਸ਼ਕ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ

ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬੋਇਨਸ ਆਇਰਸ ਸਮੇਤ ਲੱਗਭਗ ਸਾਰੇ ਵੱਡੇ ਨਗਰਾਂ ਵਿੱਚ 30 ਜਨਤਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਅਤੇ 70 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਦਿਅਕ ਵਿਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ 'ਤੋਮਾਦਾ' (ਕਬਜ਼ਾ) ਦਾ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕੰਟਰੋਲ ਹੇਠਲੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕੰਮ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਖੁਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ, ਲੈਕਚਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਭੋਜਨ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਆਦਿ ਸਮੇਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਕੈਂਪਸ ਅੰਦਰ ਜਿਮਨੇਜ਼ੀਅਮ, ਲੈਕਚਰ ਥੀਏਟਰ, ਗੀਤ ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਕੈਂਪਸ ਦੇ ਬਾਹਰ ਗਲੀਆਂ ਤੇ ਸੜਕਾਂ ਉੱਤੇ ਕਲਾਸਾਂ ਲਗਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਰਾਤ ਸਮੇਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕਲਾਸ ਰੂਮਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸੌਂਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕੰਮ ਲਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ

ਮਨਦੀਪ
ਫੋਨ: +1-438-924-2052

ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਕਮੇਟੀਆਂ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੇ ਅਸੈਂਬਲੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ 'ਚ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਾ ਪਏ, ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਸਮੇਂ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਈ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ 'ਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਡੀਨ ਅਤੇ ਫੈਕਲਟੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋਣ 'ਤੇ ਰੋਕ ਹੈ।

ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪੱਖੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਖਾਵੀਅਰ ਮਿਲੇਅ ਵੱਲੋਂ ਫਰਵਰੀ ਵਿੱਚ ਫਾਈਨਾਂਸਿੰਗ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਫੰਡਾਂ ਵਿੱਚ 71 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਕਟੌਤੀ ਕਾਰਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅੰਦਰ ਰੋਹ ਦੀ ਲਹਿਰ ਫੈਲ ਗਈ। ਮਿਲੇਅ ਨੇ ਜਨਤਕ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ 'ਨਾਜਾਇਜ਼' ਤੇ 'ਵਿੱਤੀ ਸੰਤੁਲਨ ਲਈ ਖਤਰਾ' ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਕਿਹਾ। ਸਰਕਾਰ 2025 ਤੱਕ ਜਨਤਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਬਜਟ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਭਾਰੀ ਕਟੌਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੱਜੇ ਪੱਖੀ ਸਰਕਾਰ ਨਵਉਦਾਰਵਾਦੀ ਏਜੰਡੇ ਤਹਿਤ ਪਬਲਿਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦਾ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਕਰਨ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਦਾ ਅਸਰ ਪਬਲਿਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਦੇ 48% ਗਰੀਬ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ 'ਤੇ ਪਵੇਗਾ ਉੱਥੇ ਇਸ ਦਾ ਅਸਰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਅਤੇ ਸਟਾਫ਼ ਦੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਪਵੇਗਾ। ਜਨਤਕ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਹੋਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕਟੌਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ ਅਪਰੈਲ ਵਿੱਚ ਦਸ ਲੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਰੋਸ ਮਾਰਚ ਤੇ ਜਨਤਕ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਲਾਮਬੰਦ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਅਕਤੂਬਰ ਵਿੱਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਲਈ ਫੰਡ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਸਟਾਫ਼ ਦੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਬਿੱਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਬਿੱਲ ਪਾਸ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੁੱਲ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦ (ਜੀ.ਡੀ.ਪੀ.) ਦਾ 1% ਤੋਂ ਵੱਧ ਖਰਚਣਾ ਪੈਣਾ

ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪੱਖੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਖਾਵੀਅਰ ਮਿਲੇਅ ਵੱਲੋਂ ਫਰਵਰੀ ਵਿੱਚ ਫਾਈਨਾਂਸਿੰਗ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਫੰਡਾਂ ਵਿੱਚ 71 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਕਟੌਤੀ ਕਾਰਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅੰਦਰ ਰੋਹ ਦੀ ਲਹਿਰ ਫੈਲ ਗਈ। ਮਿਲੇਅ ਨੇ ਜਨਤਕ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ 'ਨਾਜਾਇਜ਼' ਤੇ 'ਵਿੱਤੀ ਸੰਤੁਲਨ ਲਈ ਖਤਰਾ' ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਕਿਹਾ। ਸਰਕਾਰ 2025 ਤੱਕ ਜਨਤਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਬਜਟ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਭਾਰੀ ਕਟੌਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਇਸ ਖਿਲਾਫ ਉਠ ਖਲੋਏ ਹਨ।

ਸੀ ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਬਿੱਲ ਦੀ ਲਾਗਤ ਲਈ 0.14% ਖਰਚਣਾ ਪੈਣਾ ਸੀ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਮਿਲੇਅ ਨੇ ਇਸ ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਬਿੱਲ ਵਿਰੁੱਧ ਵੀਟੋ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਨਾਲ

ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਦੀਆਂ ਪਬਲਿਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿੱਚ 48% ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਗਰੀਬ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ। ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰੀ ਡੈਨੀਅਲ ਸਟੀਨਗਾਰਟ

ਸਨ ਜਦੋਂ ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੇਸ਼ ਪੱਧਰੀ ਮਹਿੰਗਾਈ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਵਧਦਾ ਵਿੱਤੀ ਘਾਟਾ, ਵਧਦਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਰਜ਼, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਰਸੀ ਦੀ ਕਾਲਾਬਜ਼ਾਰੀ, ਜ਼ਖੀਰੇਬਾਜ਼ੀ,

ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਰੋਹ ਹੋਰ ਭੜਕ ਗਿਆ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਜੰਗਲ ਦੀ ਅੱਗ ਵਾਂਗ ਫੈਲ ਗਿਆ ਤੇ ਇਸ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਰ ਕੋਨੇ ਦੇ ਵਿਦਿਅਕ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲਪੇਟ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕ ਮਜ਼ਦੂਰ ਤੇ ਟਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਉੱਤੇ ਆ ਗਈਆਂ।

ਮਿਲੇਅ ਸਿੱਖਿਆ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਜਨਤਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਕੱਟ ਲਾਉਣ ਦੀ ਨਵਉਦਾਰਵਾਦੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੀ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਭਾਜਪਾ ਹਕੂਮਤ ਦੀ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਪਾਠਕ੍ਰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧਾਂ ਦੀ ਨੀਤੀ 'ਤੇ ਵੀ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਖਤਮ ਕਰ ਕੇ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਪਸਾਰ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਚਾਲੂ ਵਰ੍ਹੇ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵ ਆਰਥਿਕ ਫੋਰਮ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਨਤਕ ਸਿੱਖਿਆ ਉਹ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ "ਅਜਿਹੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਵਧੇਰੇ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਅਤੇ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਵਿਰੋਧੀ, ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਵਿਦਿਅਕ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਫੈਲਦਾ ਹੈ।"

ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਪੱਖੀ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਸੱਜੇ ਪੱਖੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨ ਦੇ ਲਗਾਤਾਰ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁਲੀਨ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਸਿਰਫ "ਅਮੀਰਾਂ ਅਤੇ ਉੱਚ ਮੱਧ ਵਰਗ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਦਾ" ਦਾ ਝੂਠਾ ਫੈਲਾਅ ਰਹੇ ਹਨ;

ਮੁਤਾਬਕ, ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਦੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਤੇ ਉੱਚ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ 1970 ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ 2,75,000 ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਨ ਤੇ ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਵਧ ਕੇ ਅੱਜ ਲਗਭਗ 40 ਲੱਖ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਉਸ ਮੁਤਾਬਕ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਗਰੀਬ ਵਰਗ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੈ।

ਜਨਤਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਮਿਲੇਅ ਨੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਛਾਂਟੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਨਿੱਜੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਕਟੌਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਫੈਸਲਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਲੜੀਵਾਰ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਦੇਸ਼-ਵਿਆਪੀ ਆਮ ਹੜਤਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਟਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਇੱਕਜੁੱਟ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜਥੇਬੰਦ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਯੂਨੀਅਨਾਂ, ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ ਕਰਮਚਾਰੀ, ਜਨਤਕ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ, ਏਅਰਲਾਈਨ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਤੇਲ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਡਾਕਟਰ, ਵਿਗਿਆਨੀ, ਫਿਲਮਕਾਰ, ਅਧਿਆਪਕ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਖੱਬੀ ਟਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨ ਏਕਤਾ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਦੀ ਹਵਾਬਾਜ਼ੀ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀ ਯੂਨੀਅਨ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਘਰੇਲੂ ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਦੀਆਂ ਉਡਾਣਾਂ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗੀ।

ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਖਾਵੀਅਰ ਮਿਲੇਅ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰੀ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰੀ ਹੈ ਜੋ ਖੁਦ ਨੂੰ 'ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰੀ' ਅਖਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸੱਤਾ 'ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਚਿੰਨ੍ਹਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਆਰਾ ਫੜ ਕੇ ਤਿੱਖੇ ਤੇ ਅਰਾਜਕ ਆਰਥਿਕ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਐਲਾਨ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੀਤੇ ਗਏ

ਵੱਧ ਵਿਆਜ ਦਰਾਂ, ਮੁਦਰਾ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਘਟਦੀ ਕੀਮਤ ਆਦਿ ਵਰਗੀਆਂ ਅਲਾਮਤਾਂ ਵਿੱਚ ਘਿਰੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਮਿਲੇਅ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅੰਗਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰੂਪ ਦੇਣ, ਸਮਾਜਿਕ ਖਰਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਕਟੌਤੀ ਕਰਨ, ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਦੇ 1976-83 ਦੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ, ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਦੇ ਦੋ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਪਾਰਕ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਅਤੇ ਚੀਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਕੱਟ ਲਾਉਣ, ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦਾ ਡਾਲਰੀਕਰਨ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ, ਬ੍ਰਿਕਸ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣ, ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਆਰਥਿਕ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਵਜੋਂ ਬਿਜਲੀ ਅਤੇ ਟ੍ਰਾਂਸਪੋਰਟ ਸਬਸਿਡੀਆਂ ਘਟਾਉਣ, ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੁਦਰਾ ਪੈਸੋ ਨੂੰ 50% ਤੋਂ ਵੱਧ ਘਟਾਉਣ, ਸਰਕਾਰੀ ਮੰਤਰਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 18 ਤੋਂ ਘਟਾ ਕੇ ਨੌਂ ਕਰਨ, ਜਨਤਕ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ, ਸਾਇੰਸ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ, ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਦਾ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਕਰ ਕੇ ਚਾਰ ਵੱਡੀਆਂ ਨਿੱਜੀ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ, ਚਾਰ ਨਿੱਜੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਨੁਸਖਿਆਂ ਨੂੰ ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਦੀ ਬਿਮਾਰ ਆਰਥਿਕਤਾ ਲਈ ਔਸ਼ਧੀ ਵਾਂਗ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਮਹਿੰਗਾਈ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹੇ 276.2 ਅਰਬ ਡਾਲਰ (ਕੁੱਲ ਜੀ.ਡੀ.ਪੀ. ਦਾ 45%) ਦੇ ਕੁੱਲ ਬਾਹਰੀ ਕਰਜ਼ ਵਿੱਚੋਂ 46 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਇਕੱਲੇ ਆਈ.ਐਮ.ਐੱਫ. ਦਾ ਕਰਜ਼ ਹੈ ਜੋ ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਲਈ ਵੱਡਾ ਬੋਝ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਕਰਜ਼ ਦਾ ਵਿਆਜ ਮੋਤਨ ਦੇ ਵੀ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਰਜ਼ ਤੇ ਉਸ

ਦੇ ਵਿਆਜ ਦੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਅਮਰੀਕੀ ਫੈਡਰਲ ਬੈਂਕ ਵੱਲੋਂ ਵਧਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਵਿਆਜ ਦਰਾਂ ਕਾਰਨ ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਸਿਰ ਕਰਜ਼ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਕਰਸੀ ਦੀ ਕੀਮਤ ਘਟਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਬੋਝ ਹੋਰ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਜ਼ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪਬਲਿਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀਆਂ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਡੀਆਂ ਦੇ ਭਾਅ ਵੇਚਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਜਮਾਤ ਦੇ ਚਹੇਤੇ ਮਿਲੇਅ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਸੱਤਾ ਸੰਭਾਲਣ ਦੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਜਮਹੂਰੀ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਗਲਾ ਘੁੱਟਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। 1990-95 ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵ ਵਪਾਰ ਸੰਸਥਾ ਅਤੇ ਆਈ.ਐੱਮ.ਐੱਫ. ਨੇ ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਅੰਦਰ ਮੁਕਤ ਬਾਜ਼ਾਰ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਕੇ ਤਿੱਖੇ ਆਰਥਿਕ ਸੁਧਾਰ ਕੀਤੇ ਸਨ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਬੰਦਰਗਾਹਾਂ, ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਰਖਾਨੇ/ਫੈਕਟਰੀਆਂ, ਖੇਤੀ ਫਾਰਮ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਟੈਲੀਫੋਨ ਤੱਕ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਾਤ ਉਹਨਾਂ ਹੀ ਸਮਾਜਿਕ ਨਵਉਦਾਰਵਾਦੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇਅ ਹੋਰ ਵੱਧ ਅਰਾਜਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਵਜ਼ਾਹਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਨਤਕ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਹੋਰ ਜਨਤਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਕਰ ਕੇ ਨਵਉਦਾਰਵਾਦੀ ਏਜੰਡੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਹਿੰਗਾਈਆਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਵਿੱਚ ਮਿਲੇਅ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਨਤਕ ਤਨਖਾਹਾਂ, ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ, ਸਬਸਿਡੀਆਂ ਘਟਾਉਣ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਤੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਸੰਕਟ ਗ੍ਰਸਤ ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵੱਡੀ ਸਮਾਜਿਕ ਅਸ਼ਾਂਤੀ ਵੱਲ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮਿਲੇਅ ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਦੇ ਸੰਕਟ ਅਤੇ ਆਈ.ਐੱਮ.ਐੱਫ. ਦੇ ਕਰਜ਼ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਦਾ ਸਾਰਾ ਬੋਝ ਸਿਹਤ, ਸਿੱਖਿਆ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ, ਵਿਗਿਆਨ, ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਤੇ ਹੋਰ ਜਨਤਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਕੱਟ ਲਾ ਕੇ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਘੋਰ ਸੰਕਟ ਵਿੱਚ ਫਸੇ ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਬਕਿਆਂ ਸਮੇਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਨੀਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕਜੁੱਟ, ਵਿਸ਼ਾਲ ਤੇ ਤਿੱਖੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਬਿਗੁਲ ਵਜਾਉਣਾ ਚੰਗਾ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ।

ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਰਗ ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਧੇਰੇ ਚੇਤੰਨ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਵੇਗ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅੰਦੋਲਨ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਚੱਲ ਰਹੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਨਵੀਂ ਤੇ ਨਿਵੇਕਲੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਨੇ ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਦੇ ਗਹਿਰੇ ਰੋਹੇ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਮਾਜਿਕ ਨਵਉਦਾਰਵਾਦੀ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਕੇ ਜਨਤਕ ਸਿਹਤ, ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਹਕੀਕੀ ਮੰਗਾਂ ਲਈ ਵਿਆਪਕ ਸਮਾਜਿਕ ਲਾਮਬੰਦੀ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਸਕੂਲ ਡਿਊਟੀ ਦੌਰਾਨ ਮੈਂ ਅਕਸਰ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਮੇਰੀ ਕਵਿਤਾ 'ਵਿਦਿਆ ਹੈ ਗਹਿਣਾ ਕੀਮਤੀ' ਅਖਬਾਰਾਂ ਮੈਗਜ਼ੀਨਾਂ ਵਿੱਚ ਛੱਪ ਚੁੱਕੀ

ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ
ਫੋਨ: +91-94635-53962

ਹੈ ਜੋ ਇਹੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿੱਦਿਆ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਅਹਿਮ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕੋਈ ਚੁਰਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਮੈਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਾਂ ਮਾਝੀ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਕੂਲ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਠਵੀਂ ਅਤੇ ਦਸਵੀਂ ਬੋਰਡ ਦੇ ਪੇਪਰ ਬਲਦ ਕਲਾਂ ਸਕੂਲ ਜੋ ਪਟਿਆਲਾ-ਸੰਗਰੂਰ ਸੜਕ ਪਾਰ ਕਰ ਕੇ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ, 'ਚ ਦੇਣੇ ਪੈਂਦੇ ਸਨ। ਇੱਕ

ਇਉਂ ਬਣਿਆ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕੇਂਦਰ

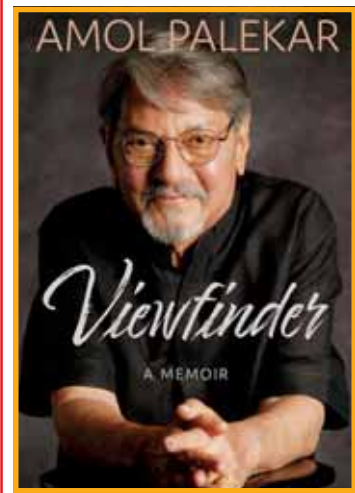
ਦਿਨ ਅਚਾਨਕ ਮਨ ਅੰਦਰ ਸਰਕਾਰੀ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਮਾਝੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕੇਂਦਰ ਬਣਵਾਉਣ ਦਾ ਫਰਨਾ ਫੁਰਿਆ। ਸਕੂਲ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਾਫੀ ਸੀ; ਪਿੰਡ ਦੇ ਹੀ ਦੋ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵੀ ਵਾਹਵਾ ਸਨ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਾਲੀ ਸ਼ਰਤ ਪੂਰੀ ਬਣਦੀ ਸੀ। ਲਓ ਜੀ, ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕੇਂਦਰ ਬਣਵਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਲਈ। ਕਈ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਰਾਇ ਲਈ ਜੋ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕੇਂਦਰ ਨਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਜਾਪਦੀ ਸੀ। ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਨੇ ਤੌਖਲਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ

ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕੇਂਦਰ ਬਣਨ ਨਾਲ ਚੈਕਿੰਗ ਟੀਮਾਂ ਆਇਆ ਕਰਨਗੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੀ ਹੋਣਗੇ ਜੋ ਕਲਾਸਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਚੈਕਿੰਗ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਾਵ ਸੀ- 'ਆ ਬੈਲ ਮੁੱਖੇ ਮਾਰ' ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਕਿਉਂ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਅਧਿਆਪਕ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਲੋਕਲ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਈ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਪੇਪਰ ਮਾਰਕਿੰਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਪੇਪਰ ਮਾਰਕਿੰਗ ਲਈ ਵਧੇਗਾ। ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਸਟਾਫ਼ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਮਿਲਿਆ। ਸਕੂਲ ਇੰਚਾਰਜ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਬੜੇ ਦਾਨੇ ਬੰਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਸਹਿਮਤ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਪੂਰਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ। ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕੇਂਦਰ ਲਈ

ਫਾਰਮ ਭਰਿਆ, ਬਣਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਬਣਦੀ ਫੀਸ ਨਾਲ ਬੋਰਡ ਪੁੱਜਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਛੁੱਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਬਣਾ ਕੇ ਭੇਜਣ ਅਤੇ ਤਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਲੀਆਂ ਲਗਵਾ ਕੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇਣ ਦਾ ਫੋਨ ਆ ਗਿਆ ਜੋ ਡਰਾਇੰਗ ਅਧਿਆਪਕ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹਨਾਂ ਕਮਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਤਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਲੀਆਂ ਵੀ ਲਗਵਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਮੁਹਾਲੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਕਈ ਗੇੜੇ ਲੱਗੇ। ਬੋਰਡ ਦੀ ਟੀਮ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਖੁਦ ਜਾ ਕੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸ਼ਰਤਾਂ

ਚੈੱਕ ਕਰਨੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਬੋਰਡ ਨੇ ਇਸ ਚੈਕਿੰਗ ਲਈ ਟੀਮ ਦੇ ਆਉਣ ਦਾ ਦਿਨ ਫੋਨ ਉੱਪਰ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ। ਮਿਥੇ ਦਿਨ ਟੀਮ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਆਏ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਛੇਤੀ ਹੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕੇਂਦਰ ਬਣਨ ਦਾ ਪੱਤਰ ਆ ਗਿਆ। ਪਹਿਲੇ ਸਾਲ ਬੋਰਡ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਾਲੇ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਬੜੇ ਸਹਾਇਕ/ਕਲੈਰੀਕਲ ਕੰਮ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਈ। ਸਾਰਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਵਧੀਆ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਦਿੱਕਤ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿੱਤੀ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਾਪੇ ਵੀ ਖੁਸ਼ ਸਨ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਅਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਲਈ ਇਹ ਕੇਂਦਰ ਵਰਦਾਨ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ।

ਅਦਾਕਾਰ, ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਅਤੇ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਅਮੋਲ ਦੀ ਅੱਖ

ਅਦਾਕਾਰ, ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਅਤੇ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਅਮੋਲ ਪਾਲੇਕਰ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਵਿਊਫਾਈਂਡਰ' ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਹੁਣ ਤੇ ਜਵਾਨੀ ਵੇਲੇ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤਸਵੀਰਾਂ।

ਅਦਾਕਾਰ, ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਅਤੇ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਅਮੋਲ ਪਾਲੇਕਰ ਦੀ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਉਡੀਕੀ ਜਾ ਰਹੀ ਕਿਤਾਬ 'ਵਿਊਫਾਈਂਡਰ' ਆਖਿਰਕਾਰ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿਚ ਆ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹੁੰਗਾਰਾ

ਆਮਨਾ ਕੌਰ

ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਖਾਸ ਪੜਾਵਾਂ ਅਤੇ ਫਿਲਮੀ ਦੁਨੀਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਕਿੱਸੇ ਬਹੁਤ ਦਿਲਚਸਪ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੁਣਾਏ ਹਨ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਅਮੋਲ ਪਾਲੇਕਰ ਨੇ ਫਿਲਮੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਸਮਾਜਿਕ ਫਿਲਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣਾ ਵੱਖਰਾ ਮੁਕਾਮ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ। 24 ਨਵੰਬਰ 1944 ਨੂੰ ਜਨਮੇ ਅਮੋਲ ਪਾਲੇਕਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਰੀਅਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਬੀਏਟਰ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਉਹ ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਮਰਾਠੀ, ਦੋਵੇਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਬੀਏਟਰ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਅਮਿੱਟ ਛਾਪ ਛੱਡੀ। 1970ਵਿਆਂ ਵਾਲੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਤੂਤੀ ਖੂਬ ਬੋਲਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਈ ਹਿੱਟ ਫਿਲਮਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਫਿਲਮ ਜਗਤ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਅਤੇ ਨਿਆਰੀ ਥਾਂ ਬਣਾ ਲਈ। ਉਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ 1971 ਵਿਚ ਮਰਾਠੀ ਵਿਚ ਬਣੀ ਸੀ। ਫਿਲਮ ਦਾ ਨਾਂ 'ਸ਼ਾਂਤਾਲਾ: ਕੋਰਟ ਚਾਲੂ ਅਹੇ' ਸੀ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਸੱਤਿਆਦੇਵ ਦੁਬੇ ਸਨ ਜਿਸ ਨੇ ਮਰਾਠੀ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਸਿਨੇਮੇ ਦੀ ਲਹਿਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ।

1974 ਵਿਚ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਬਾਸੂ ਚੈਟਰਜੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਫਿਲਮ 'ਰਜਨੀਗੰਧਾ' ਲਈ ਲੈ ਲਿਆ। ਇਹ ਘੱਟ ਬਜਟ ਵਾਲੀ ਫਿਲਮ ਸੀ ਪਰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਿੱਟ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ

ਅਮੋਲ ਪਾਲੇਕਰ ਦੀ ਗੁੱਡੀ ਚੜ੍ਹ ਗਈ। 'ਛੋਟੀ ਸੀ ਬਾਤ' ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫਿਲਮ ਸੀ। ਇਹ ਫਿਲਮ 1976 ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਵੀ ਬਾਸੂ ਚੈਟਰਜੀ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਅਮੋਲ ਪਾਲੇਕਰ ਨੇ ਮੱਧ ਵਰਗੀ ਨੌਜਵਾਨ ਦੇ ਜੋ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਏ, ਉਹ ਅੱਜ ਵੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਚੇਤਿਆਂ ਵਿਚ ਵੱਸੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੀਆਂ 'ਗੋਲਮਾਲ' ਅਤੇ 'ਨਰਮ ਗਰਮ' ਵਰਗੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਆਈਆਂ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਕਰੀਅਰ ਬੁਲੰਦੀਆਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ।

ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਅਮੋਲ ਪਾਲੇਕਰ ਨੇ ਬੜੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਫਿਲਮਾਂ ਵੀ ਬਣਾਈਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 'ਦਾਇਰਾ', 'ਪਹੇਲੀ' ਆਦਿ ਅਹਿਮ ਹਨ। ਅਮੋਲ ਨੇ ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਵਿਚ ਵੀ ਆਪਣਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁਕਾਮ ਬਣਾਇਆ।

ਗੁਣਵੰਤੀ ਕ੍ਰਿਤੀ ਸੇਨਨ ਦੀਆਂ ਦਿਲਜੋਈਆਂ

ਅਦਾਕਾਰਾ ਕ੍ਰਿਤੀ ਸੇਨਨ ਦਾ ਆਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ 4-5 ਫਿਲਮਾਂ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਨਹੀਂ ਲੰਘ ਸਕਦੇ। ਫਿਲਮੀ ਦੁਨੀਆ ਅੰਦਰ ਅਗਾਂਹ ਉਹੀ ਲੋਕ ਲੰਘਦੇ ਹਨ ਜੋ ਪ੍ਰਤਿਭਾਸ਼ਾਲੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਕੰਮਕਾਰ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਬਹੁਤੇ ਅੜਿੱਕੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਹਰ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਪਾਰ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੱਕ ਅੱਪੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਸਾਲ 2024 ਵਿਚ ਕ੍ਰਿਤੀ ਸੇਨਨ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਫਿਲਮਾਂ ('ਤੇਰੀ ਬਾਤੋਂ ਮੇਂ ਐਸਾ ਉਲਝਾ ਜੀਆ', 'ਕ੍ਰਿਊ' ਤੇ 'ਦੇ ਪੱਤੀ')

ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਹੋਰ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਖੂਬ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫਿਲਮੀ ਕਰੀਅਰ ਦਾ ਆਰੰਭ ਤੇਲਗੂ ਫਿਲਮ 'ਸਮੀਰਾ' ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਸਾਲ 2014 ਵਿਚ ਆਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਨੇ 'ਹੀਰੋਪੱਤੀ', 'ਦਿਲਵਾਲੇ', 'ਰਾਬਤਾ', 'ਬਰੇਲੀ ਕੀ ਬਰਫੀ', 'ਸਤ੍ਰੀ' ਆਦਿ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਕ੍ਰਿਤੀ ਸੇਨਨ ਦਾ ਜਨਮ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਦਿੱਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹੈ। ਉਹਦੀ ਛੋਟੀ ਭੈਣ ਨੁਪੁਰ ਸੇਨਨ ਵੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ।

-ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ

ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਮਣੀ ਰਤਨਮ ਦਾ ਸਿਨੇਮਾ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ

ਮਣੀ ਰਤਨਮ ਆਪਣੀਆਂ ਨਿਵੇਕਲੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਲਈ ਜਾਣਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤੇਲਗੂ ਫਿਲਮੀ ਦੁਨੀਆਂ ਲਈ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਨੇ

ਫਿਲਮ 'ਠੱਗ ਲਾਈਫ' ਅਗਲੇ ਸਾਲ 5 ਜੂਨ ਨੂੰ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਨਾਮਵਰ ਅਦਾਕਾਰ ਕਮਲ ਹਾਸਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਿਲਮ ਬਰਸਾਨ, ਤ੍ਰਿਸ਼ਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ, ਅਸ਼ੋਕ

ਕਮਲ ਹਾਸਨ ਨੇ ਰਲ ਕੇ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਮਣੀ ਰਤਨਮ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸਿਨੇਮੇ ਦਾ ਸਬੰਧ ਬਹੁਤ ਗਹਿਰਾ ਹੈ। ਮਣੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਰੀਅਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੰਨੜ ਫਿਲਮ

ਵਿਚ ਉਸ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤਮਿਲ ਫਿਲਮਾਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈਆਂ: 'ਪਾਗਲ ਨਿਲਾਵੂ' ਅਤੇ 'ਇਦੀਆ ਕੋਵਿਲ'। ਫਿਰ ਤਾਂ ਚੱਲ ਸੋ ਚੱਲ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਉਹ ਆਪਣੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ

ਮਣੀ ਰਤਨਮ ਦੀਆਂ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ

ਮਣੀ ਰਤਨਮ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ 'ਦਿਲ ਸੇ' 1998 ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਅਤੇ ਪਟਕਥਾ ਖੁਦ ਮਣੀ ਰਤਨਮ ਨੇ ਲਿਖੀ ਸੀ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਖਾਨ, ਮਨੀਸ਼ਾ ਕੋਇਰਾਲਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿਟੀ ਜਿੰਟਾ ਨੇ ਮੁੱਖ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਏ ਸਨ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਕੁੱਲ ਬਜਟ 11.5 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ਉਸ ਵਕਤ ਬਾਕਸ ਆਫਿਸ ਉੱਤੇ 29 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਕਮਾਏ ਸਨ। ਇਹ ਉਸ ਵਕਤ ਦੀ ਸਫਲ ਅਤੇ ਚਰਚਿਤ ਫਿਲਮ ਮੰਨੀ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਮਣੀ ਰਤਨਮ ਨੇ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ 'ਯੁਵਾ' (2004), 'ਗੁਰੂ' ਤੇ 'ਰਾਵਨ' ਬਣਾਈਆਂ।

ਉਧਾ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਮਣੀ ਰਤਨਮ ਅਤੇ (ਸੱਜੇ) ਉਸ ਦੀ ਨਵੀਂ ਫਿਲਮ 'ਠੱਗ ਲਾਈਫ' ਦਾ ਪੋਸਟਰ।

ਕੰਨੜ, ਤਮਿਲ ਅਤੇ ਮਲਿਆਲਮ ਫਿਲਮਾਂ ਵੀ ਬਣਾਈਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਉਸ ਨੇ ਕੁਝ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵੀ ਬਣਾਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੋਈ। ਹੁਣ ਉਸ ਦੀ ਨਵੀਂ ਤੇਲਗੂ

ਸੇਲਵਨ, ਐਸ਼ਵਰਿਆ ਲਕਸ਼ਮੀ, ਨਾਸਰ, ਚੇਤਨ, ਮਹੇਸ਼ ਮੰਜਰੇਕਰ ਵਰਗੇ ਕਲਾਕਾਰ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਗੈਗਸਟਰਾਂ ਬਾਰੇ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪਟਕਥਾ ਮਣੀ ਰਤਨਮ ਅਤੇ

'ਪਲਵੀ ਅਨੂ ਪਲਵੀ' ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਸਾਲ 1983 ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਸੀ। ਅਗਲੇ ਸਾਲ 1984 ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਮਲਿਆਲਮ ਫਿਲਮ 'ਉਨਾਰੂ' ਆਈ। ਫਿਰ ਸਾਲ 1985

ਇਨਾਮ ਵੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਆਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਲਾ ਕਲਾਕਾਰ ਦੀ ਸਦਾ ਹੀ ਲਾਜ ਰੱਖਦੀ ਆਈ ਹੈ।

-ਕੁਦਰਤ ਕੌਰ

Reliable

Trucks & Trailer Repair Shop

7401 Brookville Road Indianapolis, IN 46239

- * Truck & Trailer Alignment
- * Truck Oil Change
- * Truck & Trailer Brakes
- * Shock and Chambers
- * Drive Lines & AC Work
- * Tire Change, Repair, & Balance
- * Reefer Oil Change
- * DPF Work
- * Nox Sensor
- * Truck & Trailer Bushings
- * Air Compressor *
- * Air Dryer
- * Radiator Change

ਟਰੱਕ ਅਤੇ ਟਰੇਲਰ ਅਲਾਈਨਮੈਂਟ, ਟਰੱਕ ਆਇਲ ਬਦਲਣ, ਟਰੱਕ ਅਤੇ ਟਰੇਲਰ ਬਰੇਕਾਂ, ਟਾਇਰ ਬਦਲਣ, ਰਿਪੇਅਰ ਅਤੇ ਬੈਲੇਂਸ, ਰੀਫਰ ਆਇਲ ਬਦਲਣ, ਏਅਰ ਡਰਾਈਰ, ਰੇਡੀਏਟਰ ਬਦਲਣ ਅਤੇ ਟਰੱਕਾਂ ਤੇ ਟਰੇਲਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ।

Gurbaksh S Randhawa: 317-800-2976

Sam Bhullar: 317-995-2020